

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
และวัฒนธรรมชุมชนบ้านรักไทย(แม่ฮ่องสอน)
ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดย

นายสมศักดิ์ คงแดงและคณะ

พฤศจิกายน ๒๕๔๘

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
และวัฒนธรรมชุมชนบ้านรักไทย(แม่ฮ่องสอน)
ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

คณะผู้วิจัย

นายสมศักดิ์ คงแดง	นักวิจัย
นายคู่จิ่ง แซ่เจิน	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาวปิยณัฐ ศรีกำ	ผู้ช่วยนักวิจัย

สนับสนุนโดย

คำนำ

บ้านรักไทย (แม่่อ) หมู่ที่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นหมู่บ้าน อุตสาหกรรมจีน คณะชาติ กองพล ๙๓ ที่มีที่ตั้ง ของหมู่บ้าน บนหุบเขาสูงชัน ที่ปกคลุมไปด้วยผืนป่า ขนาดใหญ่ ใกล้แนวชายแดน ไทย-พม่า เขตรัฐฉาน ซึ่งเป็นแหล่งประกอบการผลิตยาเสพติดขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของกลุ่มกองกำลังติดอาวุธของชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่ม

ด้วยสภาพที่ตั้งของหมู่บ้านรักไทย ตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งผลิตยาเสพติดของกองกำลังต่างๆ เหล่านี้ จึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่ชุมชนบ้านรักไทย แห่งนี้ จะต้องกลับกลายเป็น ช่องทางผ่าน แหล่งซุกซ่อน และตลาดในการต่อรองซื้อขายยาเสพติด ตั้งแต่การค้ำฝิ่นในยุคเดิมจนวิวัฒนาการมาถึงเฮโรอีน และยาบ้า ในปัจจุบัน

ภายหลังการประกาศสงคราม เพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาลไทย ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ เป็นต้นมา หมู่บ้านรักไทย ต้องตกเป็นจำเลยของสังคม ที่ต้องถูกควบคุม กัดค้น ตรวจค้น และปราบปราม กลุ่มผู้มีอิทธิพล ด้านยาเสพติด ให้หมดไปตามนโยบายประกาศสงครามยาเสพติด ของรัฐบาล

หลังจากปฏิบัติการกวาดล้างยาเสพติดร่วมกันของกลุ่มพลังมวลชน คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน หน่วยราชการในพื้นที่ โดยมีกระทรวงมหาดไทย และหน่วยทหารในพื้นที่เป็นแกนนำ เสร็จสิ้นลงด้วยการประกาศ ชัยชนะ เหนือกลุ่มผู้มีอิทธิพล ผู้ค้ำ และผู้เสพถูกส่งตัวเข้ารับการบำบัดจนหมู่บ้านรักไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นหมู่บ้าน “ปลอดยาเสพติด”ตามมาตรฐานของกระทรวงมหาดไทย แต่อย่างไรก็ตามยังมีคำถามเกิดขึ้นตามมาว่า “เราจะทำให้ชุมชนบ้านรักไทยเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและปลอดจากยาเสพติดอย่างยั่งยืนได้อย่างไร?” การแสวงหาแนวทางพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ ในการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพเพื่อเสริมรายได้น่าจะเป็นสมมุติฐานแรกเพื่อการทดลองหาคำตอบ ด้วยบริบทดังกล่าวข้างต้นประกอบกับทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามและวิถีชีวิตชนเผ่าที่มีความเป็นอัตลักษณ์ ด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านรักไทยแห่งนี้ จึงเป็นที่มาของ “โครงการวิจัยเพื่อ เสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวัฒนธรรมชุมชนบ้านรักไทย(แม่่อ) ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” โดยมีเป้าหมายหลักคือการพัฒนาศักยภาพชุมชนของหมู่บ้านรักไทย เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนผ่านกระบวนการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ในลักษณะของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น(Community-Based-Research)ที่มุ่งเน้นให้ชาวบ้านรักไทย โดยเฉพาะ คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มนักเรียน กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรีเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในบทบาทที่เป็นทั้งผู้วิจัยและผู้ถูกวิจัย อันจะเป็นทางเลือกใหม่ ของงานวิจัยเพื่อพัฒนา ที่จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน อิงอยู่บนรากฐานของความเป็นจริงของชุมชน หรือบริบทของสังคมเพื่อให้ชุมชนสามารถดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาของเขาได้ด้วยตัวของเขาเอง โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อ

๑. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนและค้นหารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน
๒. เพื่อศึกษาและเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการจัดการ การท่องเที่ยว
๓. เพื่อสร้างกระบวนการ ในการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรต่างๆภายในชุมชนและองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้องโดยการดำเนินงานวิจัย จะมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัย เพื่อให้ชุมชนบ้านรักไทย เข้าใจสภาพทางภูมิศาสตร์ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาวัฒนธรรมชนเผ่า ภูมินิเวศย่อยของท้องถิ่น ปัญหาของท้องถิ่น ผลกระทบจากการท่องเที่ยว คุณภาพของระบบนิเวศ การอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ และภูมิปัญญาดั้งเดิม รวมทั้งสามารถนำทรัพยากร การท่องเที่ยวที่มีอยู่มาจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยยึดความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญพร้อมกับคำนึงถึงความสามารถรองรับของธรรมชาติ

สมศักดิ์ คงแดงและคณะ

๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป” กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาคืออื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่น ๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้ แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับ ครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่นักวิจัยเป็นอย่างมาก ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.สำนักงานภาค จึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความ ยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนอออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและ รูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

วิจัยมากกว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และ นักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าว ได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัย สู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น อาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.สำนักงานภาค

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	ค
สารบัญ	จ
บทคัดย่อ	ช
ส่วนที่ ๑ บทนำ <ul style="list-style-type: none"> * หลักการและเหตุผล * คำถามการวิจัย * วัตถุประสงค์ * สถานที่ดำเนินการวิจัย * ผลที่คาดว่าจะได้รับ * แนวทางการดำเนินงาน * แผนกิจกรรมการดำเนินงาน 	๑ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๓ ๖
ส่วนที่ ๒ บริบทชุมชนบ้านรักไทย ๒.๑ สภาพทั่วไป ๒.๒ ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม ๒.๓ ลักษณะของทรัพยากร ๒.๔ การปกครองและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ๒.๕ ทรัพยากรที่มีในชุมชน ๒.๖ สภาพปัญหาทั่วไปของชุมชน	๒๑ ๒๓ ๒๖ ๒๗ ๒๙ ๓๒
ส่วนที่ ๓ กระบวนการดำเนินงานวิจัย กระบวนการดำเนินงานวิจัยช่วงที่ ๑ กระบวนการดำเนินงานวิจัยช่วงที่ ๒ กระบวนการดำเนินงานวิจัยช่วงที่ ๓ สรุปผลกระบวนการดำเนินงาน	๓๔ ๔๖ ๖๔ ๘๑

<p>ส่วนที่ ๔ ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านรักไทย</p> <p>ย้อนประวัติศาสตร์จากจีนแผ่นดินใหญ่</p> <p>ยุคสงครามโลกครั้งที่ ๒</p> <p>ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2</p> <p>กำเนิดบ้านรักไทย</p> <p>วิวัฒนาการบ้านรักไทย</p>	<p>๘๒</p> <p>๘๔</p> <p>๘๖</p> <p>๑๐๓</p> <p>๑๐๘</p>
<p>ส่วนที่ ๕ สถานการณ์การการท่องเที่ยว ทูเนียม และศักยภาพ</p> <p>๕.๑ สถานการณ์การจัดการท่องเที่ยวในอดีต – ปัจจุบัน</p> <p>๕.๒ บทวิเคราะห์สถานการณ์ในการจัดการท่องเที่ยว</p> <p>๕.๓ ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของบ้านรักไทย</p> <p>๕.๔ ทูเนียมและศักยภาพชุมชน</p> <p>๑) การรักษาสายพันธุ์พืช</p> <p>๒) ภูมิปัญญาด้านอาหารและการแปรรูปอาหาร</p> <p>๓) ความเชื่อเรื่องสาเหตุของการเจ็บป่วยและวิธีการรักษา</p> <p>๔) ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และพิธีกรรม</p> <p>๕) วัฒนธรรมชา ในฐานะวิถีชีวิตของชาวจีน</p> <p>๖) องค์ความรู้เรื่องลูกช้าง</p> <p>๗) องค์ความรู้ด้านพิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชน</p>	<p>๑๑๑</p> <p>๑๑๓</p> <p>๑๑๔</p> <p>๑๒๐</p> <p>๑๒๐</p> <p>๑๒๐</p> <p>๑๒๗</p> <p>๑๒๘</p> <p>๑๓๔</p> <p>๑๓๘</p> <p>๑๓๘</p>
<p>ส่วนที่ ๖ สรุปและวิเคราะห์ผลกระบวนการวิจัย</p> <p>๖.๑ วิเคราะห์ผลกระบวนการสร้างทีมงานวิจัย</p> <p>๖.๒ วิเคราะห์กระบวนการพัฒนาศักยภาพทีมงานวิจัย</p> <p>๖.๓ วิเคราะห์กระบวนการเก็บข้อมูล</p> <p>๖.๔ ขั้นตอนการคืนข้อมูล</p> <p>๖.๕ ขั้นตอนการพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน</p> <p>๖.๖ สรุปผลการดำเนินงานวิจัยต่อการบรรลุวัตถุประสงค์</p> <p>๖.๗ สรุปผลต่อการตอบคำถามวิจัย</p>	<p>๑๕๑</p> <p>๑๕๒</p> <p>๑๕๓</p> <p>๑๕๔</p> <p>๑๕๕</p> <p>๑๕๗</p> <p>๑๖๒</p>

ส่วนที่ ๗ ผลกระทบจากงานวิจัย	
๗.๑ ผลกระทบต่อกลุ่มต่างๆในชุมชนที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย	๑๖๖
๗.๒ อุปสรรค ปัญหาในการขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยและพัฒนาโครงการ	๑๗๒
๗.๓ แนวทางแก้ไขปัญหา	๑๗๓
๗.๔ บทเรียนจากงานวิจัย	๑ ๗ ๓
๗.๕ ความคาดหวังต่อการพัฒนาโครงการในอนาคตต่อไป	๑ ๗ ๖
ภาคผนวก ๑ รายละเอียดการวิเคราะห์ผลการสำรวจความคิดเห็นของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวบ้านรักไทย	๑๗๙
ภาคผนวก ๒ แบบสอบถามสภาพสภาพและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านรักไทย	๑๙๕
ภาคผนวก ๓ แบบสัมภาษณ์เรื่อง การย้ายถิ่นฐานของบรรพบุรุษบ้านรักไทย	๒๐๙
ข้อมูลประวัติที่มงานวิจัย	๒๐๓
บรรณานุกรม	๒๐๕
บันทึกท้ายเล่มจาก Node แม่ฮ่องสอน	๒๐๗

บทคัดย่อ

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับนี้ นอกจาก จะมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวัฒนธรรมชุมชนแล้ว ความคาดหวังจากผลงานการวิจัยนั้น ยังมุ่งเน้น ผลสำคัญต่อการก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนบ้านรักไทย ต่อการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและ การแสวงหาแนวทางป้องกันการหวนกลับของปัญหาสุขภาพจิตอย่างยั่งยืนได้อย่างไร

ทีมงานวิจัยได้ใช้เวลาตลอด 2 ปีเต็มร่วมกับประสบการณ์ อันยาวนานของ หัวหน้าโครงการวิจัยที่อยู่และปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนในพื้นที่หมู่บ้านรักไทย มานานกว่า 14 ปี ที่มีส่วนช่วยให้ การเก็บเกี่ยวข้อมูล ของชุมชนบ้านรักไทย เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจกับปัญหา และความต้องการแก้ไขปัญหา ของชุมชน ผ่านการสะท้อนความรู้สึกเชิงลึกก่อนที่จะได้กำหนดแนวทางการพัฒนาโครงการให้ตรงกับความ ต้องการของชุมชนให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ตามกระบวนการวิจัย บนพื้นฐานของการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากชุมชนในทุกขั้นตอน

จากการศึกษาและพัฒนาร่วมไปกับกระบวนการวิจัย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ต่อการพัฒนา ศักยภาพของชุมชนหลายด้าน จนชุมชนสามารถก้าวไปสู่ความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนที่สามารถ ดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้สนใจเข้ามาเที่ยวชม อย่างต่อเนื่องมากกว่าปีที่ผ่านมา จนก่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการ ลงทุนสร้าง และขยายกิจการ ใหม่ๆเพื่อขึ้น ในกลุ่มของผู้ที่มีกำลังเงินทุนในพื้นที่

แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มคนส่วนใหญ่ของชุมชน มากกว่า 80% ที่ยังมีฐานะยากจน ยังคงต้องการการพัฒนาหนุนเสริมงบประมาณด้านการลงทุนจากภาครัฐและภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง ต่อไป รวมถึงการสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของหมู่บ้าน โดยบทบาทของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับชุมชน

การสนับสนุนวิชาการ และงบประมาณการลงทุน ผ่านหน่วยงานราชการ ที่ ควรจะมีเวลาและให้โอกาสกับชุมชนในการ เข้าไปหาชุมชน อยู่ร่วมกับชุมชน เรียนรู้จากชุมชน เริ่มจากสิ่งที่ชาวบ้านรู้ สร้างจากสิ่งที่ชาวบ้านมี ไม่ทำแบบแยกส่วน แต่ทำอย่างเป็นระบบ ไม่ทำอะไรแบบเบียดหัวแตก ไม่ช่วยให้บรรเทาทุกข์แต่ต้องช่วยให้เขาพ้นทุกข์

ซึ่งในส่วนของทีมงานนักวิจัยท้องถิ่นที่เป็นผลผลิต จากโครงการวิจัยโครงการนี้ทุกท่านยินดี และรอที่จะประสานความร่วมมือ ทั้งทางด้านแนวคิดและ กิจกรรมเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวของหมู่บ้านรักไทย เพื่อร่วมพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านรักไทย และส่งเสริมหมู่บ้านรักไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน เพื่อตอบสนองนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยว ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอนต่อไป.

ส่วนที่ ๑

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มว่าจะเติบโตต่อไปในอนาคต พัฒนาการอันยาวนานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ในระบบนิเวศที่หลากหลาย รวมถึงประเพณี ศิลปวัฒนธรรม อันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น นอกจากนี้ยังรวมถึงโบราณสถานอันทรงคุณค่า มาเป็นปัจจัยหลักในการท่องเที่ยว ชุมชนที่ได้เปรียบทางด้านทรัพยากรดังกล่าว จึงเป็นชุมชนเป้าหมายหลักในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ถูกจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยมีกลวิธีพัฒนาหลากหลายรูปแบบ ในบางพื้นที่เกิดความไม่เข้าใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือภาคเอกชน ในความหมายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างแท้จริง มุ่งเพิ่มรายได้ โดยยึดเอาเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายหลัก หรือเป็นศูนย์กลางในการจัดการท่องเที่ยว แทนที่จะเอาระบบนิเวศเป็นศูนย์กลาง อันเป็นแนวคิดหลักของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากร ยังผลให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย

บ้านรักไทย(แม่ออ) หมู่ที่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นหมู่บ้านชาวจีนยูนนาน ตั้งอยู่บริเวณแนวชายแดน มีอาณาเขตติดต่อกับสหภาพเมียนมาร์ อาชีพของชุมชนผูกพันกับวิถีชีวิตเกษตร การค้าขายชายแดน มีภูมิประเทศที่สวยงามและเป็นเอกลักษณ์ อีกทั้งมีภูมิอากาศที่หนาวเย็น ที่เหมาะกับการปลูกพืชเมืองหนาว อาทิ ชา ท้อ พืชผักเมืองหนาวอื่นๆ วิถีชีวิตที่สืบสานประเพณีดั้งเดิมของบรรพบุรุษชาวจีนอย่างเคร่งครัดของชุมชน ต้นทุนทางทรัพยากรต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นจุดขาย เพื่อที่จะนำมาส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งสิ้น ในช่วงต่อมาบ้านรักไทยเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้นและมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยภาครัฐ มีงบประมาณจำนวนมาก ที่มาพร้อมกับกลวิธีที่หลากหลายที่จะดึงความสนใจให้นักท่องเที่ยวให้มาเที่ยว มีการพัฒนาให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นการเข้ามาพัฒนาการท่องเที่ยว โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับเจ้าของพื้นที่และ ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชน ทำให้การพัฒนาไม่ประสบความสำเร็จในจุดมุ่งหมายที่ควรจะเป็น ชาวบ้านจึงเป็นเพียงผู้ถูกเที่ยวเท่านั้น

ในระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีงานวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยว และจัดให้หมู่บ้านรักไทยเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชูลักษณะเด่นของหมู่บ้าน เช่น การปลูกชา การปลูกไม้ผลเมืองหนาวบางชนิด การปลูกผักที่เป็นวิถีดั้งเดิมของชุมชนเอง ความพยายามพัฒนาของรัฐดังกล่าว ไม่ได้ทำให้ชาวบ้านได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง เพราะขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ระบบการท่องเที่ยวจึงไม่ได้รับการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จอย่างที่คาดหวังไว้

จากการประชุมในชุมชนหลายครั้ง พบว่าชุมชนต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นระบบและยั่งยืน ต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชนและอยู่ในชุมชนให้นานมากที่สุด

เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชน โดยมีความพยายามที่จะรวมกลุ่ม และพูดคุยกัน บ่อยครั้ง

ด้วยศักยภาพทางด้านทรัพยากร ด้านภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ระบบวิถีชีวิตชนเผ่าจีนยูนนาน รสชาติอาหารที่เลื่องชื่อ พร้อมกับความพยายามของชุมชนที่ต้องการจะรวมตัวกันเพื่อให้เกิดกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน บริบทเหล่านี้จึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญและเอื้อให้เกิดการพัฒนา เกิดการสร้างกลุ่มท่องเที่ยวโดยที่ชุมชนเป็นผู้คิด เป็นผู้ดำเนินการ เป็นผู้กำหนดทางเลือก และเป็นผู้ที่ทดลองปฏิบัติการทางเลือกนั้น ๆ โดยผ่านกระบวนการวิจัยที่สร้างให้เกิดการเรียนรู้ มีกระบวนการปฏิบัติงานและประเมินผลร่วมกัน อันเป็นการบริหารจัดการภายใต้กรอบแห่งแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการในแนวราบ ปฏิบัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรมีสิทธิ์ในการร่วมจัดการทรัพยากร สืบเนื่องจากบริบทและความจำเป็นดังกล่าว การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเป็นแบบชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และยั่งยืนต่อไป

คำถามการวิจัย

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านรักไทยเป็นอย่างไร และจะเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนอย่างไรให้เอื้อต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืน และเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนและค้นหารูปแบบที่เหมาะสมกับชุมชน
- เพื่อศึกษาและเสริมศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
- เพื่อสร้างกระบวนการในการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรต่างๆภายในชุมชนและองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง

สถานที่ดำเนินการวิจัย

บ้านรักไทย (แม่ฮ่อ) หมู่ที่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ค้นพบรูปแบบและวิธีการการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านรักไทยที่เหมาะสม
- ชุมชนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองในการจัดการการท่องเที่ยว
- เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน องค์กรต่างๆทั้งภายในและภายนอกชุมชน

การดำเนินงานวิจัย

แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ เก็บข้อมูล ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ศักยภาพ และ และข้อจำกัดของชุมชน เกี่ยวกับฐานข้อมูลด้านนิเวศที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ภูมิทัศน์ ภูมิประเทศ และฐานข้อมูลทางด้านวัฒนธรรม ได้แก่ อาชีพ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ฯลฯ

ศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพ และข้อจำกัดของชุมชนในด้านการจัดการท่องเที่ยวจากอดีตถึงปัจจุบัน ตลอดจนปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

ศึกษาข้อมูล/ความรู้ ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในรูปแบบทางเลือกต่างๆ

ระยะที่ ๒ ปฏิบัติการ ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม และการเตรียมความพร้อมชุมชนและการพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อดำเนินการจัดการท่องเที่ยวตามรูปแบบที่ได้ศึกษา เรียนรู้ร่วมกัน (ทดลองปฏิบัติการ) และสรุปผลการทดลองปฏิบัติการเป็นระยะ

ระยะที่ ๓ สรุปผลทางเลือก การทบทวนทางเลือกในการปฏิบัติการในระยะที่ ๒ และทดลองกิจกรรมทางเลือกเสริม สรุปบทเรียนและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตลอดโครงการ และวางแนวทางการดำเนินงานต่อเนื่องหลังสิ้นสุดโครงการวิจัย

ผู้ใช้ผลงานวิจัย

-) **ชุมชน** ชุมชนเป้าหมายได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งในระดับชุมชน และระดับเครือข่าย ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ชุมชนมีความสามารถเพิ่มมากขึ้น ในการจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและศักยภาพในการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติภายใต้สภาวะการณ์ท่องเที่ยวในปัจจุบัน
-) **หน่วยงานภาครัฐและเอกชน** การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมไปถึงหน่วยงานต่างๆ และนักพัฒนา นักวิชาการในพื้นที่ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชน นำไปสู่การสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอื่นๆที่สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน

งบประมาณและระยะเวลาในการดำเนินงาน

-) งบประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ บาท (สองแสนบาทถ้วน)
-) ระยะเวลา ๑๘ เดือน เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ ๑เมษายน ๒๕๕๗ – ๓๑ กันยายน ๒๕๕๘
-) ขยายเวลาเพื่อดำเนินงานและเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

-) ชาวบ้าน บ้านรักไทย (แม่เอ)
-) สถานีอนามัยบ้านรักไทย
-) โรงเรียนบ้านรักไทย

-) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
-) กองพันทหารราบที่ ๑๗๓ หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ ๑๗
-) นายอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
-) องค์การบริหารส่วนจังหวัด จังหวัดแม่ฮ่องสอน
-) องค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป๋ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
-) หน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น ป่าไม้ เกษตร พัฒนาชุมชน และปกครองอำเภอ
-) สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทีมงานวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง

๑) ทีมวิจัยหลัก

๑.๑) นายสมศักดิ์ คงแดง	นักวิจัย
๑.๒) นางสาวปิยณัฐ ศรีกำ	ผู้ช่วยนักวิจัย
๑.๓) นายคู่จิ่ง แซ่เงิน	ผู้ช่วยนักวิจัย

๒) ทีมวิจัยร่วม บ้านรักไทย(แม่่อ)

๒.๑) ร.อ.วีรพงษ์ ไชยวัง	ผช.ผอ.๓ พัน.ร.๑๗๓
๒.๒) นายเสกสรรค์ ใจรักประภาสุข	ผู้ใหญ่บ้านรักไทย
๒.๓) นายสามารถ สิงห์พรหม	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านรักไทย
๒.๔) นายจาดำ แซ่ห้วง	กรรมการหมู่บ้าน
๒.๕) นางเซียงเคียง แซ่ลี	กรรมการหมู่บ้าน
๒.๖) นายคู่จิ่ง แซ่เงิน	กรรมการหมู่บ้าน
๒.๗) นายกู้เกียรติ แซ่หลู่	กรรมการหมู่บ้าน
๒.๘) นายสวาท สุวรรณอร่าม	อบต.บ้านรักไทย
๒.๙) นายชื้อเต๋อ แซ่โกว	กรรมการหมู่บ้าน
๒.๑๐) นางเลวก่อ แซ่จื้อ	กรรมการหมู่บ้าน
๒.๑๑) นายอุเทน แซ่หย่าง	กรรมการหมู่บ้าน
๒.๑๒) นายจาย นงค์ไไล	กรรมการหมู่บ้าน
๒.๑๓) นายฉินฮิ้น แซ่เจ้า	กรรมการหมู่บ้าน
๒.๑๔) นายไทชิน แซ่หลิว	กรรมการหมู่บ้าน
๒.๑๕) นางสาววิภาพร แซ่จื้อ	กรรมการหมู่บ้าน
๒.๑๖) นางจิรัฐติกาล ศิลปสุวรรณ	นักวิชาการสาธารณสุข 7 วช.(ด้านส่งเสริมพัฒนา)และหัวหน้าโครงการวิจัยศูนย์บำบัดรักษาพยาบาลจิตจังหวัดแม่ฮ่องสอน

๓) ที่ปรึกษาที่มวิจัย

๓.๑) พ.อ.สนธิศักดิ์ วิทยาเอนกนันท์	รอง.ผบ.ฉก.ร.๑๗
๓.๒) พ.อ.สุทัศน์ จารุมณี	รอง.ผบ.ฉก.ร.๑๗
๓.๓) พ.ท.ปิยวุฒิ โลสุยะ	รอง ผบ.พัน.ร. ๑๗๓
๓.๔) นายเดชา สัตถาผล	นายอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
๓.๕) นายวชิระ โชติเศรณี	ปลัดอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
๓.๖) นายขจร บุญพัฒน์	ผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓
๓.๗) นายจตุพร วิศิษฏ์โชติอังกูร	หน.สถานีอนามัย บ.แม่ละนา
๓.๘) นางสาวอรุณี เวียงแสง	ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแม่ฮ่องสอน
๓.๙) นายอิศเรศ ภู่อาระ	กทท.จังหวัดแม่ฮ่องสอน

แผนกิจกรรมดำเนินงาน ช่วงที่ ๑ (พฤษภาคม – ตุลาคม ๒๕๖๗)

กิจกรรม/ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอน/วิธีการ	สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลา
๑) ประชุมแกนนำในพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจการปฏิบัติงานวิจัยร่วมกัน	เพื่อสร้างความเข้าใจ แนวทางการวิจัยร่วมกัน	๑. เพื่อทบทวนคำถามการวิจัยและวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน ๒. เพื่อกำหนดสาระ ข้อมูล และประเด็นและประเด็นการวิจัย ๓. เพื่อสร้างเครื่องมือการเก็บข้อมูล	๑. ประชุมกลุ่มแกนนำและทีมวิจัย ๒.ชี้แจงและแลกเปลี่ยนรูปแบบวิธีการ กระบวนการ การวิจัย	กลุ่มแกนนำและทีมวิจัย เข้าร่วมแนวทางวิจัยไปในทิศทางเดียวกัน	๑ วัน
๒) ประชุมทีมวิจัย คณะทำงานและภาคีร่วมกันเพื่อทบทวนคำถามการวิจัย กำหนดสาระ ข้อมูล และประเด็นและวางแผนลงมือปฏิบัติงาน	๑. เพื่อทบทวนคำถามการวิจัยและวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน ๒. เพื่อกำหนดสาระ ข้อมูล และประเด็นการวิจัย ๓. เพื่อสร้างเครื่องมือการเก็บข้อมูล	๑. พบกลุ่มและประชุมผู้เกี่ยวข้องในการทำวิจัย ๒. แบ่งกลุ่มย่อยและระดมความคิดร่วมกัน ๓. นำเสนอในกลุ่มใหญ่	๑. ได้ทราบแนวทางการและแผนการปฏิบัติงานวิจัย ๒. ได้สาระ ข้อมูล และประเด็นงานวิจัย ๓. ได้รูปแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล	๑. การประชุมกลุ่มโดยมีผู้เข้าร่วมดังนี้ ■ ทีมนักวิจัยหลัก ■ ทีมนักวิจัยร่วม ■ ผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ ๒. แผนการปฏิบัติงานวิจัย ๓. มีรูปแบบการเก็บข้อมูล	๑ วัน
๓) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ศักยภาพ และ ข้อจำกัดของชุมชนเกี่ยวกับฐานข้อมูลด้านนิเวศที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ภูมิทัศน์ ภูมิประเพณี และฐานข้อมูลทางด้านวัฒนธรรม ได้แก่ อาชีพ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ฯลฯ	๑. เพื่อได้ข้อมูลพื้นฐานทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชน ๒. เพื่อได้บทเรียนการจัดการท่องเที่ยวทั้ง โดยจากองค์กรภายนอก และภายในชุมชน ๓. ได้แผนที่เพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน	๑. จัดเวทีชุมชนระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสนทนากลุ่ม, เก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามประเด็นต่อไป ■ สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว ■ องค์ความรู้ท้องถิ่น ■ ศักยภาพคน ทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยว	๑. ได้เนื้อหาข้อมูลพื้นฐาน ศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชน ๒. ได้ข้อมูลบทเรียนการจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา	๑. เกิดเวทีชุมชน เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในชุมชน ๒. มีผู้เข้าร่วมในเวทีหลากหลายกลุ่ม(กลุ่มนักวิจัยร่วม, กลุ่มแม่บ้าน, กลุ่มผู้นำ, กลุ่มเยาวชน, กลุ่มผู้สูงอายุ, กลุ่มนักเรียน)	๒ วัน

กิจกรรม/ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอน/วิธีการ	สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลา
๔) หน่วยงานในการจัดการการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน	เพื่อทราบแนวทางการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน	จัดเวทีวิเคราะห์ข้อมูล และ ทบทวนวิธีการจัดการ โดย - หารือระหว่างชุมชน กับผู้เกี่ยวข้อง และ - เวทีแลกเปลี่ยนวิสัย	ได้แนวทางการจัดการ การท่องเที่ยว โดยชุมชน	ชุมชน ผู้เกี่ยวข้อง นักวิจัยหลัก และนักวิจัยร่วมกิจกรรม ในเวที	๒ วัน
๕) การดำเนินกิจกรรมเสริมความรู้ให้ แก่ชุมชน	เพื่อให้ชุมชนมีความรู้และมี ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน	๑. จัดการอบรมเสริม ความรู้ ด้านการเป็น มัคคุเทศก์ท้องถิ่นและ การจัดการท่องเที่ยว โดย ชุมชน ๒. จัดให้มีการศึกษาดูงาน ในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ ในการท่องเที่ยว โดยชุมชน	๑. ชุมชนมีความรู้ในด้านการ สื่อความหมายธรรมชาติ การ จัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน ๒. ชุมชนได้ประสบการณ์ จากการศึกษาดูงานและนำมา ประยุกต์ใช้ในชุมชนของตน ๓. มีกฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อ ตกลง ที่เป็นรูปธรรมในการ จัดการการท่องเที่ยว ๔. เกิดความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรม ๕. ชุมชนมีความพร้อมใน การรองรับการท่องเที่ยว	๑. การอบรม ๑ ครั้ง จำนวน ๒ วัน ในเรื่อง ▪ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ▪ การจัดการท่องเที่ยว โดย ชุมชน มีผู้เข้าร่วมอบรม ๓๐ คน ๒. การศึกษาดูงาน จำนวน ๑ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๒๐ คน (นอกจังหวัด)	อบรม ๒ วัน ศึกษาดูงาน ๓ วัน

กิจกรรม/ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอน/วิธีการ	สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลา
๖) จัดเวทีสรุปทบทวน	๑. เพื่อนำเสนอข้อมูลหลังจากการพัฒนาศักยภาพชุมชน ๒. เพื่อสรุปทบทวนและวางรูปแบบการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชน	ดำเนินการจัดทำเวทีระดมความคิด	๑. ชุมชนได้สรุปบทเรียนและใช้ข้อมูลนำไปวางรูปแบบการดำเนินงาน ๒. ได้ข้อตกลง กฎระเบียบ ชุมชน ด้านการจัดการท่องเที่ยว	มีการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอจากตัวแทนชุมชน	๑ วัน
๗) ปรับปรุงแก้ไขข้อมูลรายงานการวิจัยเป็นรูปเล่ม	๑. เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล	ผู้ช่วยวิจัยรวบรวมข้อมูลของตนเองจากทีมวิจัยเพื่อนำมาเขียนรายงาน	รายงานการวิจัย	๑. ได้ข้อมูลที่แท้จริงและครบถ้วน ๒. คุณภาพการเขียนรายงานการวิจัยของนักวิจัย	๑ วัน
๘) ประชุมเพื่อติดตามความก้าวหน้าปัญหาและอุปสรรค	๑. เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการตลอดจนรับทราบปัญหาและอุปสรรค และหาแนวทางแก้ไข	๑. รายงานความก้าวหน้า การดำเนินการ ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน ๒. พิจารณาคำแนะนำการแก้ไขร่วมกัน	๑. ทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ๒. ผู้ช่วยวิจัย และทีมวิจัยมีความพร้อมและเข้าใจในกระบวนการวิจัยมากขึ้น	รายงานบันทึกการประชุม	๖ เดือน

แผนการดำเนินงานวิจัยช่วงที่ ๒ (พฤศจิกายน ๒๕๕๗ - เมษายน ๒๕๕๘)

กิจกรรมขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนวิธีการ	สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลา
กิจกรรมขั้นตอน นำในพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> เพื่อทราบทวนผลการดำเนินงานในช่วงที่ ๑ และการเชื่อมโยงข้อมูลช่วงที่ ๒ ทำความเข้าใจรูปแบบโครงการที่จะดำเนิน การทดลอง และที่มาของงบประมาณ เพื่อทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย เตรียมกลุ่มเป้าหมายของชุมชนที่จะรวบรวม การทดลองตามกระบวนการวิจัย ทบทวนวิเคราะห์ปัญหาใน ช่วงที่ผ่านมาเพื่อหาทางร่วมกันแก้ไขปรับแก้ 	<p>การมีส่วนร่วมของชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> คณะผู้วิจัยนำเสนอข้อมูล ประกอบหลักการและเหตุผล ให้ผู้เข้าร่วมการประชุม แสดงความคิดเห็น คณะวิจัย ขอความเห็นชอบ จากที่ประชุมในการกำหนด บทบาทและหน้าที่ของแต่ละ ฝ่าย คณะวิจัยชี้แจงกิจกรรม เพื่อ ขอให้แกนนำชุมชนกำหนด จำนวนและกลุ่มเป้าหมายใน ชุมชนที่จะร่วมโครงการ ทดลอง คณะวิจัยนำเสนออุปสรรค ปัญหา ข้อจำกัดในช่วงที่ผ่านมา เพื่อขอให้ที่ประชุมกำหนด แนวทางแก้ไขร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> แกนนำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าใจและรับทราบหลักการ และเหตุผลในการดำเนินงาน ตามขั้นตอน แกนนำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตัวเองในการดำเนินงานช่วงทดลอง แกนนำชุมชน เสนอกฎมคอคณะ ทำงาน ผู้รับผิดชอบแต่ละฝ่าย ใน การดำเนินงานกิจกรรมที่สอง แกนนำชุมชน มีการประเมิน ความพร้อมในการจัดเตรียมคน เพื่อร่วมทำการทดลองตามขอบ การวิจัย แกนนำชุมชน ประเมินความน่าจะเป็น และเสนอแนวทางแก้ไขปรับ ประสิทธิภาพเพิ่มเติม 	<ul style="list-style-type: none"> ความเข้าใจในแนวทาง การดำเนินงานตามแผน กิจกรรม ความชัดเจนในบทบาท หน้าที่ของชุมชนในกิจกรรมแต่ละเรื่อง 	ธันวาคม ๒๕๕๗

กิจกรรมขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนวิธีการ	สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้เกี่ยวข้อง/ ตัวชี้วัด	ระยะเวลา
<p>๒. การประชุมแกนนำกลุ่มจัดการท่องเที่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> • เพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนาเข้าสู่โครงการ • วัตถุประสงค์ท้องถิ่น • เพื่อกำหนดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมสำหรับกลุ่มมัคคุเทศก์ • เพื่อเตรียมความพร้อมแหล่งท่องเที่ยวและความสะอาดของชุมชน • เพื่อกำหนดกฎระเบียบของชุมชนที่นักท่องเที่ยวควรทราบ • เพื่อกำหนดมารยาทที่ควรปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว • เพื่อตกลงเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์ในการท่องเที่ยวสู่ชุมชน • เพื่อหาข้อตกลงที่เป็นธรรม • เรืองผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างชุมชนกับบริษัททัวร์ 	<p>การมีส่วนร่วมของชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> • นักวิจัยนำเสนอข้อมูล รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ประสบผลสำเร็จจากการศึกษาฐานให้ที่ประชุมทราบ • ที่ประชุมร่วมแสดงอิทธิกรรพัฒนาและเตรียมความพร้อมมัคคุเทศก์ให้สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน • ที่ประชุมร่วมกันกำหนดรูปแบบระยะเวลา วิธีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการดูแลรักษาความสะอาด • ที่ประชุมร่วมกันกำหนดกฎระเบียบของชุมชนที่นักท่องเที่ยวควรทราบ • ที่ประชุมร่วมกันหาแนวทางระเบียบของชุมชนที่นักท่องเที่ยวควรทราบถึงมารยาทที่ดีที่ควรปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว • ร่วมกันกำหนดการแบ่งปันผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว 	<p>สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ชุมชนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจหลักการจัดการท่องเที่ยวที่ดี • มีความชัดเจนร่วมกันในกิจกรรมช่วงที่ ๒ พร้อมบทบาทหน้าที่ในแต่ละกิจกรรม 	<p>ผู้เกี่ยวข้อง/ ตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> • คณะกรรมการท่องเที่ยว • นักเรียนในโครงการ • มัคคุเทศก์ท้องถิ่น • ชุมชน • กลุ่มเยาวชน • คณะครูผู้รับผิดชอบโครงการ • การัมคคุเทศก์ท้องถิ่น • คณะกรรมการหมู่บ้าน - บุคคลดังกล่าว มีประเด็นชัดเจนร่วมกันในการพัฒนาศักยภาพ - มีกฎระเบียบในการจัดการท่องเที่ยว 	<p>ระยะเวลา</p> <p>ธันวาคม ๒๕๔๗ ๒ วัน</p>	

กิจกรรมขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนวิธีการ	สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้เกี่ยวข้อง/ ตัวชี้วัด	ระยะเวลา
<p>๓. การอบรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมมีคิคุเทศก์และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว</p>	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยว • เสริมความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ • เสริมความรู้เรื่องไกด์ชุมชนและบทบาทของไกด์ในชุมชนและศูนย์วัฒนธรรม • เสริมความรู้เรื่องการสื่อสารและมารยาทที่ควรปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว • เสริมความรู้เรื่องบริบทชุมชน แหล่งท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ชุมชน องค์ความรู้ ศูนย์วัฒนธรรมและวิธีการนำเสนอ ของตำบลบ้านรักไทย • เสริมความรู้เรื่องการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว • เสริมความรู้เรื่องการจัดการตลาดท่องเที่ยว (ป้องกัน การเอาเปรียบนักท่องเที่ยว 	<p>ขั้นตอนวิธีการ</p> <ul style="list-style-type: none"> • วิทยากรบรรยาย • ชุมชนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านสื่อ • ให้ผู้ร่วมทำการอบรมได้ทดลองฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง (ไกด์ , เจ้าของบ้าน , เจ้าของม้าฟ้อ , เจ้าของเกสเฮาส์) • ประเมินผลการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> • มีคิคุเทศก์และทีมวิจัยเกิดความชัดเจนในกระบวนการ • มีคิคุเทศก์เกิดความเชื่อมั่นและชัดเจนในบทบาทของตัวเองในการต้อนรับและให้บริการนักท่องเที่ยว • ชุมชนเกิดการเรียนรู้และได้รับการพัฒนาทักษะวิทยุทัศน์ในการจัดการท่องเที่ยว • ชุมชนมีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ • ชุมชนมีความรู้เรื่องวัฒนธรรมประเพณีองค์ความรู้ของตนเองชัดเจน • ชุมชนเกิดจิตสำนึกบ้านเกิดและให้ความสำคัญกับอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • มีคิคุเทศก์ท้องถิ่น • ม้าฟ้อ • คนจูงม้าฟ้อ • คณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยว • เจ้าของร้านอาหารและร้านค้า • เจ้าของร้านทิมซา • เจ้าของกิจการเกสเฮาส์ • รู้จักของดีในชุมชน ที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว • ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการต้อนรับและบทบาทการวางตัวเพื่อเป็นเจ้าบ้านที่ดี • ชุมชนสามารถนำเสนอจุดเด่นด้านวัฒนธรรมประเพณีและองค์ความรู้ของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว 	<p>ธันวาคม ๒๕๔๗ (๒ วัน)</p>

					เที่ยวได้	
--	--	--	--	--	-----------	--

กิจกรรมขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนวิธีการ	สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้เกี่ยวข้อง/ ตัวชี้วัด	ระยะเวลา
๔. ดำเนินการทดลอง รูปแบบการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวบ้านรักไทย	<ul style="list-style-type: none"> เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของบ้านรักไทย เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม นำเที่ยว เพื่อสร้างรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวแก่ชุมชน เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ที่ดีในการบริการนักท่องเที่ยวแก่ผู้ทำธุรกิจม้าฟอโฮมสเตย์และร้านอาหาร 	<ul style="list-style-type: none"> นักวิจัย และทีมมีัคคุเทศก์ ร่วมกำหนดจุดบริการต้อนรับนักท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์ที่พอใจร่วมกัน นักวิจัย และทีมมีัคคุเทศก์ร่วมกันให้ข้อมูลและเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวแก่กลุ่มนักท่องเที่ยว ทีมมีัคคุเทศก์ บริการการท่องเที่ยว ทีมมีัคคุเทศก์ บริการการท่องเที่ยว ทีมมีัคคุเทศก์มีัคคุเทศก์ขอความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวและชุมชน เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ที่ดีในการบริการนักท่องเที่ยวแก่ผู้ทำธุรกิจม้าฟอโฮมสเตย์และร้านอาหาร 	<ul style="list-style-type: none"> เกิดจุดบริการนักท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ชุมชนได้เห็นรูปแบบการจัดกิจกรรมเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรม ชุมชนเกิดประสบการณ์ตรงในการให้บริการนักท่องเที่ยว ชุมชนได้รับทราบปัญหาและความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อนำกลับไปพัฒนารูปแบบการจัดบริการให้ดีขึ้น ชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณี เกิดแนวคิดอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เด็กและเยาวชนเกิดจิตสำนึกรักบ้านเกิดและมองเห็นหนทางการพัฒนาอาชีพเสริมด้านกิจกรรมท่องเที่ยวไปสู่การยึดเป็นอาชีพหลัก 	<ul style="list-style-type: none"> มีัคคุเทศก์ชุมชน มีประสบการณ์ และเกิดความมั่นใจในการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยวตามประเด็นที่ถนัด 	ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือน เมษายน ๒๕๔๗ * ปริญญาเรื่อง การทางบจจจ แก้มีัคคุเทศก์ที่เข้าร่วมโครงการทดลอง

กิจกรรมขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนวิธีการ	สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้เกี่ยวข้อง/ ตัวชี้วัด	ระยะเวลา
<p>๕. เวทีประชาคม ระดมความคิด รูปแบบพัฒนาศูนย์ วัฒนธรรมเงินยูน นานบ้านรักไทย</p>	<ul style="list-style-type: none"> เพื่อเป็นศูนย์รวมข้อ มูลด้านการท่องเที่ยว ของชุมชน เพื่อเป็นแหล่งรวบรวม หลักฐานทางประวัติ ศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีของชาวจีน ยูนนาน เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงทางประวัติ ศาสตร์และวัฒนธรรม ของชุมชน เพื่อเป็นจุดบริการนักท่องเที่ยว ที่เกี่ยวกับด้านข้อมูล และการประชาสัมพันธ์ สัมพันธด้านการท่องเที่ยว 	<p>การมีส่วนร่วมของชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> เปิดเวทีให้ข้อมูลการจัดศูนย์วัฒนธรรม ที่องค์ท้องถิ่นจากประสบการณ์ การศึกษาดูงานในช่วงที่หนึ่ง ให้ชุมชนระดมความคิดเห็นในการนำ เสนอข้อมูล ศึกษาข้อมูลร่วมกันในการเก็บรวบรวม หลักฐานทางประวัติศาสตร์วิถี ชีวิตวัฒนธรรม ศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ คุ้มค่าจากศูนย์วัฒนธรรม ร่วมระดมความคิดเห็นในการบริหาร จัดการศูนย์ในเรื่อง ๕.๑ การจัดตั้งคณะกรรมการดูแล ๕.๒ การกำหนดบทบาทหน้าที่ผู้ บริการนักท่องเที่ยวที่ศูนย์ ๕.๓ การกำหนดผู้นำเสนอและรูปแบบ การนำเสนอ 	<ul style="list-style-type: none"> เกิดจุดขายทางการท่องเที่ยวของชุมชน ชุมชนมีศูนย์วัฒนธรรมเป็นสื่อ สะท้อนวิถีชีวิตชุมชน ให้นักท่องเที่ยว เที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ ชุมชนเกิดการเรียนรู้เรื่องการบริหาร จัดการ เกิดรายได้สู่ชุมชน ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ภูมิปัญญาองค์ความรู้ของตนเอง ชุมชนเกิดความลึกซึ้งในการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น มีนักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาเยี่ยมชม เพิ่มขึ้นและใช้เวลาเที่ยวงานในชุมชน มากขึ้นกว่าเดิม 	<ul style="list-style-type: none"> คณะกรรมการการท่องเที่ยว ที่บ้านรักไทย ผู้ใหญ่บ้าน อบต.บ้านรักไทย จนท.สาธารณสุข ทหาร ชุมชนเข้าใจและเห็นความ สำคัญของการจัดตั้งศูนย์ วัฒนธรรม ชุมชนเห็นความสำคัญต่อการ การเข้ามามีบทบาทในการ ก่อตั้ง ดูแลและขับเคลื่อน ให้ศูนย์วัฒนธรรมเกิดกิจ กรรมอย่างต่อเนื่อง ชุมชนสามารถนำศูนย์ วัฒนธรรมเพื่อนำเสนอ 	<p>ธันวาคม ๒๕๔๗ ๑ วัน เป็นต้นไป</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อเป็นจุดสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชน • เพื่อเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว 	<p>๕.๔ การกำหนดผลประโยชน์และการแบ่งปันสู่ชุมชน</p> <p>๕.๕ การกำหนดผู้ดูแลรักษาความสะอาด</p>	<p>ความจำเป็นของชุมชน เพื่อการเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยว</p>
--	--	---	---

กิจกรรมขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนวิธีการ	สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ	ตัวชี้วัด	ระยะเวลา
<p>๖. โครงการกองทุนเพื่อสร้างงานและอาชีพเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยว</p>	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อพัฒนาสินค้า OTOP ของชุมชน • เพื่อส่งเสริมการผลิตวัตถุดิบเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน • เพื่อเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ กระจายผลประโยชน์จากการผลิตท่องเที่ยวให้ชุมชน • ลดปัญหาสังคมและปัญหาเสถียรภาพ • ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของชุมชน • เพื่อให้ชุมชนเกิดการ 	<p>การมีส่วนร่วมของชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> • ทีมวิจัยร่วมกับคณะกรรมการท่องเที่ยวเพื่อใช้ชุมชนเสนอแหล่งงบประมาณในการจัดตั้งกองทุน • ให้ชุมชนจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและอนุมัติเงินทุน • ให้ชุมชนกำหนดระเบียบวงเงินกู้ยืม ระยะเวลาในการกู้ยืม • ศึกษากฎระเบียบและเงื่อนไขการดำเนินการ • ให้ชุมชนกำหนดการแบ่งปันผลประโยชน์เข้ากองทุน • ให้ชุมชนเสนอกลุ่มอาชีพที่ต้องการการอบรมความรู้รวมทั้งระยะเวลาในการอบรม • ใช้ชุมชนร่วมระดมความคิดเห็นกลุ่ม 	<p>สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> • สินค้า OTOP ของชุมชนได้รับการพัฒนาจนถึงระดับห้าดาว • ครอบคลุมเที่ยวภาคในระดับอำเภอมีเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพ • ชุมชน ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น มีเวลาให้เวลาร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนาชุมชน • เกิดตลาดเสนอขายสินค้าที่เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว • ชุมชนให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญกับการท่องเที่ยว • ชุมชนเกิดความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากมีสวนส่งเสริมรายได้ให้ครอบครัว • ชุมชนเกิดจิตสำนึกรวมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางการท่องเที่ยว • เกิดชุมชนเกษตรยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> • ตัวแทนกลุ่มปิดก กลุ่มละ ๕ คน รวม ๒๕ คน • คณะกรรมการการท่องเที่ยว • ทหาร • ครู • ทีมวิจัยร่วม • คณะกรรมการหมู่บ้าน • กลุ่มแม่บ้าน - ชุมชนมีกองทุนเพื่อสนับสนุนการลงทุนในอาชีพ - เกิดการเรียนรู้เรื่องการบริหารกองทุน เทคนิคการแก้ปัญหา และผลตอบแทน 	<p>มกราคม ๒๕๔๘ ๒ วัน</p>

กิจกรรมขั้นตอน	<p>เรียนรู้ระบบกองทุนหมุนเวียน</p> <ul style="list-style-type: none"> เพื่อให้ผู้ชมสนใจเกิดการเรียนรู้การทำารเกษตรแบบยั่งยืน 	<p>อาชีพที่มีผลกระทบท่ต่อการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม</p> <ul style="list-style-type: none"> ให้กลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มจัดทำแผนความต้องการการสนับสนุนความรู้ วัสดุอุปกรณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> เกิดกองทุนหมู่บ้านและชุมชนมีความรู้เรื่องการบริหารจัดการกองทุน 	<p>ให้เกิดภาวะผู้นำผ่านประสบการณ์การบริหารกองทุน</p>	ระยะเวลา
วัตถุประสงค์	<p>วัตถุประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> ให้แต่ละกลุ่มอาชีพ กำหนดทีมประเมินความก้าวหน้าและกำหนดช่วงระยะเวลาที่จะทำการประเมิน ให้ที่ประชุมนำเสนอความคิดเห็นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาโครงการกลุ่มอาชีพเพิ่มเติม ให้ที่ประชุมกำหนดวาระในการประชุมเพื่อร่วมช่วยเหลือ แก้ไข ติดตามปัญหาของกลุ่มอาชีพ 	<p>ขั้นตอนวิธีการ</p> <p>การมีส่วนร่วมของชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ให้แต่ละกลุ่มอาชีพ กำหนดทีมประเมินความก้าวหน้าและกำหนดช่วงระยะเวลาที่จะทำการประเมิน ให้ที่ประชุมนำเสนอความคิดเห็นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาโครงการกลุ่มอาชีพเพิ่มเติม ให้ที่ประชุมกำหนดวาระในการประชุมเพื่อร่วมช่วยเหลือ แก้ไข ติดตามปัญหาของกลุ่มอาชีพ 	<p>สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> ปัญหาสังคมที่เกิดจากความยากจนหมดไป เกิดชุมชนเข้มแข็งเพื่อตอบสนองนโยบายการท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดแม่ฮ่องสอน 	ตัวชี้วัด	

แผนการดำเนินงานวิจัย ช่วงที่ ๓ (พฤษภาคม - ตุลาคม ๒๕๔๘)

กิจกรรมขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ช่วงเวลา	ตัวชี้วัด	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้ดำเนินการ
<p>๑.เวทีประชาคมระดมความคิด รูปแบบการจัดทำศูนย์วัฒนธรรม ชินญานบ้านรักไทย</p>	<p>๑. เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลทางการท่องเที่ยวของชุมชน</p> <p>๒. เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน</p> <p>๓. เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม</p> <p>๔. เพื่อเป็นจุดให้บริการนักท่องเที่ยวด้านข้อมูล และการประชาสัมพันธ์</p> <p>ด้านการท่องเที่ยว ในชุมชน</p> <p>๕. เพื่อเป็นจุดสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชน</p> <p>๖. เพื่อเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว</p>	<p>ก. ๒๕๔๘</p> <p>ค. ๒๕๔๘</p> <p>๘</p>	<p>๑. ทีมงานวิจัย ชุมชน โรงเรียนจำนวน ๕๐ คน</p> <p>๒. ได้ข้อสรุปสถานที่จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรม</p> <p>๓. ได้ทีมงานเข้าไปดำเนินการจัดทำศูนย์</p>	<p>๑. เกิดจุดขายทางการท่องเที่ยวของชุมชน</p> <p>๒. ชุมชนมีศูนย์วัฒนธรรมเป็นสื่อสะท้อนวิถีชีวิตชุมชน ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้</p> <p>๓. นักเรียนและกลุ่มเยาวชน ได้เกิดการเรียนรู้ในการให้บริการนักท่องเที่ยวผ่านศูนย์วัฒนธรรม</p> <p>๔. เกิดรายได้สู่ชุมชน</p> <p>๕. ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในการนำเสนอวัฒนธรรม ภูมิปัญญาองค์ความรู้ของตนเอง ไปสู่การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง</p> <p>๖. มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมและใช้เวลาในการเที่ยวชมในชุมชนมากกว่าเดิม</p>	<p>นักวิจัยและทีมงานวิจัย</p>

กิจกรรมขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ช่วงเวลา	ตัวชี้วัด	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้ดำเนินการ
<p>๒.กิจกรรมการสร้างศูนย์วัฒนธรรม</p>	<p>๑.เพื่อตกแต่ง ทำความสะอาดสถานที่และจัดทำข้อมูลเอกสารแผน ที่เพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบ การนำเสนอที่น่าสนใจ</p>	<p>ส. ค.๒๕๕๔ ๘</p>	<p>๑.ทีมงานนักวิจัย นักเรียน ชุมชน เกิดกิจกรรมร่วมกัน ออกแบบการนำเสนอศูนย์ วัฒนธรรมร่วมกัน ๒.นักท่องเที่ยวยุติให้ความ สนใจเข้ามาเที่ยวชม ๓. นักเรียนมีแหล่งเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ชุมชนผ่าน ศูนย์วัฒนธรรม</p>	<p>๑.เกิดศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จัดทำ ขึ้นจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ๒.นักท่องเที่ยวยุติให้ความสนใจเข้ามา เที่ยวชมและเกิดรายได้สู่ชุมชน ๓.นักเรียนและชุมชน ให้ความสนใจ เข้ามาศึกษาหาความรู้จากศูนย์วัฒน ธรรม</p>	<p>นักวิจัยและทีมงานใน ชุมชน</p>

กิจกรรมขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ช่วงเวลา	ตัวชี้วัด	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้ดำเนินการ
๓.เวทีประชาคมระดมความคิดเพื่อการถอดองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนและวัฒนธรรมไปสู่หลักสูตรการเรียนท้องถิ่น	๑.เพื่อจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้นักเรียนและชุมชนได้ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา วัฒนธรรมและองค์ความรู้ชุมชน	ก.ย.๒๕๔๘	๑.ชุมชน ๒.โรงเรียน ๓.ครู - เกิดการเรียนรู้และ ความเข้าใจที่ตรงกัน ในเรื่องราวของ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	๑.เกิดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อชุมชน ๒.ชุมชน โรงเรียน ได้รับประโยชน์จาก เนื้อหาในหลักสูตรที่ร่วมกันสร้างขึ้น ๓.มีคณาจารย์ที่สนใจได้ศึกษาค้นคว้า เป็นข้อมูลเพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว ๔.เกิดความเข้าใจที่ตรงกันถึงประวัติ ศาสตร์ความเป็นมาและวัฒนธรรมชุม ชน.	๑.ทีมงานนักวิจัย ๒.ครูในโรงเรียน ๓.ผู้รู้ในชุมชน
๔.เวทีพัฒนาศักยภาพ มีคณาจารย์ท้องถิ่นแนะนำ	๑.เพื่อเพิ่มศักยภาพแก่ มีคณาจารย์น้อยและ มีคณาจารย์ท้องถิ่นในการ ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	ก.ย.- ต. ค.๒๕๔๘	๑.มีคณาจารย์ท้องถิ่น ๒.ทีมงานวิจัย - สามารถให้ห บริการนำเที่ยวอย่าง มีความเชื่อมั่น	๑.มีคณาจารย์ที่สนใจเกิดความเชื่อมั่น และชัดเจนในการบริการนำเที่ยวมากขึ้น ๒.มีคณาจารย์ได้ศึกษาทบทวนบทเรียน ประวัติศาสตร์ชุมชนเพิ่มมากขึ้น	๑.ทีมงานนักวิจัย ๒.วิทยากรด้านการนำ เที่ยว

กิจกรรมขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ช่วงเวลา	ตัวชี้วัด	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้ดำเนินการ
<p>๕.เวทีประชาคมเพื่อจัดเตรียมแผนการรองรับนักท่องเที่ยว</p>	<p>๑. เพื่อเป็นการกระตุ้นชุมชนเพื่อการจัดเตรียมสถานที่วางแผนประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและการให้บริการนำเที่ยวร่วมกัน</p> <p>๒. เพื่อตกลงในกฎระเบียบและเงื่อนไขการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว</p> <p>๓. เพื่อวางแผนในการอำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว</p>	<p>ก.ย.-ต.ค.๒๕๔๘</p>	<p>๑.ทีมงานนักวิจัย</p> <p>๒.มีคฤหาสน์ที่ท้องถิ่น</p> <p>๓.คณะกรรมการหมู่บ้าน</p> <p>๔.เจ้าของกิจการร้านค้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว</p> <p>๕.นักท่องเที่ยว</p> <p>- ชุมชนมีความพร้อมระดับหนึ่งในการรองรับการท่องเที่ยวรวมทั้งผลกระทบจากปัญหาการให้บริการท่องเที่ยวได้</p>	<p>๑.เกิดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวในด้านสถานที่ท่องเที่ยว</p> <p>๒.เกิดแผนงานการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว</p> <p>๓.เจ้าของกิจการร้านค้าเกิดความสามัคคีและความเข้าใจในการกระจายผลประโยชน์</p> <p>๔.สถานที่ท่องเที่ยวยังขึ้นสภาพแวดล้อมได้รับการปรับปรุงดูแลในเรื่องความสะอาดและความน่าสนใจท่องเที่ยว</p>	<p>๑.ชุมชน</p> <p>๒.เจ้าของกิจการร้านค้า</p> <p>๓.นักวิจัยและทีมงาน</p> <p>๔.คณะกรรมการหมู่บ้าน</p>

กิจกรรมขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ช่วงเวลา	ตัวชี้วัด	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้ดำเนินการ
<p>๖.กิจกรรมการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวบ้านรักไทย</p>	<p>๑.เพื่อจัดเตรียมสภาพทางเส้นทางการเดินทางเข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆในชุมชน</p> <p>๒.เพื่อการดูแลรักษาความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยว</p> <p>๓.เพื่อให้ชุมชนเกิดความตระหนักและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน</p> <p>๔.ทำให้ชุมชนเกิดการตื่นตัวในการจัดเตรียมสถานที่เพื่อการรองรับนักท่องเที่ยว</p>	<p>ก.ย.- ต.ค. ๒๕๕๘</p>	<p>๑.ชุมชน</p> <p>๒.ทีมนักวิจัย</p> <p>๓.นักท่องเที่ยว</p> <p>- สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพที่เหมาะสมแก่การศึกษาเยี่ยมชมไม่ถูกรัง</p> <p>- เส้นทางเดินเข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยวสะดวกปลอดภัยและสร้างความปลอดภัยระหว่างเดินทางเข้าไป</p>	<p>๑.สถานที่ท่องเที่ยวได้รับ การดูแลรักษาความสะอาดและเกิดความ สะดวกต่อนักท่องเที่ยว ในการเดินทางเข้าไปเยี่ยมชม</p> <p>๒.นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยวและความสะอาดของชุมชน</p> <p>๓.ชุมชนเกิดความตระหนักในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวและภูมิใจในความเป็นเจ้าของ</p>	<p>1.ทีมงานนักวิจัย</p> <p>2.ชุมชน</p> <p>3.คณะกรรมการหมู่บ้าน</p>

ส่วนที่ ๒

บริบทชุมชนบ้านรักไทย

๒.๑ สภาพทั่วไป

ประวัติความเป็นมา

บ้านรักไทยเป็นหมู่บ้านชายแดนไทย-พม่า ชื่อเดิม บ้านแม่่อใหม่ มีเส้นทางที่ใช้สัญจรโดยใช้การเดินเท้าเป็นหลัก ผ่านช่องทางบ้านนาป่าแปก และช่องทางแม่่อ/รักไทยไปสู่ประเทศ พม่า ในอดีตมีราษฎรเผ่าม้งอพยพมาจากอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เข้ามาทำมาหากินในพื้นที่ก่อน โดยรวมกับราษฎรไทยใหญ่ในเขตพม่า ซึ่งอาศัยอยู่ตามแนวชายแดน มีอาชีพปลูกฝิ่นและทำไร่เลื่อนลอยเป็นหลัก ต่อมาสภาพดินเสื่อมโทรมลง รวมทั้งรัฐบาลไทยมีนโยบายปราบปรามการปลูกฝิ่น และมีโครงการตามแนวพระราชดำริ ส่งเสริมการปลูกพืชเมืองหนาว ทดแทนการปลูกฝิ่น ป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อทำไร่เลื่อนลอย และส่งเสริมการปลูกป่าเพื่อรักษาต้นน้ำลำธาร ราษฎรกลุ่มนี้จึงพากันอพยพไปทำกินในพื้นที่บ้านนาป่าแปก และบ้านห้วยมะเขือส้ม จนถึงปัจจุบัน

สำหรับกลุ่มของอดีตทหารจีนคณะชาติ (ทจช.) นั้น ในปี พ.ศ.๒๕๑๙ นายเล่าจู้ และนายเล่าหยาง เสนาธิการทหาร ทจช. (ขณะนั้นมียศเป็นพันตรี สังกัด นายพลลี) ได้นำอดีตทจช. จำนวน ๓๘๐ คน จากบ้านถ้ำอ้อบ อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ เข้าไปอาศัยทำกินที่บ้านแม่่อหลวง ในเขตประเทศพม่า ด้านตรงข้ามกับบ้านรักไทย ในปี พ.ศ.๒๕๒๐ รัฐบาลไทยปราบปรามการปลูกฝิ่นตามแนวชายแดนไทย - พม่า และได้ขับไล่ กองกำลังไทยใหญ่ (กลุ่มขุนสำ) ออกไป ต่อมากลุ่ม ทจช. ที่เข้ามาอาศัยทำกินในพื้นที่บ้านรักไทยในปี พ.ศ.๒๕๒๔ โดยได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลประเทศไต้หวัน ในด้านสาธารณูปโภค โดยการประสานร้องขอรับความช่วยเหลือของ นายเล่าจู้ / นายเล่าหยาง หลังจากนั้น นายเล่าจู้ และ นายเล่าหยาง ได้อพยพครอบครัวจาก บ้านใหม่หนองบัว อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ เข้ามาอาศัยในหมู่บ้านรักไทย จนถึงปัจจุบัน

เครือข่ายความเชื่อมโยงภายในหมู่บ้าน และเครือข่ายญาติมิตร

ในหมู่บ้านใกล้เคียงในเขตพม่า คือ บ.ใหม่ , บ.แม่่อหลวง , บ.หัวฮะ ซึ่งเป็นชาวไทยใหญ่, ว้า ฯลฯ และในเขตไทย คือ บ.รุ่งอรุณ (แม่สุยะจีนเดิม) อ.เมือง และบ.สันติชล อ.ปาย ซึ่งเป็นชาวจีนฮ่อเหมือนกัน บางครอบครัวมีที่พักอาศัยในหมู่บ้านกันและกันอีกแห่งหนึ่งด้วย

ภูมิศาสตร์

บ้านรักไทยห่างจากชายแดนไทย - พม่า ประมาณ ๕๐๐ เมตร และห่างจาก อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ระยะทาง ๔๘ ก.ม. สภาพเส้นทางเป็นถนนลาดยางตลอดเส้นทาง

ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบระหว่างภูเขา มีภูเขาล้อมรอบ สภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม มีเนื้อที่ทั้งหมด ๓,๕๐๐ ไร่ พื้นที่ทำกิน ๒,๐๐๐ ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย ๑,๕๐๐ ไร่ มีอ่างเก็บน้ำกลางหมู่บ้าน ๓ อ่าง
ที่ตั้ง : ตั้งอยู่ที่บริเวณพิกัด LB ๘๘๖๖๕๕ (แผนที่มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ หมายเลข
ระวาง ๔๕๔๘ II ลำดับชุด L ๗๐๑๗) มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ประเทศพม่า
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านนาป่าแปก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านห้วยผึ้ง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านรวมไทย

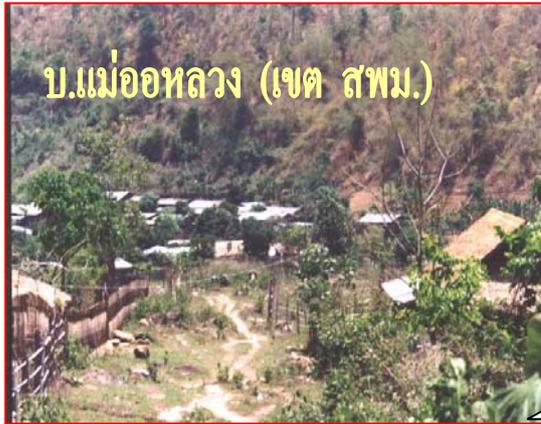
สถานที่ใกล้เคียงที่สำคัญ คือ พระตำหนักปางตอง

สภาพการคมนาคม : ถนนภายในหมู่บ้าน เป็นถนนคอนกรีต ถนน เส้นทางหลักเข้าหมู่บ้านเป็นถนนแอสฟัลต์
คือ เส้นทางบ้านนาป่าแปก – บ้านรักไทย – บ.ห้วยขาน – บ.หมอก
จำแป้ – บ.กุงไม้สัก - ทางหลวง หมายเลข ๑๐๙๕ ถึงจังหวัด
แม่ฮ่องสอน ระยะทาง ๔๘ ก.ม.

ส่วนเส้นทางเดินเท้ามีหลายเส้นทาง สามารถใช้เดินติดต่อไปยังหมู่บ้านใกล้เคียงได้ เช่น เส้นทางบ้านรักไทย ไปสู่อ่างน้ำป่าแปก บ้านห้วยมะเขือส้ม,บ้านรวมไทย เส้นทางบ้านรักไทย เดินเลียบบตะเข็บชายแดนไปสู่อ่างน้ำห้วยทรายขาว เส้นทางบ้านรักไทย เดินไปสู่อ่างน้ำผึ้ง , บ้านคานาน

เส้นทางไปประเทศพม่า : เส้นทางจากหมู่บ้านเป็นเส้นทางเดินเท้าแม่ฮ่อ/รักไทย -บ.นาป่าแปก -ช่องทางแม่ฮ่อ/รักไทย - บ.ใหม่ สพม. – บ.แม่ฮ่อหลวง และเส้นทางตามภูมิประเทศอีก ๓ เส้นทาง

บ.แม่่อหลวง (เขต สพม.)

บ.ใหม่ (เขต สพม.)

ภาพที่ ๑-๒
สภาพบ้านรักไทย

๒.๒ ข้อมูลทางเศรษฐกิจ – สังคม

ประชากรและอาชีพ

บ้านรักไทยมีประชากร รวม ๙๔๑ คน ๒๐๐ ครอบครั้ว (ข้อมูลสำรวจล่าสุดเมื่อวันที่ ๒๐ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘) ชาวบ้านยังยึดอาชีพทำไร่, ทำนา, ทำสวน, สวนชา และรับจ้างเป็นอาชีพหลัก การเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม ส่วนมากจะเป็นการผลิตเพื่อยังชีพ ผลผลิตที่เหลือจากการยังชีพจะนำไปขายเป็นรายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ และรับจ้างทำงานในหมู่บ้าน เช่น เก็บชา, ถางสวน, ขุดนา, ทำฟืน, เกี่ยวข้าว, ถอนกระเทียม เป็นต้น ส่วนบางคนครอบครัวมีลูกวัยหนุ่มสาวออกไปทำงานในต่างจังหวัด และประชากรบางส่วนแปรรูปผลผลิตต่าง ๆ โดยทำเป็นของดองจำหน่ายเป็นรายได้ เช่น หัวผักกาดดอง, เต้าหู้ยี้, ผักกาดดอง และผลไม้ดอง มี ท้อ, สาลี่, ลูกไหนด, มะม่วง, ชาและของดองบ้านรักไทยนั้นเป็นของฝากที่มีชื่อเสียงสำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ

ส่วนคนที่มมีม้า ในฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าวจะนำไปรับจ้างขนข้าวเปลือกตามหมู่บ้านที่ทางรถไม่สามารถเข้าถึงในไร่ เช่น บ้านทบศอก, บ้านห้อยผึ้ง, บ้านในสอย เป็นต้น

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ที่ดินทั้งหมดในบ้านรักไทยไม่มีเอกสารสิทธิ์ ประเภทของที่ดินแบ่งเป็นที่นาประมาณ ๒๐๐ ไร่ (๑๕ ครอบครั้ว) และพื้นที่ทำไร่ – ทำสวนประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่

ชาวบ้านที่มีที่ดินทำกิน ๑๐ – ๑๕ ไร่ มีประมาณ ๑๐ ครอบครั้ว แต่โดยเฉลี่ยแล้วส่วนมากจะมีพื้นที่ประมาณ ๕ – ๑๐ ไร่ ต่อครอบครั้ว ส่วนชาวบ้านที่ไม่มีที่ทำกินเลยนั้นยังมีอยู่แต่เพียงส่วนน้อย สำหรับที่ดินที่ชาวบ้านยังไม่ได้ใช้ประโยชน์นั้น ทางป่าไม้เข้ายึดเพื่อเป็นพื้นที่ปลูกป่าจนชาวบ้านไม่มีพื้นที่ป่าเพื่อทำกิน ในลักษณะหมุนเวียนอีกต่อไป

พื้นที่ทำกิน

พื้นที่ทำนา ในเดือนเมษายน ชาวบ้านจะเริ่มเตรียมดินและตากกล้า พอถึงเดือน พฤษภาคมจะเริ่มปลูกต้นข้าวที่มีความไวต่อแสงประมาณ ๖ เดือน ต้นเดือนพฤศจิกายนจะเริ่มเก็บเกี่ยวก็เริ่มเตรียมดินและปลูกกระเทียมต่อ พอถึงเดือน มีนาคม - เมษายน จะถอนกระเทียม ถอนเสร็จก็จะเตรียมดินเพื่อทำนาต่อ

ผลผลิตการเก็บเกี่ยวข้าวปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เหลือแล้วพันธุ์ข้าว ๑ ถัง จะได้ ๒๐ - ๒๘ ถัง (เพราะเกิดโรคระบาดผลผลิตไม่ดี)

กระเทียมพันธุ์ ๑ ถัง ได้ผลผลิตประมาณ ๑๐๐ กิโลกรัม

พื้นที่ทำไร่ - ทำสวน ชาวบ้านครอบครัวหนึ่งมีพื้นที่ทำกินประมาณ ๒ - ๓ แปลงๆ ละประมาณ ๓ - ๕ ไร่ ปีแรกจะปลูกข้าวไร่ โดยจะปลูกติดต่อกันไม่เกิน ๒ ปี พอถึงปีที่สองหญ้าจะขึ้นหนามากทำให้เสียแรงงานในการถอนหญ้ามากจึงไม่ค่อยมีคนที่จะปลูกปีที่สอง บางครอบครัวที่ไร่อยู่ใกล้ร่องน้ำอาจจะปลูกปีที่สองได้ และใช้วิธีเอาน้ำเกลือพ่นเพื่อให้หญ้าบางชนิดตายและทำให้ต้นข้าวขึ้นได้ดี ปีต่อมาจะปลูกข้าวโพด หรือยางแทน ส่วนไร่ที่ปลูกข้าวแล้วปีต่อมาจะไม่สามารถปลูกอะไรอีกเพื่อทิ้งให้เป็นไร่ร้างไม่ต่ำกว่า ๒ ปี จึงจะกลับมาปลูกอีกครั้งหนึ่ง

การทำไร่ จะเริ่มถางหญ้า ตัดต้นไม้ ตั้งแต่เดือนธันวาคมเป็นต้นไป พอถึงเดือน มีนาคมจะเผาหากเผาแล้วไฟไหม้ไม่ดี ใหม้ไม่หมด จะต้องไปเก็บเศษต้นไม้ที่เหลือรวมกันแล้วเผาอีกครั้งหนึ่ง เดือน พฤษภาคมจะเริ่มปลูกข้าว และพืชผักอื่น ๆ แซม เช่น พักทอง , พักเขี้ยว , แดง , แดง , พริก , มะระขี้นก , มะเขือเทศ เป็นต้น

พอถึงเดือนสิงหาคม - กันยายน จะถอนหญ้าที่งอกขึ้น การถอนหญ้าต้องทำให้เสร็จก่อนที่ต้นข้าวจะตั้งท้อง พอถึงปลายเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน จะเก็บเกี่ยวผลผลิต ช่วงถอนหญ้าจะมีพืชผักที่ปลูกแซมไว้ เช่น ยอดพักทอง มะเขือเทศ ยอดมะระ ถึงแม้จะไม่ได้ขายแต่เอาไว้ทำกับข้าวเลี้ยงคนงานที่มาช่วยทำ และเอามารับประทานที่บ้าน เดือนเก็บเกี่ยวข้าวจะมีผลพักทอง , พักเขี้ยว , แดง , พริก , มะระขี้นก , พริก , แดง เป็นอาหารเพิ่มเติมอีกด้วย ส่วนพริกมีให้เก็บกินไปได้ตลอดทั้งปี

ส่วนไร่ที่ปลูกข้าวโพดระหว่างเดือน เมษายน - พฤษภาคม ซึ่งชาวบ้านโดยทั่วไปนิยมปลูกพืชผัก เช่น พักทอง , พักเขี้ยว , เสริมไปด้วย เดือนกรกฎาคมจะถอนหญ้า พรุนดิน ระหว่างเดือนกันยายน - ตุลาคม เมื่อเก็บผลผลิตเสร็จแล้วจะเตรียมดินปลูกถั่วแดงต่อไป ซึ่งจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ราวปลายเดือนธันวาคม - มกราคม โดยจะได้ผลผลิตประมาณ ๔ ถัง ต่อ ไร่ พันธุ์ ๑ ถัง

บางครอบครัวที่ไม่ปลูกถั่วแดง จะปลูกพืชผัก เช่น ผักกาด - หัวผักกาด หัวผักกาด จะเก็บเกี่ยวเมื่ออายุระหว่าง ๔๕ - ๕๕ วัน จึงจะได้หัวที่มีคุณภาพดี (ถ้าเป็นดินอุดมสมบูรณ์) หัวผักกาดจะเริ่มเก็บเกี่ยวเดือน ธันวาคม

สวนชา ในพื้นที่ปลูกชาจะไม่ปลูกพืชผักอย่างอื่นเสริม ชาที่ชาวบ้านนิยมปลูกมี ๓ สายพันธุ์ คือ

- . พันธุ์ไต้หวันเบอร์ ๑๒
- . พันธุ์ ชิง ชิง
- . พันธุ์อุหลง (พันธุ์ที่ชาวบ้านปลูกมากที่สุด)

ผลผลิตรวมทั้งหมดประมาณ ๓,๐๐๐ กิโลกรัม ต่อปี ชาพันธุ์ดีที่สุด คือ พันธุ์ไต้หวัน ขายได้ราคาประมาณ ๑,๒๐๐ บาท ต่อกิโลกรัม (ในหมู่บ้าน) ชาชิงชิง ขายได้ราคา ๑๐๐ – ๓๐๐ บาท ต่อกิโลกรัม

ประเมินสถานะทางเศรษฐกิจ

โดยสรุปหากจะประเมินสถานะทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนบ้านรักไทย อาจแบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่มดังนี้

) กลุ่มฐานะดี (มีประมาณ ๒๐ กว่าหลังคาเรือน)

รายได้

นอกการเกษตรหมู่บ้าน / นอกหมู่บ้าน	๒๕,๐๐๐	บาท / ปี
เปิดร้านขายของตัวเอง	๕๐,๐๐๐	บาท / ปี
รวม	๗๕,๐๐๐	บาท / ปี

รายจ่าย

ค่าอาหาร	๖๓,๖๐๐	บาท / ปี
ค่านุ่งห่ม	๓,๐๐๐	บาท / ปี
ค่ารักษาพยาบาล	๒,๐๐๐	บาท / ปี
ค่าจ้างถางสวนชา – ท่อ	๑,๕๐๐	บาท / ปี
ค่าใช้จ่ายงานประเพณี	๓,๐๐๐	บาท / ปี
รวม	๗๓,๑๐๐	บาท / ปี
คงเหลือใช้ประมาณ	๒,๐๐๐	บาท / ปี

นอกจากนี้คนในกลุ่มนี้ยังมีตู้เย็น โทรทัศน์ วิทยุ โทรทัศน์ และ โคม ประมาณ ๕๐ ตัว

๖) กลุ่มฐานะปานกลาง (มีประมาณ ๖๐ กว่าหลังคาเรือน)

รายได้ ในการเกษตร

ข้าวโพด (สำหรับเลี้ยงหมู)	๔๐	ถึง
ชา	๔,๐๐๐	บาท / ปี
ผลไม้ดอง	๒,๐๐๐	บาท / ปี
พืชผัก	๑,๐๐๐	บาท / ปี
ขายหมูกำไร	๒,๐๐๐	บาท / ปี
ขายของดองทุกชนิด	๒๐,๐๐๐	บาท / ปี
รวม	๒๙,๐๐๐	บาท / ปี

รายจ่าย

ค่าอาหารและค่าใช้จ่ายประจำวัน	๒๕,๓๒๐	บาท / ปี
ค่าใช้จ่ายในงานประเพณี	๑,๐๐๐	บาท / ปี
ค่าจ้างถางสวนชา	๑,๕๐๐	บาท / ปี
ค่าพยาบาล	๑,๐๐๐	บาท / ปี
รวม	๒๘,๐๐๐	บาท

๗) กลุ่มฐานะยากจน (ประมาณ ๔๐ กว่าหลังคาเรือน)

รายได้ ในการเกษตร

ข้าวไร่ (บริโภค)	๑๐๐	ถึง
ชา	๑,๒๐๐	บาท / ปี

ชาวบ้านกลุ่มนี้จะรับจ้างในหมู่บ้านตามรายวัน มีรายได้ที่ใช้จ่ายเพียงวันต่อวัน หลายครอบครัวไม่มีพื้นที่ทำกิน จึงรับจ้างตามรายวันแล้วซื้อข้าวกินประทังชีวิต

๒.๓ ลักษณะของทรัพยากร

ดิน ลักษณะของดินแถบบริเวณหมู่บ้านรักไทยและพื้นที่ใกล้เคียงจะมีลักษณะเป็นดินเหนียวปนทราย สภาพดินไม่ค่อยมีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีสภาพความเป็นกรดสูงทำให้การปลูกผักไม่ค่อยเจริญเติบโตเท่าที่ควรและได้ผลผลิตไม่ค่อยดี ชาวบ้านจะใช้ประโยชน์จากที่ดินใกล้ ๆ กับลำห้วยเป็นที่ทำนาและปลูกข้าวไร่ และพืชอื่น ๆ บนพื้นที่ดอน ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ชาวบ้านเริ่มปลูกชาเป็นพืชหลักโดยได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน และมูลนิธิผู้สู้ภัยจีนอิสระ

ภาพที่ ๓ - ๔
อ่างเก็บน้ำใน
หมู่บ้าน

แหล่งน้ำ บ้านรักไทยมีแหล่งน้ำ ๒ แหล่ง ที่สำคัญได้แก่ อ่างเก็บน้ำกลางหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการเกษตร เช่นปลูกชา และผลไม้ต่าง ๆ สำหรับแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค ใช้จากลำห้วยบนยอดเขารอบหมู่บ้าน ซึ่งจะมีน้ำไหลตลอดทั้งปีแต่อยู่ไกลออกไปจากหมู่บ้าน จึงใช้วิธีการวางท่อต่อเข้ามาในหมู่บ้าน ปัจจุบันมีชาวบ้านประมาณ ๖๐ ครัวเรือน ที่ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งเพื่อใช้ในการเพาะปลูก

สภาพป่า เนื่องจากสภาพดินและลักษณะทางภูมิศาสตร์บริเวณบ้านแม่ฮ่อม เป็นภูเขาหินเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้สภาพป่าบริเวณนี้ค่อนข้างเป็นป่าเสื่อมโทรม และอยู่ในระหว่างการปลูกป่าเพิ่มเติม โดยกรมป่าไม้ โดยมักเลือกปลูกต้นยูคาลิปตัสและต้นสน สภาพป่าที่เห็นได้ชัดจึงมีลักษณะเป็นสวนป่า

๒.๔ การปกครองและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

ลำดับผู้นำหมู่บ้าน

๑. นายจำเริญ

ทวิอภิตีสิริ

พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๒

๒. นายชานินทร์

ทวิอภิตีเกษม

พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๓๓

๓. นายจิงกวง	แซ่หลู่	พ.ศ. ๒๕๓๕ – ๒๕๓๙
๔. นายจาดูรงค์	ทวี่อภิตีสิริ	พ.ศ. ๒๕๓๙ – ๒๕๔๓
๕. นายธนิต	ทวี่อภิตีเกษม	พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๔๖
๖. นายยั้งยง	ทวี่อภิตีสันต์	พ.ศ. ๒๕๔๖ – ๒๕๔๗
๗. นายเสกสรร	ใจรักประภาสุข	พ.ศ. ๒๕๔๗

ปัจจุบันการปกครองหมู่บ้านแบ่งออกเป็น ๕ กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้ากลุ่ม เป็นผู้ช่วยเหลือในการพัฒนาและดูแลความเรียบร้อยในหมู่บ้าน ประกอบด้วยกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

๑) คณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการ ทั้งนี้คณะกรรมการในหมู่บ้านมาจากการเลือกตั้งของชาวบ้าน ตามที่ทางฝ่ายปกครองกำหนด มีการบริหารกิจการ และการตัดสินใจที่เข้มแข็ง มีการวิพากษ์วิจารณ์กันทุกครั้งที่มีการประชุมไม่มีการแตกแยกในเรื่องการทำงานทุก ๆ ๔ ปี จะมีการเลือกตั้งใหม่

๒) กลุ่มเยาวชน (กลุ่มหนุ่ม – สาว) จัดตั้งขึ้นตามลักษณะของวัฒนธรรมชาวจีนทั่วไป ที่จะต้องมีกลุ่มเยาวชนไว้ทุกหมู่บ้าน เช่นงานแต่งงาน , งานศพ , งานประเพณีต่าง ๆ งานชิมชาและด้านการกีฬาของหมู่บ้าน ซึ่งจะมีการสนับสนุนจากและส่งเสริมไปแข่งขันทุกปีในกลุ่มหมู่บ้านชาวจีนด้วยกัน

เมื่อมีงานกิจกรรมในหมู่บ้านที่ทุกคนต้องทำร่วมกัน จะเป็นไปในลักษณะที่เข้มแข็ง มีความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะมีการร่วมกิจกรรมตามประเพณีในหมู่บ้านบ่อยครั้ง

๓) กลุ่มแม่บ้านสุขาภิบาลอาหารและกลุ่มหมู่บ้านสตรีบ้านรักไทย

จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ มีสมาชิก ๔๔ คน กลุ่มแม่บ้าน ๗ ตั้งขึ้นจากการชี้แนะขององค์กรยูนิเซฟ และสถานีอนามัยบ้านรักไทยด้วยกองทุนประเดิม ๖,๕๐๐ บาท ต่อมาได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชนได้เงินสมทบอีก ๒๒,๗๕๐ บาท มีการดำเนินการในทิศทางที่ดีขึ้น กลุ่มแม่บ้าน ๗ มีเงินทุนขยายขึ้นทุกปี ความเข้มแข็งขององค์กรเป็นไปในลักษณะที่ดี หากมีปัญหาก็จะมีการประชุมเพื่อร่วมกันแก้ไข นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงระบบองค์กรอยู่เสมอในลักษณะที่ดี

กิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ การปล่อยเงินกู้ให้สมาชิกนำไปซื้ออุปกรณ์เครื่องใช้ในครัว โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ ๓ ต่อเดือน และจะแบ่งเงินปันผลปีละครั้ง โดยแบ่งออกเป็นดังนี้ คืนกำไรสมาชิก ๘๐ % , สมทบกองทุน ๑๐ % , ค่าตอบแทนอนุกรรมการ ๑๐ % ปัจจุบันยังคงดำเนินการอยู่

๔) กลุ่มสหกรณ์

เป็นกลุ่มที่เกิดจากการส่งเสริม สนับสนุนและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสหกรณ์ จังหวัด ขณะนี้กลุ่มสหกรณ์บ้านแม่อกกำลังอยู่ในระหว่างการจัดตั้งและลงทะเบียนโดยมีสมาชิกทั้งหมด ๒๓ คน

๒.๕ ทรัพยากรที่มีในชุมชน

๑) โรงเรียนบ้านรักไทย

จัดตั้งขึ้นปี พ.ศ. ๒๕๒๖ เริ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มี อาจารย์สมพงษ์ ณรงค์ชัย เป็นผู้อำนวยการแทนอาจารย์ใหญ่ มีนักเรียน ๙๐ คน ปัจจุบัน รับตั้งแต่ชั้นอนุบาล (๔ ขวบ) และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ มีนักเรียน ๑๘๐ คน ครู ๘ คน ภารโรง ๑ คน โดยมีนายสามารถ สิงห์พรหม เป็นผู้อำนวยการ โรงเรียน มีเนื้อที่บริเวณ ๑๑ ไร่ ๒ งาน ซึ่งได้รับบริจาค จากชาวบ้าน

๒) วัด

ดำเนินการก่อสร้างโดย ชุตปฏิบัติการ ๑ หน่วยเฉพาะกิจ ๓๒๗ โดยมี ร.ท. สุพรรณ สุนันตะ เป็นผู้นำชาวบ้านในการก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ด้วยเงินบริจาคของชาวบ้าน เพื่อจะได้ใช้ในกิจกรรมการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมประเพณี

๓) ประปาภูเขา

จัดสร้างด้วยความช่วยเหลือจากประเทศไต้หวันปี พ.ศ. ๒๕๓๑ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค แต่น้ำยังไม่พอเพียงพอ ชาวบ้านยังขาดแคลนน้ำและเป็นปัญหาอย่างมาก เนื่องจากสภาพต่อน้ำที่ทรุดโทรมและขาดแหล่งเก็บน้ำสำหรับการบริโภค

๔) อ่างเก็บน้ำ (เขื่อนในหมอก)

ดำเนินการโดยจังหวัดแม่ฮ่องสอนร่วมกับกรมพัฒนาที่ดิน สนับสนุนงบประมาณ โดยมูลนิธิผู้เสียสละ เริ่มก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการเกษตร แต่ในขณะนี้ยังขาดเครื่องสูบน้ำและต่อน้ำ

๕) สวนชา

กรมพัฒนาที่ดินเข้ามาดำเนินการ โดยการสนับสนุนงบประมาณ โดยมูลนิธิผู้เสียสละ เริ่มปลูกปี พ.ศ. ๒๕๓๑ มีพื้นที่ ๑๒๐ ไร่ ชาวบ้านช่วยกันปลูกแล้วแบ่งให้ครอบครัวละ ๑ ไร่ เพื่อเป็นอาชีพเสริม ต่อมาโครงการเกษตรพื้นที่สูงได้มาส่งเสริมต้นชามาปลูกเพิ่มอีกปัจจุบันผลผลิตชาในหมู่บ้านรักไทยมีประมาณ ๓,๐๐๐ กิโลกรัม / ปี โดยทางสหกรณ์จังหวัดจะช่วยนำไปจำหน่ายโดยแพ็คเป็นกล่อง

ภาพที่ ๕
สวนชาแม่่อ

๖) โรงงานผลิตอบใบชา

สนับสนุนงบประมาณโดยสมาคมช่วยเหลือผู้อพยพ จัดสร้างขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๓๒
ใบชา ส่วนมากจะใช้ในช่วงฤดูฝน

๗) สถานีอนามัย

ก่อสร้างเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๓๒ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก
ฝ่ายทหาร คือ หน่วยเฉพาะกิจ ๓๒๗ ร่วมกับสมาคมชาวจีนโพ้นทะเลประเทศไทยได้วันช่วย
เหลือผู้อพยพ เพื่อจะได้ให้การรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานแก่ชาวบ้าน

๘) ศาลาไทยรวมใจ (ศาลากลางหมู่บ้าน)

ชาวบ้านและชุดปฏิบัติการ ๑ หน่วยเฉพาะกิจ ๓๒๗ ช่วยกันจัดสร้างเมื่อปี
พ.ศ. ๒๕๓๑ โดยเงินกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้านช่วยกันบริจาคเพื่อเป็นที่ชุมนุมของชาวบ้าน
และเป็นที่พักผ่อนแก่นักท่องเที่ยว

๙) บ่อเก็บน้ำ

สนับสนุนโดยงบประมาณการเกษตรจังหวัด โดยสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ แต่
การก่อสร้างไม่ได้มาตรฐานจึงเก็บน้ำไม่เพียงพอสำหรับอุปโภค บริโภค

ข้อมูลด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ตามวิถีของชาวจีนจะไม่มีระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ชัดเจน ทั้งในด้านความเชื่อทางวัฒนธรรมประเพณี เนื่องจากในอดีตชาวจีนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย ส่วนด้านการเกษตรการดำรงชีพของชาวจีนจะมีความผูกพันอยู่ร่วมกับการเกษตร และการเลี้ยงสัตว์ และการค้าขายการเกษตร โดยมีรูปแบบการจัดการทรัพยากรแบบโค่นแล้วเผา (Slash and Burn Cultivation) ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่ง ของการทำไร่ย่ำยที่ พื้นที่ทั้งหมดจะใช้ในการปลูกข้าว และจะใช้ต่อเนื่องกันไปประมาณ ๑ - ๒ ปี ปีต่อมาจะปลูกข้าวโพด ถ้าเก็บเกี่ยวข้าวโพดแล้วจะปลูกถั่วแดง เป็นพืชต่อไป โดยปลูกต่างเวลากันทำให้ชาวบ้านสามารถใช้พื้นที่ได้ประมาณ ๓ - ๔ ปี ต่อเนื่องกันจนกว่าดินจะหมดความอุดมสมบูรณ์ ถ้าพื้นที่ใกล้เคียงปลูกพืชอีกไม่ได้ ต้องย้ายไปที่แห่งใหม่ต่อไป ปัจจุบัน ไม่มีการบุกเบิกพื้นที่ใหม่ ๆ ใกล้ ๆ หมู่บ้าน ดังนั้นชาวบ้านจึงต้องไปหาที่ทำกินใหม่ที่ไกลออกไป

พืชหลักของชาวจีนได้แก่ ข้าวไร่ , ข้าวนา , ข้าวโพด และพืชผักตามฤดูกาล ส่วนพืชรองได้แก่ พริก, งาม , ถั่วแดง , ขิง , กระเทียม , กระหล่ำปลี

ภาพที่ ๖ ใบเมเปิลหลากสี “สีสรรของเดือนกุมภาพันธ์”

การจัดพื้นที่

- พื้นที่ไร่จะอยู่บริเวณรอบ ๆ หมู่บ้านบริเวณทิศตะวันออก และทิศตะวันตกเฉียงใต้ของหมู่บ้านตามแนวชายแดน ชาวบ้านจะปลูกข้าวไร่และข้าวโพด การใช้พื้นที่สลับกันไป ๑ - ๓ ปี ถ้ามีพื้นที่ทำกินซ้ำกันจะทำที่เดิม พื้นที่ทำกินทั้งหมดของชาวบ้าน เป็นพื้นที่ทำกินใหม่และพื้นที่ทำกินเก่าที่ใช้หมุนเวียนอยู่บริเวณนี้มีประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่
- พื้นที่ทำนาอยู่บริเวณสวนปาล์มตรงจะมีบริเวณสองข้างถนนระหว่างบ้านรักไทยและบ้านนาป่าแปกมีพื้นที่ทำนาอยู่ทั้งหมดประมาณ ๒๐๐ ไร่ ต่อ ๑๕ ครอบครัวยุค ซึ่งได้มาจากการจับจองพื้นที่ใหม่และจากการซื้อต่อจากชาวบ้านมังนาป่าแปก พื้นที่ทำนาอยู่นอกเขตบ้านรักไทย

๒.๖ สภาพปัญหาโดยทั่วไปของหมู่บ้านและชุมชน

เนื่องจากชุมชนบ้านแม่ออ เป็นพื้นที่ที่อยู่ในการควบคุมของทหาร ทำให้การดำเนินชีวิตของชาวบ้านไม่มีอิสระอย่างเต็มที่ ชาวบ้านส่วนใหญ่ (กว่า ๘๐ คน) ไม่ได้รับสิทธิความเป็นพลเมืองไทย ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน โดยอยู่ในฐานะผู้อพยพ ทั้ง ๆ ที่ได้อาศัยอยู่ในผืนแผ่นดินไทยมานานนับหลายสิบปี และได้ทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติมากมาย ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ได้แก่การมีข้อจำกัดในการเดินทางออกนอกพื้นที่ ทำให้การหาอาชีพเสริมเพื่อเลี้ยงครอบครัวเป็นไปได้ยาก และต้องถูกรีดไถจากเจ้าหน้าที่อยู่เสมอ เป็นต้น

นอกจากนั้น ชุมชนมีลักษณะของประชากรที่อพยพมาจากหลายท้องที่แล้วมาอยู่รวมกัน ทำให้การรวมตัวของชาวบ้านไม่มีความเป็นเอกภาพมากนัก ประกอบกับชาวบ้านมีฐานะยากจนมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอยู่มาก การรวมตัวกันทำกิจกรรมจึงไม่ค่อยประสบความสำเร็จ ขณะเดียวกัน คนที่มีความรู้อ่านออก เขียนได้ เช่น กลุ่มวัยรุ่น ต้องอพยพออกไปหางานทำต่างจังหวัด ส่วนมากไม่มีบัตรประชาชน จึงประสบกับปัญหาการหางานยากหรือถูกกดขี่ค่าแรง และหากมีงานทำก็จะทำไปจนถึงเทศกาลตรุษจีนกลับบ้าน

กลุ่มที่อพยพออกไปหางานทำนอกหมู่บ้านจะเป็นกลุ่มหนุ่มสาวในวัยทำงานซึ่งในหมู่บ้านมีอยู่ประมาณ ๓๐ คน โดยออกไปทำงานรับจ้าง เช่น เลี้ยงเด็ก ,ชายของในร้านอาหาร, ส่งของ ,ส่งน้ำ เป็นต้น

ส่วนที่ ๓

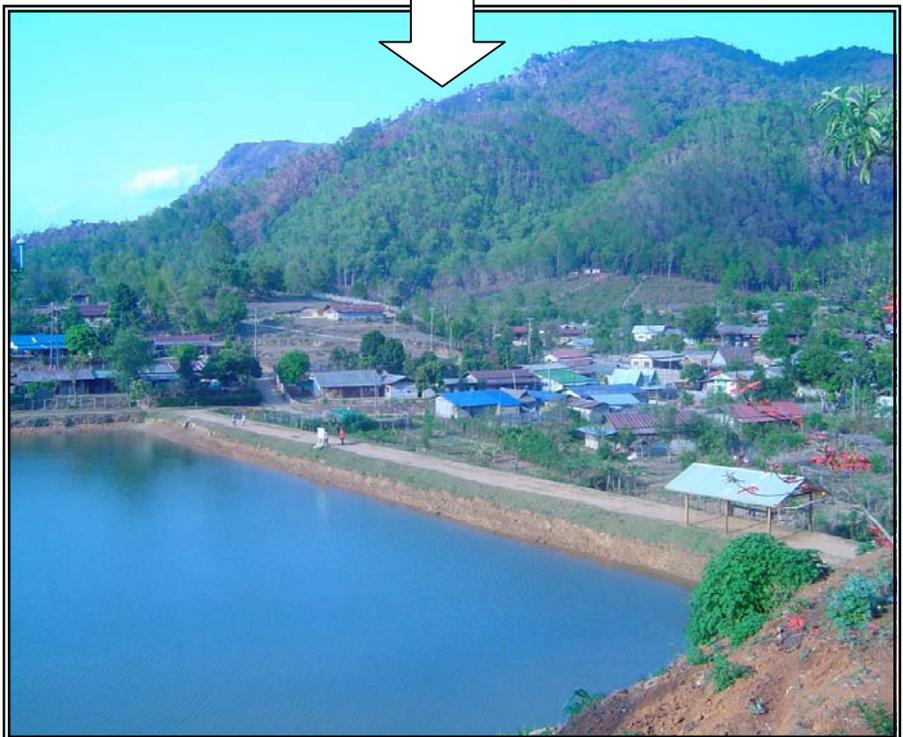
กระบวนการดำเนินงานวิจัย

การเตรียมการก่อนจัดทำโครงการวิจัยเพื่อเสนอของบประมาณเพื่อทำการวิจัย เริ่มจากหน่วยทหาร กองพันทหารราบที่ ๑๗๓ หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ ๑๗ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดระเบียบชุมชนและพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน ได้เกิดความห่วงใยในสภาวะความอ่อนแอและต้อโอกาสทางสังคมของชุมชนบ้านรักไทยภายหลังการทำสงครามเพื่อกวาดล้างยาเสพติดในชุมชนเสร็จสิ้นลง

ด้วยความมุ่งหวัง ที่จะพัฒนา ศักยภาพของชุมชนให้ยืนหยัดอยู่ได้อย่างยั่งยืน และ ภูมิคุ้มกันไม่ให้ชุมชนหวนกลับไปเกี่ยวข้องกับยา จัดประชุมหัวหน้าหน่วยงานในพื้นที่ คณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกับผู้บังคับบัญชาระดับสูงฝ่ายทหาร เพื่อแสวงหาแนวทางพัฒนาตามจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้นและบทสรุปของที่ประชุมลงความเห็นว่า การจัดทำโครงการวิจัยเพื่อพัฒนา ศักยภาพชุมชนน่าจะเป็นแนวทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การพัฒนา ศักยภาพชุมชนบ้านรักไทย

ภาพที่ ๗
บ้านแม่อด
จากสถานีอนามัย

เข้มแข็ง เพื่อสร้าง
เสพติดอีก จึงได้มีการ

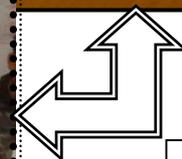

ต่อมาจึงได้มีการกำหนดตำแหน่งนักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัยจากคนในพื้นที่ พร้อมทั้งจัดทำโครงการวิจัยเพื่อขอพิจารณาอนุมัติโครงการและงบประมาณในการดำเนินงานวิจัยจากสำนักงานสนับสนุนการวิจัย(สกว.) สำนักงานภาค ภายหลังการได้รับอนุมัติงบประมาณตามโครงการที่เสนอขอ เวทีการวิจัยจึงเริ่มขึ้น

กระบวนการวิจัย ช่วงที่ ๑ ระหว่างเดือน พฤษภาคม – ตุลาคม ๒๕๕๗

เวทีที่ ๑. การประชุมชี้แจงแกนนำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

- ๑) ประชุมเมื่อวันที่ ๑๗ เดือนเมษายน ๒๕๕๗ เวลา ๐๘.๓๐ น.- ๑๖.๓๐ น.
- ๒) สถานที่ประชุม ณ.ห้องประชุมสถานีอนามัยบ้านรักไทย หมู่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จ.แม่ฮ่องสอน
- ๓) วัตถุประสงค์
 - ๓.๑) เพื่อนำเสนอรูปแบบการวิจัย หลักการและเหตุผล คำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย
 - ๓.๒) เพื่ออธิบายขั้นตอน กระบวนการวิจัยให้แกนนำชุมชนได้รับทราบและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
 - ๓.๓) เพื่อนำทีมงานวิจัยหลัก ทีมที่ปรึกษา ทีมวิจัยร่วมจากชุมชนและแนวทางการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่
 - ๓.๔) เพื่อชี้แจงงบประมาณและระเบียบวิธีการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนงานโครงการ
 - ๓.๕) เพื่อชี้แจงผลประโยชน์ที่คาดว่าจะชุมชนจะได้รับ

ภาพที่ ๘ - ๕

เวทีที่ ๑

สร้างความเข้าใจ
งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

๔) ผลจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์

ผลจากการประชุมกลุ่มแกนนำ มีผู้เข้าร่วมการประชุม ๒๕ คน ประกอบด้วยคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มเยาวชน ทีมวิจัยหลัก ที่วิจัยร่วม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านรักไทย คณะครูในโรงเรียนเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยบ้านรักไทย นักวิชาการศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดแม่ฮ่องสอน หน่วยงานฝ่ายทหารจากพัน ร. ๑๗๓ ชุดควบคุมบ้านรักไทย สรุปผลจากการประชุมพบว่า

๔.๑) แกนนำชุมชนและผู้เข้าร่วมการประชุมเริ่มรู้จักเรียนรู้ กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบมี

ส่วนร่วม แต่ก็ยังไม่ชัดเจนตลอดกระบวนการเนื่องจากบางท่านมีข้อจำกัดในการผ่านระบบทางการศึกษามาน้อย บางท่านไม่เคยผ่านระบบทางการศึกษาเลย ทำให้เกิดความไม่เข้าใจในศัพท์วิชาการบางตัวรวมทั้งไม่เคยรู้จักกับคำว่าวิจัยมาก่อน

๔.๒) แกนนำชุมชนและผู้เข้าร่วมการประชุมสามารถทำความเข้าใจในหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องทำการวิจัยครั้งนี้แต่ก็มีคณะกรรมการบางคนเสนอว่า “อยากให้จัดทำเป็นโครงการพัฒนาจะง่ายกว่า เพราะหากไปบอกกับชาวบ้านให้ร่วมมือในการวิจัยแล้วเกรงว่าชาวบ้านจะไม่เข้าใจเพราะแม้แต่กลุ่มผู้นำหมู่บ้านก็ยังไม่เข้าใจกระบวนการวิจัยได้ทั้งหมด”(ซึ่งทางทีมงานที่ปรึกษาก็ได้อธิบายความแตกต่างของโครงการและงานวิจัยให้รับทราบพอสังเขป)

๔.๓) มีคณะกรรมการบางส่วนเข้าร่วมการประชุมด้วยความเกรงใจเนื่องจากถูกเชิญเข้าร่วมจากหน่วยงานของทางทหาร แต่ก็ให้ความเห็นชอบตามหลักการโดยไม่แสดงอาการต่อต้านหรือขัดแย้ง

๔.๔) หน่วยงานราชการ โรงเรียน สถานีอนามัยและหน่วยงานด้านการทหาร เห็นชอบและมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการวิจัย “ นายสามารถ สิงห์พรหม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านรักไทย ให้ความเห็นว่างานวิจัยเพื่อท้องถิ่น นอกจากจะเป็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนแล้วยังเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีและความภาคภูมิใจ ในภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่จะเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าของชุมชนที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อเป็นหลักสูตรทางการศึกษาชุมชนเพื่อลูกหลานได้เรียนรู้รากเหง้าความเป็นมาของตัวเองอันจะก่อให้เกิดความรักและหวงแหน อยากนำมาอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของตนเองต่อไป”

๔.๕) แกนนำชุมชนและผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยราชการในพื้นที่ได้ให้ความเห็นชอบในการเบิกจ่ายงบประมาณ การประสานความร่วมมือ และขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามที่ทีมงานวิจัยเสนอตามวาระในการประชุม

**เวทีที่ ๒. เวทีศึกษาการเก็บข้อมูลพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงกับ การวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัด
ของชุมชนเกี่ยวกับฐานข้อมูลด้านนิเวศ**

) จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๓ เดือนเมษายน ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๒๕ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗
โดยได้จัดให้มีการประชุมจัดทำเวทีเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนในการเก็บข้อมูล ๘ ครั้ง
ระหว่างทีมที่ปรึกษาโครงการวิจัย นักวิจัย ร่วมกับทีมวิจัยร่วมและตัวแทนชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการ
ให้ข้อมูลทั้งในภาคกลางวันและกลางคืน

ภาพที่ ๑๐ - ๑๑
เวทีที่ ๒
ค้นหาศักยภาพ
ของชุมชน

๒) มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๒.๑) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลบริบทชุมชน ประวัติศาสตร์วิถีชีวิตชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี
องค์ความรู้ สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพของชุมชนในระบบนิเวศ โดยชุมชน
มีส่วนร่วมในการเก็บวิเคราะห์ข้อมูล อย่างเต็มที่ในทุกกิจกรรมตามกระบวนการ
(Participatory Action Research)

๒.๒) เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนสอดแทรกไปกับกิจกรรมการเก็บข้อมูล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

ผ่านกระบวนการ แผนที่ความคิด การระดมความคิดการฝึกนำเสนอต่อที่ประชุม ทักษะ การจดบันทึกการสนทนา การสัมภาษณ์ เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก การสร้าง บรรยากาศในการประชุม อุปกรณ์สนามในการเก็บข้อมูล แหล่งข้อมูลการเลือกประเด็น คำถาม

๒.๓) เพื่อพัฒนา ศักยภาพชุมชนทางความคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลเพื่อขับเคลื่อน กระบวนการวิจัย

๒.๔) เพื่ออาศัยทีมนักวิจัย ร่วมใช้กิจกรรมการเก็บข้อมูลเพื่อ เป็นการประชาสัมพันธ์ โครงการวิจัยที่ได้ดำเนินการ ไปสู่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดการตื่นตัวและ เริ่มเรียนรู้ติดตามการทำงานของทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่นในชุมชน เพื่อรับทราบสถานการณ์ปัญหาและ สามารถให้ความร่วมมือได้ตามศักยภาพของตนเอง

๒.๕) ทีมนักวิจัยร่วมเกิดการเรียนรู้ บริบทชุมชน วิถีชีวิตวัฒนธรรมภูมิปัญญา ทรัพยากรใน ท้องถิ่นเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ถูกต้องตรงกันก่อนนำไปวิเคราะห์เชื่อมโยงในการจัด รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนต่อไป

๓) สรุปผลจากการดำเนินการจัดทำเวทีการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูล (มีรายละเอียดในส่วนที่ ๕)

๓.๑) นักวิจัยร่วมได้เกิดการเรียนรู้และฝึกทักษะพื้นฐานตามกระบวนการวิจัยพบว่า

ชุมชนบ้านรักไทยมีบริบทชุมชนด้านประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า โดยเฉพาะเรื่องราวความเป็นมาของอดีตทหารจีนคณะชาติกองพล ๙๓ ก๊กมินตั๋ง ที่สามารถประยุกต์นำเอามา นำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ที่สามารถนำมา เชื่อมโยงกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์เช่นคุกใต้ดิน บังเกอร์ทหารกองพล ๙๓ คลังอาวุธ ยุงข้าว ค่ายฝึกทหารก๊กมินตั๋ง เป็นต้น

นายชื่อเตอ แซ่โกว หัวหน้ากลุ่มเยาวชนเล่าว่า “ตอนผมยังเด็ก ผมเคยวิ่งจากบ้าน แอบไป บริเวณที่ใกล้ๆ ชายแดน ด้านทิศเหนือของหมู่บ้านเพื่อไปดูเขาฝึกทหารของกองพล ๙๓ แต่เขาก็ไม่ อนุญาตให้เข้าไปดูข้างใน”

บุคคลที่เคยเป็นทหารและเคยอยู่ร่วมในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ที่ยังคงมีชีวิตอยู่ ได้ร่วมกันถ่ายทอดประสบการณ์ ความเป็นไปทางประวัติศาสตร์ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๘๒ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผ่านบทสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยการสัมภาษณ์ท้องถิ่น(ภาษาจีนยูนาน)ให้กับลูกหลานที่เป็นนักวิจัยท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้สัมภาษณ์ได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และซึมซับเรื่องราวผ่านบทสัมภาษณ์ ที่นักวิจัยท้องถิ่นได้ร่วมกันกำหนดขึ้น ทำให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ที่ล้ำค่าแก่การนำมาประยุกต์และนำเสนอเพื่อเป็นจุดขาย ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนรวมทั้งสามารถรวบรวมเก็บบันทึกไว้ให้ลูกหลานได้เล่าเรียน รับรู้ความเป็นมาผ่านหลักสูตรการสอนของชุมชนต่อไป

ภาพที่ ๑๒ ผู้ใหญ่บ้านรัก
ไทยร่วมในกระบวนการ
ค้นหาศักยภาพชุมชน

นายจำเริญ ทวีอภิรดีศิริ (ชาวบ้านมักเรียกตามภาษาชาวบ้านว่า เจ้าฟ้า เลหาหย่าง) อดีตนายทหารผู้บังคับกองร้อย ของกองพล ๙๓ กล่าวว่า “โครงการวิจัยช่วยเปิดโอกาสให้ผม ได้มีโอกาสบอกเล่าถึงความเป็นไปของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์การต่อสู้ และเจตนาธรรมของกองทัพก๊กมินตั๋ง ภายใต้การบังคับบัญชาของนายพล เจียง ไคเช็ค ที่น้อยคนนักที่จะมีโอกาสได้รับทราบและเรียนรู้ถึงเบื้องลึกเบื้องหลังของความอดทน ทุกข์ยากในการทำสงครามที่ยาวนานในดินแดนที่ไม่ใช่เขตปกครองของตนเอง เพื่อให้ลูกหลานได้รับทราบและจดจำ รากเหง้าความเป็นมาของตนเองก่อนที่จะได้รับความเมตตาจากองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้เข้ามาพำนักอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้นั้น บรรพบุรุษของเราต้องยอมเอาร่างกายและชีวิตเขาแลกเพื่อหวังว่าวันหนึ่งลูกหลาน จะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสุขสบายบนผืนแผ่นดินไทยหากผมและทหารที่เคยร่วมรบในสงครามต้องตายไป โดยไม่มีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้เอาไว้ก็คงเป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง เพราะคงจะไม่มีใครพูดถึงกองพล ๙๓ อีก”

นายหลี่หย่ง แซ่อิ้น และนายอีเสียง แซ่หยวน อดีตทหารร่วมรบกองพล ๙๓ เล่าว่า “ครั้งหนึ่งผมกับเพื่อนอีก สามคน ต้องหลบหนีการติดตามของกองกำลังของพม่า เพื่อหลบหนี กลับกองกำลังหลักใกล้แนวชายแดนไทย จากการถูกโจมตีอย่างไม่ทันตั้งตัว ทำให้เราต้องแยกย้ายกันหลบหนี โดยไม่ได้เตรียมตัวเรื่องเสบียงอาหาร กว่าจะเดินทางถึงกองพัน ในระหว่างทางเราต้องทนทานข้าวโพดดิบของชาวบ้านที่ปลูกไว้ตามสวนอยู่หลายวัน”

วิถีชีวิต วัฒนธรรม อันเป็นอัตลักษณ์ที่แตกต่าง จากแหล่งท่องเที่ยวอื่นในจังหวัด
แม่ฮ่องสอน

แหล่งท่องเที่ยวทางทรัพยากรที่สวยงาม ที่สามารถเดินทางเที่ยวชมโดยใช้บริการที่ม้าพ่อไปตามเส้นทางที่สะดวกและสวยงามรอบเชิงเขา

อาหารยูนาน พืชผักผลไม้เมืองหนาว เห็ดหอมที่เพาะจากไม้ก่อ ไม้ดำตุ๋นยาจีน ล้วนเป็นอาหารที่หาทานได้ยากในจังหวัดแม่ฮ่องสอน นอกจากนี้หมู่บ้านรักไทย ยังมีอาหารชีวจิตโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่สนใจการทำอาหารแบบมังสะวิรัติ คือ ผักสดหลากหลายชนิดที่เป็นพืชผักเมืองหนาว และปลูกในสวนโดยไม่ใช้สารเคมี เช่น ออส่วน มะระหวาน ยอดถั่วลิสงเตา และหน่อไม้ น้ำ เป็นต้น

เวที ที่ ๓ เวทีศึกษาประเด็นสถานการณ์การท่องเที่ยวบ้านรักไทย

- 1) จัดขึ้นวันที่ ๒๔-๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗
- 2) ณ ห้องประชุมกลางแจ้งบริเวณสนามบาสเกตบอลโรงเรียนบ้านรักไทย มีผู้เข้าร่วมโครงการประมาณ ๕๐ คนประกอบด้วย คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มเยาวชน หัวหน้ากลุ่มป๊อก นักเรียนและผู้สังเกตการณ์จากหน่วยงานทหารในพื้นที่ ๕ นาย โดยได้รับการสนับสนุนวิทยากรจากศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดร่วมดำเนินกระบวนการ
- ๓) วัตถุประสงค์
 - ๓.๑) เพื่อศึกษาสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในอดีตต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน
 - ๓.๒) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนด้านการท่องเที่ยว
 - ๓.๓) เชื่อมโยงข้อมูลที่รวบรวมได้นำมาวิเคราะห์หารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน
- ๔) กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
 - ๔.๑) ทีมวิทยากรได้ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ ของการจัดประชุมและชี้แจงรูปแบบกระบวนการ
 - ๔.๒) ดำเนินกระบวนการความคาดหวัง ของชุมชนตามกระบวนการ การมีส่วนร่วมแบบA-I-C
 - ๔.๓) ผู้เข้าร่วมการประชุมร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านกระบวนการความคาดหวัง ด้วยการวาดภาพ การระดมความคิดวิเคราะห์สถานการณ์ และการนำเสนอต่อที่ประชุม
 - ๔.๔) ทีมวิทยากรได้ดำเนินกระบวนการพัฒนาศักยภาพ โดยได้สอดแทรกความรู้ในเรื่องลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี
 - ๔.๕) บรรยายภาคการประชุมที่ดี การให้เกียรติผู้เข้าร่วมการประชุม ในเรื่องอิสระทางความคิด และการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งการบรรยายเรื่อง ความสำคัญและความสำเร็จของโครงการ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชน
 - ๔.๖) ทีมวิทยากรได้ทำ “ เวทีสัญญาใจ ” ในวันสุดท้ายของการจัดเวที โดยได้ร่วม ให้คำมั่นสัญญาด้วยการเขียนข้อความที่จะให้คำมั่นว่า ตนเองจะให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมผลักดันโครงการต่างๆที่ได้คิดขึ้นมาให้สำเร็จ ใส่ไว้ในกระดาษรูปหัวใจดวงเล็ก ก่อนนำไปติดไว้ในรูปหัวใจดวงใหญ่ที่หน้าห้อง และจบลง ด้วยการ กล่าวคำสาบานตนร่วมกันในเวทีใหญ่อีกครั้ง

- ๕) สรุปผลจากการจัดเวทีศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวบ้านรักไทย (มีรายละเอียดในส่วนที่ ๕)
- ๕.๑) สถานการณ์การจัดการท่องเที่ยวในอดีตถึงปัจจุบัน
 - ๕.๒) บทวิเคราะห์สถานการณ์และข้อจำกัดของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
-) กระบวนการตามขั้นตอนเวทีได้ก่อให้เกิดการสะท้อนความคิดเห็นสถานการณ์การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวจากในอดีตถึงปัจจุบันตลอดจน โปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชน

เวทีที่ ๔ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัย และนักวิจัยร่วมในชุมชน

ในระหว่างที่มีการดำเนินการวิจัย ทางที่ปรึกษาทีมวิจัยวิจัย ร่วมกับ ทีมผู้ประสานงานวิจัย ท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ร่วมกันจัดเวทีเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพ ทีมวิจัยและนักวิจัยร่วมในท้องถิ่น ตลอดจนการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยได้เลือกใช้สถานที่ที่เป็นศูนย์กลางการเดินทาง และมีความพร้อมเรื่องที่พักเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ ทีมงานนักวิจัย จากสี่หมู่บ้าน ที่เป็นเครือข่ายพันธมิตรที่จะต้องสนับสนุน เชื่อมโยงข้อมูลด้านการท่องเที่ยวต่อกัน คือ หมู่บ้านรักไทย ตำบลหมอกจำแป่ บ้านรุ่งอรุณ(บ้านแม่สุยะเดิม) ตำบลห้วยผา อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน บ้านกีดสามสิบ ตำบลสบป่องอำเภอปางมะผ้า บ้านสันติชลอำเภอปาย โดยได้มีการจัดเวทีพัฒนาศักยภาพ ตามความต้องการของทีมวิจัยท้องถิ่นดังนี้

๔.๑) โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การเตรียมความพร้อมทีมวิจัย

ในวันที่ ๒๘-๒๙ มีนาคม ๒๕๔๗ ณ. ที่ทำการอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุริน อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญคือ

- ๑) กระบวนการทบทวนสร้างความเข้าใจต่องานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
 - การพัฒนามีความสำคัญอย่างไรกับชุมชน
- ๒) กระบวนการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัย
 - งานวิจัยมีความสำคัญอย่างไรกับการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาของชุมชน
- ๓) กระบวนการระดมความคิดเห็นเพื่อสร้างความเข้าใจต่อกระบวนการมีส่วนร่วม
 - ระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อยพร้อมนำเสนอ
- ๔) กระบวนการอธิบายแนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
 - ที่มาของแนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
 - การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ในประเด็น การมีส่วนร่วม กิจกรรมแก้ปัญหา การวิจัย
 - เป้าหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม

๕) กระบวนการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย ที่นำไปสู่การวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูล กระบวนการนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์งานวิจัย โดยคุณจินตนา โพธิ์ทิพย์ (นักวิจัย)

) กระบวนการทดลองปฏิบัติการวิเคราะห์ผู้เกี่ยวข้องโครงการวิจัย การเสนอกรอบแนวทางการทำงานในช่วงแรก ๓ โครงการ การวิเคราะห์หลังการปฏิบัติการ (AAR) และการประเมินเวที

ภาพที่ ๑๓ - ๑๕
บรรยากาศในเวที

๕.๒ โครงการพัฒนาศักยภาพ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทีมงาน

วันที่ ๑๘-๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๗ ณ.บ้านรุ่งอรุณ และวัดป่าถ้ำวัว ตำบลห้วยผา อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน โดยมีกิจกรรม ดังนี้

-) กิจกรรม(Walk – Rally) เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างทีมวิจัยในเครือข่ายพันธมิตรและผ่อนคลายความตึงเครียดจากการดำเนินโครงการวิจัย
-) เพื่อเปิดโอกาสให้ทีมนักวิจัยท้องถิ่น ได้มีโอกาส เสนอประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา เพื่อการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และหนุนเสริมกำลังใจในการทำงานต่อกัน
- ๓) กิจกรรมการ ทัศนศึกษา หมู่บ้านรุ่งอรุณ

ภาพที่ ๑๖ - ๑๗
อาหาร-สื่อ
บ้านรุ่งอรุณ

ภาพที่ ๑๘ - ๑๙
 ร่วมพัฒนาศักยภาพ
 ในเวทีเสวนานักวิจัย
 พร้อมกิจกรรม
 “Walk Rally”

๔.๓ เวทีพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนเพื่อบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยว บ้านรักไทย

วันที่ ๒๔-๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ โรงเรียนบ้านรักไทย หมู่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีเนื้อหา ดังนี้

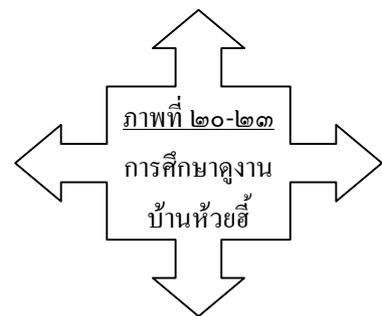
-) ทบทวนการสร้างความสำเร็จต่องานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

-) กระบวนการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัย
-) กระบวนการระดมความคิดเพื่อสร้างความเข้าใจต่อกระบวนการ การมีส่วนร่วม
-) กระบวนการความคาดหวังในรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของบ้านรักไทย โดยใช้กระบวนการ A-I-C

๔.๔ เวทีพัฒนาศักยภาพนักวิจัยท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระหว่างวันที่ ๗-๘ เดือนสิงหาคม ๒๕๕๗ ณ.ที่ทำการอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุริน อำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน โดยมีเนื้อหา ดังนี้

-) การรายงานความก้าวหน้าการเนินโครงการวิจัยของแต่ละโครงการ
-) การนำเสนอ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค ในการจัดการท่องเที่ยวของ ทั้ง ๔ โครงการ
-) การศึกษาดูงานการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และโฮมสเตย์ บ้านห้วยอี ตำบลห้วยปูลิง อำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน

๔.๕ โครงการพัฒนาศักยภาพเชิงปฏิบัติการนักวิจัยท้องถิ่นในเรื่อง ไรต์ชุมชน และเทคนิค การให้บริการนำท่องเที่ยว

วันที่ ๒๑-๒๒ เดือนสิงหาคม ๒๕๔๗ ณ วัดป่าถ้ำวัว ตำบลห้วยผา อำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน โดยมีเนื้อหา ดังนี้

-) รับฟังการบรรยายสถานการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน
-) เทคนิคการให้บริการนักท่องเที่ยว ตามบทบาทของไรต์ชุมชน
-) เทคนิคการนำเสนอการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผ่านรูปแบบการดูแลของชมรมนักท่องเที่ยวธรรมชาติ
-) กิจกรรมทดลองบทบาทการนำเที่ยวเชิงนิเวศ โดยให้นักวิจัยท้องถิ่น ทดลองนำเสนอการท่องเที่ยวในพื้นที่จริงบริเวณอุทยานแห่งชาติ รอบวัดป่าถ้ำวัว

สรุปบทเรียนและข้อจำกัดในการเรียนรู้ผ่านเวทีพัฒนาศักยภาพ

-) ความพยายามในการนำเสนอเวทีพัฒนาศักยภาพของทีมที่ปรึกษามีเนื้อหาที่สอดคล้องกับ ปัญหาความต้องการของนักวิจัยท้องถิ่น แต่ด้วยข้อจำกัดด้านการศึกษา ทำให้ไม่สามารถ เกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามวัตถุประสงค์
-) ข้อจำกัดในการเดินทาง และภารกิจส่วนตัวทำให้ทีมนักวิจัยท้องถิ่นมาร่วมเวทีต่ำกว่าเป้าหมายและไม่ตรงตามกลุ่มเป้าหมายที่นักวิจัยต้องการให้เกิดการพัฒนา เช่นการอบรมไรต์ชุมชน ของบ้านรักไทยจำเป็นต้องขอกลุ่มนักศึกษาของหมู่บ้านที่เข้ามาเรียนในเมืองเข้าร่วมการอบรมกว่า ๕๐% ซึ่งกลุ่มเป้าหมายควรจะเป็นกลุ่มเยาวชนที่อยู่จริงในหมู่บ้าน เพื่อ ผลของการนำกลับไปดำเนินการในชุมชน
-) กลุ่มผู้นำในชุมชน ที่มีศักยภาพในการสั่งการในชุมชน ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการ ประชุมเพื่อพัฒนาศักยภาพค่อนข้างน้อยทำให้ความเข้าใจชัดเจนในกระบวนการวิจัยที่จำเป็น ต้องอาศัยความเข้าใจของกลุ่มผู้นำชุมชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมยังไม่พัฒนาเท่าที่ ควร

กิจกรรมการศึกษาดูงาน

ทางทีมวิจัยได้กำหนดให้มีกิจกรรมการศึกษาดูงานในประเด็น การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภูมิปัญญาและหมอเมือง รัฐวิสาหกิจชุมชน (หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จาก สถานที่จริงในเขตพื้นที่ ๒ จังหวัดในระหว่างวันที่ ๒๒-๒๕ เดือนตุลาคม ๒๕๔๗ ตามจุดเด่นที่น่าสนใจ คือ เชียงราย ศูนย์วิจัยพืชสวนจังหวัดเชียงราย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเพื่อรับฟังการ

บรรยายพิเศษเรื่อง **การแพทย์พื้นบ้าน โดย ผศ.ดร.ยิ่งยง เทาประเสริฐ** กลุ่มมูลนิธิกระจกเงาเพื่อศึกษากลวิธีการทำงานเพื่อพัฒนาชนบทในลักษณะขององค์กรเอกชนและเที่ยวชมการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวบ้านจะแน ชาวเขาเผ่าลีซูและการจัดการพิพิธภัณฑสถานชุมชนของพี่น้องชาวลีซูจังหวัดเชียงราย จนถึงการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่บ้านแม่กำปอง จ.ลำปาง

บทเรียนหลังการศึกษาดูงาน

-) จากการศึกษาดูงานที่ศูนย์วิจัยพืชสวนเกษตรจังหวัดเชียงราย ช่วยให้เราได้เห็นภาพและเรียนรู้การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเช่น การอบแห้งลำไย การทำไวน์ผลไม้และยังช่วยให้เราได้รับข้อมูลเพื่อขอรับการสนับสนุนวิชาการและวิทยากรในเรื่องการเพาะเห็ดหอมเพื่อที่เราคาดว่าจะนำมาดำเนินการในช่วงที่ ๒ ของโครงการวิจัย
-) จากการศึกษาดูงานที่ บ้านจะแน ของพี่น้องลีซู ที่จังหวัดเชียงราย ที่มีกลุ่มนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามาเที่ยวชมและใช้บริการ โฮมสเตย์ รวมทั้งได้ศึกษาเรียนรู้จากการชมศูนย์วัฒนธรรมลีซูและการนำเสนอข้อมูลทางวัฒนธรรมผ่านการฉายวีดิทัศน์เป็นรูปแบบที่ตรงตามความต้องการของการจัดการ การท่องเที่ยวของหมู่บ้านรักไทยมากเนื่องจากช่วยให้เกิดแนวคิดในการจัดทำศูนย์วัฒนธรรมที่ไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณมากแต่แสวงหาทรัพยากรการก่อสร้างที่มีอยู่ในท้องถิ่น มีวิธีการนำเสนอแบบง่ายๆแต่น่าสนใจ ทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการกำหนดข้อห้ามของนักท่องเที่ยวและมารยาทในการปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว รวมทั้งรายละเอียดที่ควรคำนึงในการแบ่งปันผลประโยชน์ในการท่องเที่ยวและนอกจากนี้เรายังมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับมัคคุเทศก์ท้องถิ่นบ้านจะแนที่มีปัญหาและวิถีชีวิต ข้อจำกัดสังคมและการศึกษาเหมือนบ้านรักไทยแต่เขาก็สามารถสร้างมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่เป็นคนที่อยู่ในชุมชนนั้นให้สามารถจัดการท่องเที่ยวและบริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ
-) จากการศึกษาดูงาน สมาคมชาวอาข่า ทำให้ทีมนักวิจัยท้องถิ่นได้เกิดการเรียนรู้ได้เกิดแนวคิดในการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ไม่อาจทำให้เกิดการสูญหายของวัฒนธรรมได้แต่เราทุกคนสามารถช่วยชะลอการเลือนหายไปตามกาลเวลาให้ช้าที่สุดได้ รวมทั้งรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของพี่น้องชาวอาข่าที่มีบริบทใกล้เคียงกับบ้านรักไทยมากนอกจากนี้ทีมวิจัยยังได้เที่ยวชมการจัดศูนย์วัฒนธรรมของพี่น้องชาวอาข่าที่สามารถนำมาปรับใช้กับแนวคิดการจัดทำศูนย์วัฒนธรรมจินยูนนานบ้านรักไทยได้เป็นอย่างดี
-) จากการศึกษาดูงานที่บ้านแม่กำปอง จังหวัดลำปาง ช่วยให้เราเห็นภาพและเกิดการเรียนรู้ในเรื่องการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกรูปแบบหนึ่งในลักษณะชุมชน “คนเมือง”ที่สามารถอนุรักษ์ธรรมชาติให้ดำรงคงอยู่คู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เป็นอย่างดียิ่ง จากสภาพบ้านเรือนที่ตั้งอยู่บนเขากลางป่าที่อุดมไปด้วยธรรมชาติของป่าและน้ำตกที่สวยงามที่นำเสนอควบคู่ไปกับวิถีชีวิตที่สะท้อนภาพความเป็นชุมชน คนเมืองให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศวิถีชีวิตคนเมืองอย่างที่ไม่สามารถพบเห็นได้ง่ายในยุคปัจจุบันที่ทีมนักวิจัยสามารถเก็บเกี่ยวเอาภาพของความมีน้ำใจของผู้คน อากาศเย็นแจ่มใสเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นเอกภาพ

ของผู้คน ที่สมควรจดจำมาเป็นแบบอย่างในการสร้างภาพลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวต่อไป

-) จากการศึกษาในเรื่องการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ล้านนา ช่วยให้เราได้เรียนรู้ รูปแบบการนำเสนอข้อมูลองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบการจัดนิทรรศการ และหลักการสืบสานองค์ความรู้ให้สอดคล้องไปกับการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยเพื่อนำกลับมาปรับใช้ เป็น จุดขายทางการท่องเที่ยวในเรื่อง ของการบริการนักท่องเที่ยวใน กิจกรรม สปา การนวด การรักษาในระบบการแพทย์แผนไทย

กระบวนการวิจัย ช่วงที่ ๒ ระหว่างเดือน พฤศจิกายน ๒๕๔๗ - เมษายน ๒๕๔๘

โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมชุมชนบ้านรักไทย ได้ศึกษาบริบทชุมชนบ้านรักไทยร่วมกับนักวิจัยท้องถิ่นของชุมชนจนได้ข้อมูลพื้นฐานชุมชน ที่เกือบจะครบสมบูรณ์แล้ว ทีมงานวิจัยได้ร่วมกับชุมชน และทีมงานวิจัยจากศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดแม่ฮ่องสอน ซึ่งได้เข้ามาศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการแก้ไขปัญหายาเสพติด บ้านรักไทย ปี ๒๕๔๗-๒๕๔๘

โดยในช่วงเวลาเดียวกันได้ร่วมกันจัดทำเวทีประชาคมร่วมกับกลุ่มแกนนำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในหมู่บ้านรักไทยเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชน ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านรักไทยบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนอันจะนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างไร? โดยได้ร่วมกันศึกษาถึงจุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรคโอกาสในการที่จะพัฒนาศักยภาพชุมชน โดยอาศัยศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีมาแต่เดิม ถูกนำมาใช้เป็นกลยุทธ์หลักในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชน เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาในชุมชน โดยชุมชน ที่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ยั่งยืนและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในปัจจุบันและอนาคตของบ้านรักไทย

จากการศึกษา ทำให้ได้บทสรุปภายหลังการจัดทำเวทีประชาคมในหลายเวทีประกอบกับการจัดทำแบบสอบถาม รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ดังนี้

- ๑. ชุมชนมีความต้องการให้มีการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อช่วยให้ชุมชนมีความสามารถในการตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างอาชีพที่มั่นคง โดยไม่พึ่งพาการค้า ยาเสพติดเหมือนเช่นในอดีต โดยที่ผ่านมา โดย อาศัยจุดแข็งด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นตัวแปรนำร่องในการสร้างงาน สร้างรายได้และนำความเจริญมาสู่ชุมชน

๒. ชุมชน เสนอขอให้มีการพัฒนาศักยภาพ โดยการจัดให้มีการอบรมความรู้เรื่องอาชีพเพื่อรองรับ การท่องเที่ยว
๓. ชุมชนมีความต้องการให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการสนับสนุนเงินทุน ในรูปแบบ ของการกู้ยืมไป ลงทุนประกอบอาชีพเพื่อรองรับการขยายตัวทางการท่องเที่ยวในชุมชนภายหลังการได้รับความรู้ ในอาชีพที่ตนเองได้เรียนรู้จากโครงการฝึกอบรม
๔. ชุมชนยินดีที่จะได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อศึกษาแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบจาก การประกอบอาชีพด้านการเกษตร และการประกอบธุรกิจจัดการท่องเที่ยว ที่อาจจะก่อให้เกิด ปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมถึงปัญหาความขัดแย้งจากการแบ่งปันผลประโยชน์ทาง การท่องเที่ยวที่ไม่เป็นธรรม
๕. ชุมชนให้การยอมรับถึงจุดอ่อนของปัญหาการจัดการที่ล้มเหลวในอดีต อันเนื่องมาจากปัญหาการ ขาดแคลนผู้นำ การถูกรอบงำจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลภายในชุมชนและนอกชุมชน รวมถึงปัญหา ภาพลักษณ์ในอดีตที่มีหมองเนื่องจากการเป็นชุมชนที่เคยถูกใช้เป็นแหล่งการค้ายาเสพติดมา ก่อน ซึ่งชุมชนยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการเข้ารับการพัฒนาศักยภาพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา ในโอกาสต่อไป
๖. ชุมชนเสนอขอให้มีการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน ในเรื่องของ การจัดทำค่ายเยาวชนเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิต ในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ความฉลาดทาง อารมณ์และการส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกายด้านกีฬาเสพติดเพื่อแก้ไขปัญหาภาพลักษณ์ เชิงลบทางสังคมของชุมชนในอดีตที่อาจจะส่งผลกระทบด้านจิตวิทยาต่อการจัดการท่องเที่ยวของ ชุมชน
๗. กลุ่มผู้ป่วยที่มีประวัติการใช้สารเสพติดและได้รับการบำบัดจากศูนย์บำบัดรักษา ยาเสพติด จำนวน ๓๔ คน เสนอขอให้มีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายที่มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในเรื่องการช่วยเหลือเป็น กำลังใจต่อกันภายในกลุ่มรวมถึงกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ ทางการท่องเที่ยวของชุมชน

จากบทสรุปพอสังเขปดังกล่าวข้างต้น ถูกนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปสู่การจัดทำแผน ปฏิบัติการในช่วงที่ ๒ โดยทางทีมงานวิจัยร่วมกับชุมชนได้มีการร่วมกำหนดแผนงานร่วมกัน คือ

- . แผนการจัดการอบรมเพื่อสร้างโอกาสและพัฒนาความรู้เรื่องอาชีพแก่ชุมชนเพื่อรองรับการ ท่องเที่ยว
- . แผนการจัดการอบรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมมัคคุเทศก์และผู้เกี่ยว ข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อดำเนินการทดลองรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว ของบ้านรักไทย

- . แผนการจัดการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพเยาวชนเพื่อเกิดก่อให้เกิดทักษะชีวิตในการป้องกันปัญหาเสพติด ปัญหาสังคมที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ภาวะผู้นำกับความฉลาดทางอารมณ์
- . แผนการจัดการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับการอนุรักษ์ดินและทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- . เวทีประชาคมระดมความคิดเพื่อหารูปแบบการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรม จินยูนนานบ้านรักไทย
- . เวทีประชาคมระดมความคิดเพื่อหารูปแบบการจัดตั้งกองทุนเพื่อสร้างงานและอาชีพเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยว

การเตรียมชุมชนก่อนดำเนินการทดลอง

ทีมงานวิจัยได้ร่วมกับทีมศึกษาวิจัยจากศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดแม่ฮ่องสอน โดยจัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อเชิญตัวแทนจากทุกครัวเรือนของชุมชนบ้านรักไทย มาเข้าร่วมรับฟังสรุปข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในช่วงที่ผ่านมา เพื่อให้ชุมชนร่วมตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องร่วมกันและร่วมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมที่จะต้องร่วมกันดำเนินการต่อไป ที่จะเป็นช่วงของการทดลองปฏิบัติการตามทางเลือกของแต่ละโครงการที่ชุมชนเสนอขอจากเวทีประชาคมโดยได้ทบทวน ชี้แจงในรายละเอียดความเป็นมาของโครงการต่างๆ แหล่งที่มาของงบประมาณ ในแต่ละโครงการ รวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมของแต่ละโครงการให้ที่ประชุมได้รับทราบและตัดสินใจในการเข้าร่วมพัฒนาศักยภาพ

หลังจากที่ชุมชนได้ให้ความเห็นชอบตามรูปแบบโครงการที่ได้นำเสนอต่อที่ประชุมแล้ว ที่ประชุมจึงมีมติให้สมาชิกที่เป็นตัวแทนของแต่ละครอบครัวได้ เสนอตัวเข้ารับการอบรมตามโครงการต่างๆตามที่ตัวเองถนัดและมีความต้องการที่จะนำเอาความรู้ที่ได้นำไปปฏิบัติได้จริง โดยได้ทำการจดรายชื่อของแต่ละคนบนกระดานแยกตามโครงการต่างๆให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในแต่ละโครงการ โดยแยกเป็นโครงการละ ๓๐,๔๐หรือ๕๐ คน ตามความเหมาะสมกับจำนวนวิทยากร สถานที่และระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมให้มากที่สุดรวมถึงทีมวิจัยต้องการให้ชุมชนทุกครอบครัวได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบกระจายตัวให้ครบทุกครัวเรือนให้มากที่สุด

เมื่อได้รายชื่อผู้ที่มีความประสงค์ที่จะเข้ารับการอบรมครบทุกโครงการแล้วทีมวิจัยจึงได้ขอความเห็นชอบจากที่ประชุมเพื่อร่วมกันกำหนดสถานที่และวันเวลาที่ชุมชน มีความพร้อม ที่จะเข้ารับการอบรม เพื่อไม่ให้รบกวนกิจกรรมในวันสำคัญของชุมชน จากนั้นทีมวิจัยได้เสนอขอให้มีการกำหนดตัวแทนของแต่ละโครงการ เพื่อเป็นผู้ประสานงานกับทีมงานวิจัยในเรื่องของการนัดหมายการเข้าร่วมรับการอบรมตามเวลาและสถานที่ ที่กำหนดไว้ในที่ประชุม เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการแจ้งให้สมาชิกของแต่ละโครงการได้รับทราบเมื่อถึงวันเวลาที่จะต้องเข้ารับการอบรม

ก่อนปิดการประชุมหัวหน้าโครงการวิจัยได้กล่าวขอบคุณ ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มเยาวชน ประธานกลุ่มแม่บ้าน หัวหน้ากลุ่มบ้านทั้ง ๕ กลุ่มรวมถึงคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่ได้มาร่วมเสนอ

ความคิดเห็นและสื่อภาษาให้ผู้เข้าร่วมรับการประชุมได้รับทราบและเข้าใจในขั้นตอน บทบาทของชุมชน และทิศทางของโครงการศึกษาวิจัยทั้งสองโครงการ

การทดลองปฏิบัติการตามทางเลือกที่ชุมชนเสนอ

- . โครงการอบรมเพื่อสร้างโอกาสและพัฒนาความรู้เรื่องอาชีพแก่ชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

หลักการและเหตุผล

จากการศึกษาบทวน บริบทชุมชนทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนบ้านรักไทยพบว่า สถานะทางเศรษฐกิจของชุมชนบ้านรักไทยแบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่มคือ กลุ่มฐานะดี (มีประมาณ ๒๐ หลังคาเรือน) กลุ่ม ฐานะปานกลาง (มีประมาณ ๖๐ หลังคาเรือน) กลุ่มฐานะยากจน(มีประมาณ ๘๕ หลังคาเรือน)

การประกอบกิจการร้านค้า ขนาดใหญ่ของชุมชน รายได้จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่หรือทั้งหมด รวมถึงรายได้ที่มาจากการสนับสนุนจากภาครัฐโดยตรง เช่นเงินกองทุนหมู่บ้าน ผลประโยชน์ในการรับจ้างเหมาก่อสร้างในชุมชน ผู้ได้รับผลประโยชน์ส่วนใหญ่มักจะอยู่ในกลุ่มผู้มีฐานะดีเนื่องจากกลุ่มนี้มีเงินทุนสูงมีศักยภาพและความพร้อมทางการเงินในการริเริ่มโครงการได้ก่อนเสมอ ในขณะที่กลุ่มผู้มีฐานะยากจน ซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของชุมชน แทบไม่มีโอกาสได้เข้าถึงผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนที่ตนเองเป็นเจ้าของแต่อย่างใดทุกครั้งที่มีการนัดประชุมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน หรือการประชุมเพื่อชี้แจงผลประโยชน์ของชุมชน กลุ่มผู้มีฐานะยากจนมักจะนั่งเงียบไม่แสดงความคิดเห็นใดๆด้วยความคิดว่า ถึงยังไงตนเองก็คงจะไม่มีส่วนในผลประโยชน์แต่อย่างใด หรือรู้สึกว่าการที่เขาประชุมกันข้างเป็นเรื่องที่ไกลตัวเสียเหลือเกิน จึงไม่แปลกเลยที่มติของที่ประชุมมักจะเป็นมติที่มาจากเสียงส่วนน้อยของที่ประชุม เป็นมติที่มาจากความหวงแหนของกลุ่มผู้มีฐานะยากจน ที่บางครั้งก็อาจจะส่งเด็ก หรือแม่บ้าน ที่มักจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นมาเข้าร่วมประชุมแทนหัวหน้าครอบครัวเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกปรับในฐานที่ไม่เข้าร่วมการประชุมและนี่เป็นสาเหตุหนึ่งของการถูกรอกรอจจากผู้มีอิทธิพลที่อาศัยเวทีการประชุมเบียดบังผลประโยชน์ให้ตนเองทำให้หลายๆโครงการที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ด้วยงบประมาณหลายแสนบาทบางโครงการ นับล้านกว่าบาทถูกทิ้งร้างกลายเป็นอนุสาวรีย์ไม่มีการบริหารจัดการต่อ เนื่องจากมติของที่ประชุมไม่ได้มาจากความต้องการที่แท้จริงของชุมชนหรือเป็นเพราะมติของที่ประชุมมาจากการหวงแหนทางความคิด ของกลุ่มผู้มีฐานะยากจนนั่นเอง

จากสภาพปัญหาที่ผ่านมาดังกล่าวข้างต้น ที่วิจัยและชุมชนได้เห็นพร้อมต้องกันว่าการที่จะขับเคลื่อน นวัตกรรมใหม่ๆของการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านรักไทยให้มีประสิทธิภาพได้นั้นเราต้องให้ความสำคัญกับ การเริ่มต้นแก้ไขปัญหาวางเศรษฐกิจในครอบครัวของ กลุ่มผู้มีฐานะยากจนก่อนว่าทำ

อย่างไรที่จะให้คนกลุ่มนี้มีเจตคติที่ดีต่อการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว ทำอย่างไรที่จะเป็นการเปิดโอกาสให้พวกเขาได้เข้ามาช่วยบริหารและได้รับผลประโยชน์ที่เป็นธรรมจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เขามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของอยู่

ดังนั้นในการกำหนดกลุ่มอาชีพที่จัดให้ชุมชนได้รับการเรียนรู้ นั้น ทางทีมงานวิจัยและชุมชนได้แบ่งกลุ่มอาชีพเพื่อการเรียนรู้ออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มอาชีพที่ใช้งบประมาณในการลงทุนสูงสำหรับครอบครัวที่มีฐานะดี เช่น โครงการปลูกเห็ดหอม โครงการเปิดร้านเสริมสวยชาย-หญิง โครงการเลี้ยงปลาในกระชัง กับกลุ่มที่ใช้งบประมาณในการลงทุนต่ำกับกลุ่มอาชีพที่มีฐานะปานกลางและยากจนเช่น โครงการปลูกหน่อไม้ฝรั่ง โครงการปลูกดอกไม้กระถางและผักปลอดสารพิษ โครงการอุตสาหกรรมในครัวเรือนตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเช่น การผลิตสบู่ แชมพู น้ำยาซักผ้านุ่ม การทำน้ำปฏึกหมักชีวภาพ การพัฒนาปรับปรุงดิน เป็นต้น

รายงานกิจกรรมที่ได้ดำเนินการอบรมกลุ่มอาชีพ

๑.๑ การอบรมเรื่อง การปลูกดอกไม้กระถาง ผักปลอดสารพิษ การปลูกเห็ดหอม ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ ศูนย์เกษตรพื้นที่สูงบ้านห้วยมะเขือส้ม หมู่ ๕ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวนเงิน ๒๖,๙๙๕ บาท มีชาวบ้านเข้าร่วมรับการอบรม ๖๒ คน ทีมวิจัยได้ขอสนับสนุนวิทยากรจาก ศูนย์เกษตรพื้นที่สูงบ้านห้วยมะเขือส้ม นำโดยคุณสมเพชร เมืองมูล ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์เกษตรพื้นที่สูงบ้านห้วยมะเขือส้ม พร้อมด้วยคุณณรงค์ มาลัยวรรณ นักวิชาการเกษตรเป็นวิทยากร

การให้ความรู้ เริ่มจากการให้ความสำคัญกับการทำธุรกิจด้านการตลาดของการปลูกไม้กระถางที่ใช้งบประมาณลงทุนต่ำเพียง ๕๐๐-๑,๐๐๐ บาท และอาศัยเวลาว่างจากการทำนา ทำไร่ ทำการเตรียมดิน เพาะต้นกล้าลงในกระบะเพาะต้นกล้าพลาสติก รองนต้นกล้าออกสูงประมาณ ๒ นิ้วจึงทำการคัดเลือกต้นกล้าที่แข็งแรงนำไปปลูกต่อในกระถาง หรือถ่วงตารองจนโตได้ที่ก็ทำการตัดแต่งใบฉีดพ่นด้วยฮอร์โมนบำรุงดอกไม้เตรียมนำมาวางขายหน้าบ้าน หรือบรรจุใส่กระถางเดินเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวในราคาประมาณ ๑๐-๕๐ บาทต่อกระถางน่าจะเป็นทางออกของการหารายได้เป็นอาชีพเสริมรายได้ที่ดีสำหรับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย นอกจากนี้ทางสำนักงานเกษตรที่สูงยังยินดีให้การสนับสนุน กระบะเพาะกล้าดอกไม้และกล้าผักปลอดสารพิษสำหรับผู้สนใจรวมถึงการเป็นธุระติดต่อซื้อพันธุ์ดอกไม้เมืองหนาวจากบริษัทผู้ผลิตให้ด้วย

สำหรับการปลูกเห็ดหอมหลังจากที่ชุมชนได้รับความรู้ในขั้นตอนการเพาะเห็ดหอมโดยใช้ไม้ก่อกแล้ว ชาวบ้านได้มีการหารือในเรื่องของปัญหาที่ไม่ก่อเป็นไม้นุรักษ์อาจมีปัญหาด้านกฎหมายได้ทางสำนักงานเกษตรชี้แจงว่าเรื่องนี้ทางสำนักงานเกษตรได้ทำการตกลงกับสำนักงานป่าไม้แล้วว่าสามารถถนอมให้ตัดได้เพราะการตัดไม้ก่อกไม่ได้ตัดทั้งต้นแต่เป็นเพียงการเลือกตัดเฉพาะกิ่งที่ได้ขนาดเท่านั้น และในอนาคตอาจมีการร่วมกลุ่มกับชุมชนเพื่อทำการปลูกป่าไม้ก่อกชุมชนที่ชุมชนเป็นเจ้าของ สามารถเข้าไปทำการตัดได้ตามความต้องการโดยไม่ผิดกฎหมาย ในส่วนของเชื้อเห็ดหอม

เมื่อทางชุมชนรวมกลุ่มและมีการเตรียมไม้ก่พร้อมแล้วก็สามารถรวมกลุ่มกันนำเงินมาขอให้ทางสำนักงานเกษตรที่สูงเป็นฐะในการจัดซื้อเชื้อเห็ดหอมจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ต่อไป นอกจากการได้รับความรู้ประกอบการสาธิตทางด้านวิชาการแล้วผู้ที่เข้าร่วมรับการอบรมยังได้ศึกษาดูงานในสถานที่จริงในเรื่อง การปลูกไม้ดอกกระถาง การปลูกผักปลอดสารพิษ การปลูกเห็ดหอม จัดทำปุ๋ยหมักไม่กลับกอง การสาธิตการเตรียมดินเพื่อเพาะต้นกล้า ซึ่งนับว่าเป็นโอกาสที่ดีของชาวบ้านที่เข้าร่วมเข้ารับการอบรมครั้งนี้.

๑.๒ การอบรมเรื่องการเลี้ยงปลาในกระชัง ระหว่างวันที่ ๓-๕ มกราคม ๒๕๔๘

ณ .สถานีอนามัยบ้านรักไทย หมู่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดยการสนับสนุนงบประมาณจาก ศูนย์บำบัดรักษาเยสพตติดแม่ฮ่องสอน จำนวนเงิน ๒๖,๙๕๕ บาท มีชาวบ้านเข้าร่วมรับการอบรม ๓๐ คน

วิทยากรโดย นางสาวทิพวัลย์ เวชศาสตร์ นักวิชาการประมง จากสถานีประมงน้ำจืด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

อาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ชาวบ้านคุ้นเคยเนื่องจากเป็นโครงการที่ทางโรงเรียนบ้านรักไทยเคยนำมาทดลองให้นักเรียนได้เลี้ยง ในอ่างสามหมอกของหมู่บ้านแต่ก็ล้มเลิกไปเนื่องจากเป็นการเลี้ยงเพื่อเป็นอาหารเสริมในโครงการอาหารกลางวันให้นักเรียนเท่านั้น แต่ในปัจจุบันอาหารประเภทปลาได้รับความนิยมสูงในกลุ่มผู้บริโภค เนื่องจากเป็นอาหารที่มีไขมันต่ำ ทานแล้วไม่อ้วนแต่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง และหากจะหันกลับมามองในเชิงพานิช ความต้องการปลาสดเพื่อนำมาใช้ในการปรุงอาหารยูนิทอนในร้านอาหารจีนของบ้านรักไทย ได้รับความนิยมสูงมากจากนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะเมนูที่มีชื่อว่า”ปลาสามรส”และในหมู่บ้านก็ไม่มีแหล่งเลี้ยงปลาป้อนให้กับร้านค้า ทั้งๆที่ในหมู่บ้านรักไทยมีแหล่งน้ำมากมาย แต่ผู้ประกอบการร้านอาหารต้องไปหาซื้อปลาจากตลาดในตัวเมืองซึ่งนอกจากจะไม่สดและไม่สะอาด การขนส่งแล้ว ต้นทุนของราคาสินค้าที่ปรุงให้นักท่องเที่ยวก็จำเป็นต้องมีราคาสูงตามราคาค่าขนส่งไปด้วย

ดังนั้นการส่งเสริมให้ชุมชนหันมาขุดบ่อเลี้ยงปลาหรือการสอนให้ชุมชนรู้จักการเลี้ยงปลาในกระชัง นอกจากจะสามารถส่งขายให้ร้านค้าในหมู่บ้านแล้ว ยังสามารถนำมาจำหน่ายให้ชาวบ้านนำไปประกอบอาหารแทนการขาดแคลนเนื้อหมูได้ เนื่องจากการชำแหละหมูขายในหมู่บ้านไม่ได้เกิดขึ้นทุกวัน

จากเนื้อหาการอบรมชาวบ้านได้เรียนรู้ถึงสถานที่ที่เหมาะสมในการเลี้ยงปลาที่ควรมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ซึ่งลาดกว้าง เมื่อสร้างบ่อ ก็สามารถที่จะชักน้ำและระบายน้ำทิ้งได้โดยไม่ต้องใช้เครื่องสูบน้ำรวมถึงสถานที่ของบ่อเลี้ยงปลาควรอยู่ใกล้แหล่งน้ำตามธรรมชาติ และน้ำควรมีอุณหภูมิระหว่าง ๒๕-๓๒ องศาเซลเซียส ความขุ่นที่เป็นแหล่งรวมอาหารของแพลงตอนสีเขียว ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ สภาพดินควรเป็นดินเหนียว มีคุณสมบัติในการอุ้มน้ำได้ดี ค่าใช้จ่ายในการลงทุนผลผลิตที่จะได้ รายได้ ระยะเวลาที่ที่คุ้มทุน และการขยายกิจการในอนาคต น้ำและแหล่งน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงปลาก่อนที่จะลงรายละเอียดในเรื่องการเลี้ยงปลานิลในกระชังการสังเกตความแตกต่างระหว่างปลานิลเพศผู้และเพศเมียเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการหลงไปเลี้ยง ปลานิลเพศเมียซึ่งมีอัตราการ

เจริญเติบโตช้า ทำให้สิ้นเปลืองเงินทุนค่าอาหาร ก่อนจะปิดท้ายด้วยการประมาณราคา กระชังที่อยู่ใน ราคาฝึนละประมาณ ๓,๕๐๐ บาท ค่าพันธุ์ปลา ราคา ๔,๘๐๐ ตัว/ ๒๗๐ บาท ราคาอาหารปลา กิโลกรัมละ ๒๐ บาทซึ่ง ผู้ที่มีความประสงค์จะทดลองเลี้ยงดูก็ควรมีเงินที่จะใช้เงินลงทุนที่ วงเงิน ประมาณ ๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท

๑.๓ การอบรมเรื่อง การปลูกและการขยายพันธ์หน่อไม้ฝรั่ง ด้งกุย มะละหวาน ยอด ถั่วลิสงเตาและออส่วน ระหว่างวันที่ ๖ – ๗ มกราคม ๒๕๔๘ ณ ห้องประชุมสถานีอนามัย บ้านรักไทย หมู่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจาก ศูนย์บำบัดรักษาพยาบาลจิตจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนเงินงบประมาณ ๒๖,๙๙๕ บาท

วิทยากรโดย นายสมเพชร เมืองมูล ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์เกษตรที่สูงบ้านห้วยมะเขือส้ม
นายกิติกร รัตวิฑูร ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตร
นายเจงซี แซ่หว่าง วิทยากรอาวุโสผู้มีประสบการณ์การปลูก

หน่อไม้ฝรั่งบ้านรักไทย

หน่อไม้ฝรั่งเป็นพืชล้มลุก ที่เจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่เป็นแหล่งน้ำซึ่งตามบริเวณที่ราบลุ่มเชิงเขา จะพบการเจริญเติบโตเต็มที่ในช่วงฤดูฝนและสามารถเก็บมาปรุงอาหารได้ตั้งแต่เดือน มิถุนายนของทุกปี ลักษณะของหน่อไม้ฝรั่ง มีรูปร่างคล้ายต้นตระไคร้แต่มีขนาดใหญ่กว่าประมาณ ๓-๔ เท่าตัว มีขนาดลำต้นสูงประมาณ ๔๐ – ๕๐ เซนติเมตรส่วนที่นำมาใช้ในการปรุงอาหารคือ เมื่อกะกอบด้านนอกจะพบส่วนหัวด้านในที่มีลักษณะเป็นสีขาวอ่อน มีรสหวานเล็กน้อยคล้าย ยอดมะพร้าวอ่อน ความหวานกรอบอร่อยของหน่อไม้ฝรั่งสามารถนำไปปรุงอาหารได้หลายชนิดเช่น นำไปผัดใส่น้ำมันหอย ผัดรวมกับเห็ดหอม ผัดใส่พริกสด หรือนำไปหั่นเป็นฝอยก่อนนำมายำรวมกับวุ้นเส้นก็ช่วยให้มีรสชาติที่เผ็ดเปรี้ยวเป็นการช่วยชูรสอาหารได้อีกรูปแบบหนึ่ง

หน่อไม้ฝรั่งนอกจากลูกค้าที่มารับประทานอาหารจะนิยมสั่งทานในร้านแล้ว หลายคนนิยมที่จะซื้อ หน่อไม้ฝรั่งที่เป็นหัวสดที่มีชาวบ้านนำมาวางจำหน่ายในกิโลกรัมละ ๒๐ บาท จนในปี ๒๕๔๗ ที่ผ่านมาชาวบ้านพบว่าหน่อไม้ฝรั่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ดังนั้นการส่งเสริมความรู้ในการปลูกหน่อไม้ฝรั่งจึงน่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยเสริมรายได้ในตลาดการท่องเที่ยวบ้านรักไทยได้ ทางทีมงานวิจัยได้เชิญวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการอบรมในเรื่องของการเตรียมพื้นที่ปลูก และการเลือกต้นกล้าเพื่อใช้ในการขยายพันธ์ซึ่งควรดำเนินการในช่วงฤดูฝนและไม่น่าจะใช้งบประมาณในการลงทุนมากนักเนื่องจาก นายเจงซี แซ่หว่าง วิทยากรอาวุโสที่มีประสบการณ์ในการปลูกและเป็นเจ้าของสวนหน่อไม้ฝรั่งยินดีที่จะให้การสนับสนุนกล้าพันธุ์แก่เพื่อนบ้านผู้สนใจโดยไม่คิดมูลค่า

จากนั้นวิทยากรจากศูนย์เกษตรที่สูงได้ให้ความรู้แก่ชาวบ้านในเรื่องการปลูก “ด้งกุย” ซึ่งเป็นพืชตระกูลส้มอีกตัวหนึ่งที่ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านนำมาปลูกขายในเชิงพานิชเนื่องจาก ด้งกุย นอก

จากจะนำมาปรุงเป็นอาหารสมุนไพรที่นักท่องเที่ยวชอบสั่งทานคือ “ไก่ดำตุ๋นยาจีน” ที่ต้องใช้ตัวยาคู่ตัวรวมเข้าไปในเครื่องปรุงเพื่อเพิ่มความหอมและสรรพคุณทางยาที่ชาวบ้านเชื่อว่า มีสรรพคุณในการบำรุงร่างกาย แก้อาการร้อนใน

จากนั้นจึงเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการขยายพันธุ์ และการดูแลให้มีการเพิ่มผลผลิตของผักเศรษฐกิจที่นักท่องเที่ยวนิยมสั่งรับประทานเช่น ผลมะระหวาน ยอดผลมะระหวาน ยอดถั่วลันเตาและการดูแลโคนต้นเพื่อป้องกันเชื้อรา และการปลูก “ออสวน” ผักเศรษฐกิจที่มีความแปลกใหม่ในรูปลักษณะที่คล้ายกับ “บร็อคเคอรี” แต่มีราคาถูกและปลูกง่ายในพื้นที่ ก่อนจะปิดการอบรมโดยผู้นำผู้เข้ารับการอบรมไปศึกษาดูงานในสถานที่แปลง ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ออสวน ตั๊กกุกที่สวนของนายเจงซี แซ่หว่าง เพื่อสาธิตการเตรียมพื้นที่ปลูก การเตรียมดิน การปลูก และการบำรุงรักษาต้นผักในสถานที่จริง

๑.๔ การจัดอบรมเรื่องการตัดผมสตรีและบุรุษ ระหว่างวันที่ ๗ – ๑๑ มกราคม ๒๕๕๘ ณ.สถานีอนามัยบ้านรักไทย หมู่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดยการสนับสนุนงบประมาณ จากศูนย์บำบัดรักษาพยาบาลจิต จังหวัดแม่ฮ่องสอน งบประมาณ ๖๓,๗๓๐ บาท มีผู้เข้ารับการอบรม ตัดผมชาย ๓๐ คน ตัดผมหญิง ๓๐ คน

วิทยากร นาย จีระศักดิ์ สิทธิจิตผ่องใส ผู้จัดการ ร้านตัดผม จำเรียม
นางรุ่งนภา บุญอินทร์ ผู้จัดการ ร้านเสริมสวยรุ่ง

การจัดการอบรมอาชีพการตัดผมสตรีและบุรุษเป็นโครงการเสนอขอของกลุ่มสตรี และพ่อบ้านเนื่องจากปัจจุบันในหมู่บ้านรักไทยไม่มีร้านตัดผมและร้านเสริมสวยสตรีเลย บางครั้งในช่วงที่ในชุมชนไม่มีงานทำไม่มีรายได้ หากชาวบ้านมีความรู้ในเรื่องการตัดผมก็สามารถไปสมัครเป็นลูกจ้างร้านตัดผมในเมือง หรือเด็กวัยรุ่นหญิงหรือแม่บ้านก็สามารถสมัครเข้าไปทำงานในร้านเสริมสวยเพื่อหาประสบการณ์และเก็บเงินเพื่อหาช่องทางกลับมาเปิดร้านที่หมู่บ้านได้ และหากเป็นไปได้ในอนาคตการตั้งร้านเสริมสวยเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักค้างในหมู่บ้านก็น่าจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่ช่วยเพิ่มพูนรายได้แก่ครอบครัวได้

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ทางที่มงานวิจัยได้จัดเตรียมวิทยากรมืออาชีพ พร้อมอุปกรณ์การเสริมสวยครบครันเปิดการอบรมหลักสูตรระยะสั้น ๗ วันเต็มเพื่อให้ผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้อย่างเต็มที่โดยอาศัยहतทดลองจากเด็กนักเรียน และชาวบ้านที่สนใจการเสริมสวยฟรี มากมายเข้ามาสมัครเป็นहतทดลองให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติ

โดยเนื้อหาการอบรมเป็นการฝึกปฏิบัติตัดผมชาย ในแบบรองทรง และทรงนักเรียน รวมทั้งการให้คำแนะนำในการลงทุนซื้อ “แบทตะเลียน” ที่ใช้ในการตัดผมและอุปกรณ์อื่นที่จำเป็น เช่น กระจกหวี แป้งฝุ่น โดยสามารถใช้แก้อีที่มีอยู่ในบ้านแทนแก้อีตัดผมที่มีราคาแพงไปก่อนก็สามารถเปิดร้านได้แล้ว

ในส่วนของการตัดผมสตรี วิทยากรก็ได้จัดให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติจริง ในหัวข้อเรื่องการตัดผม ตัดผม ซอยผม โกรทผม ย้อมผม เกล้าผม สระผม ไดร้ผม การขัดหวด หน้า การดูแลผมและการดูแลผิวพรรณสตรี ทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ มีชาวบ้าน ทั้งชายหญิงผลัด เปลี่ยนหมุนเวียนกันมาขอเป็นหัวทดลองให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติจนแน่นอาคารสถานีอนามัยตลอดการฝึกอบรมทั้ง ๕ วัน ซึ่งถือว่าโครงการฝึกตัดผมเป็นโครงการที่ได้รับการตอบรับจาก ชุมชนอย่างเต็มที่

๒ . แผนการจัดการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ ผู้ที่ผ่านการบำบัดยาเสพติด ครอบครัวและการจัดค่ายเยาวชน เพื่อเกิดก่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันปัญหา ยาเสพติด และปัญหาสังคมเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่สวยงามทางการท่องเที่ยว

หลักการและเหตุผล

ภายหลังจากการประกาศสงครามเพื่อเอาชนะยาเสพติด ตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ที่ผ่านมา หมู่บ้านรักไทยถูกกำหนดให้เป็นหมู่บ้านเป้าหมายที่จะต้องถูกตรวจค้นกวดขันจากทางราชการอย่างหนักเนื่องจากเป็นชุมชนที่ทางราชการมีข้อมูลที่ชัดเจนว่า หมู่บ้านบ้านรักไทยเป็นหมู่บ้านที่เป็นแหล่งค้าขายยาเสพติดอย่างครบวงจรกล่าวคือเป็นหมู่บ้านที่เป็นทั้งช่องทางผ่านของยาเสพติดเนื่องจากมีพื้นที่ตั้งใกล้แหล่งผลิตบริเวณแนวชายแดน โดยมีกลุ่มผู้มีอิทธิพลทั้งในและนอกประเทศเป็นผู้ประกอบการค้า รวมทั้งหมู่บ้านรักไทยแห่งนี้มีผู้ติด ผู้เสพติดที่มีการระบาดหนักทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มพ่อบ้านกลุ่มวัยแรงงานรวมทั้งกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้านด้วยแนวโน้มที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งเมื่อทางราชการ สืบทราบว่าเริ่มมีกลุ่มวัยรุ่นในหมู่บ้านที่เริ่มเสพยามีการรับจ้างเดินทางข้ามชายแดนออกไปซื้อขายจากฝั่งประเทศเพื่อนบ้านนำมาจำหน่ายในลักษณะผู้ค้ารายย่อยแก่เพื่อนวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียงและกลุ่มวัยรุ่นในตัวเมืองเพียงเพื่อแลกกับการได้ยามาเสพ ภายหลังจากการถูกกวดขันจากทางราชการ ผู้มีอิทธิพล ผู้ค้า ถูกจับดำเนินคดีตามกฎหมาย บางรายต้องหลบหนีออกนอกประเทศ เพื่อรักษาชีวิตจากการถูกฆาตกรรม ผู้เสพ ผู้ติดและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดถูกเรียกให้ไปรายงานตัว ณ.ที่ว่าการอำเภอเพื่อขยายผลด้านการข่าวก่อนที่ผู้เสพและผู้ติดจะถูกส่งตัวไปเข้ารับการบำบัด ณ.ศูนย์บำบัดรักษาเสพติดแม่ฮ่องสอน

จากการปฏิบัติกรกวดขันของทหารและตำรวจทำให้หลายครอบครัวที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดต้องเดือดร้อนตามไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้หลายครอบครัวถูกปลุกขึ้นมาตอนเช้ามืดเพื่อลุกขึ้นมาเปิดประตูให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจค้นบ้านของตัวเองด้วยความหวาดวิตกตามหมายศาลที่ตำรวจนำมาแสดง หลายครอบครัวที่มีหลักฐานพบว่ามีส่วนพัวพันกับการค้ายาเสพติดส่วนมากมักจะเป็นหัวหน้าครอบครัวต้องถูกเจ้าหน้าที่จับกุมนำตัวไปสอบสวน หรือไม่ก็ต้องหลบหนีออกนอกพื้นที่ที่ถึงภาระการเลี้ยงดูลูกไว้ให้ภรรยาหรือตายารับเป็นภาระเลี้ยงดูตามมีตามเกิด

ในส่วนของผู้เสพและผู้ติดภายหลังจากการได้รับการบำบัด ก็ยังจะต้องได้รับการติดตาม ตรวจสอบ ปัสสาวะจากทางราชการอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังมีหลายคนที่แอบกลับมาเสพยาอีกจนต้องถูกนำกลับมาบำบัด เข้าในชุมชนอีกหลายคน

ผลกระทบจากปัญหาที่ถูกสะสมมานานจากปัญหาความยากจน ปัญหาความท้อแท้สิ้นหวังจากความล่าช้าของกระบวนการโอนสัญชาติ ปัญหาไร้เอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าหน้าที่บ้านเมือง บางคน เนื่องจากเป็นบุคคลไร้สัญชาติ ปัญหาการขาดผู้นำชุมชนที่มีความเสียสละที่มองไม่เห็นโอกาสเพื่อการพัฒนา ล้วนเป็นปัญหาที่ส่งผลสืบเนื่องไปถึงการเกิดปัญหาในสังคมของหมู่บ้านรักไทย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เรียนจบจากชั้นประถมปีที่ ๖ พบว่ามีอัตราการได้รับการศึกษาต่อในระดับมัธยมต่ำกว่า ๒๐% ส่วนใหญ่เลือกที่จะเสี่ยงหลบหนีเข้าไปรับจ้างทำงานในเมืองใหญ่เช่น แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ หาดใหญ่และจังหวัดภูเก็ตแทนการรอคอยความหวังอยู่ในหมู่บ้าน บางคน โชคดีมีงานทำส่งเงินกลับมาให้พ่อแม่ บางคนตกเป็นทาสยาเสพติด บางคนตกเป็นเหยื่อของสังคม ด้วยความอ่อนต่อโลกขาดทักษะในการครองชีวิต สุดท้ายต้องพลาดพลั้งตั้งครุฑอุ้มทองกลับมาตลอดถูกทิ้งไว้เป็นภาระของพ่อแม่ก่อนที่จะกลับไปเสี่ยงหางานทำในเมืองใหญ่อีกครั้ง บางรายหนีความยากจนด้วยการแต่งงานเพื่อเสี่ยงไปมีครอบครัวใหม่แต่ก็หนีความยากจนไม่พ้นสุดท้ายก็ต้องเอาลูกฝากไว้กับพ่อแม่แล้วเลือกการเข้าไปเสี่ยงโชคหางานทำในเมืองใหญ่เพื่อหาเงินส่งกลับมาเลี้ยงดูลูกด้วยอาชีพที่ไม่มีสิทธิเลือก หากวงจรชีวิตของเยาวชนบ้านรักไทยยังเป็นเช่นนี้ต่อไปแนวโน้มของปัญหาเด็กขาดความอบอุ่นจากการถูกทอดทิ้ง ปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัย ปัญหาการติดยาเสพติด ย่อมจะหวนกลับมาเกิดขึ้นกับหมู่บ้านรักไทยแห่งนี้อย่างแน่นอน

หลังจากที่ทีมงานวิจัยได้ให้ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นกับชุมชนผ่านเวทีประชาคม ชุมชนเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ควรจะต้องจัดให้มีเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและการฟื้นฟูสภาพแก่กลุ่มผู้ติดและผู้เสพพร้อมทั้งครอบครัว และเห็นควรให้มีการจัดทำค่ายเยาวชนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านภัยยาเสพติดและโรคเอดส์ เพื่ออนาคตที่สดใสของเยาวชนบ้านรักไทย เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่สวยงามทางการท่องเที่ยว และลบภาพลักษณ์ของการเป็นหมู่บ้านแหล่งค้ายาเสพติดในความรู้สึกของผู้มาเยือนให้หมดสิ้นไป

รายงานกิจกรรมที่ได้ดำเนินการอบรมพัฒนาศักยภาพ ผู้ที่ผ่านการบำบัดยาเสพติด

๒.๑ โครงการอบรมความรู้เรื่องยาเสพติด ทักษะชีวิตและการฟื้นฟูสภาพ ระหว่างวันที่ ๒๕ -๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ณ.ห้องประชุมสถานีอนามัยบ้านรักไทย หมู่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดยการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์บำบัดรักษาเสพติดจังหวัดแม่ฮ่องสอนจำนวนเงิน ๒๖,๙๕๕ บาท มีผู้เข้ารับการอบรม ๓๔ คน

วิทยากรโดย เจ้าหน้าที่จากศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดแม่ฮ่องสอน

การจัดการอบรมได้มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ติดและผู้เสพที่ผ่านการบำบัดและครอบครัวเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการ สนทนากลุ่ม (Focus Group) ในประเด็น กลุ่มฝึกทักษะการเลิกยาในระยะเริ่มต้น กลุ่มป้องกันการกลับไปเสพยาซ้ำ ตัวกระตุ้นภายนอก ตัวกระตุ้นภายในของการกลับไปเสพยาซ้ำ การเปลี่ยนแปลงของร่างกายในระยะเลิกยา ปัญหาต่างๆในการเลิกยาระยะเริ่มต้น โรคสมองติดยา ตัวกระตุ้น และอาการอยากยา เส้นทางการเลิกยา บทบาทของครอบครัวในการเลิกยา โดยการให้ข้อมูลผ่านสื่อวีดิทัศน์สลับกับการสนทนากลุ่มและกิจกรรม นันทนาการ ระหว่างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้เสพและผู้ติดรวมทั้งครอบครัวได้ให้ความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และในท้ายชั่วโมงก่อนปิดการอบรมได้มีการ จัดตั้งชมรมกลุ่มความหวังใหม่ บ้านรักไทยเพื่อเป็นการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเป็นกำลังใจให้กันในการช่วยป้องกันการกลับไปเสพยาซ้ำ รวมถึงการจัดให้มีกิจกรรมการประชุมและบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมในวันสำคัญร่วมกัน มีกิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน นอกจากนี้กลุ่มผู้เสพยาทั้ง 34 คนยังได้รับการสนับสนุนเงินทุนเพื่อเป็นการช่วยเหลือในด้านสวัสดิการครอบครัว จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอนอีกเป็นจำนวนเงิน ๗,๒๐๐ บาท โดยได้นำเงินทั้งหมดนำไปซื้อหุ้นจากกองทุนกลุ่มสตรีบ้านรักไทยเพื่อก่อให้เกิด ดอกผล จากเงินปันผลมาสมทบกองทุนเพื่อการพิจารณาช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มความหวังใหม่บ้านรักไทยต่อไป

๒.๒ โครงการจัดค่ายเยาวชนเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตต้านภัยยาเสพติดและโรคเอดส์ ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๑๗ มกราคม ๒๕๕๘ ณ ห้องประชุมสถานีอนามัยบ้านรักไทย หมู่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนเงิน ๓๖,๗๘๐ บาท มีผู้เข้าร่วมรับการอบรมทั้งสิ้น ๔๐ คน

วิทยากรโดย เจ้าหน้าที่จาก ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดแม่ฮ่องสอน

กลุ่มเป้าหมายของการเข้าค่ายอบรมครั้งนี้เป็นกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ รวมกับกลุ่มเยาวชนวัยรุ่นในหมู่บ้าน และเด็กนักเรียนในหมู่บ้านที่ไปเรียนในระดับมัธยมที่โรงเรียนหมอกจำแป่ โรงเรียนห้องสอนศึกษาและวิทยาลัยการอาชีพ นวมินทร์แม่ฮ่องสอน

โดยจัดให้มีกิจกรรมละลายพฤติกรรมด้วยการเล่นเกมและการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งในภาคกลางวันและภาคกลางคืน โดยเริ่มจากการให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ ชมวีดิทัศน์ และข้อความข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ ในเรื่องของปัญหายาเสพติดในวัยรุ่น ปัญหาการติดเชื้อโรคเอดส์ในวัยรุ่น จากนั้นจึงเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมสำรวจปัญหาที่มีผลกระทบจาก ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวและความรู้ในเรื่องเพศศึกษาที่วัยรุ่นควรรู้ จากนั้นจึงเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้นำเสนอผลการสำรวจปัญหาต่างๆพร้อมแนวทางแก้ไขเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับทราบ สถานการณ์และการให้ความสำคัญในการร่วมแก้ไขปัญหา บนพื้นฐานของความเห็นอกเห็นใจและ

เป็นกำลังใจให้กัน ก่อนที่วิทยากรจะสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาและการตอบคำถามในเรื่องเพศศึกษาที่วัยรุ่นควรรู้และข้อควรระวังกับการเข้าใจผิดในเรื่องเพศศึกษา

ในวันต่อมาเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่อง คำจำกัด ความความหมาย ความสำคัญของคำ ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ และทักษะชีวิตวัยรุ่นในการปฏิเสฐ การควบคุมตัวเอง เมื่อถูกเพื่อนชักชวนไปในทางที่ผิด การทดสอบความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้แบบทดสอบด้วยตัวเอง

ส่วนในวันสุดท้ายเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของ ภาวะผู้นำกับหลักการประชุมในบรรยากาศของประชาธิปไตยและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ก่อนที่จะปิดท้ายด้วยการรับสมัครเป็นสมาชิก"TO BE NUMBER ONE"ของบ้านรักไทยเพื่อสร้างเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อนของหมู่บ้านรักไทยต่อไป

๒.๓ โครงการอบรมเรื่องกีฬาและสุขภาพแก่กลุ่มวัยรุ่นชายหญิง ระหว่างวันที่ ๓-๕ มกราคม ๒๕๕๘ ณ.ห้องประชุมสถานีอนามัยบ้านรักไทยและสนามฟุตบอลของหมู่บ้านรักไทย หมู่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดยการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนเงิน ๓๕,๗๘๐ บาท มีผู้เข้ารับการอบรม ๕๑ คน

วิทยากรโดย	นายสุชา โกษาวัง	ผู้อำนวยการศูนย์การกีฬาแห่งประเทศไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
	นายบันลือ วรรณสิทธิพันธ์	ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการ จังหวัดแม่ฮ่องสอน
	นายอุทิศ ชินวงศ์	ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการ จังหวัดแม่ฮ่องสอน
	นางสาว เมธิณี กันธิยะ	วิทยากรผู้นำการออกกำลังกาย
	นายสมศักดิ์ คงแดง	วิทยากรผู้นำการออกกำลังกาย

ในการจัดการอบรมได้แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมออกเป็น ๒ กลุ่ม คือกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม การฝึก"เต้นแอโรบิคเบื้องต้น" และกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมการเล่นฟุตบอลขั้นพื้นฐาน

โดยในวันแรกเป็นการอบรม การเต้นแอโรบิคก่อน เริ่มจากในภาคเช้าเป็นการให้ความรู้ในเรื่องของประโยชน์ของการออกกำลังกาย การออกกำลังกายที่ถูกวิธี การอบอุ่นร่างกาย การยืดเหยียดกล้ามเนื้อก่อนและหลังการออกกำลังกาย หลักการเต้นแอโรบิคที่ถูกวิธีและข้อควรระวังจากนั้นจึงเป็นการฝึกเต้นแอโรบิคใน ท่าเต้นพื้นฐานโดยการแบ่งเป็นกลุ่มย่อยแยกกันฝึกเพื่อให้เกิดความแม่นยำในท่าเต้นและจังหวะการลงเท้า ต่อมาในภาพบ่ายได้นำผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมดไปฝึกเต้นประกอบเพลง ณ. ลานกว้างหน้าสถานีอนามัยเพื่อการฝึกเต้นให้เข้าจังหวะในลักษณะกลุ่มใหญ่โดยการนำเต้นจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญก่อนจะจบลงด้วยการ ยืดเหยียด กล้ามเนื้อตามขั้นตอนที่ถูกต้องของการเต้น ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมได้รับความสนุกสนานไปกับการเต้นตลอดทั้งวัน

วันที่สองเป็นการเรียนรู้เรื่องการเล่นฟุตบอลเบื้องต้นซึ่งเป็นเกมกีฬาที่เยาวชนของหมู่บ้านรักไทยชอบมาก โดยในภาคเช้าเป็นการเรียนรู้เรื่อง กฎ กติกา มารยาทในการเล่นฟุตบอลและเน้นย้ำทำความเข้าใจในเรื่อง ที่ผู้เล่นมักจะขัดแย้งกับกรรมการเช่น ลูกออก ลูกล้ำหน้า การฟลาวเป็นต้น

ส่วนในภาคบ่ายเป็นการแบ่งกลุ่มเพื่อการ ฝึกเล่นฟุตบอลขั้นพื้นฐานเช่น การส่งลูก การรับลูก การเล่นลูกโหม่ง ก่อนที่จะแบ่งผู้เล่นออกเป็นสองทีมเพื่อฝึกการเล่นเป็นทีม รวมถึงทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้เล่นในแต่ละตำแหน่ง การฝึกให้ผู้เข้ารับการอบรมเป็นกรรมการเพื่อให้เข้าใจในกฎกติกาการเล่นมากขึ้น

วันที่สามเป็นการเชิญตัวแทนจากชุมชนทุกครอบครัวเข้ามาร่วมออกกำลังกายด้วยกิจกรรมนันทนาการที่ทีมวิจัยและกลุ่มเยาวชนร่วมกันจัดขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการออกกำลังกายโดยการจัดให้มีการแข่งขันวิ่งสามขา ชักชะเยอ เก้าอี้ดนตรี กินวิบากและเกมส์อื่นๆ อีกมากมายจากนั้นจึงเป็นการแข่งขันกีฬาฟุตบอลระหว่างทีมผู้เข้ารับการอบรมที่แบ่งออกเป็นสองทีม ภายหลังการสิ้นสุดการแข่งขันพบว่ากลุ่มเยาวชนรู้สึกประทับใจและสนุกสนานกับโครงการอบรมนี้มาก และมีการให้ความร่วมมือในการจัดการอบรมโครงการนี้อย่างเต็มที่โดยการรับภาระในการเตรียมเครื่องเสียง จัดเตรียมอุปกรณ์เตรียมสถานที่และอำนวยความสะดวกตลอดการอบรมอย่างดียิ่ง

๓.แผนการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับการอนุรักษ์ดินและทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

หลักการและเหตุผล

ด้วยสภาพของหมู่บ้านรักไทย เป็นสังคมเกษตรกรรมมีการประกอบอาชีพที่ต้องอาศัยปัจจัยของดินและน้ำเป็นส่วนประกอบและสถานะสภาพทางเศรษฐกิจของประชากรส่วนใหญ่ยังยากจนและมีโอกาสได้รับความรู้ในเรื่องวิชาการด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่น้อยมากด้วยข้อจำกัดของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเกษตรวัยแรงงานส่วนใหญ่ ที่ใช้ชีวิตผูกพันอยู่กับทรัพยากรดินและน้ำ พุด เขียน อ่าน ภาษาไทย ไม่ได้เลยหากชุมชนไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ และการพัฒนาคุณภาพของดินและน้ำแล้ว อีกไม่นานหมู่บ้านรักไทยแห่งนี้ก็จะต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำ ดินเสื่อมสภาพเนื่องจากการใช้สารเคมีเหมือนอีกหลายหมู่บ้านที่กำลังประสบปัญหาอยู่ และหากเป็นอย่างนั้นจริง จุดขายด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นวัตกรรมใหม่ทางการท่องเที่ยวที่ร่วมกันสร้างขึ้นมาก็คงจะไม่มีคามหมายไปแล้คนในชุมชนบ้านรักไทยจะอยู่รอดกันได้อย่างไร?

ด้วยข้อสรุปร่วมกันในเวทีดังกล่าวข้างต้นทำให้ชุมชนเห็นควรให้มีการปลูกกระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อให้ชุมชนได้เริ่มเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของการประกอบอาชีพที่มีผลกระทบต่อธรรมชาติและทำอย่างไร ที่จะร่วมกับอนุรักษ์แก้ปัญหาล่าช้าอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืนต่อไป

๓.๑ โครงการอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเกษตรอินทรีย์ และปฎิชีวนภาพ ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๔ มกราคม ๒๕๕๘ ณ .ห้องประชุมกลางบ้านรักไทย หมู่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดยงบประมาณสนับสนุนจากศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนเงิน ๖๕,๗๘๐ บาท ผู้เข้าร่วมรับการอบรม ๓๐ คนเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานภาคเกษตรและเด็กนักเรียน วิทยากรโดย นายพัฒนา ไชยพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการศึกษาเพื่อการพัฒนาเครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ อ.ขุนยวม นายสมศักดิ์ อุดมปิยะนันท์ ผู้ช่วยวิทยากรจากศูนย์ส่งเสริมการศึกษาฯ

กระบวนการเรียนรู้เริ่มจากการละลายพฤติกรรมผู้เข้ารับการอบรมด้วยกิจกรรมนันทนาการ ประกอบการนำเสนอประเด็นการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ผลเสียและผลกระทบจากการทำลายสิ่งแวดล้อม จากการใช้สารเคมีที่มีต่อธรรมชาติและ ที่มาของระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริและหลักการสร้างชุมชนตามแนวทางพระราชดำริที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมในการพึ่งพาตนเองของชุมชนในการบริโภคสินค้าที่ผลิตในชุมชนแทนการเลือกซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศหรือจากนอกพื้นที่ หากมีการผลิตจนเหลือใช้จึงนำออกมาจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริมแก่ครอบครัว และหากมีศักยภาพในการผลิตสูงจึงค่อยคิดหาทางรวมกลุ่มในเชิงวิสาหกิจชุมชนเพื่อต่อรองค้าขายกับบริษัทการค้าต่อไป

นอกจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการสนทนาแล้ววิทยากรยังได้นำเสนอข้อมูลผ่านวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับตัวอย่างชุมชนที่ประสบความสำเร็จในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติประกอบการแลกเปลี่ยนมุมมองความคิดกับผู้เรียนในเรื่องแนวทางการดูแลรักษาธรรมชาติของหมู่บ้านรักไทย

จากนั้นจึงเป็นการให้แนวคิดในเรื่องการใช้ชีวิตตามแนวทางของการรู้จักประหยัดโดยการไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่เล่นหวยไม่ฟุ้งเฟ้อ ไปตามกระแสของสังคมปัจจุบัน และการรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนเพื่อการผลิตสินค้าที่มีความจำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันได้เองโดยการใช้ต้นทุนที่ต่ำ เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี การใช้พืชสมุนไพรแทนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การผลิตสบู่ แชมพู น้ำยาปรับผ้านุ่มน้ำยาล้างจาน จากนั้นจึงเป็นการสาธิตการทำ น้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพู น้ำยาปรับผ้านุ่ม โดยการนำสารประกอบที่เป็นส่วนผสมที่มีราคาถูก และมีจำหน่ายที่ ศูนย์มาให้ผู้เรียน ได้เห็นและรับรู้ถึงราคาที่ไม่แพง และประหยัดมากหากนำไปเปรียบเทียบกับที่ซื้อจากท้องตลาด จากนั้นจึงเป็นการให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทดลองทำตามขั้นตอนและเทคนิคข้อควรระวังที่วิทยากรแนะนำ ภายหลังการสาธิตนอกจากผู้เข้ารับการอบรมจะตื่นตื้นตันดีใจกับผลงาน ของตนเองแล้วยังได้รับ สบู่ แชมพู น้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่มที่ตนเองผลิตนำกลับไปใช้ที่บ้านด้วย นับว่าเป็นอีกโครงการหนึ่งที่ช่วยจุดประกาย ทางความคิดก้าวแรกในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและการใช้ชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ชุมชนได้ในระดับหนึ่ง

๓.๒ โครงการอบรมการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพดินโดยไม่ใช้สารเคมีเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๘ ณ.ห้องประชุม สถานีอนามัยบ้านรักไทย หมู่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดยงบประมาณจากศูนย์บำบัดรักษาเยาเสพติจังหวัดแม่ฮ่องสอน ใช้งบประมาณร่วมกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง มีผู้เข้ารับการอบรม ๒๐ คนเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานภาคเกษตรบ้านรักไทย

วิทยากรโดย นายสมชาย อังคณา นักวิชาการเกษตรจากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน และเกษตรกรตัวอย่างด้านการพัฒนาที่ดินจาก องค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป่ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กระบวนการเรียนรู้ เริ่มจากการให้ข้อมูลในเรื่องของสภาพดินของหมู่บ้านรักไทยที่มีสภาพของการเป็นกรดสูง จากการทำดินเป็นดินเหนียวผสมดินลูกรังที่มีสภาพ อิ่มน้ำได้น้อย แข็ง ต้องได้รับการปรับปรุงคุณภาพดินและการเลือกปลูกพืชให้ตรงกับสภาพของภูมิอากาศ รวมถึงผลกระทบจากการใช้สารเคมีที่มีส่วนในการทำลายหน้าดินและแนวทางแก้ไขเพื่อการฟื้นฟูสภาพที่ต้องมีการขุดพลิกหน้าดินขึ้นมาตากแดดเพื่อทำลายเชื้อราที่ขัดขวางการเจริญเติบโตของต้นพืชและการเติมปูนขาวลงไปดินเพื่อปรับสภาพความเป็นกรดของดินให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพืช จากนั้นได้มีการแนะนำวิธีการเก็บตัวอย่างดินจากที่นาและที่สวนของผู้เข้ารับการอบรมเพื่อนำไปส่งตรวจคุณภาพเพื่อหาแนวทางแก้ไข ณ สถานีพัฒนาที่ดิน

จากนั้นจึงเป็นการร่วมกับชุมชนฝึกปฏิบัติ โดยการสาธิตการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ เริ่มจากการหาเศษวัชพืช ต้นกล้วย และเปลือกผลไม้มาผสมกับกากน้ำตาลหมักใส่ในถังพลาสติกปิดฝาทิ้งไว้เพื่อให้เกิดน้ำปุ๋ยหมักชีวภาพที่มีคุณสมบัติในการ ปรับปรุงคุณภาพดิน สร้างแหล่งอาหารให้พืช รวมทั้งมีคุณสมบัติในการนำไปใช้เพื่อการทำลายวัชพืชรอบโคนต้นไม้ได้ด้วย นอกจากนี้ ยังได้มีการ นำผู้เข้ารับการอบรม ได้ชมการสาธิตการจัดทำปุ๋ยหมักที่ได้จากการนำเศษวัชพืชและมูลวัวมาทับซ้อนกันเพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์อย่างง่ายโดยไม่ใช้สารเคมีโดยมีการรดด้วยสารเร่งจากน้ำปุ๋ยชีวภาพเพื่อทำให้มีการย่อยสลายได้เร็วขึ้น ทำให้ชาวบ้านผู้เข้ารับการอบรมได้มีแนวทางเลือกใหม่ในการเลือกลดการใช้สารเคมีในการบำรุงดินแนวใหม่ที่ไม่กระทบกับธรรมชาติ นำไปเพื่อการขยายผลบอกเล่าให้กับเพื่อนบ้านต่อไป

๔. แผนการจัดการอบรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมภาคีองค์กรท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อดำเนินการทดลองรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของบ้านรักไทย

หลักการและเหตุผล

ผลจากการศึกษาบริบทชุมชนบ้านรักไทย ร่วมกับทีมวิจัยท้องถิ่นทำให้ชุมชนทราบว่าหมู่บ้านรักไทยเป็นชุมชนที่มีจุดขายทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ที่สามารถจะนำเสนอจุดขายทางการท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมของชุมชนชาวจีนยูนาน ประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจของกองกำลังก๊กมินตั๋ง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของอาหารจีนยูนาน วัฒนธรรมการดื่มชา และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามรอบหมู่บ้าน ที่จะต้องมาร่วมกันคิดหาแนวทางร่วมกันว่า ชุมชนจะทำอย่างไร ที่จะนำเสนอข้อมูลจากท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างน่าสนใจและด้วยข้อมูลที่ถูกต้องตรงกันได้อย่างไร มีจุดเด่นอะไรที่ควรนำเสนอ ทำอย่างไรที่จะแสดงการต้อนรับและดูแลนักท่องเที่ยวได้อย่างน่าประทับใจมีคุณภาพ และชุมชนจะมีวิธีการร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืนได้อย่างไร

ทีมงานวิจัยร่วมกับชุมชนจึงได้ร่วมกันคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการต้อนรับนักท่องเที่ยวคือกลุ่มนักเรียนในโครงการมัคคุเทศก์ตัวน้อยของโรงเรียนบ้านรักไทยที่กำลังอยู่ระหว่างทดลองดำเนินการนำเที่ยวอยู่ก่อนแล้วและเห็นควรให้มีการคัดเลือกกลุ่มเยาวชนที่สนใจอาชีพนำเที่ยวรวมทั้งเชิญตัวแทนเจ้าของกิจการร้านค้าที่เกี่ยวข้องกับการบริการนักท่องเที่ยวเช่นร้านชิมชา และร้านขายอาหารยูนานเพื่อได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการต้อนรับนักท่องเที่ยวและการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่ถูกต้องตรงกัน จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงนำไปสู่การจัดเวทีเพื่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนโดยการจัดการอบรมบุคลากรเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวครั้งนี้ขึ้น

๔.๑ การอบรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๓๑ มกราคม ๒๕๔๘ ณ.ห้องประชุมสถานีอนามัยบ้านรักไทย หมู่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดยการสนับสนุนงบประมาณจาก ชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านรักไทย
วิทยากรโดย

อาจารย์รุ่งโรจน์ สันต์ควนิชย์ หัวหน้าภาควิชาการจัดการท่องเที่ยววิทยาลัยชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน

นายจักร กิณีสี ผู้เชี่ยวชาญด้านไกด์ชุมชน ด้านการสื่อความหมายกับธรรมชาติ

นายสมศักดิ์ คงแดง หัวหน้าชุด โครงการวิจัย

เวทีพัฒนาศักยภาพในวันแรกเริ่มจากการ นำเสนอประสบการณ์ในอาชีพไกด์นำเที่ยวของคุณจักร กิณีสี ในประสบการณ์ที่ท่านได้เคยประกอบอาชีพไกด์นำเที่ยวและเป็นผู้เชี่ยวชาญในการดูแลในแหล่งท่องเที่ยวของ วนอุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่มายาวนาน โดยท่านได้เล่าถึงเทคนิคของการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ควรเริ่ม ศึกษาจากการสร้างสัมพันธภาพ ด้วยการแนะนำตัวเองด้วยความเป็นกันเองก่อน และอาจจะเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสได้แนะนำตัวบ้างหากกลุ่มไม่ใหญ่นัก จากนั้นจึงควรเป็นการพูดคุยเพื่อแนะนำและให้ข้อมูลในโปรแกรมการท่องเที่ยว สภาพของ

การเดินทาง กฎกติกาในการเที่ยวชมที่เป็นข้อตกลงร่วมกันในเรื่องของ การเดินทางด้วยความเงียบ ไม่ควรทิ้งขยะและการไม่ฉวยโอกาสในการหยิบ จับ ทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติ จากนั้นจึงเป็นการสอนเทคนิคในการดูแลอำนวยความสะดวก ปลอดภัยระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจของไกด์นำเที่ยวซึ่งจะทำให้เกิดความประทับใจเพื่อการกลับมาใช้บริการอีกครั้ง จากนั้นจึงเป็นการสอนเทคนิคในการสร้างความสนุกสนาน ที่อาจจะทำได้โดยการให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองชิม ดมกลิ่น ดอกไม้ หรือผลไม้ป่าที่ได้พบระหว่างการเดินทางและการบรรยายถึงความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงเกร็ดความรู้ ความเชื่อของคนในท้องถิ่นเกี่ยวกับ สถานที่ หรือความสวยงามของ ดอกไม้ ผลไม้ สัตว์ป่า ฯลฯ ที่ได้พบเห็นระหว่างการเดินทาง

ในส่วนตัวของไกด์นำเที่ยวควรมีการจัดเตรียมคำบรรยายและข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ไว้ให้พร้อมที่จะบรรยายได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจรวมถึงการรู้จักสืบถามข้อมูลจากผู้รู้ในชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มเติมความรู้ให้แก่ตนเองอยู่เสมอ

ในภาคบ่ายเป็นการสอนในภาคทฤษฎี ของ อาจารย์ รุ่งโรจน์ สันต์ควนิชัย ซึ่งท่านเป็นหัวหน้าภาควิชาการจัดการโปรแกรมการท่องเที่ยว จากวิทยาลัยชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยท่านได้เริ่มจากการนำเสนอ ภาพการจัดการท่องเที่ยวของประเทศไทย ในรอบสิบสองเดือนว่าในแต่ละเดือนนั้นมีเทศกาลที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวได้ไปเที่ยวชมได้ที่ไหนบ้าง ก่อนที่ท่านจะได้นำเสนอภาพรวมทั้งน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพได้เรียนรู้ถึงจุดแข็งของสถานที่ท่องเที่ยว ในแต่ละแห่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน จากนั้นท่านได้บรรยายถึงเรื่องของ ความหมาย คำจำกัดความของ อาสาสมัครนำเที่ยว หลักการพูดของอาสาสมัครนำเที่ยว การเป็นเจ้าบ้านที่ดี ก่อนจะจบลงด้วย เรื่องของการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านตลาดการท่องเที่ยว และการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ โดยก่อนจากไปท่านได้ให้ความสนใจในศักยภาพทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านรักไทยมากและมีความยินดีเป็นอย่างมากที่จะได้มีการนำนักศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนในภาควิชาการจัดการท่องเที่ยวได้มาใช้สถานที่ของหมู่บ้านรักไทยเป็นสถานที่ฝึกทดลองจัดการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการร่วมพัฒนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชนในโอกาสต่อไป.

ในวันที่สองของการอบรม

ในภาคเช้า เป็นการนำเสนอข้อมูล ความมาของประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านรักไทย โดยนายสมศักดิ์ คงแดง หัวหน้าโครงการวิจัย ได้ทำการบรรยาย โดยใช้สื่อภาพแผนที่ โลก และแผนที่ทวีปเอเชีย ประกอบเอกสาร ที่ได้เรียบเรียงจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิและอดีตนายทหารประจำกองพล ๕๓ ของหมู่บ้านรักไทยที่ยังมีชีวิตอยู่ประกอบการศึกษาจากเอกสาร หนังสือที่ได้บันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในอันจะได้นำข้อมูลเหล่านี้เพื่อการนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ โดยได้นำเสนอถึงสาเหตุที่มาของความขัดแย้งที่เกิดจากการล่าอาณานิคม ของประเทศมหาอำนาจ ในทวีปยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ฉบับสมบูรณ์

ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ที่มีการขยายอำนาจที่ไม่เป็นธรรม รุกล้ำอธิปไตยของประเทศญี่ปุ่นจนประเทศญี่ปุ่นเกิดความกดดันและได้เปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาประเทศเป็นประเทศมหาอำนาจของเอเชีย และได้อาศัยความเป็นผู้มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและการทหาร เข้าวรุกรานประเทศจีนที่กำลังอ่อนแอจากการเกิดสงครามกลางเมืองระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์และพรรคก๊กมินตั๋ง แต่ได้เกิดเหตุการณ์พลิกผัน ญี่ปุ่นได้ยอมแพ้สงครามเสียก่อน(เนื่องจากถูกประเทศสหรัฐอเมริกาใช้เครื่องบินทิ้งระเบิดปรมาณูถล่มเกาะฮิโรชิมาจนหมดทางสู้) ในขณะที่พรรคคอมมิวนิสต์มีความได้เปรียบด้านกำลังทหารจึงทำการรุกไล่กองทัพก๊กมินตั๋งจนต้องถอยหนีไปตั้งรัฐบาลใหม่ที่เกาะไต้หวัน แต่ก็ยังมีกองกำลังทหารอีกส่วนหนึ่งที่หนีไปได้หัววันไม่ทันจึงต้องทะลัดถอยหนีไปตั้งหลักอยู่ในประเทศพม่าในเขตรัฐฉาน ซึ่งหลายคนรู้จักกันในชื่อของ กองพล ๕๗ ก๊กมินตั๋งภายหลังได้พยายามรุกรุกกลับเข้าไปในประเทศจีนอีกหลายครั้งแต่ก็ไม่สำเร็จ ท้ายที่สุดกอง

กำลังส่วนนี้ได้เข้ามาทำคุณประโยชน์ในการช่วยเหลือประเทศไทยในการปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยจนได้รับ พระมหากรุณาธิคุณจากองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้สามารถมีถิ่นพำนักอยู่ในประเทศไทยได้ และทั้งหมดนั้นจึงเป็นที่มาโดยสังเขปของครอบครัวอดีตทหารจีนคณะชาติ กองพลที่ ๕๗ บ้านรักไทย ซึ่งหลายคนได้ให้การสนใจในการเรียนรู้และทำความเข้าใจในประวัติศาสตร์ของตนเองด้วยความสนใจ

ต่อมาในภาคบ่าย เป็นการทดลองฝึกปฏิบัติบทบาทไกด์ชุมชน ในเส้นทางผ่านสถานที่ท่องเที่ยวจริงด้านทิศเหนือของหมู่บ้าน โดยการให้ผู้เข้าร่วมรับการอบรมทุกคนได้ร่วมเดินทางสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้านแล้วผลัดเปลี่ยนให้ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนได้ทดลอง ฝึกเทคนิคการบรรยายและนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ ภูเขาใต้ดิน บึงเกอร์ฐานทหารเก่า และการนำเสนอข้อมูลของผลไม้ป่า ดอกไม้ป่า รวมทั้งพืชสมุนไพรที่พบระหว่างการเดินทาง ให้เพื่อนที่ร่วมเดินทางในบทบาทสมมุติให้เป็นนักท่องเที่ยวตามทฤษฎีที่ได้เรียนมา โดยมี คุณจักร กิณีสี เป็นวิทยากรช่วยให้คำแนะนำ ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนได้ผลัดเปลี่ยนกัน นำเสนอบทบาทไกด์ชุมชน ระหว่างการเดินทาง ผ่านแหล่งท่องเที่ยวและชื่นชมกับความงามของธรรมชาติสองข้างทางประมาณชั่วโมงกว่า ก็จะพ้นชายป่าและทีมผู้ร่วมเดินทางทุกคนก็ได้พบกับด่านตรวจคนเข้าเมืองชายแดนไทยพม่า ของหน่วยงานทหารที่เป็นจุดชมวิวอีกแห่งหนึ่งบนเส้นแบ่งเขตแดนที่สามารถมองเห็น ยอดเขาตอยกลางในเขตประเทศพม่าที่สูงตระหง่าน ปกคลุมไปด้วยป่าไม้ที่สวยงามให้ความรู้สึกถึงความสดชื่นของ ธรรมชาติอยู่ไกลๆ

ก่อนจากกันในวันนั้นคุณจักร กิณีสี ได้ สรุปผลการฝึกปฏิบัติและเสนอข้อเสนอแนะปรับปรุงสำหรับ ผู้เข้ารับการอบรม ก่อนที่จะแสดงความขอบคุณผู้เข้าร่วมพัฒนาศักยภาพทุกคน ที่ได้ตั้งใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยความสนใจในหลักสูตรการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในวันนี้ ซึ่งจากการประเมินผลจากการฝึก ทางวิทยากรค่อนข้างพอใจในผลงานของทุกคนและหากได้มีการฝึกฝนต่อไปทุกคนจะมีความเชื่อมั่นและทำได้ดีกว่านี้แน่นอน

๕. เวทีประชาคม ระดมความคิดเห็นารูปแบบการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมจีนยูนานบ้านรักไทย

ในการดำเนินการศึกษารูปแบบการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมจีนยูนานบ้านรักไทยได้มีการปรึกษาแลกเปลี่ยนระหว่างทีมวิจัยและคณะกรรมการหมู่บ้านแบบไม่เป็นทางการหลายครั้ง การตอบรับจากชุมชนส่วนใหญ่ได้ให้การยอมรับและเห็นด้วยกับการเสนอให้มีการใช้สถานที่ของศูนย์ท่องเที่ยวทางเกษตรเดิมที่ถูกปล่อยทิ้งร้างว่างเปล่า โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนแต่อย่างใด

แต่อย่างไรก็ตามในขณะนี้ ชุมชนยังไม่มียงบประมาณในการตกแต่งสถานที่โดยได้เสนอของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป่ ปีงบประมาณ ๒๕๕๕

ซึ่งได้ทำการเสนอขอเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ที่ผ่านมาหากได้รับงบประมาณเมื่อไหร่จะได้มีการจัดทำประชาคมกันอีกครั้ง

๖. เวที ประชาคมระดมความคิดเห็นเพื่อจัดตั้งกองทุนกลุ่มอาชีพเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

ในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการกุศลได้มีการประชุมหารือผ่านที่ประชุมของหมู่บ้านหลายครั้ง ชุมชนเฝ้ารอคอยว่าเมื่อไหร่จะมีเงินงบประมาณเข้ามาจัดตั้งแต่ในส่วนของทีมงานวิจัยก็ได้พยายามแสวงหาแหล่งงบประมาณจากทั้งภาคเอกชน และภาคราชการรวมทั้งความหวังที่จะได้มีการติดตามเอาเงินจากกองทุนหมู่บ้านที่อยู่ระหว่างการตั้งกรรมการสอบสวนของฝ่ายพัฒนากรชุมชนและเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ที่ผ่านมาทางสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของหมู่บ้านรักไทยก็ได้เสนอขอบรรจุไว้ในแผนงบประมาณ ประจำปี ๒๕๕๕ ในวงเงิน ๕๐,๐๐๐ บาทและหากได้รับอนุมัติงบประมาณเมื่อไหร่ชุมชนก็ให้ความเห็นชอบในการที่จะจัดแบ่งเงินแยกออกเป็น ๕ กองทุนแยกตามกลุ่มอาชีพเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้ด้วยโอกาสในชุมชนได้สะดวกต่อการเข้าถึงแหล่งงบประมาณและเป็นการฝึกให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ ในการบริหารกองทุน และมีผลต่อการสร้างภาวะผู้นำ ในการรู้จักการบริหารจัดการโดยชุมชน ต่อไป

การดำเนินงานช่วงที่ ๓ ระหว่างเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔ – เดือนตุลาคม ๒๕๕๔

ได้จัดให้มีการจัดเวทีเพื่อขับเคลื่อนโครงการดังนี้

๑. เวทีการจัดทำหลักสูตรการสอน วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๔
๒. เวทีการพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่น วันที่ ๒๕ -๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๔
๓. เวทีการวางแผนรองรับการท่องเที่ยว และจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรม วันที่ ๑๕ - ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๔

ประเด็น

- การกำหนดสถานที่ที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชน
- การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมจีนยูนนานและรูปแบบการนำเสนอ
- การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน .การนำเสนอที่มงานคณะกรรมการอำนวยความสะดวก สวดกแก่นักท่องเที่ยว
- การจัดปรับปรุงกฎประจำหมู่บ้าน เพื่อรองรับผลกระทบทางการท่องเที่ยว

สรุปผลการจัดเวทีวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

ของโรงเรียนบ้านรักไทย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ณ. ห้องประชุมโรงเรียนบ้านรักไทย วันที่ ๑๘ กรกฎาคมพ.ศ.๒๕๔๘

๑. จำนวนผู้เข้าร่วม

- ผู้บริหารและครู	จำนวน ๖	คน
- คณะกรรมการสถานศึกษา	จำนวน ๕	คน
- นักเรียน	จำนวน ๖	คน
- เยาวชน	จำนวน ๖	คน
- ผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน ๘	คน
- หน่วยงานราชการในพื้นที่	จำนวน ๓	คน
- ผู้สังเกตการณ์	จำนวน ๒	คน
	<u>รวม</u>	<u>๓๖</u> คน

๒. ระยะเวลาที่ดำเนินการ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๘

๓. สรุปผลกิจกรรม

๓.๑ ประธานกล่าวเปิด

นายสามารถ สิงห์พรหม ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านรักไทย ได้กล่าวเปิดงานโดยกล่าวถึงความสำคัญในการจัดเวทีวิเคราะห์ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และกล่าวแนะนำวิทยากรซึ่งได้แก่ อ.สุพัตรา ไชยพรหม และอ.สุนันทา สุภาวสิทธิ์

๓.๒ อ.สุพัตรา ไชยพรหม ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านจงคำซึ่งได้ให้เกียรติมาเป็นวิทยากรในการจัดเวทีครั้งนี้โดยได้ชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมเวทีได้เข้าใจตามประเด็นดังนี้

- ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น
- ความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น

๓.๓ การจัดแบ่งกลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็นในหัวข้อ “สภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านรักไทยในปัจจุบัน” โดยมีคณะครูเป็นที่ปรึกษากลุ่ม และสามารถจัดกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา ผอ. สามารถ สิงห์พรหม

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน ๘ คน ครูที่ปรึกษาอาจารย์ธงชัย ศิริบุญมา

และ อาจารย์ขจร กวีวัฒน์

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มเยาวชน จำนวน ๖ คน ครูที่ปรึกษา อาจารย์ปิยณัฐ ศรีก่า
และอาจารย์ลัดดาวัลย์ วิยะกัน เป็นผู้สังเกตการณ์

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มหน่วยงานราชการในพื้นที่ จำนวน ๓ คน ครูที่ปรึกษา อาจารย์อารีย์ วรรณสาร

กลุ่มที่ ๕ กลุ่มนักเรียน จำนวน 6 คน ครูที่ปรึกษา อาจารย์พิมพ์จันทร์ ศิริบุญมา

๔. การนำเสนอผลการแสดงความคิดเห็น มีดังนี้

กลุ่มผู้ปกครอง ได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

จุดแข็ง

- . วันศุกร์แต่งกายชุดประจำเผ่า
- . สภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียนดี
- . ติดป้ายภาษาอังกฤษตามต้นไม้
- . ครูและนักเรียนเป็นกันเองในด้านการเรียนการสอน

จุดควรพัฒนา

- . บริเวณโรงเรียนคับแคบ
- . ห้องน้ำไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน
- . น้ำไม่พอใช้
- . อยากย้ายโรงเรียนไปที่บริเวณกว้างขวางและอาคารให้เป็นสัดส่วน
- . อยากให้มีบทลงโทษเด็กด้วยการใช้ไม้
- . อยากให้เรียนภาษาอังกฤษมาก ๆ
- . อยากให้สอนประจำวิชาตั้งแต่ ป. ๑ – ๖
- . อยากเปิดเรียนชั้นมัธยม
- . อยากให้นักเรียนไว้ผมยาวแต่สุขภาพ
- . นักเรียนแต่งกายไม่สุภาพเรียบร้อย
- . อยากให้มีชุดกีฬาประจำโรงเรียน
- . อยากให้นักเรียนศึกษาออกสถานที่บ้าง
- . อยากให้มีที่ระบายน้ำเสีย
- . อยากให้มีแผนผังของโรงเรียนติดตรงทางเข้าโรงเรียน

กลุ่มหน่วยงานราชการในพื้นที่ ได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

จุดเด่น

- . มีหน่วยงานราชการในพื้นที่สนับสนุนงานพัฒนาทุกด้าน
- . มีแหล่งเรียนรู้ทางเกษตรใกล้ชุมชน
- . มีแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน
- . มีสถานีอนามัยในพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านสุขภาพ
- . มีครูอยู่ประจำในพื้นที่

- . ความรู้เรื่องชาที่มีผู้รู้ในชุมชนที่เชี่ยวชาญ
- . ผู้นำทางธรรมชาติที่มีองค์ความรู้ ภูมิปัญญา พร้อมถ่ายทอด

จุดควรพัฒนา

- . ผู้ปกครองไม่ผ่านกระบวนการศึกษา
- . ความยากจน
- . ความไม่เท่าเทียมเรื่องสัญชาติ ขาดความสำนึกรักชาติ บ้านเกิด
- . การรับภาระทางการศึกษาเพื่อเด็กนอกเขตพื้นที่ทำให้ครุมีภาระมากขึ้น
- . ครุมีน้อย ไม่ใช่คนในพื้นที่ ย้ายบ่อย
- . เด็กที่จบ ป.6 และวัยรุ่นไม่อยู่ในชุมชนคอยดูแลน้องต่อ
- . เป็นจุดล่อแหลมต่อผลกระทบจากยาเสพติดเนื่องจากพื้นที่ติดชายแดน
- . ขาดครูผู้ชำนาญการในแต่ละสาขายังไม่ครบ
- . ฐานความรู้ทางการศึกษาของเด็กยังไม่เท่าเทียมกัน

โอกาส

- . มีคริสตจักรสนับสนุนการเรียนภาษาจีน
- . มีคณะกรรมการการศึกษา
- . มีงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสนับสนุนทางการเรียนรู้
- . มีการบริการทางการศึกษาโดยไม่จำกัดสัญชาติ

อุปสรรค

- . พื้นที่อยู่ห่างไกลขาดการเรียนรู้ข้อมูล IT
- . ภาษา (ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังพูดภาษาไทยไม่ได้)
- . ไม่มีการเรียนในระดับมัธยมต้องไปเรียนต่อในพื้นที่อื่น
- . พื้นที่โรงเรียนมีจำกัดทำให้การสนองตอบทางการศึกษาไม่เต็มที่
- . คณะกรรมการศึกษายังให้ความสำคัญต่อการประชุมแก้ไขปัญหาการศึกษาของชุมชนน้อย
- . เด็กเรียนต่อน้อยเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ

กลุ่มนักเรียน ได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

จุดแข็ง

- . มีมัคคุเทศก์น้อยเพื่อเป็นเจ้าบ้านที่ดี
- . มีสภาพแวดล้อมที่ดี
- . โรงเรียนมีโครงการส่งเสริมอาชีพให้กับนักเรียน (การเพาะเห็ดนางฟ้า)
- . โรงเรียนมีโครงการส่งเสริมวัฒนธรรม
- . โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ (ห้องสมุด)
- . โรงเรียนมีการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายทุกวันศุกร์ของสัปดาห์

- . โรงเรียนมีจักรยานยืมเรียนให้นักเรียน
- . ได้รับการประเมินจาก สมศ. ว่านักเรียนมีมารยาทดีมีระเบียบวินัย
- . โรงเรียนมีนันทนาการโรงที่ขยัน
- . มีสุนทรียภาพทางด้านดนตรี (ได้รับรางวัลชนะเลิศของจังหวัด)

จุดควรพัฒนา

- . ห้องน้ำไม่สะอาด
- . นักเรียนทิ้งขยะเรี่ยราด
- . นักเรียนบางส่วนไม่ทำความสะอาด
- . ผอ. และคณะครูให้ความสนใจนักเรียนน้อย
- . คณะครูไม่เพียงพอ
- . นักเรียนบางส่วนมีสุขภาพไม่แข็งแรง
- . ห้องเรียนไม่เพียงพอ
- . นักเรียนส่วนใหญ่แต่งกายไม่เรียบร้อย
- . สถานที่พักผ่อนหย่อนใจไม่เพียงพอ
- . โรงอาหารไม่สะอาดคับแคบ
- . อุปกรณ์ในการประกอบอาหารไม่เพียงพอ
- . นักเรียนมีน้ำดื่มน้ำใช้ไม่เพียงพอ
- . อาคารเรียนไม่เพียงพอ
- . นักเรียนไม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ
- . มีรั้วโรงเรียนที่ไม่แข็งแรง
- . ไม่มีศาลาพระพุทธรูป

กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา ได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

จุดแข็ง

- . ภาคภูมิใจในมัคคุเทศก์น้อย
- . เด็กสมัยปัจจุบันได้มีโอกาสเรียนคอมพิวเตอร์ , ห้องปฏิบัติการทางภาษา
- . มีครูเฉพาะด้าน
- . ครูตั้งใจทำงานดีมาก
- . ผู้บริหารอยู่มานานทำให้ทราบปัญหาของชุมชน
- . เป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมประเพณีไทยในชุมชน
- . โรงเรียนส่งเสริมงานอาชีพให้แก่เด็ก เช่น การปลูกเห็ดในโรงเรียน
- . ครูทุกคนเข้ากับชุมชนได้ดี

จุดควรพัฒนา

- . เด็กยังไม่ลึกซึ้งทางพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่น
- . ทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ

- . ไม่เอาใจใส่การเรียน
- . เด็กเรียนมากเกินไป วันละ ๘ ชั่วโมง
- . เด็กสับสนทางด้านวัฒนธรรมทางภาษา เช่น การเขียน การอ่าน
- . เด็กอ่อนภาษาอังกฤษ
- . ไม่ได้ศึกษาศิลปวัฒนธรรมของจีนอย่างจริงจังในโรงเรียน
- . เด็กส่วนใหญ่ไม่มีมารยาทขาดความเกรงใจ ไม่เคารพผู้ใหญ่
- . ครูไม่เพียงพอ
- . ครูไม่ชัดเจนด้านจิตวิทยาเด็ก
- . ครูย้ายบ่อยเพราะไม่ใช่คนท้องถิ่น
- . ครูยังสอนไม่เข้มงวดเพราะเด็กมีความรู้ไม่เหมาะสมกับชั้นเรียน
- . ครูขาดความสามัคคี
- . อาคารเรียนไม่เพียงพอ
- . ห้องน้ำสกปรก
- . น้ำไม่เพียงพอ
- . วางผังอาคารไม่เป็นระเบียบ
- . มี ๒ โรงเรียนและแนวทางการสอนไม่เหมือนกัน
- . ผู้ปกครองมีเวลาน้อยต้องทำมาหากินไม่สามารถละเข้ามาพัฒนาช่วยเหลือโรงเรียนได้เต็มที่
- . ผู้ปกครองมีความรู้่น้อย
- . อาหารกลางวันไม่เพียงพอ
- . โรงเรียนสกปรก
- . เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ
- . ผู้ปกครองมีรายได้น้อย
- . ผู้ปกครองไม่ได้รับทราบรายละเอียดในการบริหารเงินของโรงเรียน
- . ผู้ปกครองสื่อสารภาษาถิ่นไม่รู้เรื่องทำให้ขาดการสื่อสารและสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน

กลุ่มเยาวชน ได้แสดงความคิดเห็นได้ดังนี้

จุดแข็ง

- . มีโครงการมีคุณค่าเล็กน้อยเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษา
- . มีกิจกรรมหน้าเสาธงที่หลากหลาย
- . มีการส่งเสริมวัฒนธรรมของหมู่บ้านในโรงเรียน

จุดอ่อน

- . การปรับปรุงภูมิทัศน์ยังมีการพัฒนาน้อย
- . บุคลากรในโรงเรียนยังมีไม่เพียงพอทำให้นักเรียน เรียนได้ไม่เต็มที่

- . หนังสือในห้องสมุดยังมีไม่หลากหลายและเพียงพอต่อความต้องการ
- . จัดระบบ IT ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน
- . เปิดบริการการศึกษาผ่าน IT โดยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม
- . โรงเรียนให้ความสำคัญกับกิจกรรมวันสำคัญน้อยลง
- . ระบบการจัดการออกหลักฐานให้กับนักเรียนไม่เป็นปัจจุบัน ชักช้า
- . อาหารกลางวันไม่เพียงพอต่อความต้องการ
- . เมื่อ ผอ. ไม่อยู่ทำให้การติดต่องานราชการชักช้าเพราะต้องรอ ผอ.คนเดียว

๕. สรุปการแสดงความความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านรักไทย ในปัจจุบันของกลุ่มต่าง ๆ โดยแยกได้ ๓ ด้านดังนี้

- . ด้านนักเรียน
 - ๑.๑ ระเบียบวินัย
 - ๑.๒ การจัดการเรียนการสอน
- ๒. บริเวณโรงเรียน
- ๓. บุคลากร

๖. การจัดการเรียนการสอน

จากผลสรุปการแสดงความความคิดเห็น สามารถนำหัวข้อที่ได้มาจัดการเรียนการสอนและได้ กำหนดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน วิทยากร(ภูมิปัญญา) ร่วมกันดังนี้

เรียนอะไร	เรียนทำไม	เรียนอย่างไร	ใครเป็นผู้สอน
๑.ภาษาอังกฤษ	-สื่อสารกับนักท่องเที่ยว - เพื่ออาชีพ - เพื่อศึกษาต่อ	- ครูสอนในโรงเรียน - เชิญวิทยากรมาสอนในโรงเรียน(บางครั้ง) -เรียนแบบบูรณาการ	- ครูในโรงเรียน - วิทยากร
๒.วัฒนธรรม ๒.๑ อาหาร	- เพื่อการท่องเที่ยว - อาชีพ - อนุรักษ์ -เผยแพร่ - เพื่อพัฒนา -รักถิ่นเกิด	-เรียนที่บ้านวิทยากร	- อาเนียง - นางอ้เหม้ย - นางนีนุช แซ่เจ้า - นางหุ้ยหลาน
๒.๒ อาชีพ			

- ชา	"	- เรียนในสภาพจริง - ในห้องเรียน	- นายเจิ้งหัว แซ่เจ็ง - นายคู้จ้ง แซ่เจ็ง - นายซือเต๋อ แซ่โกว
- การจักสาน	"	- ในห้องเรียน	- นายคำ ดวงอินทร์ - นายจาดำ แซ่ห่าง - นายหล่อใจ แซ่หล่อ
- การเพาะเห็ด	"	- ในห้องเรียน - ในสถานที่จริง	- เจ้าหน้าที่เกษตรที่สูง
- การตัดเย็บชุดจีน รองเท้าจีน	"	- เรียนตามบ้านของ วิทยากร	- นางห้วยหลาน - นางยี่เซียง
- การเลี้ยงม้า	"	- บ้านของจาดำ	- นายจาดำ แซ่ห่าง
- การปลูกผลไม้เมือง หนาว ไม้เมืองหนาว	"	- ศูนย์เกษตรที่สูง - ห้องเรียน	- เจ้าหน้าที่เกษตรที่สูง - ครูในโรงเรียน
๒.๓ ประวัติศาสตร์ ชุมชน	"	- โรงเรียน - บ้านของวิทยากร	- นายจำเริญ ทวีอภิรดีศิริ - นายสมศักดิ์ คงแดง - นายหล่างเหวิน - นายอี่เสียง แซ่หยวน - นายจู้หย่ง แซ่ลี่
๒.๔ ประเพณีและพิธี กรรม	"	- โรงเรียน - พิธีจีน	- นายกว๋อผิง แซ่หย่าง - นายสี่อี่ง แซ่เสียว - นายหย่างหลู่ แซ่หย่าง
๒.๕ การแพทย์แผน จีน - การปะคบ	"	- ที่บ้าน - ที่โรงเรียน	- นายหล่างเหวิน แซ่หลิว - นายกว๋อผิง แซ่หย่าง
- การอบสมุนไพร	"	- ที่บ้าน - ที่โรงเรียน	- นางฟาตี แซ่โกว - นางเสี่ยวเอ้อ แซ่จื่อ
๒.๖ การละเล่นพื้น บ้าน	"	- ที่บ้าน	- นายไทฉิง แซ่หลิว - นายกว๋อผิง แซ่หย่าง - นางเสี่ยวเอ้อ แซ่จื่อ
๒.๗ การแสดงพื้น บ้านต่าง ๆ	"	- ที่โรงเรียน	- นางฉันทนา - นางเสี่ยวฮุย แซ่แล้ว - นางสาวปิยณัฐ ศรีท่า
๓. ศาสนาพุทธ	- สืบสาน - การอนุรักษ์	- ที่โรงเรียน - ที่วัด	- พระ - ครูในโรงเรียน

			- พ่อเฒ่าไต - นายสวาท สุวรรณอร่าม
๔. ภาษาไทย	- การสื่อสาร - การศึกษาต่อ	- ในโรงเรียน	- ครูในโรงเรียน
๕. การสอน IT	- การสื่อสาร - การศึกษาต่อ	- ในโรงเรียน	- ครูในโรงเรียน
๖. ชยะ	- เพื่อให้โรงเรียน หมู่บ้านสะอาด - ปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่ดีให้เด็ก	- แบ่งกลุ่มนักเรียนทำ ความสะอาด	- ครูในโรงเรียน
๗. สุขภาพอนามัย	- ป้องกันตนเอง - สุขภาพของตน, ชุมชน	- ในโรงเรียน - อนามัย	- ครูในโรงเรียน - นายสมศักดิ์ คงแดง

หลังจากที่ได้เนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน และผู้สอนแล้ว ผอ.สุพัตรา ไชยพรหม ได้ให้แนวทางไว้ว่าควรจัดเวทีอีกครั้งเพื่อทำความเข้าใจกับครูผู้สอน(ภูมิปัญญา) กับทางโรงเรียนเพื่อจะได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนจริงต่อไป

เวทีที่ ๒ เวทีเพื่อกำหนดหลักสูตร วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๔๘

ณ. ห้องประชุมโรงเรียนบ้านรักไทย

ทางโรงเรียนได้ทำหนังสือเชิญทีมงาน ร่างหลักสูตรท้องถิ่นเข้าร่วมประชุมกันอีกครั้งเพื่อเป็นการกำหนดหลักสูตรแยกออกมาว่าควรจะทำอย่างไรในแต่ละเรื่องในประเด็นใดบ้างจะจัดการเรียนการสอนอย่างไร วันละกี่ชั่วโมง ใช้สถานที่ไหนทำการสอนรวมทั้งจะจัดสื่อการสอนอย่างไร โดยแยกแบ่งกลุ่มให้ผู้สอนในแต่ละเรื่อง ได้มีการกำหนดประเด็นและแผนการสอนตามประเด็นที่กำหนดให้ข้างต้น จากนั้นจึงให้แต่ละรายวิชาได้นำเสนอหลักสูตรการสอนของแต่ละกลุ่มต่อที่ประชุม

สรุปผลการประชุมในวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๔๘ ทำให้ที่ประชุมได้ประเด็นหลักสูตรที่จะได้เริ่มทำการทดลองสอนแก่เด็กนักเรียนในปีการศึกษา ๒๕๔๘ โดยจะมีการจัดทำหลักสูตร สำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ในส่วนของการจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละชั้นปี จะได้มีการร่วมประชุมในเวทีต่อไป

ในส่วนของการถ่ายทอดเรื่องราวของประวัติศาสตร์ชุมชนที่ประชุมได้ลงความเห็นให้ทางทีมงานวิจัยเป็นผู้จัดเตรียมหลักสูตรรวมทั้งเป็นวิทยากรทำการสอนให้แก่เด็กนักเรียนเพื่อจะได้สอดแทรกเทคนิคการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ประกอบข้อมูลเรื่องราวความเป็นมาของ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี องค์กรความรู้แบบจีน เพื่อเป็นการส่งเสริมโครงการมรดกท้องถิ่นในโรงเรียน

เรียนร่วมไปกับการเปิดโอกาสให้ นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้เทคนิคและบทบาท หน้าที่ของไกด์ชุมชนร่วมกันไปด้วยเพื่อจะได้เป็นการสร้างมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่เข้าใจหลักการท่องเที่ยวและมีอุดมการณ์เพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป.

เวทีการพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ๒๕ -๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๘

ณ.ห้องประชุมสถานีอนามัยบ้านรักไทย

รูปแบบการจัดทำในเวทีนี้ ทางทีมงานวิจัยได้ทำการประสานขอความร่วมมือไปยังทีมวิทยาลัยชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อขอจัดส่งทีมนักศึกษาที่อยู่ระหว่างการเรียนในโปรแกรมการจัดการท่องเที่ยวได้เข้ามา ฝึกปฏิบัติการภาคสนามโดยการ จัดทำโครงการ การวางแผนการจัดโปรแกรมการนำเที่ยวบ้านรักไทยเพื่อจัดให้มีเวทีพัฒนาโครงการ

ในเชิงปฏิบัติการภาคสนามหลังจากที่ ผู้เข้ารับการอบรมมัคคุเทศก์น้อยและมัคคุเทศก์ท้องถิ่นได้รับการอบรมในภาคทฤษฎี โดยอาจารย์หัวหน้าภาควิชา การจัดการ การท่องเที่ยวจากวิทยาลัยชุมชน(อาจารย์รุ่งโรจน์ สันต์ควนิชัย)ไปแล้ว ในช่วงการพัฒนาโครงการช่วงที่สอง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เกิดความเชื่อมั่น ในการเข้าไปนำเสนอบริการนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวและรู้จักการวางโปรแกรม การคิดค่าบริการที่เป็นธรรมเพื่อก่อให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวจึงนำไปสู่การจัดทำเวทีขึ้นอีกครั้ง โดยจัดตารางการอบรมดังนี้

วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๘	หัวข้อการอบรม	วิทยากร
๐๘.๐๐ - ๐๙.๐๐ น.	ลงทะเบียนและแนะนำตัวที่วิทยากร	
๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐ น.	การท่องเที่ยวกับวิถีชีวิตชาวบ้าน	คุณหมอสสมศักดิ์ คงแดง
๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐น.	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การเป็นเจ้าบ้านที่ดี จิตวิทยบริการ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	คุณบุณยทริกา ฉายแจ่มใจ คุณนัยนา สุรินทร์ คุณนาวิน สมศรี คุณกรกช เขตต์มาส
พักรับประทานอาหารกลางวัน		
๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐น.	การใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยว	อาจารย์ปณิต ประคองทรัพย์
๑๔.๓๐ - ๑๖.๐๐น.	ทดลองแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและ การวางแผนการจัดรายการนำเที่ยว	คุณกรกช เขตต์มาส

วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๘	หัวข้อการอบรม	วิทยากร
๐๘.๐๐ - ๐๙.๐๐น.	ลงทะเบียนผู้เข้ารับการอบรมและ แนะนำการเดินทาง	คุณกรกช เขตต์มาส

๐๙.๐๐- ๑๒.๐๐น.	กิจกรรมภาคสนาม การแสดงบทบาทสมมุติการให้ บริการนำเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชน	ทีมวิทยากรทุกท่าน
พักรับประทานอาหารกลางวัน		
๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐น.	สรุปผลการดำเนินโครงการ	ทีมวิทยากรทุกท่าน
๑๕.๐๐ - ๑๖.๓๐น.	การตอบข้อซักถามเพื่อการ พัฒนาโครงการ	ทีมวิทยากรทุกท่าน

กิจกรรมการดำเนินการอบรมในวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๘

เริ่มจากการทบทวนแนวคิด ของที่มาวัตถุประสงค์ของการทำการวิจัยรวมถึงหลักการและเหตุผลของการใช้กลวิธีของการจัดการท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน อันเนื่องมาจากจุดแข็งของศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนใครและในฐานะเจ้าของพื้นที่ ชุมชนจึงควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการที่จะอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และการเรียนรู้ที่จะสืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตนเองให้ยั่งยืนได้อย่างไร จากนั้นจึงเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ที่มีเนื้อหาในเรื่องของการดูแลธรรมชาติว่าเราจะรับบริการนักท่องเที่ยวในปริมาณที่เหมาะสมอย่างไรที่จะไม่เป็นการทำลายธรรมชาติ กฎระเบียบร่วมกันของชุมชนที่ควรกำหนดขึ้นร่วมกันเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและฟื้นฟูรวมทั้งการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกันควรเป็นอย่างไรเพื่อไม่ก่อให้เกิดปัญหาเหมือนที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในจังหวัดใหญ่ๆที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนมากเกินไปจนลืมนึกถึงความสมดุลทางธรรมชาติและก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถานะสุขภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนด้วยปัญหาที่ชุมชนไม่ต้องการแต่ต้องทนแบกรับปัญหานั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในส่วนของการเป็นเจ้าบ้านที่ดีวิทยากรได้พยายามนำเสนอการให้บริการด้วยการเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เห็นถึงจุดสำคัญของการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในเรื่องของ การยิ้ม การดูแลความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกระหว่างการเดินทางแก่นักท่องเที่ยวด้วยความจริงใจ การให้ความสำคัญกับการสร้างภาพพจน์ของการเป็นเจ้าบ้านที่ดีโดย การพูดจาที่ไพเราะประกอบกร ฝึกปฏิบัติของผู้เข้ารับการอบรม จากนั้นจึงเป็นการเรียนรู้ในเรื่องจิตวิทยาการบริการในเรื่องของหลักการทำให้ผู้อื่นประทับใจในการบริการและสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยวเช่น การมาไม่ตรงตามนัด การละทิ้งนักท่องเที่ยว ขนบทำเนียมประเพณีของชาวต่างชาติ ในเรื่องมารยาทบนโต๊ะอาหาร การทักทายความสำคัญของเวลา กับการนัดหมาย การแต่งกายในโอกาสต่างๆ การวางตัวเมื่อ

อยู่ระหว่างการให้บริการและสิ่งนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการชมก็คือ วิถีชีวิตที่เป็นธรรมชาติของชุมชนในเรื่องของการแต่งกาย อาหาร การกินการอยู่ วัฒนธรรมประเพณี องค์ความรู้รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นมากกว่าการนำเสนอในเรื่องของสิ่งที่ปรุงแต่งขึ้นตามกระแสนิยม

ในภาคบ่ายเป็นการสอนให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกออกเสียงการพูดภาษาอังกฤษที่จำเป็นต้องรู้เพื่อไปใช้สื่อสารกับนักท่องเที่ยว เช่น ตัวอักษรกับการออกเสียงเทียบกับการออกเสียงในอักษรไทย การเรียนรู้ในเรื่องคำสรรพนาม แทนตัวบุคคล วันเดือนปีการฝึกนับจำนวนหนึ่งถึงล้าน การกล่าวทักทายและการกล่าวอำลา การตั้งคำถามง่ายๆที่ใช้ประจำในการให้บริการ ประกอบการแจกเอกสาร คำอ่าน คำแปลให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เก็บไว้เพื่อการศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน

ในช่วงสุดท้ายของตารางการอบรมเป็นการเรียนรู้ในเรื่องของการจัดทำแผนการจัดการท่องเที่ยว โดยการแบ่งกลุ่มให้ผู้เข้ารับการอบรมระดมสมองเพื่อคิดเส้นทางการนำเที่ยว แก่นักท่องเที่ยวตามเงื่อนไขของเวลา ๑ ชั่วโมง ๒ ชั่วโมง และ ๓ ชั่วโมงรวมทั้งสาริตการแนะนำการท่องเที่ยวตามที่กลุ่มนำเสนอว่ามีจุดเริ่ชของควมน่าสนใจอย่างไร ผลจากการนำเสนอของทุกกลุ่มได้นำไปสู่การ โหวตหาโปรแกรมที่ดีที่สุดของชุมชน ทำให้ได้ข้อสรุปท้ายบทเรียนว่า

โปรแกรมการท่องเที่ยว โดยการ ขี่ม้าเที่ยวหรือการเดินทางแบ่งออกเป็น 3 โปรแกรมคือ

๑. โปรแกรมการท่องเที่ยว ๑ ชั่วโมงคือ

เริ่มจาก ตลาดสินค้าที่ระลึก > คลังแสง ยุงข้าว > บ้านเจ้าฟ้า>คุกใต้ดิน>อ่างสามหมอก>สิ้นสุดที่จุดชมวิวยวน ลานพระธาตุ

๒. โปรแกรมการท่องเที่ยว ๒ ชั่วโมงคือ

เริ่มจาก ตลาดสินค้าที่ระลึก > คลังแสง ยุงข้าว > บ้านเจ้าฟ้า>คุกใต้ดิน>เที่ยวชมพันธ์ไม้เชิงนิเวศน์พร้อมเยี่ยมชมฐานฝึกทหารเก่าของอดีตทหารจีนคณะชาติกองพลเก้า ๙๓ > ชมฐานทหารไทยที่ช่องทางนาป่าแปก> ชมฐานทหารไทยที่ช่องทางแม่ออและจุดชมวิวยวนจุดผ่านแดนจากประเทศไทยสู่บ้านแม่ออหลวงฝั่งประเทศพม่า>อ่างสามหมอก>และเดินทางต่อไปสิ้นสุดที่จุดชมวิวยวนลานพระธาตุ

๓. โปรแกรมการท่องเที่ยว ๓ ชั่วโมงคือ

เริ่มจาก ตลาดสินค้าที่ระลึก > คลังแสง ยุงข้าว > บ้านเจ้าฟ้า>คุกใต้ดิน>เที่ยวชมพันธ์ไม้ป่าเชิงนิเวศน์พร้อมเยี่ยมชมฐานฝึกทหารเก่าของอดีตทหารจีนคณะชาติกองพลเก้า ๙๓ > ชมฐานทหารไทยที่ช่องทางนาป่าแปก> ชมฐานทหารไทยที่ช่องทางแม่ออและจุดชมวิวยวนจุดผ่านแดนจากประเทศไทยสู่บ้านแม่ออหลวงฝั่งประเทศพม่า>อ่างสามหมอก> และเดินทาง

ทางต่อไปที่จุดชมวิวนลานพระธาตุ>เที่ยวชมทิวทัศน์รอบสวนชา>น้ำตกหย่าง ห้วย> และชมชายหาดน้ำจืดธรรมชาติที่ อ่าง ๑> ก่อนที่จะกลับมาสิ้นสุดที่ตลาดขายสินค้าที่ระลึกอีกครั้ง

ซึ่งในส่วน โปรแกรมการท่องเที่ยวสามารถปรับโปรแกรมได้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวในส่วนของการพัฒนาต่อไปในอนาคตที่ประชุมเห็นควรให้มีการจัดโปรแกรมให้มีการเชื่อมประสานเครือข่ายกับชุมชนเครือข่าย โครงการวิจัยการท่องเที่ยวร่วมกับหมู่บ้านรักไทยคือ เริ่มต้นจากหมู่บ้านสันติชล อำเภอปาย ต่อมาที่บ้านลิวบ้านกีดสามสิบ อำเภอปางมะผ้า หมู่บ้านชาวจีนบ้านรุ่งอรุณ และสถานที่ท่องเที่ยวในเขตวนอุทยานของตำบลหมอกจำแป่คือ ถ้ำปลา น้ำตกผาเสื่อพระตำหนักปางตอง ชมหมู่บ้านพี่น้องม้งและไทยใหญ่บ้านนาป่าแปก บ้านม้งห้วยมะเขือส้ม บ้านรวมไทย ก่อนที่จะเข้ามาพักนอนที่เกสต์เฮาส์บ้านดิน หรือเรือนแพริมน้ำที่บ้านรักไทย และเริ่มออกเดินทางจี๋ม้าเพื่อเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยว ของหมู่บ้านรักไทยในเช้าวันรุ่งขึ้น ก็น่าจะเป็นโปรแกรมที่ใหญ่ และมีการเชื่อมประสานงานช่วยเหลือกันในรูปของเครือข่ายการท่องเที่ยว ที่จะช่วยให้สามารถดึงนักท่องเที่ยวให้อยู่ในชุมชนได้นานมากขึ้น

กิจกรรมการดำเนินการอบรม วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๘

เช้าวันนี้ได้นัดหมายให้ผู้เข้ารับการอบรมแต่งกายให้รัดกุมพร้อมกับขอให้ทุกคนนำมิดที่สามารถพินได้มาด้วยเพื่อที่จะได้ช่วยกันตากกางเกงเข้าไประหว่างเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากช่วงนี้เป็นช่วงฤดูฝนเส้นทางเดินสู่แหล่งท่องเที่ยวมีหญ้าขึ้นรกเต็มไปหมด

เมื่อทุกคนมาพร้อมกันบริเวณสนามหญ้าหน้าสถานีอนามัยบ้านรักไทย ทีมวิทยากรได้จัดแบ่งผู้เข้ารับการอบรมออกเป็น ๕ กลุ่ม กลุ่มละ ๙-๑๐ คน จากนั้นพี่เลี้ยงได้ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทุกคนได้รับทราบว่าวันนี้จะเป็นการฝึกภาคสนามในเรื่องการให้บริการนำเที่ยวในรูปแบบเสมือนจริงทางทีมวิทยากรจะมอบหมายให้แต่ละกลุ่มมีพี่เลี้ยงที่เป็นนักศึกษาและอาจารย์เข้าไปประจำกลุ่ม กลุ่มละหนึ่งคนเพื่อให้พี่เลี้ยงแต่ละกลุ่มจะได้ช่วยฝึกและแนะนำในเรื่องการนำเสนอเทคนิคการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวและเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมในแต่ละกลุ่มได้มีโอกาสทดลองนำเสนอสิ่งที่ได้พบเห็นระหว่างทางโดยสมมุติให้เหมือนอยู่ในสถานการณ์จริงทุกประการและเมื่อสิ้นสุดการเดินทาง ทุกกลุ่มจะกลับมาพบกันที่ห้องประชุมเพื่อสรุปผลการฝึกภาคสนามในครั้งนี้อีกครั้ง

จากนั้นทีมวิทยากรก็ได้เริ่มทยอยให้แต่ละกลุ่มออกเดินทางไปที่ ละกลุ่มโดยทิ้งช่วงความห่างของแต่ละกลุ่มประมาณ ๑๕ นาทีเพื่อให้แต่ละกลุ่มมีโอกาสได้นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเองรู้จักหรือแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติเช่น ผลไม้ป่า ดอกไม้ป่า พืชสมุนไพร ในรูปแบบที่ไม่ซ้ำกัน

หลังจากที่ทุกกลุ่ม แยกกันเดินทางฝึกปฏิบัติเทคนิคการนำเที่ยวจนไปสิ้นสุดที่ลานชมวิวนลานพระธาตุเฉลิมพระเกียรติเพื่อเป็นการนำเสนอภาพรวมของสถานที่ท่องเที่ยวอีกครั้ง

หลังการรับประทานอาหารกลางวันทุกคนไปรวมกันที่ห้องประชุมอีกครั้งเพื่อสรุปผลการฝึกและปรับแก้ในส่วนที่บกพร่อง

สรุปผลการฝึกพบว่า

- . มากกว่า ๕๐% มีความมั่นใจในการที่จะเป็นไกด์นำเที่ยวในชุมชนได้
- . ทุกคนรู้ เข้าใจและได้รับทราบบทบาทของมัคคุเทศก์ที่ดี ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
- . ทุกคนเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ ในหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรจึงจะเป็นการร่วมดูแลรักษาธรรมชาติให้ยั่งยืน
- . ทุกคนเริ่มเข้าใจและเห็นความสำคัญในประโยชน์ของการร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสืบสานวัฒนธรรม องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว
- . ทุกคนให้คำมั่นว่าหลังการฝึกอบรมครั้งนี้ ทุกคนจะกลับไปทบทวน บทเรียนการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น

๓. เวทีการวางแผนรองรับการท่องเที่ยวและการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมจันทวน บ้านรักไทย ในระหว่างวันที่ ๑๕-๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๘ ณ.ห้องประชุมสถานีอนามัยบ้านรักไทย

เนื่องจากในช่วงเดือนพฤศจิกายน ของทุกปีเป็นต้นไป ถือเป็นช่วงของการเริ่มเปิดฤดูกาลการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเนื่องจากเริ่มเข้าสู่ฤดูหนาว นักท่องเที่ยวจากทุกสารทิศจะเริ่มเดินทางเข้าสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อเที่ยวชม เทศกาลทุ่งดอกบัวตองบาน ที่ดอยแม่อูคอ อำเภอขุนยวม หลังจากการพักค้างคืน ในบรรยากาศของการกลางคืน ก่อเกิดไฟกับการนั่งชมดาวบนท้องฟ้าในบรรยากาศที่หนาวเย็นบนยอดดอยทุ่งบัวตองบ้านแม่อูคอเสร็จสิ้นลง การรवानักท่องเที่ยวเหล่านี้ก็มักจะเคลื่อนขบวนขึ้นมาเที่ยวต่อบ้านรักไทยด้วยกิตติศัพท์ที่เลื่องลือในเรื่องของอาหารจันทวนกับแหล่งผลิตชาจีนคุณภาพ สินค้า OTOP ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ก่อนที่จะเรียกหาที่พักค้างคืน เกสเฮ้าส์ จุด กางเต็น เพื่อสัมผัสไอหมอกที่หนาวเย็นของบ้านรักไทยเพื่อเก็บไว้ในความทรงจำอีกหนึ่งคืน ฉะนั้นในการประชุมครั้งนี้เพื่อต้องการขอความเห็นจากคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการท่องเที่ยวและกลุ่มหนุ่มสาวเพื่อร่วมกันเตรียมการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยให้ทุกคนแบ่งกลุ่มเพื่อระดมสมองในการเสนอแผนกิจกรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่จะมาถึงในอีกไม่กี่วันนี้ “นายจ๋าตา แซ่ห้วง”เจ้าของกิจการม้าพอนำเที่ยว ได้เสนอให้มีการพัฒนาเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวรอบหมู่บ้านเนื่องจากในปัจจุบันมีหุบเขาและต้นไม้ขึ้นรกปกคลุมเส้นทางเต็มไปด้วยพุ่มไม้ที่รกทึบไม่สะดวกต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวและที่น่าเป็นห่วงก็คือสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่นคุกใต้ดินที่มีหุบเขาขึ้นคลุมปากหลุมจนเต็มไปด้วยพุ่มไม้ บังเกอร์ที่พินิจดินด้านข้างมีการพังทลายของดินเนื่องจากมีฝนตกติดต่อกันเป็นเวลานาน ประกอบกับมีเศษหินเศษหญ้าตกลงไปจนถึงแขนแทบดูไม่ออกว่าเป็นอะไร หากนำนักท่องเที่ยวเข้าไปอาจจะทำให้นักท่องเที่ยวไม่เกิดความประทับใจได้”นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้เสนอประเด็นอื่นๆสำคัญคือ

- . แผนในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน

- . การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการบริหารจัดการเรือนแพ และเกสท์เฮ้าส์สามหลังที่ทางทหารได้สร้างมอบไว้ให้กับหมู่บ้านจะบริหารจัดการอย่างไร
- . ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของหมู่บ้านเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาติดต่อควรจะมีการจัดการอย่างไร
- . กฎระเบียบของหมู่บ้าน เพื่อดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน และผลกระทบจากการท่องเที่ยวควรมีการแก้ไขปรับปรุงให้ทันเหตุการณ์และแจ้งให้ทุกคนรอบคร้วได้รับทราบในที่ประชุม
- . การกำหนดสถานที่จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมจีนยูนานควรจะเป็นที่ใดเพื่อสะดวกต่อนักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปเที่ยวชมและมีผู้ดูแลในเรื่องการนำเสนอและการดูแลรักษาความสะอาดได้อย่างต่อเนื่อง

ในภาคบ่ายได้มีการแบ่งกลุ่มเพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการ ตามข้อเสนอในภาคเช้า โดยการแบ่งกลุ่มให้ผู้เข้าร่วมการประชุมได้มีการระดมความคิดเห็นเพื่อนำเสนอขอความเห็นชอบจากที่ประชุมอีกครั้งผลจากการประชุมในวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๘ สรุปได้ว่า

- . แผนในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน
 - ทางทีมงานวิจัยจะได้จัดทำเอกสารแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของหมู่บ้านแล้วนำไปฝากไว้กับบริษัทนำเที่ยวไกด์ นำเที่ยว และนักท่องเที่ยวประกอบการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุชุมชนของเครือข่ายจังหวัดแม่ฮ่องสอนเช่น อสมท.เอฟ เอ็ม ๑๐๙.๕ เมกกะเฮิรท์ และสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดแม่ฮ่องสอนในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวรวมทั้งการติดป้ายประชาสัมพันธ์ที่อาคารซานกะเล เครือข่ายวิทยาลัยชุมชน
- . การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการบริหารจัดการเรือนแพ และเกสท์เฮ้าส์สามหลังที่ทางทหาร ได้สร้างมอบไว้ให้กับหมู่บ้านจะบริหารจัดการอย่างไร

ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ประชุมได้เสนอขอให้แต่ละคุ้มบ้านส่งตัวแทนคุ้มละ ๑๐ คน จาก ๕ คุ้มรวม ๕๐ คนเพื่อเข้าไปทำการพัฒนาเส้นทางไปคุกใต้ดิน รวมทั้งช่วยกันขุดลอก เศษหินดินทรายที่ตกลงไปในคุกใต้ดิน และบังเกอร์หลุมบุคคลและจัดตกแต่งจำลองสถานที่ให้เหมือนในอดีตเพื่อสร้างความประทับใจและคุ้มค่ากับการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยว โดยกำหนดให้ทุกคนมาพร้อมกันในตอนเช้าวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๘ พร้อมนำมิด จอบและอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องนำมาด้วย แล้วทางทีมวิจัยจะจัดเตรียมในเรื่อง อาหารมือเที่ยงและน้ำดื่มให้สำหรับทุกคน

ในเรื่องของการบริหารจัดการเรือนแพ และเกสท์เฮ้าส์ทั้งสามหลังที่ประชุมได้มีการเสนอให้นำเรือนแพและเกสท์เฮ้าส์ทั้งสามหลังออกประมูลให้ชาวบ้านที่มีกำลังทรัพย์เข้าไปดำเนินการแล้วเห็นชอบ ให้นำเงินค่าเช่าเก็บรวมเข้าไว้ในเงินกองกลางของหมู่บ้านเพื่อเก็บไว้พัฒนาหมู่บ้านต่อไป เนื่องจากที่ผ่านมาได้

กำหนดให้มีผู้ดูแลเก็บเงินทำบัญชีเข้าหมู่บ้านไม่เป็นผลเนื่องจากไม่มีคนที่เสียสละเข้ามาและคนที่เคยทำมักจะถูกนิทหาว่าไม่โปร่งใสเรื่องเงิน มีแขกของทางราชการบางหน่วยมาขอ เข้าพักแล้วไม่จ่ายเงินและผู้ดูแลยังต้องมีภาระในการนำผ้าปูที่นอนไปซักอีกจึงทำให้ไม่มีใครอยากเข้ามาทำ (ต่อมา นายชื่อเตอ แซ่โกว และนายคู้จ้ง แซ่เจ็ง ได้ร่วมกันประมูลขอเช่า ในราคา ๒๑,๐๐๐ บาทในระยะเวลา ๒ ปี ภายใต้เงื่อนไขว่าหากครบสองปีไปแล้ว ผู้เช่าต้องส่งคืนเรือนแพและเกสเข้าในสภาพที่เหมือนเดิม)

ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของหมู่บ้านเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามา ติด
ต่อควรจะจัดการอย่างไร

ในขั้นต้นเนื่องจากทางหมู่บ้านยังไม่พร้อมในเรื่องสถานที่เนื่องจากปัญหาการขาดคนที่เสียสละเข้ามาเฝ้าศูนย์ได้ตลอดจึงเสนอขอให้ได้มีการทาบตามขอใช้สถานที่บริเวณฝ้าผนังด้านทิศใต้ของ”ร้านอาหารอาเนียง”เพื่อติดข้อมูลการประชาสัมพันธ์เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นการช่วยเรื่องข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเมื่อนักท่องเที่ยวต้องการติดต่อบริการก็จะมีป้ายแสดงแผนที่ แหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ประกอบโปรแกรมระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว ภาพถ่ายสถานที่ท่องเที่ยว รายชื่อคณะกรรมการการท่องเที่ยวเอาไว้ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่นหากต้องการเรื่องม้าพอนำเที่ยว เรื่องสถานที่พัก แหล่งท่องเที่ยว เรื่องชา เรื่องอาหารและสินค้าที่ระลึกจะติดต่อได้ที่ใคร ซึ่งหากไม่รู้จักตัวบุคคล นักท่องเที่ยวก็สามารถสอบถามได้ที่ คุณคู้จ้ง แซ่เจ็งซึ่งเป็นเจ้าของร้านชิมชาเงินฟง คุณอู๋ คุณสาเจ้าของร้านชิมชาไต้หลานและร้านขายของที่ระลึก หรือ สามารถติดต่อพูดคุยอาเนียงเจ้าของร้านอาหารซึ่งทั้งสี่คนเป็นเจ้าของร้านที่อยู่ชายของและมีการติดต่อพูดคุยทักทายและตอบคำถามแก่นักท่องเที่ยวเป็นประจำอยู่แล้วน่าจะเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในเบื้องต้น

กฏระเบียบของหมู่บ้าน เพื่อดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน และการดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวรวมทั้งผลกระทบจากการท่องเที่ยว ควรมีการแก้ไขปรับปรุงให้ทันเหตุการณ์และแจ้งให้ทุกคนรอบคร้วได้รับทราบในที่ประชุม

สรุปผลการตั้งกฎประจำหมู่บ้านฉบับปรับปรุงเพิ่มเติมจากของเดิมมีความสำคัญ คือ
“กฎของหมู่บ้านรักไทย”

- . ห้ามนำสิ่งเสพติดเข้ามาในหมู่บ้าน บุคคลใดฝ่าฝืนจะถูกไล่ออกจากหมู่บ้าน
- . ห้ามสูบบุหรี่เวลาเดินถนน ฝ่าฝืนปรับ ๕๐๐ บาท
- . สามักรรยาหากต้องการหย่าร้าง ต้องได้รับความเห็นชอบจากพ่อ แม่ของทั้งสองฝ่าย

- . หนุ่มสาวที่เคยหมั้นหมายไว้แล้ว หากฝ่ายใดไม่ต้องการแต่งงานอยู่ด้วยกันต้องได้รับความเห็นชอบจากพ่อ แม่ของทั้งสองฝ่าย
- . หนุ่มสาวที่หมั้นหมายไว้แล้ว หากฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายผิดข้อตกลง คือไม่ยอมแต่งงานด้วย พ่อ แม่ของฝ่ายหญิงจะต้องรับผิดชอบ คืนสินสอดทองหมั้นทั้งหมดให้ฝ่ายชาย
- . บ้านใดไม่เข้าร่วมการประชุมหมู่บ้าน และร่วมงานพัฒนา จะถูกปรับครั้งละ ๒๐๐ บาท
- . หนุ่มสาวแต่งงานกันจะต้องเสียค่าสินสอดไม่เกิน ๓,๖๐๐ บาท และค่าน้ำนมแม่ ๔,๖๐๐ บาท
- . สามปี ภรรยาถ้าเกิดทะเลาะกัน และต้องการเลิกรักกัน หากเลิกจะต้องปรับฝ่ายละ ๖,๐๐๐ บาท และเสียค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีก ๑,๖๐๐ บาท
- . กรณีมีการทะเลาะวิวาทกันในหมู่บ้าน ให้คณะกรรมการตัดสินให้ฝ่ายผิด ต้องโดนปรับเป็นจำนวนเงิน ๖๐๐ บาท
- . สัตว์เลี้ยงต่าง ๆ เช่น ม้า วัว ควาย เจ้าของจะต้องดูแลให้ดี ถ้าเกิดไปสร้างความเสียหายให้กับ ไร่นา สวน สามารถยิงทิ้งได้ หรือเรียกร้องค่าเสียหายได้ ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร
- . บุคคลใดฆ่าวัว หมู เพื่อจำหน่ายต้องเสียภาษีให้หมู่บ้าน โดยวัวเสียตัวละ ๑๐๐ บาท และหมูเสียตัวละ ๕๐ บาท
- . บุคคลใดขโมยของ หากจับได้ ให้ทำการประจาน โดยแห่ไปทั่วหมู่บ้าน และถ้าบุคคลใดรับซื้อของโจร หากจับได้ให้ปรับเป็น ๒๐ เท่า ของมูลค่าสินค้า
- . ที่ดินของหมู่บ้าน ห้ามขายให้บุคคลภายนอก
- . บุคคลภายนอกหากเข้ามาอาศัยอยู่บ้านใคร แล้วก่อเรื่องขึ้น เจ้าของบ้านจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ
- . บุคคลใดหากฝ่าฝืนกฎของหมู่บ้านที่กำหนดไว้เกิน ๓ ครั้ง ให้ขับออกจากหมู่บ้าน
- . หนุ่ม สาว ที่ออกไปอยู่ข้างนอกหมู่บ้าน หากนำคูครองกลับมาอยู่ในบ้าน จะต้องไปไหว้เจ้าภายใน ๓ วัน ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับเป็นเงิน ๑,๖๐๐ บาท
- . บุคคลใดทำการเพาะปลูกเห็ดหอมห้ามใช้น้ำประปามารดน้ำ (เพราะน้ำไม่พอใช้)
- . บ้านใด ถ้าเปิดให้มีการเล่นไพ่นกกระจอก จะต้องเสียภาษี ๑๐๐บาทเป็นค่าตัว ตัว๑ใบสามารถเล่นได้ ๒๔ ชั่วโมง
- . ห้ามเล่นไพ่เกกันในบ้าน นอกเสียจากว่ามีงานศพ หรือ งานแต่งงาน
- . ห้ามดื่มเหล้านอกบ้านหลังเวลา ๒๒.๐๐ นาฬิกา ถ้าส่งเสียงดังนอกบ้านหลัง๒๒.๐๐ นาฬิกาจะต้องถูกปรับหिन ๑๐๐ ถึง หากดื่มเหล้าในบ้านหลังเวลา๒๔.๐๐นาฬิกา แล้วส่งเสียงดังจะต้องถูกปรับหिन ๑๐๐ ถึง
- . เยาวชนหากเสพสิ่งเสพติด ครั้งแรก จะถูกตักเตือนหากเสพอีก จะต้องถูกนำตัวไปประจานทั่วหมู่บ้าน
- . หากมีการซื้อขายที่ดินกันเองภายในหมู่บ้าน ต้องให้คณะกรรมการรับรู้

- . ห้ามซื้อสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ เข้ามาในหมู่บ้าน (เพราะเกรงว่าจะมีโรคระบาด)
- . บ้านใดเปิดเป็นร้านขายของชำ ร้านอาหาร หรือร้านค้า จะต้องเสียภาษีให้หมู่บ้านเดือนละ ๘๐ บาท
- . หากมีการฉุดสาว ทั้งที่ยังไม่เคยผ่านการหมั้นหมายมาก่อน จะต้องถูกปรับเป็นเงิน ๓,๖๐๐ บาท

๕. การกำหนดสถานที่จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมจีนยูนนานควรจะเป็นที่ใดเพื่อสะดวกต่อนักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปเที่ยวชมและมีผู้ดูแลในเรื่องการนำเสนอและการดูแลรักษาความสะอาดได้อย่างต่อเนื่อง

ในเรื่องของการกำหนดสถานที่ เพื่อการจัดตั้ง ศูนย์วัฒนธรรมจีนยูนนานบ้านรักไทย ทางทีมงานวิจัยได้เสนอให้ที่ประชุมได้เลือกว่าควรจะให้มีการจัดตั้งที่ใด ระหว่างที่ว่างของศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร กับห้องสมุดของโรงเรียนบ้านรักไทยตามที่ผู้อำนวยการบ้านรักไทยเสนอขอไว้ในเวทีการถอดหลักสูตรชุมชน

ในท้ายสุดที่ประชุมได้มีมติให้ใช้บริเวณห้องสมุดของโรงเรียนบ้านรักไทยเป็นที่จัดตั้งศูนย์ เนื่องจากจะก่อให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมสำหรับเด็กนักเรียนบ้านรักไทย เกิดความสะดวกต่อการเข้ามาใช้บริการจากศูนย์เพื่อการเรียนรู้และยังจะได้อาศัยเด็กนักเรียนผลัดเปลี่ยนเวรกันเข้ามาดูแลรักษาในเรื่องความสะอาด รวมถึงการขยายปรับปรุงข้อมูลภายในศูนย์วัฒนธรรมในอนาคตก็จะได้อาศัยแรงงานจากนักเรียนช่วยกันดูแลตกแต่งศูนย์ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของศูนย์วัฒนธรรมร่วมกัน และการตั้งศูนย์วัฒนธรรมไว้ในโรงเรียนยังเป็นการสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่จะสามารถเดินเข้ามาเที่ยวชมศูนย์วัฒนธรรม ได้ง่าย เนื่องจากอยู่ใกล้กับศูนย์กลางตลาดชายซาและของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งตามปกติก็มักจะมีนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและต่างประเทศมักจะเข้าไปทักทายและแวะถ่ายรูปกับเด็กนักเรียนในโรงเรียนเป็นประจำอยู่แล้วและหากชุมชนได้ร่วมกันจัดทำศูนย์จนเป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยวแล้วในอนาคตทางชุมชนก็อาจจะจัดให้มีตู้รับบริจาคเงินจากผู้เข้ามาเที่ยวชมเพื่อนำเงินไปช่วยเหลือเป็นค่าอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียนลูกหลานชาวบ้านรักไทยได้อีกด้วย

ในส่วนของการดำเนินการตกแต่งและจัดทำข้อมูลในการนำเสนอจะเป็นการ คิด บริหารงบประมาณร่วมกัน ระหว่างทีมงานวิจัยและชุมชนเพื่อการวางแผนออกแบบการนำเสนอ รวมทั้งการจัดหาข้อมูล และสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่จะนำมาโชว์ในศูนย์วัฒนธรรม

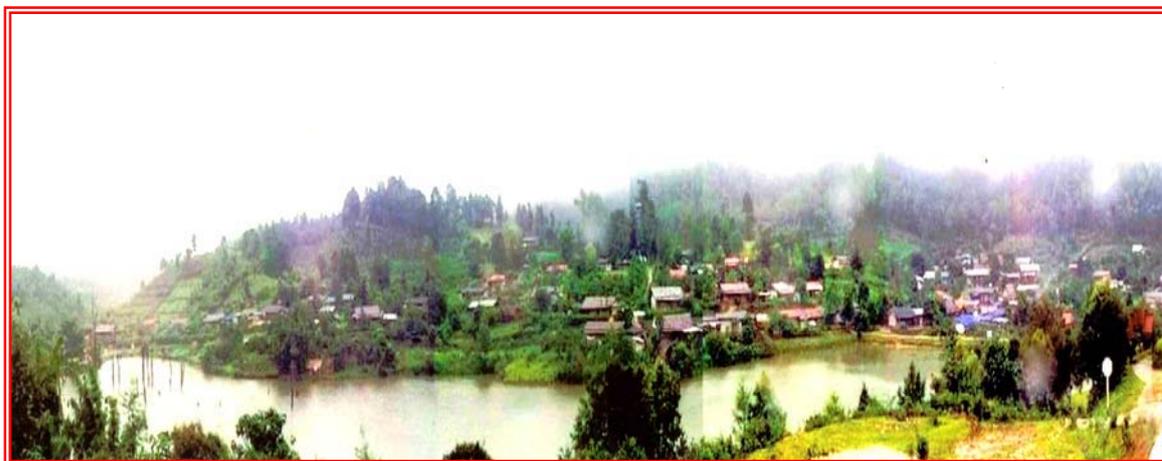
สรุปผลกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

ตั้งแต่การเริ่มพัฒนาโครงการมาตั้งแต่เดือน เมษายน ๒๕๔๗ เป็นต้นมานับว่าได้มีการดำเนินการร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่องและมีความก้าวหน้าในระดับหนึ่งที่จะต้องใช้เวลาเพื่อรอดูกันต่อไปว่ากิจกรรมต่างๆที่ทีมงานวิจัยได้ร่วมกันคิดกับชุมชนจะก่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้หรือไม่ และยังมีเรื่องใดอีกที่เราจะต้องมาจับเข้า ค่อยกัน เพื่อฝ่าฟันอุปสรรคปัญหาให้ลุล่วงต่อไปแน่นอนถึงแม้กระบวนการวิจัยจะจบลงตามเงื่อนไขของเวลาและงบประมาณเพียงเท่านี้ก็ตาม แต่ที่มวิจัย ก็ยังมีพันธะสัญญากับชุมชนที่จะต้องดำเนินการต่อไปในส่วนที่ยังทำไม่สำเร็จ คือการตกแต่งศูนย์วัฒนธรรมจีนยูนนานให้เสร็จทันเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม ก่อนสิ้นเดือนธันวาคม ๒๕๔๘

สาเหตุที่การดำเนินงานไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ผ่านมา บริเวณห้องสมุดของโรงเรียนถูกใช้เป็นสถานที่พักของนักศึกษาจาก สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า จำนวน ๘๐ คนได้มาออกปฏิบัติงานภาคสนามเพื่อสร้างอาคารเรียนแก่เด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านรักไทย ทางท่านผู้อำนวยการโรงเรียนจึงขอระงับการตกแต่งศูนย์วัฒนธรรมไว้ก่อนเพื่อใช้เป็นที่พักนอนของนักศึกษา แต่อย่างไรก็ตามทางทีมงานวิจัยก็ไม่ได้กังวลมากนักเนื่องจากทางทีมงานได้ดำเนินการ จัดทำป้ายศูนย์วัฒนธรรมจีนยูนนาน ที่เขียนด้วยการสื่อภาษาไว้ถึง สามภาษาคือภาษาจีน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษกรอบรูปภาพประวัติศาสตร์จีนมากกว่า ๑๒๐ รูป พร้อมบอร์ดไม้อัดรวมทั้งสิ่งประดิษฐ์ต่างๆที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน ได้เตรียมการจัดทำไว้หมดแล้วเหลือเพียงการนำเข้าไปประดับตกแต่งภายในศูนย์ ซึ่งไม่น่าจะใช้เวลาเกิน สิ้นเดือนธันวาคม ๒๕๔๘ นี้ก็คงจะสามารถเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปศึกษาและเที่ยวชมได้อย่างแน่นอน.

ส่วนที่ ๔

ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านรักไทย

ชื่อหมู่บ้านรักไทย ชื่อเดิมแม่่อใหม่ หมู่ที่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้วยสภาพพื้นที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ในเขตภูเขา สลับซับซ้อน แวดล้อมไปด้วย ทัศนียภาพทางธรรมชาติที่สวยงามและมีอากาศหนาวเย็นตลอดปี จึงเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ ให้ความสนใจที่จะมาเที่ยวชมธรรมชาติสัมผัส วิถีชีวิต ชนเผ่าที่แตกต่างไปจาก ชนเผ่าไทยเจ้าของพื้นที่ ด้วยคำกล่าวเล่าขาน บอกต่อกันมาว่า หมู่บ้านรักไทยแห่งนี้ เป็นหมู่บ้านชาวจีน อดีตทหารจีนคณะชาติ กองพล ๙๓ “ก๊กมินตั๋ง” ที่อพยพหลบหนีภัยสงครามมาจาก มณฑลยูนนาน ทางตอนใต้ของประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ ตั้งแต่ครั้งหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เนื่องจากความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ จึงจำเป็นต้องถอยหนีเพื่อหลบภัยทางการเมือง เข้าสู่ดินแดน ประเทศพม่า ลาว เวียดนามและประเทศไทย บริเวณแนวชายแดนไทยพม่าด้าน จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ย้อนรอยประวัติศาสตร์จากจีนแผ่นดินใหญ่

ประวัติศาสตร์ของชุมชน บ้านรักไทย หรือหมู่บ้านกองพล ๙๓ “ก๊กมินตั๋ง”ซึ่ง มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในกลุ่มพี่น้องชาวจีนได้ดียิ่งขึ้น ทางทีมงานวิจัยจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าย้อนรอยประวัติศาสตร์จีนแล้วนำมาสรุปย่อในส่วนประเด็นเหตุการณ์ที่สำคัญ เพื่อสะดวก และง่ายต่อการทำความเข้าใจในเวลาไม่มากนักเพื่อจักได้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่กำลังจะเข้าไปทำศึกษาหรือพัฒนาศักยภาพในชุมชนชาวจีนจะให้เกิดความเข้าใจว่า เพราะประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และสภาวะแวดล้อมของความเป็นชนชาติจีน มีความเป็นมาอย่างนี้ การสะท้อนออกมาทางอารมณ์ ความเชื่อ ความรู้สึก บุคลิกภาพ ท่วงทีวาจาของเขาบางอย่างที่อาจจะแตกต่างจากคนไทยโดยสิ้นเชิง และหากเราจะเข้าไปอยู่ร่วมสมาคมกับเขา เราควรจะต้องเตรียมตัว ทำความเข้าใจและยอมรับในเรื่องใดบ้าง

ความต้องการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ จึงเป็นความจำเป็นของมนุษย์ เพราะเปรียบเสมือน” ความทรงจำร่วมกันของสังคม”ที่ทำให้สมาชิกของสังคมหนึ่งๆ รับรู้ว่าจะอะไรคือความสำเร็จ และความล้มเหลวในอดีต สาเหตุหรือปัจจัย ความสำเร็จและล้มเหลวเหล่านั้น มีอะไรบ้าง ทิศทางที่สังคมได้ ดำเนินมาแต่อดีตนั้น เป็นทิศทางที่เหมาะสมแล้วหรือไม่ เพียงใด และเป้าหมายที่สังคม กำลังดำเนิน ไปสู่ คืออะไร จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างไร “ประวัติศาสตร์ จึงเป็นกลไกสำคัญ ในการก่อ รูปลักษณะของสังคมในปัจจุบันและอนาคต การสร้าง และถ่ายทอดประวัติศาสตร์ จึงเป็นพันธกิจของ มนุษย์ในทุกสังคมเสมอมา

รศ. ดร. อรรถจักร สัตยานุรักษ์

ประวัติศาสตร์จีน ยุคบรรพกาลก่อนประวัติศาสตร์
(เป็นยุคที่ไม่มีการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์)

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีพื้นที่ใหญ่ เป็นอันดับ สามของโลก รองลงมาจาก สหภาพ โซเวียต และประเทศแคนาดา ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ ๙,๕๖๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประเทศจีนมีประชากร ประมาณ ๑,๐๕๐ ล้านคน ซึ่งมากที่สุดในโลก

จีนเป็นผู้ให้กำเนิด “วัฒนธรรมตะวันออก” ซึ่งแพร่หลายในเอเชียตะวันออกคือ เกาหลี ญี่ปุ่น และเวียดนามแม้อารยธรรมของจีนจะเก่าแก่มีอายุยาวนานแต่ชาวจีนก็ได้มีการแต่งเติมประวัติศาสตร์ของจีนให้ยืดยาวออกไปจนถึงตำนานความเชื่อของการกำเนิดจักรวาล การสร้างโลกและการมี มนุษย์เกิดขึ้นมาในโลกซึ่งเรียกได้ว่าเป็นจีนยุคตำนาน

“ยุคตำนาน” ก่อน การก่อกำเนิดประวัติศาสตร์จีน
(เป็นยุคที่ไม่มีการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์)

ตามตำนานจีนกล่าวว่า จักรวาลเมื่อแรกเริ่มมีรูปร่างคล้ายไข่หิมาสีดำ โดยมีผานกู่ (หรือตาม ตำราไทยเรียกว่า ฟ่วนโกสี) อยู่ข้างใน เมื่อผ่านกู่ตื่นขึ้นมาจากการนอน ที่ยาวนานกว่า ๑๘,๐๐๐ ปี จึงทำให้ไข่แตกส่วนที่เบาได้ลอยขึ้นสู่เบื้องบนและก่อตัวเป็นสวรรค์ ส่วนที่หนักและหนาวเย็นอยู่เบื้องล่างและ ก่อตัวเป็นพื้นพิภพ ผานกู่จะยืนอยู่ระหว่างสวรรค์และพื้นพิภพ ซึ่งจะแยกห่างจากกัน วันละ ๑๐ ฟุต ส่วน ผานกู่จะสูงตามไปด้วย ครั้นเวลาผ่านไปอีก ๑๘,๐๐๐ ปี สวรรค์และพื้นพิภพจะห่างไกลไปเรื่อย ๆ จน ไม่สามารถบรรจบกันได้ อีก ส่วนตัวของผานกู่ก็จะยืดยาวตามระยะห่างของสวรรค์และพิภพด้วยเช่นกัน ตามตำนานกล่าวว่า ผานกู่มีความสูงถึง ๙ ล้านลี้ หรือเท่ากับ ๔.๕ ล้านกิโลเมตร เรียกได้ว่าเป็นเสาหลัก จักรวาลทีเดียว และเมื่อผานกู่ ตายลมหายใจได้กลายเป็นสายลมและหมู่เมฆ เสียกลายเป็นฟ้าร้อง ดวงตา ข้างหนึ่งกลายเป็นพระอาทิตย์ อีกข้างหนึ่งกลายเป็น ดวงจันทร์ร่างกายและแขนขากลายเป็นภูเขาใหญ่ ๕ ลูก โลหิตกลายเป็นกระแสน้ำที่เชี่ยวกราก เส้นโลหิตกลายเป็นถนน กล้ามเนื้อกลายเป็นผืนแผ่นดินที่

อุดมสมบูรณ์ ดวงดาวบนท้องฟ้าเกิดจากชนและเครา หมู่มกไม้เกิดจากผิวหน้งและชนเส้่นเส้กๆ ตัวหา และตัวหมัดบนตัวของผานกู่ คือบรรพบุรุษของมนุษย์ชาติ จากตำานที่เล่าต่อกันมาก่อให้เกิด สำนวนในภาษาจีน เมื่อจะกล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งทีเก้แก่และเกิดขึ้นเป็นเวลานาน ก็มักจะถูกว่า “ตั้ง แต่ผานกู่สร้างสวรรค์และพิภพ”

การขุดค้นพบซากมนุษย์ปักกิ่งที่มีการดำรงชีวิตเมื่อ ๕๐๐,๐๐๐ ปีก่อน

หลักฐานทางโบราณคดีตามที่มีการขุดค้นพบในช่วงหกทศวรรษที่ผ่านมา ได้ยืนยันว่าภายใน บริเวณอันกว้างใหญ่ไพศาลของสาธารณรัฐประชาชนจีน มีบรรพบุรุษของมนุษย์สมัยใหม่ที่เรียกว่า Hominidดำรงชีวิตอยู่ เมื่อศาสตราจารย์ เพย์เหวินจง นักโบราณคดีจีน(ค.ศ.๑๕๐๔ -๑๕๘๒)ได้พบซาก กะโหลกศีรษะมนุษย์ปักกิ่ง เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ค.ศ. ๑๕๒๕ภายในถ้ำหลงกุชาน หมู่บ้านโจวโจว เตี้ยน ห่างจากกรุงปักกิ่งไปทางตะวันตกเฉียงใต้ ๔๕ กิโลเมตร หลังจากการสำรวจและขุดค้นครั้งต่อๆมา ก็ได้พบซากหินยุคดึกดำบรรพ์(fossil) อันเป็นศพของมนุษย์ปักกิ่ง(Sinanthropus Pekinen)อันมีชื่อจากการ พบนี้ เป็นบรรพบุรุษสมัยใหม่ที่เรียกกันว่า Homo sapiens ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของมนุษย์ในปัจจุบันที่มีการ ดำรงชีวิตอยู่เมื่อ ๕00,000ปีก่อน โดยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่าภายในถ้ำ ใช้ก้อนหินและเศษหินเป็นเครื่องมือ ในการล่าสัตว์ อันเป็นการแสดงว่า มนุษย์ปักกิ่งมีชีวิตอยู่ในยุคหินเก่า(Paleolithic Age)เนื่องจากภายในถ้ำมีถ้ำถ่านจำนวนมากเป็นกองๆและชั้นๆ ตลอดจนพืชผลไม้ที่ไหม้ไฟแสดงง่ามนุษย์ปักกิ่งรู้จักใช้ไฟ แล้ว และจากผลการสำรวจและ ขุดค้นทีกระทำต่อกันมา ยังได้พบญาติพี่น้องของมนุษย์ปักกิ่ง ทีเคยมีชีวิตอยู่อนหลังไปเก้แก่กว่ามนุษย์ปักกิ่งก็คือ มนุษย์ หลานเถียนที หลานเถียน ห่างจากซีอานเมืองหลวง ของมณฑล ส่านซีไปทางตะวันออกเฉียงใต้ ๖๐ กิโลเมตร ซึ่งมีอายุประมาณ ๖,๐๐๐ ปี

วัฒนธรรมยุคหินใหม่(Neolithic Age) – หย่างเส้ากับหลงชานประมาณ. ๖,๐๐๐ – ๗,๐๐๐ ปี ก่อน

หลักฐานทางโบราณคดีที่มีความสำคัญมาก ทีแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมยุคหินใหม่ของจีน คื เครื่องปั้นดินเผาที่หมู่บ้านหย่างเส้ใน เมียนฉือเสี้ยนในมณฑลเหอหนาน เมื่อปี ค.ศ. ๑,๕๒๒ ตลอดจน เครื่องมือเครื่องใช้ทีเป็นหินอย่าง ขวานและมีด เครื่องปั้นดินเผาหย่างเส้ันมีลวดลายสวยงามมากเป็นที่ยก ย่องกัน ในหมู่มชาวจีนเรียกว่า”ไฉ่โถวอู่่นฮว่า”ประชาชนผู้สร้างวัฒนธรรมหย่างเส้ันมีชีวิตอยู่เมื่อประมาณ ๖,๐๐๐-๗,๐๐๐ ปี

การเริ่มต้นแห่งอารยธรรมจีน(The Beginning OF Chinese Civilization)

อารยธรรมจีนถือกำเนิดหรือมีต้นตอมาจากกลุ่มแม่น้ำเหลือง ครั้งแรกแผ่ขยายขึ้นไปทางเหนือและภาคตะวันออก ต่อมาได้แผ่ขยายลงมาทางใต้อย่างช้าๆ ประวัติศาสตร์จีนที่สำคัญนับได้ว่าเริ่มต้นตั้งแต่ ๑,๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาลในสมัยราชวงศ์ ซาง

ราชวงศ์ซาง(๑,๕๐๐ ปี ก่อนคริสตกักราช)

ราชวงศ์ซางเป็นสังคมเกษตร มีผู้ปกครองประเทศที่มีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงพระองค์เดียวโดยมีชนชั้นศักดินาระดับสูงประกอบกันอยู่ภายใต้บัลลังก์ของพระองค์ ตอนแรกมีเมืองหลวงอยู่ที่เมืองเจิ้งโจว ต่อมาได้ย้ายไปที่เมืองอานหยาง ในมณฑลเหอหนาน ลักษณะทางวัฒนธรรมของ ราชวงศ์ซางได้แก่การประดิษฐ์ตัวหนังสือซึ่งจารึกบนกระดูกสัตว์หรือกระดูกเต่า(เรียกว่าเจียกู่ เหวิน) และ สิ่งที่มีความสำคัญที่ได้รับการกล่าวขานยกย่องมาจนถึงปัจจุบันก็คือ การแกะสลักทองสัมฤทธิ์ที่สวยงามที่สุดในโลกยากที่จะหาสิ่งใดมาเสมอเหมือนมิได้แม้แต่ในยุโรปก่อนสมัยเรอเนซองส์(Renaissance) ก็ตาม ราชวงศ์ ซาง ถูกโค่นล้มลงในปี ๑,๑๒๒ ก่อนคริสตกาล โดยจักรพรรดิแห่งราชวงศ์จิว

ราชวงศ์ จิว(๑,๑๒๒ - ๗๗๐ปีก่อนคริสตกักราช)

ราชวงศ์จิว (บางตำราใช้คำว่าจิว) เคยตกอยู่ในอำนาจของราชวงศ์ ซางมาก่อน เมืองหลวงของราชวงศ์จิวอยู่ที่เมือง ซีอานและลั่วหยาง (ลกเอียง) ตามลำดับ (ทั้งสองเมืองจะสลับกันเป็นเมืองหลวงของจีนเมื่อ ๒,๐๐๐ ปีก่อน) ราชวงศ์จิวเป็นราชวงศ์ที่มีการครองราชย์นานมากกว่าราชวงศ์ใด และเป็นครั้งแรกที่ผู้ปกครองของจีนได้อ้างตนว่าเป็น “โอรสแห่งสวรรค์” (เทียนจื่อ) และได้รับอำนาจให้ปกครองโดย “อาณัติแห่งสวรรค์” (เทียนมิ่ง) ราชวงศ์จิวทำการปกครองแบบศักดินาโดยแบ่งเขตการปกครองให้ขุนนางที่มียศศักดิ์ลดหลั่นกันลงไปและแบ่งที่ดินทำกินให้ราษฎรทำการเพาะปลูกตามระบบ “บ่อนา” (จิงเถียน) หลังจากราชวงศ์จิวเสื่อมอำนาจลง จนเกิดสงครามระหว่างรัฐต่างๆที่อยู่ภายใต้การปกครอง ช่วงเวลานี้ในประวัติศาสตร์จีนเรียกว่า “ยุคจ้านกั๋ว” ซึ่งกินเวลายืดเยื้อกว่า ๒๐๐ ปี (๔๐๓ - ๒๒๑ ก่อนคริสตกาล) แต่อย่างไรก็ตามในช่วงสมัยแห่งความยุ่งยากนี้ กลับเป็นยุคสมัยที่จีนมีความรุ่งเรืองทางปรัชญาเกิดขึ้นมากมายแต่ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคือ สำนักขงจื่อ สำนักเต๋า และสำนักเนติธรรมตามลำดับ เรียกว่าเป็นสมัยปรัชญาร้อยสำนัก หรือ “ขบวนการร้อยบุบผา” และเป็นที่น่าสังเกตว่าในขณะที่จีนมีความรุ่งเรืองทางปรัชญาเป็นช่วงเวลาร่วมสมัยเดียวกับ พระพุทธเจ้าในอินเดีย และ โสกราตีสในกรีซ

สำนักขงจื่อซึ่งมีหลักปรัชญาที่ชาวจีนได้ให้การยอมรับอย่างแพร่หลาย จนสามารถอิทธิพลไปทั่วแผ่นดินจีน โดยหลักคำสอนของขงจื่อเชื่อว่าสังคมเกิดความยุ่งเหยิงก็เพราะมาตรฐานต่างๆเสื่อมทรามลง

ขงจื้อเกิดที่เมือง ชิวฝู ในมณฑลซานตง ที่นั่นกล่าวได้ว่าเป็นดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ของจีน และอยู่ใกล้กับยอดเขา “ไท่ซาน” ซึ่งจนถึงถือว่าเป็นยอดเขาศักดิ์สิทธิ์ทางทิศตะวันออก ที่เมืองชิวฝูมีวัดขงจื้อ ซึ่งถือกันว่าลายมังกรที่สลักตรงระเบียงสวยงามยิ่งนัก ยิ่งกว่าที่พระราชวังหลวงเสี่ยอิกและเมื่อจักรพรรดิเสด็จไปทำพิธีสักการะ เพื่อไม่ให้จักรพรรดิรู้สึกไม่ดีทางวัดต้องเอาผ้ามาคลุมรูปมังกรไว้ ส่วนปรัชญาอีกลัทธิหนึ่งคือ ลัทธิเต๋า ผู้ให้กำเนิดเป็นปัญหาถกเถียงกันมากกว่า ๒,๕๐๐ ปีแล้วว่ามีตัวตนจริงหรือไม่ คือ เหลาจื้อ ซึ่งยึดหลักการสอนให้มนุษย์ปฏิบัติตนไปตามธรรมชาติ อยู่กับธรรมชาติ ราชวงศ์โจวหมค่ออาณาจักรในปี ๒๒๑ ก่อนคริสตกาลโดยการโค่นอำนาจของราชวงศ์ฉิน (จีน)

ราชวงศ์ฉิน (๒๑๑ปี ก่อนคริสตกาล)

ราชวงศ์ฉิน (จีน) ได้ประกาศตั้งตนเป็นจักรพรรดิ (หวงตี้ หรือ ฮองเต้) ขึ้นเป็นครั้งแรก ทำการปกครองจักรวรรดิจีนอันกว้างใหญ่ไพศาล ประมุขจักรพรรดิของราชวงศ์ฉินคือ ฉินสื่อหวง หรือ ฉินซีฮองเต้ พระองค์ทรงเป็นจักรพรรดิที่ทำการปกครองประเทศแบบเผด็จการ เข้มงวดและเด็ดขาดมาก ทรงรับสั่งให้มีการเผาหนังสือของปรัชญาสำนักอื่นเพื่อไม่ให้คนคิดแตกต่างกัน มีการสร้างกำแพงเชื่อมกับกำแพงเมืองฉิน (ฉางเฉิง) ให้เป็นแนวเดียวกันเพราะหลายช่วงมีการสร้างไว้ก่อนแล้ว และสิ่งมหัศจรรย์อีกประการหนึ่งที่ฉินสื่อหวงสร้างไว้ให้เป็นมรดกแก่แผ่นดินจีนคือ ทหารดินปั้นใกล้สุสานของพระองค์ที่เมือง ซีอาน แต่สุสานของฉินสื่อหวงซึ่งอยู่ใกล้กันยังไม่มีการขุดเปิด จักรวรรดิฉินสื่อหวง พังทลายลงหลังการสวรรคตของฉินสื่อหวงในปี ๒๑๐ ก่อนคริสตกาลเพียงสี่ปี จักรวรรดิที่พระองค์ทรงไฝ่ฝันไว้ว่าจะมีอายุถึงหมื่นปีแท้ที่จริงมีอายุเพียงสิบกว่าปีเท่านั้น การสิ้นสุดของราชวงศ์ฉินเนื่องจากพระองค์ทรงปกครองบ้านเมืองในระบบทรราชมากเกินไป

ราชวงศ์ฮั่น (๒๐๖ ปีก่อนคริสตกาล)

ราชวงศ์ใหม่ได้มีการสถาปนาขึ้นโดย หลิวปัง หรือ ฮั่นเกาจู่ (ฮั่นโกโจ) ซึ่งทำนมาจากครอบครัวชาวนาที่ไม่รู้หนังสือ ราชวงศ์ฮั่นคือยุคทองของจีน ชาวจีนมีความความภาคภูมิใจในราชวงศ์นี้มากถึงกับเรียกตนเองว่าเป็น “ชาวฮั่น” ดังนั้นถ้าหมายถึงความเป็นจีนแท้ เขาจะบอกว่าเป็นชาวฮั่น (ชาวไต หม่าจู่ หรือแมนจูชาวจีนถือว่าเป็นชนกลุ่มน้อย)

ราชวงศ์ฮั่น อยู่ในสมัยเดียวกับจักรวรรดิโรมันที่เรืองอำนาจ และนับเป็นครั้งแรกที่จักรวรรดิทั้งสองมีการติดต่อกันตาม “เส้นทางสายไหม” ซึ่งจะเริ่มต้นที่เมือง ฉางอัน (เซียงอาน - ซีอานในปัจจุบัน) และต่อมาขยายไปที่เมือง ลั่วหยาง ในราชวงศ์ฮั่นสมัยหลัง ที่เมืองลั่วหยางนี้เองจีนเริ่มรู้จักกับหลักคำสอนของพุทธศาสนา โดยมีวัดม้าขาว (ไป๋หม่าเซื่อ) เป็นวัดพุทธแห่งแรกที่มีการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนศาสนาพุทธ พุทธศาสนาเป็นหลักคำสอนที่ได้รับอิทธิพลจากต่างชาติที่ชาวจีนให้การยอมรับ

เนื่องจากลัทธิขงจื้อ และลัทธิเต๋าไม่ได้ให้คำตอบเกี่ยวกับชาติหน้า ผลของการทำดีทำชั่ว พุทธศาสนามีอิทธิพลต่อ ศิลปะ แนวความคิดของจีนอย่างสูง พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร หรือที่จีนเรียกว่า โอ-มิ-โถ-ไฟ ซึ่งมีทั้งสองเพศซึ่งกลายเป็นเจ้าแม่กวนอิมที่ชาวไทยรู้จัก (หรือ เจ้าแม่แห่งความเมตตาเรียก) ซึ่งเป็นความเชื่อที่จีนได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินเดีย ในปลายสมัยราชวงศ์ฮั่น จักรพรรดิอ่อนแอมาก บ้านเมืองแตกแยกตามเรื่องราวที่คนไทยรู้จักกันดีในเรื่องสามก๊ก คือ ก๊กเว่ยของ เฉาเซา (โจโจ) ก๊กอู๋ของ (ซุนกวน) ก๊กซู่ของหลิวเป่ย์ (เล่าปี่) แม้สมัยสามก๊กจะสิ้นสุดลงราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๓ แต่ความแตกแยกภายในจีนยังคงดำเนินต่อมาอีกกว่า ๓ ศตวรรษ แม้กระนั้นพุทธศาสนาก็น่าจะรุ่งเรืองมาก โดยราชวงศ์เว่ย ได้สร้างวัดถ้ำขนาดใหญ่ที่เมืองต้าถง ซึ่งเป็นเมืองหลวงทางเหนือในมณฑลชานซี และที่เมืองหลวงทางใต้ที่เมืองลั่วหยางซึ่งมีการแกะสลักพระพุทธรูปขนาดใหญ่และสวยงามมากบนหน้าผา

ราชวงศ์ สุย (คริสต์ศักราช ๕๘๕)

จีนรวมกันใหม่ใน คริสต์ศักราช ๕๘๕ ภายใต้ราชวงศ์ สุย แม้ราชวงศ์นี้จะมีอายุสั้นเพียง ๒๕ ปี แต่ราชวงศ์นี้ได้สร้างสิ่งที่มีคุณค่าที่ต้องจารึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์จีนอีกครั้ง คือการขุดคลองหลวง (ยูนเหอ) ซึ่งเริ่มขุดจากปักกิ่งแล้วเชื่อมกับแม่น้ำเหลืองทางเหนือกับแม่น้ำฉางเจียงทางตอนกลางประเทศ และต่ำลงมาถึงเมือง หางโจว คลองนี้มีความยาวมากกว่าระยะทางเหนือสุดถึงใต้สุดของประเทศไทย โดยอาศัยแรงงานจากนักโทษและการขุดคลองครั้งนี้มีส่วนทำให้ราชวงศ์สуйสิ้นสุดลงเนื่องจาก มีการเกณฑ์คนมากกว่า ๓ ล้านคนมาขุดคลองและหากรวมกับผู้ควบคุมงานและคนครัวด้วยแล้วการขุดคลองครั้งนี้ถือว่าใช้คนมากกว่า ๕ ล้านคนเลยทีเดียวซึ่งการใช้แรงงานคนมากมายขนาดนี้ย่อมก่อให้เกิดความเดือดร้อนไปทั่วแผ่นดิน

ราชวงศ์ ถัง (คริสต์ศักราช ๖๑๘)

ราชวงศ์ถังที่สืบอำนาจต่อมา ได้สร้างความรุ่งเรืองอย่างสูงแก่แผ่นดินจีนอีกครั้งหนึ่ง กรุงฉางอัน ซึ่งเป็นเมืองหลวงกล่าวได้ว่าเป็นเมืองที่เป็นศูนย์กลางความเจริญของโลกในยุคหนึ่งเลยทีเดียว มีคนต่างชาติต่างศาสนาเข้ามาทำการค้าขาย เผยแพร่ศาสนา วัฒนธรรมจีนได้แพร่หลายไปยังเพื่อนบ้านใกล้เคียง ทั้งเกาหลีญี่ปุ่นเวียดนาม น่านเจ้า วรรณกรรมมีความเจริญถึงขีดสูงสุดจนกระทั่งมีคำกล่าวว่า “เมื่อเกิดเป็นคนก็ต้องเป็นกวีด้วย ชาวจีนที่อยู่ทางภาคใต้ยังคงเรียกตนเองว่าเป็น ชาวถัง จนกระทั่งทุกวันนี้ นอกจากนั้นศิลปะการวาดภาพและศิลปะทุกสาขาก็รุ่งเรืองมาก การศึกษานับว่าเป็นกุญแจสำคัญในการเลื่อนฐานะในสังคมเกือบ ๓๐๐ ร้อยปี จนกระทั่งต้น คริสต์ศตวรรษที่ ๑๐ ที่ราชวงศ์ถังปกครองประเทศจีนอยู่ มีบุคคลสามคนเป็นอย่างน้อยที่ควรกล่าวถึง บุคคลแรกคือ หลี่ซื่อหมิน (หลี่ซื่อหมิน) ผู้ซึ่งเป็นผู้ผลักดันให้มีการสถาปนาราชวงศ์ถังขึ้นมาโดยพระองค์ทรงเป็นจักรพรรดิองค์ที่สอง (แต่โดยกฎมนเทียรบาลถือว่า

พระองค์ไม่มีสิทธิเนื่องจากเป็นโอรสองค์ที่ สอง)พระองค์ทำให้ราชวงศ์ถังมีอำนาจและประสบความสำเร็จอย่างสูงเป็นเวลา ๑๓๐ปีเศษ บุคคลที่สองคือ อุ๋เจอเทียน (บูเช็กเทียน) จักรพรรดิหญิงองค์แรกและองค์เดียวของแผ่นดินจีน แม้ว่าพระนางจะถูกประณามจากนักประวัติศาสตร์จีนมากกว่า ใต้เข้าขึ้นสู่อำนาจด้วยความโหดร้าย สังหารได้แม้กระทั่งโอรสของตนถึง ๓ องค์ทรงแต่งตั้งและถอดถอนจักรพรรดิ ถึง ๒ องค์ในปีเดียว (คือในค.ศ. ๖๘๔) ทั้งๆที่ทั้งสองพระองค์ทรงเป็นพระโอรสของพระนางเอง จากนั้นจึงตั้งตนเป็นจักรพรรดิ พระนางแม้จะมักมากในกามแต่สุดท้ายเมื่อประเมินจากพระราชกรณียกิจทั้งหมดที่ได้ทรงสร้างไว้บนแผ่นดินจีน นักประวัติศาสตร์ก็ยอมรับว่าพระนางทรงเยี่ยมไปด้วยพระปรีชาสามารถ และเปรี๊องปราษฎยั้งนัก ดังนั้นในช่วง ๒๐ ปี (ค.ศ. ๖๘๕ – ๗๐๕) ที่พระนางปกครองจีนจึงเป็นช่วงเวลาสำคัญของมัยราชวงศ์ถัง พระนางยังเป็นผู้สร้างวัดถ้ำขนาดใหญ่ แกะสลักพระพุทธรูปหีมาที่หลงเหมิน ใกล้เมืองลั่วหยาง สำหรับบุคคลที่สามที่ขอกกล่าวถึงคือ หยางกุ้ยเฟย เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่า เป็นสตรีที่สวยงามที่สุดในประวัติศาสตร์จีน หยางกุ้ยเฟยเป็นสนมของจักรพรรดิถังสวนจุง ผู้ซึ่งหลงใหลนางอย่างยิ่ง เฝ้าแต่ปรนเปรอให้นางมีความสุขและรื่นเริง แต่ทุกวันจักรพรรดิได้จัดให้มีการบรรเลงและรำรำ และทรงรับสั่งให้จัดม้าเร็วต่อเนื่องไปกลับจากฉางอันถึงกวางโจว (กวางตุ้ง) ซึ่งเป็นระยะทางประมาณ ๒,๔๐๐ กิโลเมตร นำลิ้นจี่สดอันเป็นผลไม้ที่นางโปรดปรานมาให้นางรับประทานได้ทุกวันในฤดูลิ้นจี่มีผลสุก

แต่จักรพรรดิถังสวนจุง รักหยางกุ้ยเฟยยิ่งกว่าสิ่งอื่นใดจริงหรือ บทพิสูจน์ข้อเท็จจริงนี้คือ ในค.ศ.๗๕๕ ได้เกิดกบฏนำโดย อานลู่ซาน ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมและสามีลับของหยางกุ้ยเฟยด้วย จักรพรรดิได้หลบหนีการกบฏพร้อมด้วยหยางกุ้ยเฟย ระหว่างทางทหารที่ติดตามได้ยื่นคำขาดต่อจักรพรรดิให้สละราชสมบัติแก่ราชโอรส และให้สังหารชีวิตหยางกุ้ยเฟยด้วย แม้จะรักและอาลัย แต่สุดท้ายจักรพรรดิก็ทรงยินยอม หยางกุ้ยเฟยได้แขวนคอตนเองบนต้นไม้ใกล้ ๆ กับที่จักรพรรดิประทับอยู่ จากนั้นจักรพรรดิก็ตกอยู่ในห้วงเหวแห่งความระทมทุกข์ และ “ล้างพระพักตร์ด้วยน้ำตาที่เนื่องนอง ประจุสายน้ำเป็นประจำทุกวัน” นี่เป็นสำนวนที่พงศาวดารจีนบันทึกไว้

ราชวงศ์ถังหมดอำนาจไปในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๐ หลังจากนั้นอีกกว่า ๕๐ ปี จีนแตกแยกภายในเป็นครั้งที่ ๒ และรวมตัวได้ใหม่ภายใต้ราชวงศ์ซ่ง (ซ่ง)

ราชวงศ์ซ่งเหนือและใต้(ค.ศ. ๙๐๗ -๙๖๒)หรือยุคห้าราชวงศ์

เมื่อจูเวินชุนศึกตั้งตัวเป็นจักรพรรดิราชวงศ์โ้วเหลียงนั้น เนื่องจากมีประวัติมาก่อนว่าไม่เคยซื้อสัตย์กับใครแล้วยังเป็นผู้สังหารราชวงศ์ถังองค์สุดท้ายเสียอีกผู้ว่าการทหารหรือขุนศึกประจำถิ่นทั้งหลายจึงถือเป็นสาเหตุไม่ยอมรับและพากันแข็งข้อ จูเวินเองก็ไม่มีอำนาจและบารมีเพียงพอที่จะสร้างฐานอำนาจของตนเองให้มั่นคงเข้มแข็งได้ผลก็คือ ขุนศึกท้องถิ่นที่เข้มแข็งทั้งหลายสามารถตั้งตนเป็นจักรพรรดิสืบต่อราชวงศ์โ้วเหลียงของจูเวินแต่ก็ไม่อาจปกครองอาณาจักรได้ยั่งยืนสืบต่อไปได้เช่นกัน

อย่างมากก็เพียงสองชั่วคนเท่านั้น ยุคที่เรียกว่า ห้าราชวงศ์หรือ “อู่ไท่” นี้กินเวลาเพียง ๕๑ ปีเท่านั้น แต่ก็มีจักรพรรดิปกครองถึง ห้าราชวงศ์ ราชวงศ์หนึ่งมีอายุเพียง ๑๖ ปี

ยิ่งกว่านี้ ขุนศึกที่ตั้งตัวเป็นจักรพรรดิในยุคนี้มีอำนาจปกครองดินแดนที่เป็นอาณาเขตของตนเพียงภาคเหนือกับภาคกลางเท่านั้น ไม่สามารถล่วงล้ำเข้าไปในภาคใต้ได้เลย ในขณะที่ภาคใต้เองก็มีความแตกแยกกันมีอาณาจักรต่างๆตั้งตนเป็นอิสระถึงสิบอาณาจักรด้วยกัน อาณาจักรในภาคใต้นี้ยังมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงกว่าภาคเหนือเป็นไหนๆ อย่างไรก็ตามประวัติศาสตร์จีนถือว่า จักรพรรดิ ห้าราชวงศ์นี้ที่ปกครองอาณาจักรแม้จะไม่ทั่วถึงตลอดเวลา ๕๑ ปี แต่ก็มีราชวงศ์ต่างๆสืบทอดกันมาถึง ห้าราชวงศ์โดยไม่ขาดสาย จึงเรียกยุคนี้ว่า “อู่ไท่สี่กั๋ว”(ห้าราชวงศ์สี่รัฐ)

ใน ค.ศ. ๕๖๐ ราชวงศ์ซ่งไม่ค่อยมีอำนาจทางการเมืองเท่าใดนัก เขตแดนก็เล็กลงกว่าเดิม บางระยาะต้องส่งบรรณาการให้พวก “เหลียว” ซึ่งเป็นพวกกึ่งป่าเถื่อน แต่กระนั้นเมือง ไคฟิง (ไคเฟิง) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของซ่งเหนือก็เป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมและมั่งคั่ง รัฐบาลปกครองด้วยความยุติธรรม เรื่องราวของเป่าปุ่นจินอยู่ในสมัยนี้ ข้าราชการเข้ารับตำแหน่งได้โดยการสอบคัดเลือกจากผู้มีความรอบรู้ อย่างยุติธรรม นอกจากนี้ในสมัยราชวงศ์ซ่ง จีนได้พัฒนาวิธีการทำเครื่องปั้นดินเผาถึงขั้นวิเศษสุด คือ บางจนกระทั่งมองเห็นสิ่งที่บรรจุข้างในได้เสมือนแก้ว และเชื่อกันว่า เครื่องสังคโลกของไทยเป็นการทำเลียนแบบจีนสมัยราชวงศ์ซ่ง อีกสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นในสมัยนี้ แต่ไม่ค่อยดีนัก คือ การรัดเท้าสตรีให้เล็กลงจนเป็นคนเท้าพิการ ซึ่งคนจีนถือว่า เท้าสวยจะต้องเล็ก แพ้ชั้นการรัดเท้าสตรีจะทำกันต่อมาถึง ๑,๐๐๐ ปี และเพิ่งเลิกกันไปเมื่อเร็วๆ นี้เอง

ราชวงศ์หยวน(ค.ศ. ๑๒๗๙)ชัยชนะของเจงกิสข่านและกุบไลข่าน

พวกมองโกลเป็นผู้พิชิตราชวงศ์ซ่งได้ โดยเข้าทำการยึดเมืองหลวงซึ่งอยู่ที่เมืองหางโจวได้สำเร็จ ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ เรื่องมังกรหยก ที่คนไทยรู้จักดีที่มีนักเขียนบันทึกไว้ ในครั้งหนึ่งเกี่ยวพันอย่างมากกับเหตุการณ์นี้

ผู้ที่วางรากฐานการขยายอำนาจแก่พวกมองโกลคือ เจงกิสข่าน แต่ผู้พิชิตราชวงศ์ซ่งลงได้คือ กุบไลข่าน ซึ่งก่อนหน้านั้นเคยพิชิตอาณาจักรน่านเจ้าของไทยไปแล้วครั้งหนึ่ง กุบไลข่านได้อ้างตนเป็นโอรสแห่งสวรรค์ และตั้งเมืองหลวงที่ข่านบาลิกหรือคัมบาลุก (ปัจจุบันคือ เปย์จิง) ทั้งตั้งราชวงศ์หยวนตามแบบจีนด้วย จักรพรรดิมองโกลได้ขยายออกไปกว้างใหญ่ที่สุดในโลก คือ จากแปซิฟิกถึงทะเลดำ จากไซบีเรียถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในสมัยนี้ตรงกับสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงทำสัญญาพันธมิตรกับพระสหายของพระองค์คือ พ่อขุนมั่งราย และพญางำเมือง เพื่อเตรียมการป้องกันการโจมตีของกองทัพกุบไลข่านที่อาจเกิดขึ้นได้

ภายใต้ราชวงศ์หยวน ระบบการคมนาคมได้รับการปรับปรุงให้มีความสะดวกปลอดภัย ตลอดทั้งการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมาร์โค โปโล นักเผชิญโชคชาวเวนิสที่มารับราชการกับกุบไลข่านถึง ๑๗ ปี

ได้ยกย่องอย่างสูง นอกจากนี้พวกมองโกลยังทำให้การติดต่อระหว่างยุโรปกับเอเชียมีความปลอดภัยมากขึ้น

แต่การเก็บภาษีอย่างหนัก และความหายนะในการเพาะปลูกทำให้เกิดการจลาจล เพียงไม่ถึงหนึ่งศตวรรษ พวกมองโกลก็ถูกขับไล่สู่ถิ่นเดิม การปกครองจีนโดยต่างชาติครั้งแรกจึงสิ้นสุดลง

ราชวงศ์หมิง(ค.ศ. ๑๖๔๔) สมัยจีนแบบอย่าง

การปกครองของจีนได้ฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ คือ ราชวงศ์หมิง และผู้นำที่โค่นอำนาจพวกมองโกลลงได้ คือ จูหยวนจาง หรือจักรพรรดิ หงอู่ นั้นมักจะถูกเปรียบเทียบกับผู้สถาปนาราชวงศ์ฮั่น เพราะมีพื้นเพหลายอย่างคล้ายคลึงกัน เช่น เป็นคนธรรมดาสามัญ ยากจนแต่มีความสามารถ นอกจากนี้สำหรับ จูหยวนจางยังเป็นกำพร้าตั้งแต่เล็ก ต้องบวชเณรเพื่อหนีความอดอยากครั้งอายุได้ ๒๕ ปี ได้ร่วมกับพวกก่อการจลาจลและอาจร่วมอยู่กับสมาคมลับดอกบัวขาวด้วย

เมืองหลวงของราชวงศ์หมิงในตอนแรกอยู่ที่ หนานจิง (หนานกิง) ต่อมาจักรพรรดิองค์ที่ ๓ คือ หย่งเล่อ ได้ย้ายขึ้นไปอยู่ที่เป่ย์จิง พระราชวังหลวงหรือครั้งหนึ่งเคยเรียกว่า “นครต้องห้าม” เริ่มสร้างกันในสมัยนี้ อีกทั้งมีการบูรณะและสร้างป้อมปราการกำแพงเมืองจีนเพื่อป้องกันพวกมองโกลด้วย

หย่งเล่อ เป็นจักรพรรดิที่ทรงพระปรีชาสามารถอย่างสูง พระองค์ได้ส่งเสริมการสำรวจทางทะเล ซึ่งนำโดยขันทีชื่อ เจิ้งเหอ (มีชื่อเล่นว่า ซัมเป่า หรือในเมืองไทยรู้จักในชื่อ ซำปอกง) ในการเดินทางของกองเรือขนาดใหญ่รวม ๗ ครั้ง ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ เจิ้งเหอ เดินทางมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (รวมทั้ง กรุงศรีอยุธยา) เอเชียใต้ ทะเลแดง และถึงฝั่งตะวันออกของแอฟริกาด้วย นำเสียดายที่การสำรวจทางทะเลหยุดชะงักลงกลางคัน เพราะจักรพรรดิต่อมา ไม่สนับสนุน มิฉะนั้นแล้วประวัติศาสตร์โลกคงจะเปลี่ยนโฉมหน้าไป และชื่อเจิ้งเหอ คงจะลบลรัศมีของ วาสโก ดากามา ลงไป

ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ โปรตุเกสเป็นชาติแรกที่เดินทางไปถึงจีนโดยเส้นทางทะเล แม้ว่าราชสำนักหมิงจะต้อนรับพวกบาทหลวงบางคน แต่อิทธิพลของต่างชาติก็ไม่ได้มีผลที่สำคัญต่อจีนมากเท่าใดนัก การค้าก็ยังถูกจำกัดอยู่ที่เมืองกว่างโจว เพียงแห่งเดียว และอนุญาตให้พำนักอยู่ที่ท่าเก้า เมื่อหมดฤดูกาลค้าขาย อย่างไรก็ตามในระยะแรกนี้จีนยังไม่มีปัญหายุ่งยากกับชาวตะวันตกแต่อย่างใด

พอถึงปลายสมัยราชวงศ์หมิง จักรพรรดิที่ปกครองอ่อนแอไม่สนพระทัยในการบริหารบ้านเมือง อำนาจจึงตกอยู่กับขันที รวมทั้งมีการทำสงคราม สร้างพระราชวังเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้เสียค่าใช้จ่ายอย่างสูง ชำราษฎรยังได้รับภัยพิบัติจากน้ำท่วม การจลาจลจึงเกิดขึ้นมาอีกในหลายบริเวณ หัวหน้านักบฏคนหนึ่ง ที่คนไทยรู้จักกันดีจากภาพยนตร์เรื่อง “ศึกสองนางพญา” คือ หลี่จื่อเจิง กลายเป็นผู้โค่นราชวงศ์หมิงลงได้ใน ค.ศ. ๑๖๔๔ จักรพรรดิถึงกับผูกพระศอตาย ระหว่างนี้ทางด่านซานไห่กวน (ด่านระหว่างภูเขา กับทะเล) ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงสุดของกำแพงเมืองจีน พวกหม่านจู๋ (แมนจู) กำลังคุกคามและพยายามตี

ฝ่าเข้ามา แม่ทัพจีนที่รักษาค่านคือ นายพล อู๋ชานกู่ยี่ ซึ่งมีความโกรธแค้น หลี่จื่อเจิง ด้วยเรื่องส่วน
ตัวจึงคิดจะขีมือพวก หม่านจู๋ กำจัด หลี่จื่อเจิง

แต่การณ์กลับตรงกันข้าม คือเมื่อพวกหม่านจู๋พิชิตและยึดเป่ย์จิงจากหลี่จื่อเจิงได้ใน
ค.ศ.๑๖๔๔ เช่นกัน นายพล อู๋ชานกู่ยี่ ก็ไม่มีปัญญาขับไล่พวกหม่านจู๋ออกไปให้พื้นที่แดนจีน จีนจึง
ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของต่างชาติถึงป่าเถื่อนเป็นครั้งที่ ๒

ราชวงศ์ ชิง (ค.ศ. ๑๖๔๔)

ราชวงศ์ชิง (ชิง) ของพวกหม่านจู๋ ปกครองจีนต่อมาเกือบ ๒๗๐ ปี คือ จนกระทั่ง ค.ศ.
๑๙๑๑ จีนจึงมีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบสาธารณรัฐ ดังนั้นราชวงศ์ชิงจึงเป็นราชวงศ์
สุดท้ายของจีน แม้ว่าราชวงศ์ชิงจะยอมรับในวิธีการปกครองของจีน แต่ก็หาวิธีการควบคุมจีนหลาย
ประการ เพื่อมิให้ตนซึ่งมีประชากรน้อย เพียงร้อยละ ๒ ถูกจีนคุกคาม เช่น ให้คนจีนถักหางเปีย
ห้ามนำสตรีจีนเข้าวัง ห้ามคนจีนอพยพเข้าไปอยู่ในเขตแมนจูเรีย ตั้งกองทหารประจำตามจุดยุทธศาสตร์
 เป็นต้น

ราชวงศ์ชิงมีจักรพรรดิที่สำคัญและยิ่งใหญ่มา ๒ พระองค์ คือ จักรพรรดิคังซี (กั่งสี ค.ศ.
๑๖๖๒ – ๑๗๒๒) ซึ่งได้ปราบความไม่สงบและการต่อต้านพวกหม่านจู๋ลงได้ทั้งหมด และจักรพรรดิ
เจียนหลง (เจียนหลง ค.ศ. ๑๗๓๖ – ๑๗๙๕) ซึ่งได้ขยายเขตแดนของจีนให้กว้างใหญ่ไพศาลอีกครั้ง ทั้ง
คู่ยังทรงพระปรีชาสามารถในการปกครอง อุปถัมภ์งานทางวิชาการ ในสมัยของจักรพรรดิเจียนหลง
อังกฤษได้ส่งทูตชุดแรกเดินทางเข้าไปถึงจีน และได้เข้าเฝ้าองค์จักรพรรดิที่เมือง เรอเหอ (ปัจจุบันคือ
เจิงเตอ) ซึ่งเป็นเมืองแปรราชฐานในฤดูร้อน เพื่อขอให้จีนเปิดเมือง ทำค้าขายเพิ่มขึ้น แต่ไม่สำเร็จ แม้
อังกฤษยังใช้ความพยายามต่อมาแต่ก็ไร้ผล ต่อมาไม่นานนักอังกฤษกับจีนมีข้อขัดแย้งเกี่ยวกับฝิ่น ซึ่ง
อังกฤษเป็นชาติที่นำเข้าไปขายมากที่สุด สงครามจึงตั้งเค้าขึ้นมา โดยมีสาเหตุจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม
ระหว่างชาติทั้งสองด้วย

สงครามจีน – อังกฤษ ที่เรียกว่า **สงครามฝิ่น** เกิดขึ้นในระยะเวลาที่จีนอ่อนแอเมื่อรวมกับการที่จีน
ล่าหลังโลกตะวันตก จึงทำให้จีนเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ต้องเปิดเมืองทำค้าขายเพิ่ม ถูกจำกัดการ เก็บภาษี เสีย
สิทธิสภาพนอกอาณาเขต เสียฮ่องกงและถูกปรับ ซึ่งทำให้จีนต้องกลายเป็นเบี้ยล่างชาติตะวันตกต่อมา
ถึง ๑๐๐ ปีเต็ม ๆ มิหนำซ้ำในกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ นั้นเอง จีนยังเกิดกบฏมากมายในหลายบริเวณ
ของจักรพรรดิ ที่รุนแรงที่สุดคือ **กบฏไต้ผิง** (ไต้ผิง) หรือบางคนเรียกว่าเป็นการปฏิวัติ ซึ่งนำโดย หง
ชิวฉวน นักศึกษาที่ผิดหวังจากการสอบเป็นข้าราชการและได้รับอุดมการณ์ส่วนหนึ่งมาจากคริสต์ศาสนา
กบฏต่าง ๆ นี้ และภัยธรรมชาติทำให้จีนอ่อนแอลงไปอีก ชาวจีนจำนวนมากได้อพยพออกนอกประเทศ
รวมทั้งมาเมืองไทยของเราด้วย คนจีนในเมืองไทยส่วนใหญ่เป็นพวกแต้จิ๋ว กวางตุ้ง จีนแคะ ฮกเกี้ยน
และไหหลำ ซึ่งมีถิ่นเดิมอยู่บริเวณ ฝั่งทะเลตอนใต้ของจีน

ในครั้งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ผู้ที่แสดงบทบาทสำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์จีน คือ พระนางฉือซี (ซูตี) โดยกุมอำนาจเป็นผู้สำเร็จราชการ และอยู่เบื้องหลังราชบัลลังก์เป็นเวลารวม ๔๘ ปี แม้ว่าพระนางฉือซีจะเป็นคนฉลาด ทะเยอทะยาน ใฝ่อำนาจ แต่ก็เป็นผู้มีความอนุรักษนิยม ดังนั้นในระยะนี้ (ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๔ และ ๕ ของไทย) ความพยายามที่จะปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย จึงไม่ประสบผลสำเร็จ จักรพรรดินิยมตะวันตกยังคงคุกคามจีนอยู่ ประชาชนเดือดร้อนอย่างมาก ในช่วง ๕ ปีสุดท้ายของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ จีนต้องพ่ายแพ้ญี่ปุ่นถูกชาติต่าง ๆ พากันขอสัมปทานดินแดนจีนแห่งละ ๕๕ ปี จนเรียกกันว่า เป็นการ “ผ่าแดงโมจิน” แม้ว่าพวกนักมวยจะลุกฮือต่อต้านต่างชาติ ก็กลับทำให้สถานการณ์เลวลงไปยิ่งขึ้น ดังนั้นการปฏิวัติจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ผู้นำในการปฏิวัติ คือ ดร.ซุนยัตเซ็น (หรือ ซุน จงซาน) ซึ่งทำให้ราชวงศ์ชิงสิ้นสุดลง และนับแต่ ค.ศ. ๑๙๑๒ จีนเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นสาธารณรัฐ (พระราชวังฤดูร้อนตกเป็นสินทรัพย์ของจักรพรรดิองค์สุดท้ายที่ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งคือ ผู่อี๋ (ปู้ยี))

ยุคสาธารณรัฐค.ศ. ๑๙๑๑-๑๙๔๙
(ล้มระบอบกษัตริย์และต่อสู้ชาติมหาอำนาจโดย ดร. ซุนยัตเซ็น)

ด้วยอาณาเขตของประเทศจีนเป็นผืนแผ่นดินที่มีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ไพศาล มีประชากรหลากหลายเผ่าพันธุ์อาศัยรวมกันอย่างหนาแน่น จึงเป็นเรื่องยากที่ระบอบการปกครองของประเทศในขณะนั้นจะสามารถดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง การบริหารงานโดยเหล่าขุนนางในยุคนั้นเต็มไปด้วยการเอารัดเอาเปรียบ จักรราชบังหลวง และการใช้อำนาจหน้าที่เบียดบังผลประโยชน์ จากประชาชนผู้ไร้แค้น

ความตกต่ำ วิกฤตศรัทธาทางการปกครอง ความอดอยาก หิวโหย ความไม่ยุติธรรมในสังคมและภัยทางธรรมชาติในขณะนั้น กลับกลายเป็นแรงผลักดันให้เกิดกระแส แนวความคิด ที่ทำให้ประชาชนชาวจีนอยากเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองประเทศ โดยกลุ่มประชาชนหัวก้าวหน้า ที่อยากมีคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมี “ซุน จง ซาน” หรือ ดร.ซุนยัตเซ็น (จบการศึกษาด้านการแพทย์จากประเทศตะวันตก ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้า และประชาชน มีอิสระทางความคิดมากกว่าประเทศจีน เนื่องจากมีการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย) ได้พยายามเผยแพร่กระแสแนวความคิดที่เห็นควรให้มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในประเทศจีน จากการปกครองในระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ อันมีฮ่องเต้หรือกษัตริย์เป็นประมุข ไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐที่มีตำแหน่งประธานาธิบดีที่มาจาก การเลือกตั้งโดยประชาชน เป็นประมุขของประเทศ ประชาชนมีสิทธิ และเสรีภาพทางความคิด ในการพูด เขียน และเสนอกฎหมายผ่านสภาผู้แทนราษฎร เหมือนกลุ่มประเทศทางตะวันตก ที่มีความก้าวหน้าและทันสมัยในทุกๆด้านในขณะนั้น

แนวคิดของ ดร.ซุนยัตเซน ชัดแจ้ง และถูกต้องตำนจากราชวงศ์แมนจู อย่างเต็มที่รัฐบาลจีน ประกาศให้คำหว่าเขมาถึง หนึ่งแสนปอนด์ เขาจำเป็นต้องหลบหนีออกนอกประเทศ เพื่อ ปลุกกระแสทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของเขา โดยอาศัยเวทีในต่างประเทศ ทั้งอังกฤษ อเมริกา รวมทั้งประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีชาวจีนอาศัยอยู่ เพื่อหาแนวร่วม และเผยแพร่แนวความคิด ซึ่งการต่อสู้ของเขา เป็นไปด้วยความยากลำบากอย่างยิ่ง หลายครั้งเขาถูกกักขัง จนต้องถูกจับขังคุกในต่างประเทศ ที่เขาเดินทางไปครั้งหนึ่งเขาถูกจับตัวได้ที่กรุงลอนดอน ในปีค.ศ. 1896 ด้วยข้อหาบุคคลที่เป็นภัยทางการเมือง แต่เขาก็มัก จะได้รับการช่วยเหลือจากกลุ่มพันธมิตร ประกันตัวช่วยเหลือออกมาได้ทุกครั้ง

ต่อมาความพยายามหลายปีของเขาในต่างประเทศ ได้รับการตอบรับจากประชาชนที่อยู่ในประเทศจีน และที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ อย่างรวดเร็วและหนาแน่น เมื่อการปลุกกระแสทางการเมืองของดร.ซุนยัตเซนได้ปลุกเร้าประชาชนจนถึงขีดสุดแล้ว การปฏิวัติโดยประชาชนเพื่อประชาชนตามแนวทางของดร.ซุนยัตเซนก็เกิดขึ้น อย่างร้อนแรงและขยายวงกว้างไปทั่วแผ่นดินจีนอย่างรวดเร็ว และในที่สุดการปฏิวัติก็เป็นผลสำเร็จ ในวันที่ ๒๙ เดือนสามของจีน (๑๐ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๒ (พ.ศ. ๒๔๕๕) จากหนังสือบทบาทการเมืองจีน โดย สิริ เปรมจิตต์ อดีตเลขาธิการรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ)

หลังการปฏิวัติ ดร.ซุนยัตเซน ได้รวบรวมแกนนำประชาชน จัดตั้งพรรคการเมืองที่มีชื่อว่า “ก๊ก มิน ต้ง” (ก๊ก หมายถึงประเทศ มิน หมายถึง ประชาชน ต้ง หมายถึง พรรค) หรือ อาจเรียกว่า พรรคชาติประชาชนขึ้นที่เมืองกวางตุ้งตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจีน ในตอนนั้น พรรค ก๊กมินต้ง ได้มีมติในนามประชาชนเห็นควรให้ มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของจีน จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองในระบอบประธานาธิบดี ในวันที่ ๑๐ เดือนสิบในปี ค.ศ.๑๙๑๒ และ ดร.ซุนยัตเซน ได้เสียชีวิตให้ หยวน ซี ไช่ นักปฏิรูปคนสำคัญเป็นประธานาธิบดีคนแรก เนื่องจากมองว่าตนเองไม่เคยเรียนรู้ด้านการบริหารมาก่อน

ต่อมาในปี ค.ศ.๑๙๑๕ บ้านเมืองเกิดกบฏคุนหมิงวายุทั่วไปหมด ในระยะนี้เอง หยวน ซี ไช่ ถึงแก่กรรม ดร.ซุนยัตเซน จึงขึ้นรับตำแหน่งประธานาธิบดีคนต่อมา การขึ้นครองตำแหน่งประธานาธิบดี ของ ดร.ซุนยัตเซน ไม่ได้ดำเนินไปด้วยความราบรื่นนัก เนื่องจากประชาชนจีนมีความคุ้นเคยกับระบอบการปกครองที่ใช้อำนาจเด็ดขาดมานานกว่า ๒,๐๐๐ ปี ทำให้ระบอบสาธารณรัฐไม่องอกเงย มีหน้าซ้ำทำให้เกิดการแตกแยกภายในเป็น “ยุคซุนตีก” ภายหลังจากถึงอสัญกรรมของ “หยวน ซีไช่” ประธานาธิบดีคนแรก อีกทั้งทำให้ปัญญาชนบางคนหมดหวังในระบอบประชาธิปไตยแล้วหันไปก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีน (กั๋งฉ่างต้ง) ขึ้นมาในปี ค.ศ. ๑๙๒๑ ในระยะแรกพรรคคอมมิวนิสต์จีนยังมีสมาชิกน้อย และไม่สามารถดำเนินการใดๆได้ ดังนั้นภายใต้การแนะนำของพรรคคอมมิวนิสต์รัสเซียพรรคคอมมิวนิสต์ จึงได้ร่วมมือกับพรรค “กั๋ว มิน ต้ง” ก๊กมินต้ง แต่การร่วมมือก็ไม่ยั่งยืน

ภายหลังจากที่ ดร. ซุนยัตเซน ถึงแก่กรรมในปีค.ศ. ๑๙๒๕ เจียงเจี๊ยนฉือ (เจียง ไค เซก)น้องเขยของเขา เข้ารับตำแหน่งหัวหน้าพรรคก๊กมินต้งต่อไป เจียง ไคเซก เป็นนายทหารจากชนชั้นเจ้า

ของที่ดิน แต่เป็นผู้มีความตั้งใจจะปราบพวกเจ้าของที่ดิน และรวมแผ่นดินจีนให้เป็นปึกแผ่น ภายใต้การนำของรัฐบาลที่เข้มแข็ง แต่พวกชาตินิยมหรือพรรคก๊กมินตั๋งกับพวกคอมมิวนิสต์ต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ที่แตกต่างกัน เจียงไคเช็คกับผู้สนับสนุนเขาในพรรคก๊กมินตั๋งต้องตื่นกลัว เมื่อพบว่าพรรคคอมมิวนิสต์กำลังปล่อยให้ชาวนาครอบครองที่ดินในดินแดนที่ไม่มีขุนศึกปกครอง ดังนั้นในปี พ.ศ. 1926 เจียงไคเช็คจึงทุ่มเทกำลังโจมตีพวกคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ และกดดันให้คอมมิวนิสต์ที่ยังเหลือรอดอยู่ต้องหลบหนี ถอยร่นไปจากภูเขาแถบเกียงสี และถูกกดดันจนต้องอพยพขึ้นไปอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ใกล้กำแพงเมืองจีน เขตเมืองเซินสีและกังสูในเขตพื้นที่มณฑล ซางชื่อ ซึ่งอยู่ใกล้พรมแดนประเทศรัสเซียเพื่อ ทำให้ง่ายต่อการขอรับการสนับสนุนทางด้านการทหาร และยุทธปัจจัยทางการรบ จากพรรคคอมมิวนิสต์รัสเซียได้สะดวกขึ้น ขณะนั้นดูเหมือนว่า ก๊กมินตั๋งเป็นฝ่ายชนะ แต่กองทัพแดงยังคงอยู่ และเหมาะเจาะตุง คือผู้ได้รับการสนับสนุนจากชาวนาผู้ยากไร้และเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ

ยุคสงครามโลกครั้งที่ ๒

ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง(ก่อนปีพ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๘๘) ค.ศ.๑๙๔๑-๑๙๔๕ ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ และความแข็งแกร่งของกองกำลังทหารไม่น้อยไปกว่า อเมริกา อังกฤษและฝรั่งเศส ที่พยายามขยายอิทธิพลเข้ามาในประเทศจีนบางส่วนอยู่ก่อนแล้วตามแนวคิดค่านิยมการล่าอาณานิคมของกลุ่มประเทศมหาอำนาจ

สืบเนื่องจากสงครามกลางเมืองในประเทศจีนและความขัดแย้งในประเทศทำให้จีนอ่อนแอลง จึงเป็นโอกาสของญี่ปุ่นที่จะทำการยึดครองเพื่อแสวงหาทรัพยากรและขยายอิทธิพลตลาดการค้าให้มากขึ้นให้เท่าเทียมกับชาติมหาอำนาจตะวันตก

ทางฝ่ายประธานาธิบดี เจียงไคเช็ค ในฐานะผู้นำพรรค “ก๊กมินตั๋ง”และผู้นำการปกครองของประเทศจีนจึงต้องตกอยู่ในสภาวะของการรับศึกสองด้าน คือศึกภายในที่ต้องทำสงครามแย่งชิงประชาชนและเขตยึดครองภายในประเทศกับพรรคคอมมิวนิสต์จีน แล้วยังต้องคอยระวังศึกภายนอกจากการล่าอาณานิคมของกองทัพญี่ปุ่นอีก

ญี่ปุ่นดำเนินการทางการเมือง โดยอาศัยเหตุผลของความแตกต่างทางแนวความคิด ที่ประเทศจีนมีระบอบการปกครองแบบประธานาธิบดี และประธานาธิบดีเจียง มีท่าทีเข้าร่วมกับสัมพันธมิตร อเมริกา ซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับประเทศญี่ปุ่นในขณะนั้น

เมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย ญี่ปุ่นจึงเริ่มประกาศสงครามเข้ารุกรานประเทศจีน โดยเปิดฉากแนวรบจากทางทิศตะวันออกของประเทศจีนก่อน ในปี ค.ศ. ๑๙๓๗ จากการปะทะกันที่สะพานมาร์โค โปโล (หลู่โกวเฉียว)

ด้วยความรวดเร็วและพร้อมรบของกองกำลังมหาจักรพรรดิญี่ปุ่นประกอบกับอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยกว่า จึงเป็นผลให้ กองกำลัง ก๊ก มิน ตั๋ง ของนายพลเจียง ไคเช็ค ไม่สามารถต้านทานกองกำลังที่แข็งแกร่งของกองทัพญี่ปุ่น เพื่อรักษาฐานที่มั่นเอาไว้ได้ กองทัพญี่ปุ่นบุกรุกไล่

ติดตามสร้างความเสียหายแก่ชีวิต และทรัพย์สินของพี่น้องประชาชนชาวจีนจากเมืองสู่เมือง อย่าง โหดเหี้ยม และทารุณอย่างหาที่สุดมิได้

บทคัดย่อ: เหตุการณ์สำคัญของการบุกโจมตีเมือง ” นาน กิง”ของกองกำลังทหารญี่ปุ่น (จากหนังสือ “หลังเลือดที่ นานกิง”ของ ไอริส ซาง)

กองทัพญี่ปุ่นที่โหมกระหน่ำเข้าตีเมือง “นานกิง” ซึ่งเป็นเมืองหลวงที่สาธารณรัฐจีนเพิ่งจัดตั้ง ขึ้นได้ไม่นาน และเมื่อเมืองทั้งเมือง พ่ายแพ้ใน วันที่ ๑๓ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๓๗ ทหารญี่ปุ่นก็เริ่มฉลอง ชัยในชัยชนะครั้งนั้นอย่างโหดเหี้ยมอำมหิต ชนิดไม่อาจเทียบได้กับเหตุการณ์ไหนในประวัติศาสตร์ โลก

คนหนุ่ม ๆ หลายหมื่นถูกต้อนมารวมกัน จากนั้นก็ถูกไล่ต้อนให้ออกไปออกกันที่นอกเมือง ก่อนที่จะใช้ปืนกลยิงให้ล้มระเนระนาดอย่างเลือดเย็น หรือใช้เป็นหุ่นทดลองคมดาบโดยผูกตาตึงไว้กับ ท่อนไม้กลายเป็นเป้าฝึกแทงปืนทั้งที่ยังมีลมหายใจ หรือราดจนชุ่มด้วยน้ำมันแล้วจุดไฟเผาทั้งเป็น ผู้หญิงถูกข่มขืนถูกทำอานาจารด้วยการตอกลิ้มไว้ตรงอวัยวะเพศก่อนสิ้นใจตายด้วยความเจ็บปวดและ ทรมาน ศพผู้หญิงหลายคนถูกมัดตึงไว้กับเก้าอี้เพื่อสะดวกต่อการเรียงคิวข่มขืนโดยทหารญี่ปุ่น หญิงบางคนถูกบังคับถ่ายภาพเปลือยประกอบการร่วมเพศโดยทหารญี่ปุ่นเพื่อเก็บไว้เป็นที่ระลึก บ้าน เรือนถูกเผาทำลายราบเป็นหน้ากลอง เด็กเล็ก ๆ ถูกทอดทิ้งร้องไห้คร่ำครวญหาพ่อแม่โดยไม่มีใคร สามารถเข้ามาดูแล นานหลายเดือนที่ถนนสายต่างๆในเมืองท่วมสูงด้วยเศษเนื้อมนุษย์ที่ เปื่อยเน่าคละคลุ้ง

ผู้เชี่ยวชาญจากศาลสากลแห่งภาคตะวันออกไกลได้ประมาณการในอีกหลายปีต่อมาพบว่า ในช่วงปลายค.ศ. ๑๙๓๗ต่อต้นปี ค.ศ. ๑๙๓๘ นั้น พลเรือนกว่า ๒๖๐,๐๐๐ คน ในเมือง นานกิง ที่ต้องล้มตายลงด้วยเงื้อมมือของทหารญี่ปุ่น ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญอื่นๆให้การประเมินตัวเลขเอาไว้สูง ถึง ๓๕๐,๐๐๐ศพ นักประวัติศาสตร์ท่านหนึ่งประเมินว่าหากซากศพจากเมือง นานกิงลุกขึ้นยืนต่อ แถวกันได้ แถวของพวกเขาก็จะยาวจาก นานกิงไปจนถึงเมือง หางโจว ซึ่งเป็นระยะทางกว่า ๒๐๐ ไมล์(ประมาณ ๓๒๑ กิโลเมตร) หากดวงเลือดจากร่างกายของพวกเขาก็จะได้เลือดถึง ๑๒,๐๐๐ ตัน และต้องใช้ตู้รถไฟจำนวน ๒๕,๐๐๐ ตู้เต็ม ๆ จึงจะสามารถขนร่างเหล่านั้นได้หมด หรือหากนำร่างเหล่านั้น มาซ้อนกันกองร่างเหล่านั้นก็จะสูงเท่ากับตึกสูงถึง ๗๔ ชั้นเลยทีเดียว

กองกำลัง”ก๊กมินตั๋ง”ของนายพลเจียงไคเช็ค จำเป็นต้องล่าถอยลงมาสมทบกับกองกำลังหลัก ทางภาคใต้ของประเทศจีนใน เขตพื้นที่สามมณฑลคือ มณฑลยูนนาน เสฉวนและกุ่มโจว ซึ่ง ขณะนั้นก็ถูกกองกำลังญี่ปุ่น ที่เดินทัพผ่านประเทศไทย รัฐฉานและประเทศพม่ามุ่งหน้าเข้ามาทาง เหนือเพื่อหวังโจมตี ประเทศจีน จากทางตอนใต้ของประเทศอีกทาง

แต่แล้วเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น ในขณะที่ญี่ปุ่นทำการรบเพื่อเข้ายึดครองที่มั่นสาม มณฑลของจีนอยู่นั้น ญี่ปุ่นก็จำเป็นต้องประกาศยุติการรบ และ ยอมรับการเป็นประเทศ ผู้พ่าย สงคราม เนื่องจากถูก กองทัพของอเมริกา ใช้เครื่องบินทิ้งระเบิดปรมาณู ถล่มเกาะ ฮิโรชิมา และนา งาซากิ จนเกิดความพินาศ สูญเสียจนกองทัพญี่ปุ่นต้องยอมขอยุติสงครามในที่สุด

วันที่ ๖ และ ๙ ส.ค.ปี ค.ศ.๑๙๔๕ ลุกกระเปิดปรมาณูที่ทิ้งลงยัง นครชิโรชิมาและนางาซากิ เป็นผลให้ญี่ปุ่นตกอยู่ในสภาพปรักหักพังประชากรเกือบสองล้านคนต้องเสียชีวิตในจำนวนร้อยละ ๓๐ เป็นพลเรือน เนื้อที่เกือบครึ่งหนึ่งของประเทศถูกทำลายจากการระเบิด

ในส่วนของ ประเทศจีนในตอนนั้น ต้องตกอยู่ในสภาวะตกต่ำ ไร้สาระสาຍไม่ต่างไปจาก ญี่ปุ่นเท่าใดนัก ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศตกอยู่ในสภาวะ อดอยาก แร้นแค้น เนื่องจากการทำ สงครามที่ยาวนานกับญี่ปุ่น กองทัพขาดงบประมาณที่จะดูแล กองทัพ ทหารที่ประจำการในกองทัพ “ก๊กมินตั๋ง” ได้รับคำสั่งให้เคลื่อนกำลัง แยกย้าย กลับไปอยู่ประจำ ณ.ที่ตั้งเดิมของแต่ละ มณฑล ที่ เคยประจำอยู่ การฉ้อราชบังหลวง ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมีมากขึ้น ความไม่ยุติธรรมใน สังคม คนจนถูกเอารัดเอาเปรียบ แผ่ขยายทั่วประเทศจีน

กองกำลัง “เหมา เจ๋อ ตุง ” ที่รวบรวมผู้คนตั้งมั่นอยู่ทางเหนือของประเทศจีน จึงอาศัย โอกาสนี้ ปลุกกระแสโฆษณาชวนเชื่อ ตามแนวทางลัทธิ คอมมิวนิสต์ ที่มุ่งเน้นความสำคัญ กับชนชั้น กรรมกรชน คนยากจนให้ทุกคนมีสิทธิ เท่าเทียมกันในสังคม ปลดแอก ชนชั้นสูง ที่เอารัดเอาเปรียบคน จนให้หมดไปจากสังคมจีน แนวคิดของ “ เหมา เจ๋อ ตุง ” ได้รับการตอบรับ จากชนชั้น กรรมกรชน ที่ เป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศ อย่างกว้างขวาง และเพิ่มแนวร่วมทางความคิดตามอุดมการณ์ คอมมิวนิสต์ เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย รวมทั้ง อดีตทหารในกองทัพของ “ ก๊กมินตั๋ง ” ของประธานาธิบดี ดีเจียงไคเชค บางกลุ่มที่ทนต่อความ แร้นแค้น ขัดสนของสภาวะตกต่ำหลังสงครามไม่ไหว ก็เปลี่ยน อุดมการณ์ หันไปเข้าร่วมกับ กองกำลัง ของพรรคคอมมิวนิสต์ ด้วย (รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน คอมมิวนิสต์(The People Republic of China Communist)

ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

หลังจบสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง ปีค.ศ.๑๙๔๕ สงครามกลางเมืองการปฏิวัติ แย่งชิงประชา ชน ก็เริ่มปะทุขึ้นในประเทศจีน กองกำลังทหาร “ เหมาเจ๋อตุง ” อาศัยความได้เปรียบที่มีกำลังพล ของ “ก๊กมินตั๋ง” บางส่วนที่อดอยากแร้นแค้นจากการทำสงครามและมีแนวคิดที่เบื่อหน่ายระบบศักดินาเข้ามาเป็นแนวร่วม และยังได้รับการสนับสนุน จากประเทศรัสเซีย ช่วยให้ กองกำลังของพรรค คอมมิวนิสต์สามารถ เข้ายึดครองพื้นที่ ของ “ก๊กมินตั๋ง ” ลงมาทางตอนใต้ของประเทศจีนได้อย่างไม่ ยากนัก ขณะนั้น กองกำลัง ก๊กมินตั๋ง ของนายพล เจียงไคเชค ต่างถอยร่นลงไปทางภาคใต้ของ ประเทศ บางส่วนได้ลงเรือแยกย้ายไป ไปตั้งฐานกำลัง ที่เกาะ โพธิ์มูซา หรือเกาะไต้หวันในปัจจุบัน ด้วยมองว่าเป็นเกาะที่อยู่ห่างจากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ น่าจะเป็นฐานสำรองที่ปลอดภัยจากการติดตามโจมตีจากกำลังพลพรรคคอมมิวนิสต์ได้

ฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์ได้สถาปนา สาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้นที่กรุงปักกิ่งในวันที่ ๒๑ กันยายน ค.ศ. ๑๙๔๙ มีประธานพรรคคอมมิวนิสต์ นำโดย “เหมาเจ๋อตุง” และได้จัดตั้งคณะรัฐ บาลขึ้นใหม่ ในวันที่ ๑ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๔๙ โดยมีนายโจวเอนไหล เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐ มนตรีต่างประเทศ ซึ่งใช้เวลา ๔ ปี หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ก่อการปฏิวัติเป็นจนผลสำเร็จ ในปี ค.ศ.๑๙๔๙ หลังการบั่นแตกหัก ในที่มั่นสุดท้าย ของ “ ก๊กมินตั๋ง ” ณ. มณฑลเจียงซู ด้วยการเปิด

แนวรบด้วยกำลังทหารถึงฝ่ายละ ๕-๖ แสนนาย โดยฝ่ายกองกำลังทหารของพรรค “ก๊กมินตั๋ง” เป็นฝ่ายพ่ายแพ้ และเริ่ม ถอยร่น แยกย้ายกันหลบหนี ตามแต่โอกาสและสถานการณ์ จะเอื้ออำนวย กองทัพจีนคณะชาติ ได้จัดวางกำลังไว้ในมณฑลยูนนาน สองกองทัพคือ กองทัพที่ ๘ และกองทัพที่ ๒๖ ที่คุนหมิง และเมิ่งซือตามลำดับ (กองพล ๘๓ เป็นหน่วยที่ขึ้นตรงกับ กองทัพที่ ๒๖) โดยสองกองทัพนี้มีภารกิจทำการรบนองเวลากับกองทัพปลดแอกประชาชนจีนเพื่ออำนวยความสะดวกให้กองกำลังส่วนใหญ่ขนย้ายเข้าสู่เกาะ “ฟอร์ โม ซา ” ได้สะดวกแต่ในที่สุดกองทัพที่ ๘ และกองทัพที่ ๒๖ ก็ถูกกองกำลังปลดแอกตีแตกต้องถอยร่นไปรวมกันที่เมือง “ เมิ่งซือ ” และติดต่อไปทางใต้หวังให้ส่งเครื่องบินลำเลียงมาขนย้ายแต่ก็ดำเนินการได้เพียงแค่ ๑๔ วัน จีนคอมมิวนิสต์ก็ยึดสนามบิน “ เมิ่งซือ ” ไว้ได้ ในที่สุดกองกำลังทั้งสองกองทัพก็ถูกตีแตกเป็นสองส่วน ส่วนของกองทัพที่ ๒๖ แยกพ่ายเข้าไปในลาวและเวียดนาม อีกส่วนหนึ่งแตกพ่ายเข้ามาทางรัฐฉานประเทศพม่า

* นายพลเม่าเจ๋ตุง : ได้ไปตั้งรัฐบาลที่นครปักกิ่ง เมื่อวันที่ ๒๑ ก.ย.ค.ศ.๑๙๔๙ และมี นาย จู เอน ไล เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่างประเทศเมื่อ ๑ ต.ค.๑๙๔๙

* เกาะใต้หวัน : รัฐบาลจีนคณะชาตินิยม ของ จอมพล เจียงไค เช็ก หลังจากได้พ่ายแพ้แก่รัฐบาล สาธารณจีน คอมมิวนิสต์บนแผ่นดินใหญ่ของประเทศจีนแล้วก็ได้หลบหนี ไปตั้งรัฐบาลใหม่ และตั้งที่ทำการรัฐบาล อยู่บนเกาะใต้หวัน หรือ ฟอร์ โม ซา. เมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๐ ซึ่งเกาะนี้ตั้งอยู่ระหว่างฟิลิปปินส์ กับ ญี่ปุ่น ทางทิศเหนือจดทะเลจีนทางทิศตะวันตก กับมหาสมุทรแปซิฟิกทางทิศตะวันออก

เกาะใต้หวัน เป็นเกาะที่มีพื้นดินอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการเพาะปลูก มีเนื้อที่ประมาณ ๑๓,๖๐๐ ตารางไมล์ มีพลเมืองประมาณ ๑๓,๒๕๖,๔๘๑ คน จอมพล เจียงไค เชค ได้เป็นประธานาธิบดี ของรัฐบาลจีนคณะชาตินิยม มาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๔๓ และมีนาย ชง ชง เป็น นายกรัฐมนตรี

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ กองกำลังบางส่วนของ “ก๊กมินตั๋ง” ซึ่งต่อมารู้จักกันในนาม “กองพล ๘๓” ได้ถอยหนีเข้าสู่ดินแดน พม่าผ่านทางรัฐฉาน ด้านเมืองเชียงตุง เมืองสาต แล้วแผ่กระจายลงมาจนถึงบ้านท่าขี้เหล็ก บนฝั่งตรงข้ามอำเภอแม่สายของไทย ด้วยกำลังประมาณ ๑,๗๐๐ นาย ภายใต้การกอดันรุกไล่อย่างหนักหน่วงจากกองทหารพม่า จนเกือบจะสิ้นสภาพ และแตกกระจัดกระจายเหมือนหลาย ๆ หน่วย ที่ถอยหนีเข้าไปในเวียดนามจนสูญสลายไปในที่สุด

วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๙๓ เกิดสงครามเกาหลีเหนือบุกเกาหลีใต้ ประธานาธิบดี แฮนรี่ เอช ทูแมน ซึ่งเฝ้าดูและติดตามการล่มสลายของกองทัพ “ ก๊กมินตั๋ง ” บนแผ่นดินจีนมาอย่างต่อเนื่อง จึงได้ตัดสินใจร่วมกับนาย จอห์น ฟอสเตอร์ ดัลเลส รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ ได้ให้การสนับสนุนทหารจีนที่ตกค้างอยู่ในพม่าอย่างลับที่สุดโดยมอบหมายให้ องค์การข่าวกรองกลางหรือ ซีไอเอ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ เพื่อสร้างแนวยับยั้ง คอมมิวนิสต์ จาก ธิเบต ถึงไทย และสนับสนุนจีนแดง ส่งกำลังเสริมในสงครามเกาหลีหรือสร้างแนวต้านทาน Bruma-China Borderland ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกประการหนึ่ง

กรกฎาคม ๒๔๙๓ นายพล หลี่มี ชาวจีนยูนนาน อายุประมาณ ๕๐ ปี อดีตผู้บัญชาการ มณฑล ทหารบกคุณหมิง ในสมัย พรรครัฐบาล “ ก๊กมินตั๋ง ปีพ.ศ. ๒๔๙๑ ” อดีตแม่ทัพกองทัพที่ ๘ ได้อพยพหลบภัย ผ่านเชียงไฮ้ ไปทางฮ่องกง และหลบหนีเข้าไต้หวัน ในที่สุด ได้รับแต่งตั้ง ให้กลับมาดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการ ทหารจีนกู้ชาติ ในพม่า นายพลผู้นี้เป็นผู้มีชื่อเสียงดี เป็นที่รักใคร่ของ ชาวยูนนาน ได้เลือก ชัยภูมิ เมืองสาต เมืองใหญ่อันดับสอง รองจากเชียงตุง ในรัฐฉาน ของพม่าเป็น กองบัญชาการ ด้วยเห็นว่า เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีเนื้อที่ประมาณ ๖๐ ตารางไมล์ บริเวณรอบนอกมี สันเขาเป็นขอบกำบัง มีลานบินซึ่งทิ้งร้างมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง สามารถใช้เป็นที่ตั้งจอด ของเครื่องบินเล็กขนาดสี่เครื่องยนต์ได้ และที่สำคัญที่ตั้งของเมืองสาตตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียง เหนือของเมืองเชียงใหม่ ห่างจากชายแดนไทยบ้านท่าตอน ต.แม่ฮาด อำเภอฝาง ประมาณ ๖๐ ไมล์ และห่างจากอำเภอท่าลี่เหล็กของพม่า ประมาณ ๔๐ ไมล์ ซึ่งสะดวกต่อการรับสนับสนุนจากสหรัฐ

ในปีพ.ศ. ๒๔๙๔-๒๔๙๕ กองกำลังก๊กมินตั๋งส่วนนี้ได้รับการช่วยเหลือจากโลกเสรีนำโดย สหรัฐอเมริกาโดยมีหน่วยสืบราชการลับ ซีไอเอ เป็นผู้กำกับดูแล ในที่สุดสามารถฟื้นตัวเสริมสร้าง กำลังหลักขึ้นมาเป็นกองกำลังจีนกู้ชาติกองพล ๙๓ ภายใต้การบังคับบัญชา ของนายพล หลี่มี อดีต แม่ทัพกองทัพที่ ๘ ทำให้กองทัพส่วนนี้มีกำลังพลนับหมื่นจากการรวมเอาชนกลุ่มน้อยเข้ามาเป็น ทหาร (คนจีนจากยูนนาน ไทยใหญ่ ชาวเขาเผ่า ม้ง ลีซอ กระเหรี่ยงและชาวจีนโพ้นทะเลบางส่วน) กองกำลังของกองทัพนี้ได้แสดงออกให้เห็นแสนยานุภาพด้วยการ กลับเข้าไปโจมตีและก่อวุ่นวาย กำลังจีน คอมมิวนิสต์ถึง ๓ ครั้ง

ครั้งที่ ๑ เริ่มในเดือนพฤษภาคม ๒๔๙๔ ด้วยกำลัง ๑๐,๐๐๐ นาย

ครั้งที่ ๒ เริ่มในเดือน กรกฎาคม ๒๔๙๔ ด้วยกำลัง ๒,๐๐๐ นาย

ครั้งที่ ๓ เริ่มในเดือน สิงหาคม ๒๔๙๕ ด้วยกำลัง ๒,๑๐๐ นาย

แต่การรบทั้ง สามครั้ง กองพล ๙๓ ก็ต้องประสบกับความพ่ายแพ้ทุกครั้ง เนื่องจากกองกำลัง ของจีนแดง(พรรคคอมมิวนิสต์) มีกำลังพลที่มากกว่า

พ.ศ.๒๔๙๔ -๒๔๙๕ กองทัพพม่าได้พยายามบุกเข้าโจมตี กองกำลังผสมทหารจีนกองพล ๙๓ที่เมืองสาต ตั้งแต่แรกตั้งในเดือนกุมภาพันธ์ มีนาคม พฤษจิกายน ธันวาคม ๒๔๙๔ และในปี ๒๔๙๕ แต่ก็ไม่สำเร็จ พม่า ได้เปิดการโจมตีใหม่ในปี ๒๔๙๖ พร้อมกับดำเนินการทางการทูต โดยได้ร้องเรียนต่อองค์การ สหประชาชาติเพื่อให้มีการขนย้ายกองกำลัง ก๊ก มิน ตั๋ง ออกจากพม่า

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ คณะกรรมการสี่ชาติ ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา ทหารจีนคณะชาติ (ไต้หวัน) ไทยและพม่า ได้ใช้เวลาพิจารณานาน ๖ เดือนในการแก้ปัญหากองกำลังพลัดถิ่นในพม่าใน ครั้งนี้ ในที่สุดคณะกรรมการทั้งสี่ชาติได้ มีมติให้อพยพกองกำลัง ก๊กมินตั๋ง กองพล ๙๓ กลับ ไต้หวัน โดยให้ถือจำนวนตัวเลข ๒,๐๐๐ คนเป็นเกณฑ์ เท่ากับจำนวนทหาร ก๊กมินตั๋งที่หลบภัยเข้า มาอยู่ในพม่าครั้งแรกและกำลังพลของ กองพล ๙๓ ก็อพยพกลับไต้หวันตามโควตา (ในระหว่าง เจริญทางการพม่าได้ทำการรบกดดัน บริเวณ จุดยุทธศาสตร์ รอบเมืองสาตไว้ด้วย)

ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ มีการถอนทหาร ก็กมินตั้งพร้อมทั้งครอบครัวถึง ๓ งวด คือ

งวดที่ ๑ วันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ จำนวน ๒,๐๐๐ คน

งวดที่ ๒ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๗ จำนวน ๓,๐๐๐ คน

(๑๖ มีนาคม ๒๔๙๗ กองบัญชาการทหารจีนที่เมืองสาต ถูกกองกำลังทหารพม่า กว่า ๑๐,๐๐๐ นาย ทิ้งระเบิดโจมตีทางอากาศ ๕ วันเต็มๆ จนถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๔๙๗ จึงเข้า ยึดกองบัญชาการทหารจีนได้สำเร็จด้วยสาเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของการอพยพในงวดที่ ๓

งวดที่ ๓ วันที่ ๑-๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ มีทหารจีนอพยพขนย้ายอีก ๗๐๐ คน รวมการขนย้ายทั้งสิ้น ๕,๗๐๐ คน บวกกับอีก ๒,๐๘๐ เป็นผู้หญิงกับเด็ก เบ็ดเสร็จ ๗,๗๘๕ คน แต่อย่างไรก็ตาม ประมาณกันว่า คงมีกำลังกึ่งทหาร กึ่งพลเรือน (Irregular force) ที่ไม่ยอมอพยพ กับได้หวั่น เหลือตกค้างอีกประมาณ ๕,๐๐๐ - ๖,๐๐๐ คน ซึ่งทางรัฐบาลได้หวั่นประกาศไม่ยอมรับ การดำรงอยู่ของกองกำลังดังกล่าว แต่ก็ยังมีการช่วยเหลือ อย่างลับๆ ผ่านทางสถานทูตจีน ได้หวั่นในประเทศไทย

จากการ สัมภาษณ์ เชิงลึก * พบสาเหตุหลายประการที่ทำให้กองทหาร ก๊กมินตั้ง บางส่วนไม่ ยากอพยพไป เกาะใต้หวั่น เนื่องจาก

1. เกรงว่าเกาะใต้หวั่นเป็นเกาะเล็กๆ อาจมีปัญหาพื้นที่ทำกินไม่เพียงพอ
2. ได้หวั่นมีสภาพเป็นเกาะไม่เคยชินเหมือนอยู่ในชายแดนไทยพม่าที่มีป่าเขาเหมือนยูนนาน
3. ผู้บังคับบัญชาาระดับสูงไม่ให้ไปเนื่องจากเป็นนักรบคนสนิทและมีความสามารถในการรบ
4. พ่อแม่พี่น้องครอบครัวยังอยู่ที่ยูนนาน ต้องรบให้ชนะจะได้กลับบ้านไปอยู่กับพ่อแม่
5. ใครคิดจะทรยศต่อเพื่อนร่วมสาบาน สมควรตาย

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการกดดันด้วยกำลังทหารจากฝ่ายพม่าเพื่อกวาดต้อนกองกำลังทหารจีนคณะชาติกองพล ๙๓ อย่างหนักหน่วงเพียงใดก็ตาม ก็ยังคงมีกองกำลังจีนคณะชาติที่ กำเนิดจากราชฏราวาสสมัครชาวยูนนาน จัดกำลังใหม่ในรูป กองทัพ ๑-๕ ยืนหยัดต่อสู้คอมมิวนิสต์ ต่อไปในรัฐฉานของพม่าโดยตั้งกองบัญชาการใหญ่ที่เมืองเชียงลับ ในรัฐฉาน อาศัยการหาเลี้ยง กองทัพโดยการรับจ้างล่าเลี้ยง ฝิ่น เป็นกองคาราวาน โดยได้กระทำการดังก้าวใน อาณาบริเวณรอย ต่อสามประเทศคือ ไทย ลาว พม่า จนได้ถูกขนานนามว่า “สามเหลี่ยมทองคำ” มาจนถึงปัจจุบัน

ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ กองทัพก๊กมินตั้งทั้ง ๕ กองทัพ ก็ถูกกองทัพพม่าและจีน ผลักดัน อีกครั้งจนไม่สามารถจะดำรงฐานที่มั่นถาวรในพม่าเอาไว้ได้ โดยกองกำลังพม่าได้ผนึกกำลังกับกอง ทัพจีนคอมมิวนิสต์ ๓ กองพล ๒๐,๐๐๐ คน กองพม่า ๖,๐๐๐ คน เริ่มปฏิบัติการกวาดล้าง กลางเดือน ธันวาคม ๒๕๐๓ เข้าโจมตี ยึดสนามบิน ป่าเลี้ยว และกองบัญชาการเมืองเชียงลับได้สำเร็จในวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๐๔ กองกำลังก๊กมินตั้ง ส่วนใหญ่ ต้องหนีข้ามลำโขง เข้าสู่ประเทศลาว ด้านเมือง หลวงน้ำทา แล้วอพยพ ลงมาทางใต้ ที่บ้านห้วยทรายในลาว แล้วข้ามแม่น้ำโขง มาขึ้นฝั่งไทยบริเวณ

หน้าอำเภอเชียงของเดินทางโดยรถยนต์ผ่านดินแดนไทยสู่สนามบินเชียงใหม่พบกับกองกำลังบางส่วนที่อพยพเข้าประเทศไทย ทางอำเภอทางอำเภอฝางและอำเภอแม่สาย

จากเหตุการณ์กวาดล้างในครั้งนี้จึงนำไปสู่การขนย้าย กองกำลังทหารจีนคณะชาติกองพล ๙๓ เป็นครั้งที่สอง โดยเริ่มทำการอพยพในวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๐๔ และสิ้นสุดการขนย้าย วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๐๔ มีกำลังพลรวมทั้งครอบครัว ทั้งสิ้น ๔,๓๔๙ คน ทางกาไร้ได้หวั่น ส่งเครื่องบิน ๔๔ เครื่อง มาขนย้ายลำเลียง ที่สนามบินเชียงใหม่ ๒๐๔ เที่ยวบิน

แต่อย่างไรก็ตาม หลังการอพยพ ก็ยังพบว่ามี ทหาร อาสาสมัครจีน ไม่สมัครใจไปไ้ได้หวั่น อีกประมาณ ๖,๖๕๐ คน เป็นทหาร ๒,๖๐๐ คน และครอบครัวอีก ๑,๔๐๐ คน ขออยู่ที่ประเทศไทย อีกประมาณ ๑,๗๐๐ คน ขออยู่ในพระราชอาณาจักรลาว

กล่าวคือ ระหว่างที่กองกำลัง “ ก๊กมินตั๋ง ” ถูกทางการพม่าและจีนแดง เข้าโจมตี สามารถยึดสนามบิน ป่าเลี้ยว และกองบัญชาการใหญ่ “ ก๊กมินตั๋ง ” ที่เมืองเชียงลับได้ นั้น กองทัพ ๑,๒,๓,๔ และกองพลที่ ๑๔ ได้หนีข้ามแม่น้ำโขงไปฝ่งลาว ที่เมืองหลวงน้ำทา เกือบทั้งหมด ส่วนกองทัพที่ ๕ ของนาย พล ต้วน เป็นกองทัพเดียว ที่ไม่กระทบกระเทือนจากการกวาดล้างครั้งนี้มากนัก นอกจากนี้ ยังมีส่วนกองทัพ ๓ กองพล ๑๒ และกองพล ๑๓ ที่มีฐานที่มั่นบนดอยตุง จ.เชียงราย รอดพ้นจากการโจมตีไปด้วย กองทัพ ๓ กองทัพ ๕ จึงเดินทัพเข้าสู่แนวชายแดนประเทศไทย จากดอยตุงสู่ออยสามเส้า อ.แม่จัน แล้วเดินทางต่อไปยังบ้านถ้ำอ๊อบ อ.ฝาง และดอยแม่สลอง จ.เชียงราย

อีกส่วนหนึ่ง ของกองพล ๑๔ กองทัพ ๓ ของนายพลหลี่ที่ข้ามไปฝ่งลาวก็เดินทัพผ่านมาทางบ้านกว๊าน และต่อมาที่บ้านจัมปอง อ.เชียงของ และได้วางกำลังบนดอยผาหม่นที่บ้านผาตั้ง ซึ่งตัวนายพล” หลี่ เหวิน ฝาน” แม่ทัพ ๓ ก็อพยพเข้าไทย ด้าน อ.เชียงของ ก่อนที่ย้ายมาสมทบกับส่วนใหญ่วู่ที่บ้านถ้ำอ๊อบ อ.ฝาง ในเวลาต่อมา แล้วไม่ยอมเคลื่อนย้ายออกจากประเทศไทยอีกเลย ในปี พ.ศ.๒๕๐๔ หลังจากกองทัพ ๑,๒ และ๔ ถูกอพยพกลับไปไ้ได้หวั่น ในครั้งที่ ๒ เสร็จสิ้นแล้ว ก็เหลือกองทัพ ๓ และกองทัพ ๕ รวมทั้งเงินฮ้ออพยพ พลเรือนเข้าอยู่ในประเทศไทย และมีการรวมตัวกันจัดเป็นหน่วยถืออาวุธในลักษณะคล้ายทหาร ได้ทำความหนักใจแก่รัฐบาลไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจาก รัฐบาลไทยต้องคอยระวังปัญหา ความเข้าใจผิดจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะ พม่า อาจเกิดความเข้าใจผิดคิดว่า รัฐบาลไทยสนับสนุนกลุ่มผู้อพยพเหล่านี้ เข้าไปดำเนินการที่ผิดกฎหมาย ตามแนวชายแดนพม่า)

เนื่องจากตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ - ๒๕๑๐ หลังจาก สหประชาชาติมีมติให้ถอนทหารจีนออกจากพม่า และขอให้รัฐต่าง ๆ งดเว้นการช่วยเหลือ กองพล ๙๓ ยังผลให้กองทัพจีนส่วนที่เหลือ ได้ชักชวนชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ จัดตั้งกองกำลังอิสระของตนขึ้น และรายได้สำคัญที่นำมาเลี้ยง และสร้างกองทัพ ก็คือ การค้ายาเสพติด การเก็บค่าภาษีค่าผ่านด่าน ในเขตอิทธิพลที่ตนเองดูแลอยู่ แหล่งรายได้สำคัญที่นำมาซึ่งเงินทองมหาศาล และชื่อเสียงในฐานะกลุ่มอิทธิพลผู้ค้ำฝั้น คือบริเวณเขตติดต่อของสามประเทศ คือ ไทย ลาว และพม่า หรือ “สามเหลี่ยมทองคำ” นั่นเอง

แต่อย่างไรก็ตาม บริเวณแนวชายแดนไทย ลาว พม่า นอกจากจะเป็นแหล่งผลประโยชน์ของกองทัพ “ก๊กมินตั๋ง” แล้วยังเป็นเขตช่องซุ่มของกลุ่มอิทธิพลอิสระกลุ่มย่อย มีกำลัง ๕๐ – ๑๐๐ คน ถืออาวุธสงคราม ตั้งเป็นกลุ่มอิทธิพลอีกหลายกลุ่มที่ วางกำลังยึดพื้นที่ตามช่องทางต่าง ๆ ทำการค้าสิ่งผิดกฎหมายตามแนวชายแดนไทย พม่า เป็นชนกลุ่มน้อยไทยใหญ่ กะเหรี่ยง คะฉิ่น มูเซอ แทบ ทุกกลุ่มมักจะไม่มียุทธวิธีเป็นหลักแหล่ง และไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบจึงสับสนวุ่นวายกันไปหมด มีการฆ่าฟัน การจี้ปล้น การค้าของเถื่อน ค้ายาเสพติดให้โทษ ทุกกลุ่มหลบซ่อนอยู่ในป่าเขามีอาวุธพร้อม แต่ไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปนัก ดังนั้น แนนอนเมื่อมีการกระทำผิดครั้งใด ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อมูล สังคมจะต้องเหมาว่าเป็นกลุ่มของ กองพล ๙๓ (กองทัพ ๓,๕) ทั้งสิ้น

ปี พ.ศ.๒๕๑๐ หลังเกิดเหตุก่อความไม่สงบ กรณีการแย่งชิงผืน หรือสงครามฝิ่น ระหว่าง กองพล ๙๓ กับกลุ่มอิทธิพลของ ขุนสำ หรือ นายพล จางซีฟู ที่บ้านกว๊าน ในปี พ.ศ.๒๕๑๐ รัฐบาลไทยเริ่มคุมเข้มกับการเคลื่อนไหวของกองพล ๙๓ มากยิ่งขึ้น (ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ สงครามฝิ่นที่บ้านกว๊าน ในเขตประเทศลาว ณ อาณาบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ช่วงวันที่ ๒๖ – ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๑๐)

ปี ๒๕๑๑ เนื่องจากปัญหาเรือรั้งหลายประการที่มีผลกระทบจาก กองทัพอิสระ กองพล ๙๓ สร้างปัญหาตามแนวชายแดนไทย โดยมีได้ตั้งใจ ทางทหารไทยจำเป็นต้องเจรจากับรัฐบาลไต้หวัน เข้ามาช่วยรับผิดชอบแก้ปัญหาแต่ก็ไม่สำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรัฐบาลไต้หวันตั้งเงื่อนไขกับ กลุ่มอิสระ กองทัพ ๓ และกองทัพ ๕ รุนแรงเกินไป

ปี ๒๕๑๓ หลังจากความพยายามเจรจานานกว่า ๒ ปีกว่า ในที่สุดมติ ครม. เมื่อวันที่ ๖ ต.ค.๒๕๑๓ เห็นชอบตามข้อเสนอของ กองบัญชาการทหารสูงสุด ผ่านสภาความมั่นคงของชาติเห็นควรให้ กองทหารจีนคณะชาติ กองทัพ ๓ และกองทัพ ๕ ให้อยู่อาศัยในประเทศไทย โดยกองบัญชาการทหารสูงสุดส่วนหน้า (บก.๐๔) ได้ประสานรายละเอียดกับผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ และเชียงใหม่ โดยกลุ่มอิสระจะต้องยินยอม ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ และอยู่ภายใต้กฎหมายไทย รวมทั้งมอบอาวุธให้อยู่ในความควบคุมของทางราชการแต่ให้คงมีอาวุธเหลือไว้บ้างเพื่อใช้ป้องกันตัว และทรัพย์สิน กับยังคงให้นายพล ต้วน และนายพลหลี ควบคุม ทจช.พลัดถิ่น ในฐานะผู้อพยพต่อไปตามเดิม เพื่อให้การควบคุมบังคับบัญชาเป็นไปโดยแน่นแฟ้น ให้โยกย้ายกำลังบางส่วนไปเข้าที่ทำการบริเวณ ดอยผาหม่น (เพราะ ทจช.เคยอยู่มาก่อน) เพื่อใช้เป็นกำลังป้องกันการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ แต่ยังไม่ได้กำหนดภารกิจให้โดยแนนอน การปฏิบัติการให้อยู่ภายใต้การควบคุมของ กองบัญชาการทหารสูงสุดส่วนหน้า (บก.๐๔) เพื่อมิให้ ทจช.กลุ่มอิสระเรียกร้องสิทธิเกินขอบเขตหรือเพื่อป้องกัน พรรคความมโนนิสต์ไทย แอบอ้างว่ารัฐบาลไทยนำทหารต่างชาติเข้าไปปราบปราม ผกค. ในการนี้ได้จัดทำ และสำรวจสำมะโนครัว โดยถูกต้องแนนอนพร้อมทั้งสำรวจจำนวนอาวุธ ยุทโธปกรณ์ที่มีอยู่ทั้งสิ้นแล้วออกบัตรอนุญาตชั่วคราวในการเดินทางจากพื้นที่หนึ่ง ไปอีกพื้นที่หนึ่ง ตามที่ทางราชการกำหนด

ทางราชการได้ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน ทจช.ให้มีอาชีพทางการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ตั้งเงื่อนไขอย่างเข้มงวด และรัดกุมเพื่อขจัดปัญหาการค้ายาเสพติดให้โทษ แปรกองทหารมาเป็น พลเรือนผู้อพยพพลีภัย ๑๐ ต.ค.๒๕๑๓ การเคลื่อนย้ายผู้อพยพ ทจช. จากบ้านถ้ำจ๊อบ จังหวัด

เชียงใหม่ ของ นายพล หลี่ เหวิน ผาน ๓๐๐ คน และผู้อพยพจาก ดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย ของ นายพล ต้วน ซี เหวิน จำนวน ๒๐๐ คน เคลื่อนที่ผ่านดอยยาว ก่อนเข้าสู่ดอยผาหม่น อันเป็นพื้นที่จัดตั้งบ้านผาตั้งในเวลาต่อมา

การกวาดล้าง ผกค. โดยรอบบ้านผาตั้ง ปี พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๑๗

สรุปผลการปฏิบัติงาน การเคลื่อนย้าย ทจข. ไปตั้งหมู่บ้านตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๓ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ฝ่ายไทยได้ใช้กำลัง ทจข. ผู้อพยพ เข้ากวาดล้าง ผกค. ทั้งโดยอิสระ และร่วมกับ กำลังฝ่ายรัฐบาลรวม ๙ ครั้ง เป็นผลให้สามารถสกัดกั้นการปลุกระดมมวลชน โดยเฉพาะบนพื้นที่ดอยหลวงใต้โดยเด็ดขาด จำกัดเสรีในการแสวงหาเสบียง และเพิ่มเติมกำลังในเขตพื้นที่ ดอยหลวง ดอยยาว และดอยผาหม่นจังหวัดเชียงรายให้ความปลอดภัยแก่เส้นทางคมนาคม ระหว่างทางหลวงจาก อำเภอ เทิง – อำเภอเชียงของ ซึ่งแต่เดิมไม่มีความปลอดภัยแก่ประชาชน และเจ้าหน้าที่ที่ใช้ เส้นทางสายนี้เลย และมีผลทางด้านจิตวิทยาทำให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตดังกล่าวเกิดความเชื่อมั่นในกำลังฝ่ายรัฐบาล ประกอบสัมมาชีพโดยปกติ บางส่วนที่เคยอยู่ใต้อิทธิพลของ ผกค. ก็กลับใจเข้ามาขอตัวต่อฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล

จากการเข้ากวาดล้าง ผกค. ที่บ้านผาตั้ง ในครั้งนั้นมียอดการสูญเสียของ ทจข. ผู้อพยพ เสียชีวิตจากการรบ ๘๑ นาย บาดเจ็บจากการรบ ๒๖๖ นาย ในเดือน มกราคม ๒๕๑๖ มีผู้อพยพ ทจข.เข้าสู่พื้นที่บ้านผาตั้ง รวมทั้งสิ้น ๕,๒๔๒ คน แบ่งออกเป็น

ทจข.ทัพ ๓ บ้านถ้ำงอบ จ.เชียงใหม่ ภายใต้การดูแลของนายพล เหวิน ผาน จำนวน ๒,๙๑๕ คน แยกเป็นทหาร ๑,๘๒๙ นาย ครอบครัวยุ ๑,๐๘๖ คน (กำลังทหารที่ไปประจำผาตั้ง ๗๕๐ นาย)

ทจข.ทัพ 5 ดอยแม่สลอง จ.เชียงราย ภายใต้การดูแลของ นายพล ต้วน ซี เหวิน จำนวน ๒,๓๒๗ คน แยกเป็นทหาร ๑,๔๙๕ นาย ครอบครัวยุ ๘๔๒ คน กำลังทหารไปประจำ บ้านแม่แอบ (เป็นหมู่บ้านบริเวณติดเชิงเขา ดอยหลวง ฐาน ผกค.ในอำเภอ เชียงแสน) จำนวน ๗๑๐ นาย

ในขณะที่การดำเนินการเคลื่อนย้าย ทหารจีนคณะชาติ ไปเข้าที่ตั้งหมู่บ้านแห่งใหม่ ที่บ้านผาตั้ง และดอยหลวง ด้านทิศตะวันออกจังหวัดเชียงราย เพื่อลดอิทธิพล ผกค. ในปี ๒๕๑๔ นั้น ในส่วน บก.ทหารสูงสุดส่วนหน้าได้เข้าไปสำรวจ จัดทำบัญชี ทะเบียนบ้าน ประวัตินุคคลที่มีอายุ ๑๒ ปีขึ้นไป พร้อมทั้งออกบัตรประจำตัวให้จากการสำรวจพบว่า ผู้อพยพ ทจข.มิได้มีที่อยู่เฉพาะที่ดอยแม่สลองเท่านั้น แต่ยังมีหมู่บ้านผู้อพยพที่เป็นบริวารของแต่ละกองทัพบก กระจายอยู่ตามแนวชายแดนไทย พม่า คือที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงรายอีก รวม ๑๓ แห่งคือ

***จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๒ พื้นที่คือ ช่องทางบ้านแม่อบ(บ้านรักไทยปัจจุบัน) บ้านนาป่าแยก อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

***จังหวัดเชียงใหม่ ๘ ที่ คือ บ้านเมืองแหง บ้านเปียงหลวง บ้านแกนอัย(อ.เชียงดาว) บ้านเมืองนะใต้(หนองอูก) บ้านถ้ำงอบ(บ้านกิวเคาะ) บ้านสันมะกอกหวาน(อำเภอฝาง) บ้านหลวง (อำเภอฝาง) บ้านเมืองงาม(อ.แม่ฮาด)

*** จังหวัดเชียงรายอีก ๓ พื้นที่ ดอยแม่สลอง อำเภอแม่จัน บ้านแม่แอบ อำเภอเชียงแสน บ้านผาตั้งอำเภอเชียงของ

กำเนิดบ้านรักไทย

บ้านรักไทย มีที่ตั้งห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประมาณ ๔๕ กิโลเมตร ในบริเวณหุบเขาติดแนวชายแดนไทย – พม่า เขตรัฐฉาน

แต่เดิมสภาพภูมิประเทศของหมู่บ้านรักไทย ส่วนใหญ่เป็นป่าหุบเขาสลับกับ ป่าไม้เบญจพรรณ ปกคลุมยอดเขาสูงอยู่ทั่วไป ไม่มีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยมากนัก พบเพียงชาวเขาเผ่าม้ง ๔ – ๕ ครอบครัว ประกอบอาชีพทำไร่ฝิ่นและไร่ข้าวโพด ปลูกพืชผัก กระจายตัวแยกกันอยู่ห่างกันในบริเวณเชิงเขา ดอยต่องมอก ยอดเขาที่สูงที่สุดใกล้หมู่บ้านรักไทย ซึ่งเป็นทิวเขาบริวารทิวเขาถนนธงชัย แนวแบ่งเขตแดนธรรมชาติที่ทอดยาว กั้นพรมแดนไทย-พม่า ที่ทอดขวางเป็นแนวยาวจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนไปจนถึงจังหวัดเชียงราย ในช่วงหลังเมื่อมีคนเข้ามาอยู่ในพื้นที่นี้มากขึ้น ชนพื้นเมืองเหล่านั้นได้เรียกชื่อบริเวณบ้านรักไทยว่า บ้านแม่ฮอดใหม่ สันนิษฐานว่า น่าจะมีความมุ่งหมายให้คล้องจองกับบ้านแม่ฮอดหลวงที่อยู่ตรงข้ามบ้านแม่ฮอดใหม่แห่งนี้ในเขตพม่า (แม่ฮอด เป็น คำที่มาจากภาษาจีนว่า หมี่ ฮอด ความหมาย หมี่ แปลว่า ข้าว ฮอด แปลว่า ที่เก็บรวบรวมข้าว บางครั้งคนไทยใหญ่ก็เรียกหมู่บ้านนี้ว่า ไท้งเยข้าว ซึ่ง ไท้ง หมายถึง ทุง เยข้าว หมายถึง ยุงฉางเก็บข้าว) เนื่องจากบริเวณหมู่บ้านแห่งนี้คงเป็นที่ปลูกข้าวไร่ และมีที่ราบเล็กน้อยเหมาะแก่การสร้างยุงฉางเก็บข้าว หลังฤดูเก็บเกี่ยว

ก่อนหมู่บ้านแม่ฮอดใหม่ (รักไทย) จะกลับกลายมาเป็นหมู่บ้านกักกันตั้ง อดีตทหารจีนคณะชาติกองพล ๙๓ ในปัจจุบันนั้น มีความเป็นมาจากเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๔ หลังจาก กองกำลังอดีตทหารจีนคณะชาติ กองพล ๙๓ กองทัพ ๓ นายพลหลีเหวียนผาน หรือนายพลหลี และทัพ ๕ ของนายพลตันซีเหวียน หรือนายพลตัน มีความจำเป็นต้องนำกำลังทหาร ทจช. เข้ามาหลบภัยทางการเมืองบริเวณแนวชายแดนไทย

ทัพ ๓ ของนายพลหลี มีฐานบัญชาการใหญ่ที่บ้านถ้ำงอบ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ทัพ ๕ ของนายพลตัน มีฐานบัญชาการใหญ่ ที่ดอยแม่สลอง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ในการเข้าสู่พื้นที่เป้าหมายได้มีการ กำหนดให้มีการวางตำแหน่งกองกำลังแยกออกเป็นชุดเล็ก ๆ เพื่อให้สามารถเฝ้าระวังป้องกันตนเองและ การแบ่งออกเป็นชุดเล็ก ๆ ช่วยให้ง่ายและสะดวกต่อการบริหารจัดการเลี้ยงกองทัพตนเองให้อยู่รอดได้ การกระจายกำลัง เป็นกองร้อย แยกกันไปประจำ

ในบริเวณแนวชายแดนไทย – พม่า เพื่ออาศัยความทุกข์กันดารและเสี่ยงภัยในพื้นที่บริเวณแนวตะเข็บชายแดน เก็บภาษีค่าผ่านด่าน และการให้ความคุ้มครองแก่ พ่อค้า คาราวานสินค้า ที่เดินทางค้าขายระหว่างประเทศไทยและพม่า รวมทั้งเป็นการเฝ้าระวังป้องกัน การบุกโจมตีของพรรคคอมมิวนิสต์พม่าด้วย

ประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ นายพลหลี่ ผู้บังคับบัญชาฐานทัพบ้านถ้ำง้อบ จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีบัญชาการให้ กุงเจาหล่ง ผู้บังคับกองร้อย นำกำลังทหารในสังกัดกองพล ๙๓ จำนวน ๑๕๐ นาย เข้าไปประจำการที่ช่องทางบ้านนาอ่อน (บริเวณแนวชายแดนไทย ด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้านนาป่าแปก อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตรงข้ามหมู่บ้านนาอ่อน ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตประเทศพม่าและห่างจากช่องทางบ้านรักไทยไปทางทิศใต้ประมาณ ๖ กิโลเมตร) เพื่อแสวงหาทำเลที่อุดมสมบูรณ์ ไร่รองรับครอบครัว ทหารจีนคณะชาติ และช่องทางการค้าที่จะได้เงินมาสนับสนุนกองทัพ

กุงเจาหล่ง ออกเดินทางด้วยเท้าและม้าต่าง จากกองบัญชาการบ้านถ้ำง้อบ จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านเส้นทางสันเขาถนนธงชัย บริเวณแนวชายแดนไทย – พม่า กว่า ๖ วันจึงเดินทางถึงดอยต่อง มอก ใกล้หมู่บ้านรักไทย (แม่ฮ่อ) หลังจากพักนอนหนึ่งคืน รุ่งเช้าจึงออกเดินทางต่อ ไปยังช่องทางนาอ่อน หรือต่อมาเรียกว่าช่องทางบ้าน นาป่าแปก

กุงเจาหล่ง นำกำลัง ๑๕๐ นาย เข้าประจำการปรับพื้นที่และสร้างฐานบังคับการและเริ่มหักร้างถางพง ทำเส้นทางอำนวยความสะดวกแก่พ่อค้าจากนั้นได้ส่ง กองกำลังกำลัง ๓๐ นาย เดินทางกลับไปที่บ้านถ้ำง้อบเพื่อรายงานตำแหน่งที่ตั้ง ให้นายพลหลี่ทราบ

ตลอดระยะเวลา ๓ ปี ที่กุงเจาหล่ง มาอยู่ในพื้นที่ เขาสามารถบริหารธุรกิจเก็บค่าผ่านทางและการให้ความคุ้มครองคาราวานสินค้า จากช่องทางบ้านนาป่าแปกของไทยผ่านเข้าไปในเขตพม่าบ้านหัวฮะ ดอยกลาง จนถึงฝั่งแม่น้ำสาละวิน ก่อนพ่อค้าจะนำสินค้าข้ามแม่น้ำสาละวินส่งไปถึงเมืองตองยี ของพม่า มีรายได้มากมายพอเหลือให้นำส่งกลับไปให้นายพลหลี่ในช่วงปีแรก แต่มาในปีหลังไม่ได้ส่งเงินกลับไปเลย จากสาเหตุที่ไม่มีการส่งรายได้กลับคืนกองทัพนี้เอง

ต่อมาได้ มีนายทหาร ๓ คน ในบังคับบัญชาของกุงเจาหล่ง ได้แอบกลับไปรายงานให้ นายพลหลี่ ทราบ ว่ากุงเจาหล่งคิดแข็งข้อ แยกตัวเป็นอิสระ ไม่ส่งเงินกลับมากองทัพ จึงเป็นผลให้ประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ นายพลหลี่จึงสั่งการให้ หูจิงจื่อ เจ้าฟ้าเลาหู่ ตำแหน่งผู้บังคับกองพัน พร้อมด้วยนายทหาร ๑๐๐ นาย นำกำลังหวังเข้ามาสอบสวนหาความจริง แต่ปรากฏว่า กุงเจาหล่งพร้อมทหารใต้บังคับบัญชา ได้หนีออกไปทางทิศตะวันตกเข้าเมืองกะเหรี่ยงและวางอาวุธสลายกำลังในพม่าโดยไม่อยู่รอให้สอบสวน

กองกำลังเจ้าฟ้าเลาหู่ เมื่อตามตัวกุงเจาหล่ง ไปถึงบ้านในสอย ตำบลปางหมู และทราบว่า กุงเจาหล่งหนีเข้าพม่าไปแล้วจึงถอนกำลังทหารกลับมาตั้งฐานกองร้อยที่ดอยต่อง มอก ยอดเขาสูงเขตพม่าที่อยู่ใกล้บริเวณบ้านรักไทยในปัจจุบัน ด้วยมองว่าเป็นชัยภูมิที่ดี เหมาะแก่การสร้างฐานทัพ และสามารถพัฒนาเส้นทางทำธุรกิจหาเงินช่วยเหลือกองทัพได้ เนื่องจากอยู่ในช่องทางใกล้บ้านแม่ฮ่อหลวงเขตพม่า และสามารถทำทางผ่านด่านหัวฮะ ดอยกลาง ในเขตพม่า จนถึงฝั่งแม่น้ำสาละวิน

(น้ำคองของพม่า) ซึ่งในตอนนั้นมีชาวเขาเผ่าม้งเข้ามาอาศัยทำไร่ฝิ่นในบริเวณเชิงเขาและบริเวณด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านรักไทย (ใกล้เคียง ๓) อีกสองสามครอบครัวในลักษณะแยกกันทำสวน ห่างกันออกไปเป็นหย่อมๆบริเวณเชิงเขา

เมื่อการบุกเบิกที่ทำกินใหม่เป็นไปได้ด้วยดี ต่อมาประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๖ จึงมีครอบครัวทหารจีนคณะชาติกองพล ๙๓ จากบ้านถ้ำงอบ ประมาณ ๓ - ๔ ครอบครัวเริ่มอพยพติดตามสามีที่เป็นทหารเข้ามาปลูกสร้างบ้านเรือนไม้ไผ่มุงด้วยหญ้าคา ทำสวนทำไร่ในเขตพื้นที่บ้านรักไทย (แม่ฮ่องสอน) อันเป็นจุดกำเนิดของหมู่บ้านรักไทยตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (ครอบครัวที่เข้ามาครั้งแรกคือ ครอบครัวของนายโกวอี้ฉ่าย หยางเจิ้งอว และนางหลงเชียน แซ่หลิน นายหลิวหลงเหวิน เป็นต้น)

ซึ่งในเวลานั้นนอกจากกองพล ๙๓ แล้ว ยังมีกองกำลังติดอาวุธที่เดินทางผ่านไปมา บริเวณใกล้เคียงอีกหลายกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดใหญ่ คือ กลุ่มขุนสา (นายพลจางซีฟู) ซึ่งเป็นปรปักษ์กับกองพล ๙๓ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ เมื่อครั้งเกิดสงครามแย่งชิงฝิ่นกันที่บ้านกว๋านเขตประเทศลาว ซึ่งได้แผ่อิทธิพลจากทางด้านทิศตะวันออกของบ้านรักไทย คือบริเวณบ้านหัวเมือง นามน ของพม่าลงมาจนถึงบ้านห้วยผา บ้านแม่สุยะเขตตำบลห้วยผาในปัจจุบัน และลึกเข้ามาถึงดอยสามแสน (ตั้งอยู่ใกล้พระตำหนักปางตองในปัจจุบัน)

ซึ่งได้เกิดเหตุการณ์กรณีพิพาทเมื่อกลุ่มโกกั้งจากเขตรัฐฉานพม่าได้นำกำลังติดอาวุธเข้ามาตั้งด่านเก็บภาษีที่ดอยสามแสน ทับเขตอิทธิพลของขุนสา หลังโกกั้งเข้ามาอยู่ได้ประมาณ ๑ เดือน กองกำลังของขุนสาประมาณ ๔๐๐ นาย ได้เข้าโจมตีฐานโกกั้งในตอนตี ๔ เกิดการยิงต่อสู้กันจนถึง ๕ โมงเช้า การโจมตีอย่างไม่คาดฝัน ทำให้ทหารของโกกั้งไม่ทันระวังตัวจนต้องเร่งถอยหนีอย่างไม่คิดชีวิต บางคนไม่มี แม้แต่เสื้อผ้าติดตัวต้องรีบวิ่งหนีเข้ามาขอความช่วยเหลือจากกองพล ๙๓ ที่ดอยตอง มอก กองกำลังขุนสาตามมาถึงสะพานนาป่าแบก ก็หยุดแค่นั้นเนื่องจากไม่ยากเข้าเขตกองพล ๙๓ เพื่อเสี่ยงต่อการปะทะกับกองพล ๙๓

หลังการพิสูจน์ทราบ พบว่าพวกกลุ่มโกกั้งเสียชีวิต ๔ นาย ได้นำศพมาฝังที่สวนชาบ้านรักไทยในปัจจุบัน

ด้วยสถานการณ์ที่ต้องอยู่ท่ามกลางกองกำลังติดอาวุธ หลายฝ่ายในพื้นที่แนวชายแดนไทย - พม่า ในตอนนั้น ประกอบกับแนวความคิดที่ต้องการขยายแนวเขตพื้นที่ทำกิน และดูแลผลประโยชน์ในธุรกิจคุ้มครองสินค้าข้ามเขตแดนไทยและพม่าในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ นายพลหลีเหวินผาน จึงมีบัญชาการให้เจ้าฟ้าเลาหย่าง (หย่างไคซิง) ผู้บังคับหมู่กองร้อยพร้อมด้วยรองผู้บังคับกองร้อยหย่างจงเซี่ยะ (ต่อมาได้รับการโอนสัญชาติเป็นคนไทย ชื่อ นายจำเริญ ทวีอภิรดีศิริ) นำกำลังทหารพร้อมอาวุธจำนวน ๑๕๐ นาย จากฐานปฏิบัติการบ้านถ้ำงอบ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ นำกำลังเข้ามาเสริมอีกและเท่าที่นั่นยังไม่พอ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ก็ยังมีการเสริมกำลังพลจากกองบัญชาการบ้านถ้ำงอบมาอีก ๑๐๐ นาย

เมื่อมีกำลังพลมากขึ้นการย้ายติดตามสามีของครอบครัวทหารจีนคณะชาติ กองพล ๙๓ ก็มีเข้ามาเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นชุมชนเล็ก ๆ ที่มีทหารใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับ พลเรือนอย่างกลมกลืน

กล่าวคือ มีการจัดระบบกฎเกณฑ์การปกครองของชุมชนตามระบบของทหาร เริ่มจากมีการวางกำลังป้องกันตนเองในตำแหน่งรอบ ๆ หมู่บ้านรักไทย (ทิศเหนือบริเวณหัวสะพาน ดอยตอง มอก และช่องทางบ้านรักไทยที่บริเวณด้านทิศใต้ สำนักสงฆ์บ้านรักไทยบน เนินเขาใกล้อ่างสามในปัจจุบัน ทิศตะวันออกบริเวณสันเขาใกล้ศาลเจ้าเมือง และศาลเจ้าทหารในปัจจุบัน ทิศตะวันตกแนวสันเขา หลังศาลเจ้าไทยใหญ่) ซึ่งนอกจากมีการวางกำลังชุดละ ๓๐-๔๐ คนรอบหมู่บ้านแล้ว ก็ยังมีการวางกำลังในลักษณะเป็นจุดตรวจที่สำคัญ ที่ได้มีการบุกเบิกเส้นทางใหม่ ๆ ให้การรวานสินค้าจากไทยและพม่าเดินทางผ่านก็คือ ด้านตรวจบ้านหัวสะพาน ดอยกลาง ผังน้ำคง และอีกเส้นทางหนึ่งที่สำคัญก็คือ ด้านตรวจที่บ้านแม่หอหลวง (ด้านตรวจทุกด้านตั้งอยู่ในเขตพม่า) บางจุดตรวจต่อมาก็มีการแบ่งปันผลประโยชน์ สำหรับพันธมิตรเก่าที่เคยช่วยรบ ตั้งแต่อยู่ในพม่าก็คือ จุดตรวจดอยกลาง ใกล้แม่บ้านคง (แม่บ้านสาละวิน) จะมีการวางกำลัง ๒ จุด คนละฟากเขา ดอยกลาง ในจุดหนึ่งเป็นของกองพล ๙๓ อีกจุดหนึ่งเป็นของกองกำลังติดอาวุธกลุ่มปะโอ (ชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในเขตรัฐฉาน)

หลังปี พ.ศ.๒๕๑๘ เป็นต้นมา การจัดระเบียบของหมู่บ้านแม่หอใหม่ (บ้านรักไทย) ได้มีความชัดเจนมากขึ้น มีการสร้างยุ้งฉางเก็บข้าวที่นายพลหลี่ ส่งมาให้ มีการสร้างคุกใต้ดิน คุกไม้บนดิน สำหรับลงโทษทหาร และชาวบ้านที่ผ่านการพิจารณาศาลเตี้ยตามขบวนการยุติธรรมที่ประกอบด้วยคณะกรรมการหมู่บ้าน ทหารและคณะลูกขุน หากมีโทษหนักก็ต้องจำคุกใต้ดิน เต็มที่ไม่เกินสองเดือน

ทหารชั้นประทวนจะได้รับอัตราเงินเดือน เดือนละ ๕๐ พร้อมข้าวสาร ๑ ปี๊บกว่า ๆ ส่วนกับข้าวก็ได้จากการปลูกผัก เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ และการเข้าป่าล่าสัตว์ซึ่งในขณะนั้นยังมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่มาก เครื่องอุปโภค บริโภค เวชภัณฑ์ยา อาหาร ข้าวสาร ก็จะมีการจัดขบวนม้าต่าง เดินทางผ่านป่าเขา ที่สูงชันลงไปรับซื้อมาจากตำบลหมอกจำแป่ สินค้าบางอย่าง เช่น ข้าวสาร จะมีผู้จัดซื้อแล้วบรรทุกมาก็บรรทุกโดยสารจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนนำส่งที่บ้านห้วยขาน หมู่ที่ ๓ ตำบลหมอกจำแป่ จากนั้นจึงขนใส่ม้าต่างเข้าสู่หมู่บ้านรักไทยต่อไป

ในส่วน of ชาวม้งที่เคยอาศัยอยู่ในบริเวณบ้านหัวสะพาน และดอยตอง มอก ที่เคยทำไร่ผืนอยู่ก่อนที่กองพล ๙๓ จะเดินทางเข้ามาตั้งแต่หลังปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ก็เริ่มทยอยย้ายบ้านเรือนลึกเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ประเทศไทยมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในบริเวณด้านทิศใต้ของหมู่บ้านรักไทยบางส่วน แต่ส่วนใหญ่ชาวม้งจะไปรวมกลุ่มกัน บริเวณบ้านนาป่าแปกในปัจจุบัน เนื่องจาก

- สภาพพื้นดินจืดเนื่องจากปลูกฝิ่นมานาน
- เขตแนวชายแดนพม่ามีกองกำลังติดอาวุธ หลายฝ่ายอาจได้รับผลกระทบจากการสู้รบ
- มีชาวม้งจากบ้านผาตั้ง จังหวัดเชียงราย ย้ายหนีการปราบปรามคอมมิวนิสต์ของเจ้าหน้าที่เข้ามาที่บ้านนาป่าแปกมากขึ้น (ชาวม้งมีบัตรประชาชนไทย) ซึ่งการอยู่รวมกลุ่มกันมาก ๆ มีผลต่อความมั่นคงทางจิตใจ
- สภาพภูมิประเทศบ้านนาป่าแปก มีแม่น้ำไหลผ่าน พื้นดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพทางการเกษตร

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้มีนายทหาร ๒ นาย ได้รับการมอบหมายจากกองบัญชาการทหารสูงสุด (บก ๐๔) ให้เข้ามาดูแลตรวจเยี่ยม ประชุมชี้แจง ให้คณะกรรมการหมู่บ้าน และนายทหารระดับสูงของ ทจช. บ้านรักไทย ได้รับทราบถึงสาระสำคัญในการอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ควบคุมของหมู่บ้านรักไทย คือ

- . การกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินซึ่ง บก ๐๔ ได้เข้าเขตป่าสงวนแห่งชาติจำนวน ๓,๕๐๐ ไร่ โดยแบ่งจัดสรรเป็นพื้นที่ทำกิน ๒,๕๐๐ ไร่ เขตที่อยู่อาศัยประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่
- . การกำหนดให้ผู้อพยพ ครอบครัว อติตทหารจีนคณะชาติ กองพล ๙๓ สามารถเดินทางไปมาได้ในเขต ๓ จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน ผู้มีความประสงค์จะออกนอกพื้นที่จะต้องขออนุญาตจากผู้อำนวยการ บก ๐๔ ก่อนทุกครั้ง และไปได้ไม่เกิน ๑๒ วัน

ในช่วงนี้เริ่มมีเจ้าหน้าที่บ้านเมืองฝ่ายปกครองจากอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนเข้ามาดูแลพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นชุดปฏิบัติการตำรวจตระเวนชายแดน(ต.ช.ด.) เข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการบริเวณด่านตรวจคนเข้าเมือง บริเวณทิศตะวันตกของหมู่บ้านแต่ไม่ได้มีการเรียกเก็บค่าผ่านด่านแต่ประการใด เป็นเพียงตรวจตราดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดนในด้านนี้เท่านั้น ซึ่งการเข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการของ ตชด. ก็ไม่ได้อยู่ประจำตลอดปี เป็นเพียงการอยู่ชั่วคราวเพียง ๑ – ๒ เดือนก็กลับ

ต่อมาก็เป็นหน้าที่ของฝ่ายทหารพรานเข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการดูแลความสงบจนถึงประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๗ จึงเป็นการควบคุมของชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจ ๓๒๗. เข้ามาดูแลทางด้านความสงบและพัฒนาหมู่บ้าน มีการฝึกชุดรักษาป้องกันหมู่บ้าน (ชรบ.)

พร้อมทั้งมีการมอบอาวุธปืนลูกซองให้หัวหน้าชุดไว้ป้องกันหมู่บ้าน ก่อนจะมีการเปลี่ยนชุดควบคุมเป็นชุดทหารพรานกองกำลังนเรศวร ชุดปฏิบัติการรบพิเศษ ๕๑๖ และพัน ร.๑๗๓ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีหน่วยงานฝ่ายปกครองของไทยเข้ามาอยู่ในพื้นที่ มีหมู่บ้าน มีโรงเรียน แต่แนวชายแดนด้านนี้ก็ยังไม่สงบ เมื่อประมาณปี ๒๕๒๖ กองกำลังติดอาวุธของขุนสำ นายพลจางซีฟู ซึ่งประกอบธุรกิจยาเสพติดบริเวณแนวชายแดน ทั้งเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ได้ถูกกองกำลังทหารไทยเข้าทำลายแหล่งผลิตที่บริเวณบ้านหินแตก บ้านเทอดไทย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นฐานกำลังขนาดใหญ่ที่มีการตั้งโรงงานผลิตเฮโรอีน ก่อนลักลอบลำเลียงเข้าสู่ประเทศไทย

จากการถูกทำลายฐานทัพที่บ้านหินแตกของขุนสำ จึงเป็นเหตุให้ขุนสำได้มีการเคลื่อนย้ายกองกำลังหลบมารวมกับกองกำลังอีกส่วนหนึ่งที่บ้านหัวเมือง (เขตพม่าตรงข้ามตำบลห้วยผาของ ไทย) และได้เปลี่ยนแนวมาย้ายอิทธิพล ในบริเวณแนวชายแดนใกล้หมู่บ้านรักไทย หวังช่วงชิงพื้นที่ทำกินของกองพล ๙๓ ในเขตพม่า

ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ – ๒๕๒๘ เป็นต้นมา แนวรบที่กองพล ๙๓ ได้วางกำลังเพื่อทำธุรกิจค้ำครองสินค้าตั้งแต่บ้านหัวสะ ดอยกลาง ริมฝั่งแม่น้ำคง และบริเวณบ้านแม่ฮหลวงเข้ามาจนถึงดอยตอง มอกใกล้หมู่บ้านรักไทย มักจะถูกกองกำลังของขุนสำลักลอบเข้ามาโจมตีเพื่อหวังเข้าก่อกวนและช่วงชิงพื้นที่ทำกิน และใช้เส้นทางอำนวยความสะดวก ในการลำเลียงฝิ่นและเฮโรอีน ซึ่งได้เข้ามาตั้งโรงงานผลิตอยู่ใกล้หมู่บ้านรักไทยขณะนั้น

เพื่อเป็นการลดอิทธิพลและจำกัดเส้นทางลำเลียง ยาเสพติดของกลุ่มขุนสำ รัฐบาล ไทยจึงได้ขอความช่วยเหลือไปยังกองพล ๙๓ ฐานปฏิบัติการใหญ่จากบ้านถ้ำจอบของนายพลหลีเห เวินผาน เพื่อส่งกำลังทหารเข้ามาเสริมแนวชายแดนด้านนี้เพิ่มขึ้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ นายพลหลีเหจึงมีบัญชาการให้กองกำลังกองพล ๙๓ จำนวน ๒๐๐ กว่า นาย พร้อมกับกองกำลังพันมิตรของกลุ่มว่าจำนวน ๓ กองร้อยประกอบด้วย กองกำลังเจ้าฟ้ามหา ชาง ๑ กองร้อย กองกำลังไอเสี่ยวซือ ๑ กองร้อย และกองกำลังถิ่นกวงหมิง ๑ กองร้อย รวม มีทหาร ๕๐๐ กว่านาย เดินทางจาก ถ้ำจอบผ่านมาบริเวณแนวชายแดนไทย – พม่า เข้าสู่หมู่บ้านรัก ไทย แต่เมื่อเดินทางเข้ามาถึงทางบ้านนามน ไกลบ้านห้วยผึ้ง และบ้านทรายขาว ของตำบลห้วยผา ในปัจจุบันก็ถูกกองกำลังขุนสำซุ่มโจมตี แต่การปะทะครั้งนั้นกองกำลังขุนสำไม่สามารถต้านทานกำลัง របของกองพล ๙๓ ได้ จึงถูกตามรุกไล่หนีเข้าเขตพม่าทางบ้านหัวเมืองแต่ทางกองพล ๙๓ ก็ไม่ได้ติดตามไป

เมื่อกองทัพทหารว่าและกองพล ๙๓ เคลื่อนกำลังถึงหมู่บ้านรักไทยก็ได้มีการปรับขบวนทัพ วางกำลังป้องกันเพิ่มขึ้นโดยกองกำลังทหารว่า นำกำลังพลประจำด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือบ้าน รักไทย บริเวณเนินเขาไม้เครือคำเขตพม่าใกล้ด่านตรวจคนเข้าเมือง ส่วนกองกำลังกองพล ๙๓ เข้า ประจำดอยตองมอก ๑๐ นาย ส่วนที่เหลือได้กระจายกำลังพลในหมู่บ้านรักไทย

หลังจากกองกำลังผสมว่าและกองพล ๙๓ ชุดใหม่ เข้าสู่หมู่บ้านได้เพียง ๓ วัน กองกำลังขุน สำก็เข้าโจมตีในตอนกลางคืน ประมาณ ๕ ทุ่ม โดยแบ่งกำลังกลุ่มละ ๒๐๐ นาย เข้าโจมตีหมู่บ้านสอง ด้านพร้อมกัน คือ บริเวณดอยไม้เครือคำ ที่กองกำลังว่าประจำอยู่ ส่วนอีกด้านหนึ่ง คือ บริเวณดอย ตอง มอก หลังการถูกโจมตีที่มั่นด้านทิศตะวันตกของทัพว่าสามารถต้านทานการโจมตีรักษาที่มั่นไว้ ได้ แต่แนวรบฐานดอยตอง มอก ถูกกองกำลังขุนสำยึดไว้ได้เนื่องจากตอนถูกกองกำลังขุนสำ โจมตี ทหาร ๑๐ นายที่อยู่ประจำได้ลงมาเอาน้ำในหมู่บ้าน ๗ นาย เหลือประจำฐานเพียง ๓ นาย จึงไม่สามารถต้านทานการโจมตีได้โดย ๓ นายที่เหลือถูกทหารพม่าแทงตาย ๑ นาย หลบหนีได้ ๒ นาย

เมื่อกองบัญชาการกองพล ๙๓ ได้รับทราบว่าดอยตองมอก ถูกกองกำลังขุนสำยึดไว้ได้ด้วย กองกำลังทหาร ๒๐๐ นาย จึงได้สั่งกองกำลังผสมของทหารว่า และกองพล ๙๓ กว่า ๑๕๐ นาย เข้า ประจำการเพื่อทำการปิดล้อมและตัดขาดการส่งกำลังบำรุงด้านอาหารและน้ำเพื่อมุ่งหวัง ลดศักยภาพ ทางการรบกองกำลังขุนสำ หลังการปิดล้อมของทหารกองพล ๙๓ ได้ ๓ วัน กองกำลังสนับสนุนของ ทหารไทย กองกำลังกองพล ๙๓ จากบ้านผาตั้ง ๕๐ นาย จากจังหวัดเชียงใหม่ก็ได้เสริมกำลังเข้ามา ช่วยเหลือเพื่อป้องกันแนวรบด้านหลังอีกส่วนหนึ่ง พร้อมทั้งได้มีการขอสนับสนุนกองกำลังกะเหรี่ยง (จากบ้านนาอ่อนใกล้นาป่าแปก) เข้ามาช่วยในการยิงปืนใหญ่สนับสนุนที่บริเวณเนินเขาด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้าน

เมื่อกองกำลังทุกส่วนมีความพร้อมรบตามแผนใน เช้าวันที่ ๔ ของการปิดล้อม แนวหน้าที่ นำโดยกองพล ๙๓ ก็เริ่มบุกเข้าโจมตีพร้อมกับการยิงปืนใหญ่สนับสนุนสามด้าน คือ บริเวณด้านทิศ ตะวันตกของหมู่บ้าน ด้านตรวจคนเข้าเมือง บริเวณยอดเขาด้านทิศตะวันออกของสำนักสงฆ์บ้านรัก

ไทย และกองบัญชาการกองพล ๙๓ (ลาน ฮ. เก่า) ยุทธการครั้งนี้ใช้เวลาทำการรบประมาณ 1 วัน ก็สามารถยึดฐาน ดอยตอง มอก คืบจากกองกำลังขุนสำเอาไว้ได้โดยกองกำลังขุนสำทั้ง ๒๐๐ นายได้เสียชีวิตหมด หลังปฏิบัติการครั้งนี้เป็นผลให้การแผ่ขยายอิทธิพลของกองกำลังขุนสำ ต้องสิ้นสุดลงจนต้องย้ายฐานการผลิตถอยออกไปอยู่ใกล้เขตบ้านนามน ตรงข้ามตำบลห้วยผาของชาวไทยในปัจจุบัน

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้มีมติของคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม พ. ศ. ๒๕๒๙ ได้มีมติให้ส่งมอบการปกครองหมู่บ้านผู้อพยพให้อยู่ในการดูแลของกระทรวงมหาดไทย แต่ในส่วนการดูแลรักษาความสงบและการพัฒนาหมู่บ้านให้คงอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยเฉพาะกิจ ๓๒๗ เหมือนเดิม และได้กำหนดให้หมู่บ้านแม่่อใหม่ (รักไทย) เป็นหมู่บ้านตามลักษณะการปกครองท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ แยกออกจากหมู่ ๕ บ้านนาป่าแปก โดยกำหนดให้เปลี่ยนชื่อจาก บ้านแม่่อใหม่ เป็น หมู่บ้านรักไทย หมู่ ๖ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และต่อมา ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ทางกรมการปกครองโดยผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน นายอนันต์ มีชานะ ได้แต่งตั้งให้นายจำเริญ ทวีอภิรดีศิริ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

วิวัฒนาการการศึกษาของหมู่บ้านรักไทย

เริ่มจากกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้เล็งเห็น แนวโน้มที่อาจเกิดปัญหาความมั่นคงในอนาคตได้ เนื่องจากเด็กในวัยเรียนของหมู่บ้านรักไทย ภายใต้การปกครองของระบบทหารของกองพล ๙๓ ยังขาดการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อให้เกิดความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และการปลุกจิตสำนึกของความรักชาติไทย

สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติจังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงได้คัดเลือกครูที่มีประสบการณ์ และมีอุดมการณ์ทางการทำงานด้านการศึกษา จำนวน ๒ ท่าน เข้ามาจัดการเรียนการสอนในหมู่บ้านรักไทย คือ

๑. นายสามารถ สิงห์พรหม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านรักไทยในปัจจุบัน
๒. นางมยุรี สิงห์พรหม ตำแหน่ง ครูผู้สอน

การเข้ามาในระยะแรกวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๒๖ อาจารย์ทั้งสองนายได้ทำการสำรวจจำนวนนักเรียน และวางแผนการจัดการเรียนและการสอน และสถานที่ตั้งโรงเรียน ในการเข้ามาครั้งนั้นอาจารย์ทั้งสองพบว่า ในหมู่บ้านรักไทยได้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนกลางสำหรับเด็กและเยาวชน อยู่ก่อนแล้ว โดยมีการสร้างโรงเรียน และจัดการเรียนการสอนโดย ครูสอนภาษาจีน ๔ ท่าน คือ

- . นายหย่าง ไคซิง (เจ้าฟ้าเลาหย่าง เป็นอาจารย์ใหญ่)
- . นายหย่าง จงเซี่ยยะ (นายจำเริญ ทวีอภิรดีเกษม ผู้ใหญ่บ้านรักไทย)

- . นายโสหลู่ แซ่ถ้ง
- . นายหวัง เหล่าซือ

หลังจากได้มีการตกลงระหว่างครูจีนและครูไทย จึงได้เริ่มเปิดทำการสอนตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๒๖ เปิดเรียนทุกวันไม่มีวันหยุดตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๖.๓๐ น. เนื่องจากในสมัยนั้น ชาวบ้านทานข้าว ๒ มื้อ และช่วงเวลา ๑๗.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. เป็นการสอนของโรงเรียนจีน มีนักเรียน มาเรียน ชั้น ป. ๑ จำนวน ๗๙ คน เป็น ชาย ๔๑ คน หญิง ๔๘ คน

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ทางโรงเรียนบ้านรักไทยได้ขอรับบริจาคพื้นที่โรงเรียนเพิ่มจากเดิม จนปัจจุบันโรงเรียนบ้านรักไทยมีพื้นที่ ๑๑ ไร่ ๒ งาน โดยได้รับการสนับสนุนปรับพื้นที่ โดยสำนักงานพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน

วิวัฒนาการสาธารณสุขของหมู่บ้านรักไทย

สถานีอนามัยบ้านรักไทย ได้รับงบประมาณจากสมาคมชาวจีนพื้นทะเล FCRA จากประเทศ ไต้หวัน ได้จัดสร้างสถานีอนามัยขึ้น เมื่อ ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๒ แต่ในระยะแรกยังไม่มีเจ้าหน้าที่ ประจำ มีเพียงนายทหารเสนารักษ์ของกองพล ๙๓ นายเคอลิน แซ่ฟาง (ฟางอิงกวง) ให้บริการ รักษาด้วยวิธีการฝังเข็ม ต่อมานายฟาง เคอชิน ได้รับการอบรมอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.) จึงมีการรักษาโดยใช้ยาแผนปัจจุบันที่ทางสมาคมชาวจีนพื้นทะเลจากไต้หวันสนับสนุนให้ปีละ ๑ ครั้ง

ต่อมาวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๓๒ ทางสมาคมชาวจีนพื้นทะเล FCRA ไต้หวัน ได้ส่งมอบตัว อาคารสถานีอนามัยรักไทย ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอนแต่ก็ยังไม่สามารถสรรหาเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มาประจำได้มีเพียงหน่วยสาธารณสุขเคลื่อนที่ของโรงพยาบาลสังวาลย์เข้ามาให้บริการแก่ชาวบ้านเพียงเดือนละครั้งเท่านั้น

ต่อมาในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงได้ส่งตัวนายสมศักดิ์ คงแดง ตำแหน่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน เข้ามาเปิดให้บริการรักษา ส่งเสริม ป้องกัน และฟื้นฟูสุขภาพแก่ชาวบ้านรักไทยอย่างครบวงจร ซึ่งขณะนั้นยังมีเจ้าหน้าที่ประจำการ เพียงคนเดียว

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงได้มีการขึ้น ทะเบียน สถานีอนามัยรักไทยและกำหนดกรอบอัตรากำลังอยู่ในการดูแลรับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุขตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ปัจจุบันสถานีอนามัยบ้านรักไทยมีเจ้าหน้าที่ประจำ ๒ ท่านคือ

๑. นายสมศักดิ์ คงแดง ตำแหน่งหัวหน้าสถานีอนามัยบ้านรักไทย
๒. นายถนัด แซ่เฮ้อ ตำแหน่งพนักงานสุขภาพชุมชน

ส่วนที่ ๕

สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว

ทุนเดิม และศักยภาพ

๕.๑ สถานการณ์การจัดการท่องเที่ยวในอดีตถึงปัจจุบัน

จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้เข้าร่วมเวทีพบว่า การจัดการท่องเที่ยวในอดีต (ประมาณปี พ.ศ.๒๕๓๔ - ๒๕๔๐) การจัดการท่องเที่ยวในอดีตยังมีข้อจำกัดในการเดินทางที่ทุรกันดารเนื่องจากเส้นทางถนนเข้าสู่หมู่บ้านยังไม่ได้รับการลาดยางทำให้นานๆ ครั้ง ถึงจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาและมาได้เฉพาะช่วงฤดูแล้งเท่านั้น การบริการทางการท่องเที่ยวมีเพียงการจัดทำอาหารง่ายๆ เช่น ผัดผักรวม ข้าวผัด ก๋วยเตี๋ยว และเกิดรายได้เฉพาะร้านอาหารเพียง ๒-๓ ร้าน เท่านั้น สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวในสมัยก่อนก็มักจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวจากต่างชาติที่จะใช้รถยนต์ของไกด์นำเที่ยวที่ทำหน้าที่เป็นทั้งโซเฟอร์ขับรถและแนะนำสถานที่ที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวไปเที่ยวชม ส่วนใหญ่จะใช้เวลาเที่ยวชมประมาณ ๒-๓ ชั่วโมงก่อนกลับไป มีบางกลุ่มพักค้างคืนโดยอาศัยพักที่บ้านของคุณแม่นายเสกสรร ใจรักประภาสุข ผู้ใหญ่บ้านรักไทยคนปัจจุบัน (ข้อมูล ณ.๑๐ ต.ค.๒๕๕๗) ซึ่งเป็นที่พักแห่งแรกและแห่งเดียวในหมู่บ้าน ที่มีการแบ่งห้องให้นักท่องเที่ยวเข้าพัก

ต่อมาเมื่อประมาณปลาย ปี ๒๕๓๕ สภาพถนนหนทางเริ่มดีขึ้น มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมเพิ่มขึ้น ทั้งแบบมาท่องเที่ยวเป็นกลุ่มใหญ่ พร้อมไกด์นำเที่ยว กลุ่มนักท่องเที่ยวอิสระที่นิยมเช่ารถมอเตอร์ไซด์ ขับเข้ามาเที่ยวเอง แต่การเปลี่ยนแปลงของชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้านก็ยังไม่มีการตื่นตัวมากนัก พบเพียงกลุ่มครอบครัวที่มีฐานะดีเริ่มมีการเปิดร้านขายอาหาร ร้านขายของชำที่นักท่องเที่ยวชอบซื้อ เช่น น้ำอัดลม น้ำเปล่า ผลทอดอง และร้านซิมซาเงินฟง ของนายจือหัว แซ่เฉิงเป็นแห่งแรก และแห่งเดียวในสมัยนั้น ซึ่งการจัดการเพื่อนักท่องเที่ยวแบบนี้มีเพียง ๓-๕ ครอบครัว เท่านั้นชุมชนส่วนใหญ่ยังคงใช้ชีวิตเหมือนเดิม ที่มองไม่ออกว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะช่วยให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเขาดีขึ้นได้อย่างไร

ภาพที่ ๒๔-๒๕

ร้านซิมซา - ร้านค้า

ต่อมาเมื่อประมาณ ปี ๒๕๓๙ เริ่มมีหน่วยงานราชการ ได้เข้ามาชักชวนชาวบ้านให้จัดงาน เทศกาลชิมชา เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์หมู่บ้านรักไทยและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด แม่ฮ่องสอน รวมทั้งเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชนชาวรักไทย ในด้านการจำหน่าย ชา และ สินค้าต่างๆ ในหมู่บ้าน แต่ผลการดำเนินการจัดกิจกรรมดังกล่าว ไม่ได้เกิดประโยชน์และสร้างความ พึงพอใจให้กับประชาชนในพื้นที่นัก เนื่องจากทุกครั้งที่มีการจัดงานเทศกาลชิมชา ชาวบ้านจะถูก เกณฑ์มาร่วมจัดเตรียมงานด้วยความเหน็ดเหนื่อยกันทุกคน และทุกคนก็ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ แต่เมื่อเสร็จสิ้นการจัดงานทุกครั้ง ความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจและเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากชาวบ้านจะ ติดตามมาทุกครั้ง เมื่อพบว่าเงินกองกลางของหมู่บ้านต้อง หดหายเนื่องจากถูกทดลองจ่ายไปในการ จัดงานโดยไม่ได้รับกลับคืนมาด้วยเหตุผลที่ไม่ชัดเจน ในขณะที่กลุ่มคนบางกลุ่มของหมู่บ้านกลับมีผล กำไรจากการขายสินค้าของตัวเองเป็นกอบเป็นกำ กลุ่มข้าราชการที่ร่วมจัดงานได้รับคำชมเชยจากผู้ บังคับบัญชา เสียงวิพากษ์วิจารณ์ เกิดขึ้นในหลายกลุ่มของวงสนทนาในชุมชนก่อนจะสรุปลงด้วย ความไม่พอใจและรู้สึกผิดหวังกับการทำงานของข้าราชการบางคน

แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ความพยายามที่จะผลักดันกิจกรรมการท่องเที่ยวจะล้มเหลวในความรู้ สึกของคนในชุมชนบ้านรักไทยเสมอมาแต่ในความพยายามที่ไม่ส่ายหวัของหน่วยงานราชการนั้นก็ยังมี ผลพลอยได้ที่ช่วยให้ชุมชนบ้านรักไทยได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในภาพของหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงใน เรื่องของทัศนียภาพที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ อาหารยูนนานและชาที่เป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามา เที่ยวชมในปริมาณที่ค่อยๆเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างช้าๆ

ในปัจจุบัน สภาพการจัดการท่องเที่ยวยังคงเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ครอบครัวที่มีเงิน ทุน เริ่มตื่นตัวกับการหาช่องทางสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวบ้าง เริ่มมีการจัดสร้างภัตตาคาร ร้านอาหาร ขนาดใหญ่ ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น (ประมาณ ๓๐ -๘๐ คน) เริ่มมีการจัดสร้างที่พักนัก ท่องเที่ยวแบบบ้านดินหรือบ้านไม้ไผ่ยกพื้นแบบชาวไทยใหญ่ มีการเปิดกิจการร้านชิมชาเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งมีการปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอสินค้าที่แต่เดิมร้านชิมชาจะมีเพียงการให้บริการชิมชาและขายชา อย่างเดียวมาเป็นรูปแบบใหม่ที่มีการนำอุปกรณ์ชงชา เสื้อผ้าชุดจีน ของที่ระลึก ผลไม้แช่อิ่มและผลไม้ ดองตามฤดูกาลมานำเสนอขายด้วย

ในส่วนของกิจการม้าพอนำเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ก็ยังคงมีเพียงกิจการของนายจำ ต้า แซ่หว่ง เพียงเจ้าเดียวที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวตั้งแต่มื่อ ๔-๕ ปีที่ผ่านมา เนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่สนใจและทราบบริการม้าพอยังมีปริมาณน้อย และบางครั้งต้องนำม้าไปชนข้าวที่ในช่วงฤดูเก็บ เกี้ยว(ตลอดเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนธันวาคมของทุกปี)ในหมู่บ้านที่ห่างไกลออกไปเช่น บ้านห้วยผึ้ง ตำบลห้วยผา บ้านห้วยโป่งอ่อนตำบลหมอกจำแป่ บ้านในสอยตำบลปางหมู จึงสามารถขายบริการได้ เฉพาะในช่วงฤดูท่องเที่ยวเท่านั้น

การจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านรักไทยในอนาคต จำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์และใช้เวลา ในการพัฒนาศักยภาพ ทัศนคติของผู้นำชุมชนรวมทั้งกลุ่มแกนนำด้านการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อความ

เป็นเอกภาพในการจัดการท่องเที่ยว ภายใต้กรอบความเข้าใจร่วมกันในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรมและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างยั่งยืน

๕.๒ บทวิเคราะห์สถานการณ์และข้อจำกัดของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

ผู้เข้าร่วมเวทีได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ จนเห็นภาพสะท้อนปัญหาของชุมชนหลายด้าน เริ่มจากการสะท้อนข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจที่ส่วนใหญ่ต้องหาเช้ากินค่ำ ที่ทำให้ชุมชนไม่สนใจการประชุม มองเห็นการประชุม อบรมเป็นเรื่องไกลตัวที่มีแต่ความขัดแย้งการจำกัดอิสระทางความคิดและมติที่ประชุมที่เกิดจากการชี้แนะของบุคคลผู้แสวงหาผลประโยชน์ การสละเวลาเพื่อการประชุมอบรมไม่ได้ทำให้ต้องอึดหรือช่วยยกระดับฐานะได้ในเวลาอันรวดเร็ว ผู้เข้าร่วมการประชุมส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ถูกเกณฑ์เข้ามาเพื่อให้เห็นหน้าที่ตามคำสั่งของทหาร หรือหน่วยงานราชการที่กำหนดมา สุดท้ายหลังการประชุม จึงไม่เกิดแนวความคิดสร้างสรรค์ขยายผลหรือถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับมาสู่ชุมชนเนื่องจากตนเองไม่มีตำแหน่งเป็นแกนนำของชุมชน

ในห้วงที่ผ่านมาชุมชนได้รับโอกาสในการสนับสนุนงบประมาณ จากสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท โดยการจัดสร้างถังเก็บน้ำ เพื่อจัดทำเป็นระบบประปาหมู่บ้านในวงเงินล้านกว่าบาทพร้อมทั้งจัดให้มีการส่งตัวแทนของชุมชนไปเข้ารับการฝึกอบรม การดูแลซ่อมบำรุงและการบริหารจัดการ เพื่อให้ได้มาซึ่งรายรับจากการให้บริการแก่ผู้ใช้น้ำเก็บไว้เป็นกองทุนสำหรับซ่อมบำรุงและชำระค่าไฟฟ้าในการสูบน้ำมาใช้ แต่ด้วยปัญหาการขาดทักษะในการประชุมอย่างสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การจัดระบบการจัดการให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายจึงเป็นผลให้ ระบบประปาของหมู่บ้านที่ทุ่มทุนสร้างขึ้นมามีด้วยงบประมาณมหาศาลต้องถูกปล่อยทิ้งโดยไม่เกิดประโยชน์ใดๆแก่ชุมชน นอกจากนี้ก็ยังมี โครงการจัดสร้างศูนย์เกษตรเพื่อการท่องเที่ยว โครงการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งล้วนแต่เป็นโครงการขนาดใหญ่ใช้ทุนในการดำเนินการมากกว่าล้านบาทขึ้นไป ปัจจุบันโครงการต่างๆ เหล่านี้ ถูกทอดทิ้งรอวันเสื่อมสภาพตามกาลเวลาโดยไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนแต่อย่างใด ผู้เข้าร่วมเวทีมองว่าการมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีความรู้ มุ่งมั่นอดทน เสียสละเห็นความสำคัญของการสร้างบรรยากาศการประชุมที่สร้างสรรค์ยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกคน และมาจากการเลือกตั้งจากบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของชุมชนอย่างแท้จริงน่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุดในการสร้างผู้นำที่เข้มแข็งตามอุดมคติของชาวบ้านรักไทย

แต่อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังที่จะมีผู้นำตามอุดมคติของชุมชน ก็ไม่ง่ายนักเนื่องจากมากกว่า ๘๐ % ของประชากรยังอยู่ในสถานะของคนต่างด้าว ที่ไม่มีสัญชาติไทย จึงหมดโอกาสที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ใหญ่หรือผู้ใหญ่บ้าน หรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ในห้วงที่ผ่านมาเกิดปัญหาผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางการ มีคุณสมบัติที่ครบถ้วนถูกต้องจากทางการแต่ขาดความรู้ความสามารถทางการศึกษา ขาดประสิทธิภาพในการบริหารสุดท้ายกลายเป็นผู้นำที่อ่อนแอและประชาชนก็ไม่ยอมรับ ในส่วนของสมาชิก อบต. ประจำหมู่บ้านในห้วงที่ผ่านมาที่ไม่มีคนในชุมชนมีคุณสมบัติที่จะสมัครเข้ารับการเลือกตั้งได้ สุดท้ายต้องเลือกตั้งจากคนนอกพื้นที่เข้ารับตำแหน่งแทนและปัญหาการไม่ยอมรับจากประชาชนก็เกิดขึ้นอีก จนสมาชิก อบต.ท่านหนึ่ง ต้องย้ายออกไปอยู่นอกหมู่บ้าน ส่วนสมาชิก อบต. อีกท่านหนึ่งก็มีภารกิจส่วนตัวหลายด้านจน

ไม่มีเวลามาดูแลประชาชนเมื่อชุมชนขาดผู้นำ ความเป็นเอกภาพในการพัฒนาที่ไม่เกิด ปัญหาสุขภาพทางกายที่ยาวนาน จนชุมชนหมดศรัทธาพึ่งพาผู้นำ ปัญหาการขาดแคลนรายได้ ปัญหาความน้อยเนื้อต่ำใจทั้ง ๆ ที่เกิดในผืนแผ่นดินไทย เรียนหนังสือไทยแต่ทำไมไม่ได้สัญชาติไทย ทั้งที่ได้เสียทรัพย์สินเงินทอง ต้องขายวัวขายควาย กู้หนี้ยืมสินเข้ามาเสียดำเนินยอมให้ใครบางคนในระบบราชการก็หลายครั้ง ก็ไม่เห็นมีวิ้วว่าจะได้รับการโอนสัญชาติเป็นคนไทยที่จะสามารถเดินทางไปประกอบอาชีพตามความถนัดของตนเองได้เสียที่ แรงกดดันจากข้อจำกัดทางทรัพยากรและปัญหาต่าง ๆ มากมายดังกล่าวยังคงดำรงอยู่ ทำให้กลุ่มหนุ่มสาวและคนวัยทำงานที่ล้วนเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของชุมชน ต้องเสี่ยงภัยจากการถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่เพื่อหลบเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่ ๆ บางคนประสบความสำเร็จมีเงินส่งกลับมาให้พ่อแม่ลูกเมีย ผู้หญิงบางคนโชคร้ายตกเป็นเหยื่อของสังคมเมืองพลัดตั้งท้องกลับมาเป็นภาระให้คนแก่รับเลี้ยงดูกันไปตามมีตามเกิด บางคนเสี่ยงเอาอนาคตเอาตัวเองเข้าไปพัวพันกับระบบการค้ายาเสพติด บางคนติดคุกบางคนโชคร้ายถูกวิสามัญฆาตกรรมจากทางการ

๕.๓ ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่ออ (ยศ สันตสมบัติ, ๒๕๔๔)

ประวัติความเป็นมา

บ้านแม่ออ (รักไทย) เป็นชุมชนจีนฮ่อที่มีวิถีชีวิตและเป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง จากสภาพทำเลที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูง (ประมาณ ๑,๗๗๖ เมตร จากระดับน้ำทะเล) และอยู่ติดเขตบริเวณชายแดนไทย – พม่า ทำให้มีภูมิอากาศหนาวเย็นสบายตลอดทั้งปี และเหมาะแก่การปลูกพืชเมืองหนาว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปลูกชาพันธุ์ดีที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลประเทศไต้หวันเพื่อเป็นรายได้ของชาวบ้าน และในระหว่างการเดินทางจากในเมืองเพื่อไปหมู่บ้านอูดมไปด้วยธรรมชาติแมกไม้ที่อุดมสมบูรณ์และผ่านสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งได้แก่ น้ำตกผาเสื่อ ภูโคลนน้ำพุร้อน อ่างเก็บน้ำ สวนป่าของกรมป่าไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องผ่านหลายหมู่บ้านที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ได้แก่ บ้านคนเมือง บ้านม้ง บ้านคนไต กะเหรี่ยงแดง เป็นต้น และไปสิ้นสุดเขตแดนไทยที่บ้านแม่ออ จึงทำให้บ้านแม่ออ มีลักษณะที่โดดเด่นเป็นที่รู้จักในหมู่บ้านธุรกิจท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม

บ้านแม่ออมีนักท่องเที่ยวเริ่มเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ตั้งแต่ยังไม่มีการสร้างถนน เมื่อประมาณ ๒๐ กว่าปีที่ผ่านมาแล้ว ดังนั้น ในการเดินทางจะต้องอาศัยม้าจากบ้านห้วยขาน ซี่ม้าม้าในราคา ตัวละ ๒๐๐ บาท แต่ก็มีนักท่องเที่ยวเข้ามาไม่มากนัก

เมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมา เริ่มจะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่พยายามเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในลักษณะทัวร์ป่าหรือทัวร์ผจญภัย เนื่องจากการคมนาคมค่อนข้างลำบากมาก สภาพถนนที่สิ้นเต็มไปด้วยหลุมโคลนดินเหนียวในฤดูฝน นักท่องเที่ยวขณะนั้นส่วนใหญ่จึงเป็นชาวต่างประเทศ เมื่อเดินทางเข้ามาในหมู่บ้านมักจะถูกพาเดินชมรอบ ๆ หมู่บ้าน และรับประทานอาหารกลางวันแบบจีนยูนาน เช่น บะหมี่ ข้าวซอย ข้าวเฟิ่น เป็นต้น ซึ่งมีจำหน่ายประมาณ ๒ – ๓ ร้าน หลังจากนั้นก็ต้องเดินทางกลับออกจากหมู่บ้าน ไม่สามารถที่จะพักค้างคืนได้เนื่องจากเป็นพื้นที่เขตชายแดนที่อยู่ในการ

ควบคุมของบัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งมีนโยบายไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวค้างคืนในหมู่บ้าน เพราะเกรงว่านักท่องเที่ยวจะได้รับอันตรายจากกองกำลังต่างชาติที่อยู่ใกล้แนวชายแดน

ในระยะ ๓ - ๕ ปี ที่ผ่านมาทางจังหวัดแม่ฮ่องสอนเริ่มมีนโยบายที่จะสนับสนุนและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัด หมู่บ้านแม่ออเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ในแผนของการพยายามประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ สำนักงานเกษตรพื้นที่สูงได้จัดให้มี “เทศกาลชิมชา” ขึ้นในหมู่บ้าน ในช่วงเทศกาลตรุษจีน โดยมีกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การขายบัตรให้นักท่องเที่ยวเพื่อได้รับประทานอาหารจีนยูนานในราคาคนละ ๒๐๐ บาท หรือโต๊ะละ ๑,๖๐๐ บาท และจัดให้มีการชิมชาชมรอบ ๆ หมู่บ้าน แข่งขันการเด็ดยอดชา และจัดให้มีการแสดงของเยาวชนคนหนุ่มสาวในหมู่บ้าน

นอกจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ สำนักงานสภรจังหวัดได้พยายามเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับงานสภร และส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มสตรีให้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มสตรีสภรขึ้นในหมู่บ้าน และได้จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำอาหารให้มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ หลังจากนั้นในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้จัดกิจกรรมเทศกาลอาหารจีนยูนานขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน และในที่สุดทางคณะกรรมการกลุ่มสตรีดังกล่าว ได้มีมติให้มีการจัดเทศกาลอาหารจีนยูนานขึ้นเป็นประจำในวันที่ ๕ ธันวาคมของทุกปี เพื่อถือโอกาสร่วมเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากกิจกรรมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวดังกล่าว ที่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการต่าง ๆ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน และบริษัทที่ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว ทำให้ในปัจจุบันบ้านแม่ออเริ่มเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของบริษัทท่องเที่ยวทั้งหลาย ที่จะพานักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านมากขึ้นตามลำดับ

รูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

โดยสรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้านแม่ออในปัจจุบัน อาจแบ่งได้เป็น ๓ รูปแบบตามลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้าน ได้แก่

๑) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาภายใต้การรองรับ และประชาสัมพันธ์โดยทางหน่วยงานของทางราชการ เช่น สำนักงานสภรจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด และหน่วยงานทหารที่ดูแลรับผิดชอบด้านความมั่นคงในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้จะมีลักษณะจัดเป็นเทศกาลประจำปี เช่น เทศกาลชิมชา จัดช่วงหลังวันตรุษจีน เทศกาลอาหารจีนยูนาน ช่วงวันเฉลิมพระชนมพรรษา โดยอาศัยกลุ่มองค์กรสตรีในหมู่บ้านเป็นองค์กรที่รองรับในการจัดการแต่ละครั้ง

รูปแบบของการท่องเที่ยวที่เข้ามาในลักษณะนี้ มีลักษณะเด่น คือ หมู่บ้านแม่ออได้รับการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายโดยหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้มิติทางวัฒนธรรมของความเป็นจีนยูนาน (จีนฮ่อ) เป็นจุดขาย อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ยังคงมีข้อจำกัดในแง่ที่ว่า การประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาร่วมงานเป็นลักษณะของการขายบัตร ทำให้เน้นเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เป็นคนในท้องถิ่นแม่ฮ่องสอนเท่านั้น และ

เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านก็จะเข้ามาชิมชา ชื้อชา หรือซื้อผ้า เต็ดยอดชา หรือได้เข้ามารับประทานอาหารจีนยูนาน เสร็จแล้วจึงเดินทางกลับ

ปัจจุบันหมู่บ้านแม่ออ ยังคงมีการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้อยู่โดยมีการจัดงานเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในหมู่บ้านประมาณปีละ ๒- ๓ ครั้งต่อปี และมีผู้ให้ความสนใจมาร่วมงานแต่ละครั้งประมาณ ๓๐๐ -๕๐๐ คน และผลกำไรที่ได้จากการจัดงานแต่ละครั้งจะเข้าเป็นกองทุนของหมู่บ้าน

๒) นักท่องเที่ยวอิสระที่เดินทางโดยการเช่ารถขับเข้ามาเอง หรือนั่งรถเช่าเข้ามาในหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และสืบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดจากบริษัทรถเช่า หรือบริษัททัวร์ต่าง ๆ และขับรถแวะชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ไปเรื่อย ๆ จุดที่น่าสนใจของหมู่บ้านแม่ออที่ทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เดินทางมาในหมู่บ้าน คือเป็นหมู่บ้านชาวจีนฮ่อที่อยู่ติดกับชายแดนไทย - พม่า และมีระยะทางที่ไม่ไกลมากนัก การคมนาคมสะดวก และผ่านหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ หลายหมู่บ้าน

เมื่อนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เข้ามาในหมู่บ้านจะเดินดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านรอบ ๆ หมู่บ้าน แวะรับประทานอาหารกลางวันที่เป็นบะหมี่หรือก๋วยเตี๋ยวแบบยูนาน ที่มีให้เลือก ๒ -๓ ร้าน บางกลุ่มก็ชอบที่จะเดินไปตามบริเวณเขตชายแดน เพื่อชื่นชมภูมิประเทศที่เป็นทิวเขาอันงดงาม หลังจากนั้นก็จะเดินทางกลับ

๓) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ก็จะไปกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ซื้อโปรแกรมการท่องเที่ยวที่สำเร็จรูปจากบริษัททัวร์ ที่มีเครือข่ายติดต่อกันตั้งแต่ระดับจังหวัด ไปจนถึงระดับประเทศหรือระดับโลก ดังนั้นรายการท่องเที่ยวต่าง ๆ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีกำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ในช่วงเวลาที่อยู่ในประเทศไทยจะไปที่จังหวัดใดบ้าง ชมสถานที่ท่องเที่ยวอะไรบ้าง และสำหรับจังหวัดแม่ฮ่องสอน จุดขายสำคัญของจังหวัดที่บริษัททัวร์ต่าง ๆ นิยมที่จะพานักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมก็คือ หมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวที่บ้านในสอยตำบลปางหมู ซึ่งมีเส้นทางหลักที่เป็นเส้นทางเดียวกับหมู่บ้านแม่ออ หลังจากนั้นจะพานักท่องเที่ยวไปอาบน้ำแร่ที่ภูโคลนน้ำพุร้อนที่ตำบลหมอกจำแป่ และจะเลยต่อไปดูหมู่บ้านจีนฮ่อที่แม่ออ

เมื่อนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เข้ามาถึงหมู่บ้านแม่ออ ก็มักจะพาเดินดูรอบ ๆ หมู่บ้าน นักท่องเที่ยวบางคนอาจซื้อของเล็กๆน้อย ๆ เช่น ไบซา เสร็จแล้วก็เดินทางออกจากหมู่บ้าน โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะใช้เวลาอยู่ในหมู่บ้านประมาณ ๑ - ๒ ชั่วโมง เท่านั้น และมีจุดแวะรับประทานอาหารหรือจุดแวะซื้อของที่ร้านประจำที่มีคฤหาสน์ก็จะได้รับผลประโยชน์จากทางร้าน

ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้านก่อนเริ่มโครงการวิจัย

จากสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้านแม่ออตั้งแต่ช่วง ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชน และชาวบ้านในหลายๆประการดังนี้

ชาวบ้านไม่มีอำนาจในการตัดสินใจควบคุม วางแผน และจัดการ ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นพื้นที่ในเขตการควบคุมของกองกำลังทหารที่อ้างสาเหตุความมั่นคง และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เนื่องจากอยู่ติดเขตชายแดนพม่า และเคยมีประวัติศาสตร์การสู้รบที่ดุเดือดกับกอง

กำลังขุนสำ ในขณะและผู้ควบคุมการท่องเที่ยวกลับเป็นไกด์ที่มาจากภายนอกที่สามารถเลือกการนำเสนอสิ่งต่าง ๆ ในหมู่บ้านให้กับนักท่องเที่ยว โดยที่ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว

ชาวบ้านที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยว กระจุกตัวอยู่กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่กี่หลังคาเรือนเท่านั้น เช่น ร้านค้า ร้านอาหารที่มีเพียง ๓-๔ ร้าน หรือเจ้าของม้าที่บริการให้นักท่องเที่ยวขี่ชมรอบ ๆ หมู่บ้านเป็นต้น ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องของผลประโยชน์เฉพาะบุคคล ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจตั้งคำถามจากการท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้าน เพราะไม่รู้รู้สึกว่าตนเองจะได้รับผลประโยชน์อะไรจากการท่องเที่ยว

ทางจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้จัดสรรงบประมาณ “เทศกาลชิมชา” และ “เทศกาลอาหารจีนยูนาน” มาอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในหมู่บ้านให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย แต่การรวมตัวขององค์กรในชุมชนยังคงเป็นไปในลักษณะเพื่อการจัดการเฉพาะกิจในช่วงที่มีเทศกาลประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเท่านั้น ยังขาดการรวมกันอย่างจริงจังเพื่อคิดหาแนวทางร่วมกันในการจัดการท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้าน

การท่องเที่ยวที่ผ่านมาเป็นไปในลักษณะเดียวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยทั่ว ๆ ไปที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาชมและลิ้มรสสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ในหมู่บ้านแต่เพียงรูปแบบเท่านั้น แต่ยังขาดตัวเนื้อหาและองค์ความรู้ต่าง ๆ อันเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แท้จริงของชาวบ้านที่จะสื่อสารให้แก่นักท่องเที่ยวได้รับรู้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการเป็นชาติพันธุ์จีนฮ่อ ในฐานะอดีตทหารจีนคณะชาติ (กองพล ๙๓) ความรู้เกี่ยวกับชาซึ่งเป็นรายได้หลักของหมู่บ้านแม่ออ และเป็นวิถีชีวิตของชาวจีน ภูมิปัญญาเรื่องอาหารและการแปรรูป หรือแม้แต่เรื่องคาราวานม้า – พ่อ เป็นต้น

การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จุดแข็งของชุมชน

๑) เป็นพื้นที่ที่อยู่ในแผนการส่งเสริมท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำให้ได้รับการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ทุก ๆ ปี จึงเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย เช่น เทศกาลชิมชา เทศกาลอาหารจีนยูนาน เป็นต้น

๒) เส้นทางคมนาคมจากตัวจังหวัดมายังหมู่บ้านเป็นระยะทาง ๔๕ กิโลเมตร เป็นเส้นทางที่ไม่ไกลเกินไป เดินทางสะดวก และในระหว่างการเดินทางมีป่าและธรรมชาติที่สวยงาม ผ่านหลายหมู่บ้านหลายกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น คนไต-บ้านหมอกจำแป้ , ห้วยขาน ชาวกระเหรี่ยงแดง-บ้านห้วยโป่งอ่อน , ชาวม้ง-บ้านนาป่าแปก เป็นต้น และมีสถานที่ท่องเที่ยวให้แวะชมได้หลายแห่ง เช่น ถ้ำปลา น้ำตกผาเสื่อ ภูโคลนน้ำร้อน สวนป่าของกรมป่าไม้ เป็นต้น

๓) สถานที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ในภูมิประเทศที่สวยงาม และมีทัศนียภาพที่งดงาม รายล้อมด้วยเทือกเขาตามแนวชายแดนไทย – พม่า และมีอ่างน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่กลางหมู่บ้าน มีเส้นทางท่องเที่ยวรอบ ๆ หมู่บ้านที่มีธรรมชาติ น้ำตก และทิวเขาที่สวยงาม ซึ่งสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์การต่อสู้ของชุมชนกับกองกำลังต่างชาติ เช่น สนามเพาะ, คุกใต้ดิน เป็นต้น

๔) ต้นทุนการท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น คือ ชาวจีนยูนาน (จีนฮ่อ) ที่เป็นอดีตทหารจีนคณะชาติ (กองพล ๙๓) มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่มีความสำคัญ สัมพันธ์กับ

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศจีน คือ ปฏิวัติประเทศจีนสู่ระบบคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ. ๑๙๔๙ และการเกิดขึ้นของประเทศไต้หวัน ประเด็นดังกล่าวยังคงเป็นประเด็นสำคัญทางการเมืองระหว่างประเทศที่ประชาคมโลกกำลังให้ความสนใจในปัจจุบัน นอกจากนี้หมู่บ้านแม่อยู่ยงเคยมีประวัติศาสตร์การต่อสู้อย่างดุเดือดเพื่อผลักดันกองกำลังขุนส่าที่บุกรุกเข้ามาในเขตแนวชายแดนไทย

๕) หมู่บ้านมีภูมิประเทศตั้งอยู่บนพื้นที่สูง ทำให้มีอากาศที่เย็นสบายทั้งปี เหมาะกับการปลูกพืชเมืองหนาว ได้แก่ ท้อ สาลี่ บ๊วย เป็นต้น และเป็นแหล่งปลูกชาพันธุ์ดีที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐบาลประเทศไต้หวัน ซึ่งผลผลิตชา นอกจากจะเป็นพืชที่สร้างรายได้หลักให้กับชาวบ้านแม่อยู่ยง คือ ทำรายได้ปีหนึ่งๆหลายแสนบาท วัฒนธรรมชายังเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญที่คู่กับชาวจีนมาหลายพันปี ส่วนผลผลิตอื่น ๆ อาจเป็นรายได้เสริมของชาวบ้านที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

๖) หมู่บ้านมีกลุ่มองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งในการดำเนินงานของชุมชน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มเยาวชน ซึ่งมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นในการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน

๗) ชาวบ้านมีความรู้ และภูมิปัญญา ในการแปรรูปผลผลิตอาหาร และผลไม้ต่าง ๆ เป็นอย่างดี

จุดอ่อนของชุมชน

๑) หมู่บ้านตั้งอยู่ในพื้นที่ควบคุมของทหารเนื่องจากอยู่ติดชายแดนไทย – พม่า ทำให้ชาวบ้านไม่มีอิสระเท่าที่ควรในการที่จะริเริ่มดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมของหมู่บ้าน ประกอบกับชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะเป็นเพียงผู้อพยพ และยังไม่ได้รับสิทธิความเป็นพลเมืองไทย ดังนั้นกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านที่ผ่านมาจึงเป็นฝ่ายที่ต้องรอรับคำสั่งจากทางราชการอยู่เสมอ ชาวบ้านไม่มีโอกาสที่จะเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ และขาดความมั่นใจที่จะรวมกลุ่มเพื่อจัดการท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้าน

๒) การรวมกลุ่มของชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ผ่านมาเป็นไปในลักษณะเฉพาะกิจ เป็นครั้งคราวตามที่ได้รับการร้องขอจากส่วนราชการที่เข้ามาสนับสนุน ยังขาดการรวมตัวกันอย่างจริงจังในการจัดการท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้รูปแบบของการท่องเที่ยวถูกกำหนดรวมทั้งนำเสนอโดยบุคคล หรือบริษัททัวร์จากภายนอก เช่น จากเมืองแม่ฮ่องสอน หรือจากจังหวัดเชียงใหม่ โดยที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนใด ๆ จากการเข้ามาของนักท่องเที่ยว

๓) ชุมชนมีต้นทุนทางการท่องเที่ยวมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่เนื้อหาทางวัฒนธรรม และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวจีนยูนาน แต่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมเป็นองค์ความรู้เพื่อที่จะสื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ เช่น ประวัติศาสตร์ความเป็นชาติพันธุ์ หรือวัฒนธรรมชาของชาวจีน เป็นต้น

๔) มีผลผลิตหลายอย่างที่มีศักยภาพในการแปรรูปเป็นอาหาร และสินค้าทางวัฒนธรรม แต่ยังขาดการปรับปรุงคุณภาพ การพัฒนาด้านการบรรจุผลิตภัณฑ์เพื่อให้เป็นที่ดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว

หลังจากที่ชาวบ้านได้ร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และพยายามแสวงหารูปแบบและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้
จัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน แบ่งฝ่ายการทำงานและเลือกตั้ง
กรรมการด้านต่าง ๆ ขึ้นมารองรับการทำงาน จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวและเส้นทาง
การท่องเที่ยว

ภาพที่ ๒๖
ขี่ม้าท่องเที่ยว

โปรแกรมการท่องเที่ยว

โปรแกรม ๑ วัน ทัวร์ (ค่าบริการ ๕๐๐ บาทต่อคน)

- เน้นการศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของอดีตทหารจีนคณะชาติ (กองพล ๙๓)
- ขี่ม้าลัดเลาะตามแนวชายแดนไทย – พม่า เพื่อชมฐานปฏิบัติการทางทหารของอดีตทหารจีนคณะชาติที่ต่อสู้กับกองกำลังจากต่างชาติเพื่อปกป้องอธิปไตยของชาวไทย
- ศึกษาวิธีการปลูกชาในสวนชาชาวบ้าน
- รับประทานอาหารจีนยูนาน

โปรแกรม ๑ คืน ๒ วัน (ค่าบริการ ๗๐๐ บาทต่อคน)

- เน้นการศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของอดีตทหารจีนคณะชาติ (กองพล ๙๓)
- ขี่ม้าลัดเลาะตามแนวชายแดนไทย – พม่า เพื่อชมฐานปฏิบัติการทางทหารของอดีตทหารจีนคณะชาติที่ต่อสู้กับกองกำลังจากต่างชาติเพื่อปกป้องอธิปไตยของชาวไทย

๕.๔ ทุนเดิม และศักยภาพชุมชน

๑) การรักษาสายพันธุ์พืช

พืชผล เช่น แตง ฟักทอง ถั่วฝักยาว - สั้น จะรักษาผลที่สมบูรณ์ไว้จนแก่พอสมควรแล้วเอาเมล็ดออก นำซี้ถ้ามาคลุกให้ทั่วแล้วตากแห้ง จากนั้นเอาผ้าห่อแล้ววางไว้บนชื้อหรือใส่กระป๋อง ส่วนสายพันธุ์พืชอื่นจะเก็บเมล็ดที่สมบูรณ์ตากให้แห้งใส่ถุง กระป๋องเช่นกัน

พันธุ์ถั่วแดง จะดีแล้วตากใส่กระดังปิดให้เรียบร้อยเลือกเอาเมล็ดที่ไม่สมบูรณ์ออกตากอีก ๓ - ๔ วัน ใส่กระสอบเก็บเดือนละครั้งต้องเอาออกตากป้องกันแมลง มอด กินน้อยที่สุด

พันธุ์ข้าว ดีข้าวเปลือกเสร็จเอามาปิดให้เมล็ดที่ไม่สมบูรณ์ออกไปตาก ๓ - ๔ วันใส่กระสอบเก็บไว้สายพันธุ์ข้าวมีอยู่สองสายพันธุ์

สายพันธุ์ข้าวห้าว

สายพันธุ์ข้าวแสง

พันธุ์ข้าวไร่ ชื่อ *ตาเบ็อกู* เอามาจาก อำเภอปาย ส่วนข้าวพันธุ์ *เขียงน้อย* และ *สายซาน* นำเอามาจากแม่ฮ่องหลวง

สายพันธุ์ข้าวเหนียว มีข้าวห้าว , ข้าวแสง (ข้าวดำ) , เอามาจากอำเภอปายบ้าง แม่ฮ่องหลวงบ้าง

สายพันธุ์ข้าวนา ชื่อ *ตาเบ็อกู* เอามาจาก อำเภอปาย , เขียงน้อย

สายพันธุ์ข้าวถั่วแดงเอามาจาก อำเภอปาย

๒) ภูมิปัญญาด้านอาหาร และการแปรรูปผลผลิต

ด้านอาหารยูนาน

อาหารยูนาน พืชผักผลไม้เมืองหนาว เห็ดหอมที่เพาะจากไม้ก่อ ไม้ดำตุ๋นยาจีน ล้วนเป็นอาหารที่หาทานได้ยากในจังหวัดแม่ฮ่องสอน นอกจากนี้หมู่บ้านรักไทย ยังมีอาหารรสเลิศโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่สนใจการทานอาหารแบบมังสะวิรัติ คือ

ผัดยอดมะระหวาน (มะเขือเครือ = ซาโยเต้ (เป็นภาษามาลายูเรียแปลว่า มือพระพุทธเจ้า)

ผัดหน่อไม้ห้ำ ยำหน่อไม้ห้ำ ผัดโอส่วน (ลักษณะคล้าย บอริคเคอรี่) โสมตังกุยตุ๋นไก่ดำ ซึ่งล้วนเป็นอาหารที่แทบจะหาทานไม่ได้ในตัวเมืองแม่ฮ่องสอน เนื่องจากพืชผักเหล่านี้เป็นพืชอายุสั้นที่ออกตามฤดูกาลและยังไม่มี การส่งเสริมการปลูกในเชิงการค้า

ภาพที่ ๒๗ - ๒๘ หน่อไม้ น้ำ พืชอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้าน

เลวก่อ แซ่จือ นักวิจัยร่วมท้องถิ่น เล่าให้เราฟังว่า “หน่อไม้ น้ำ เป็นพืชน้ำชนิดหนึ่ง ที่ชอบขึ้นเองตามบริเวณที่ชุ่มชื้น มีน้ำขังในฤดูฝน คล้ายนาข้าว ลักษณะของหน่อไม้ น้ำ มีรูปร่างคล้ายต้นตระไคร้ แต่มีขนาดใหญ่กว่าประมาณ ๓-๔ เท่าตัว หากเกาะบริเวณกาบสีเขียวที่เป็นเปลือกนอกออกจะได้น้ำ หน่อไม้ น้ำ สีขาว คล้ายยอดมะพร้าวอ่อน ที่ร้านอาหารของ “อานี๋ยง” เคยลองนำไปใส่คั่วให้คห้อมให้นักท่องเที่ยวลองชิมปรากฏ ว่านักท่องเที่ยวจะติดใจในรสชาติ ความหวานอร่อยจนต้องขอซื้อต้นสดๆกลับไปใส่คั่วให้คนที่บ้านได้ ชิมด้วย จนปีนี้หน่อไม้ น้ำมีไม่เพียงพอที่จะให้บริการนักท่องเที่ยวเลยที่เดียวหากฉันมีเงินทุน ฉันอยาก ลองปลูกขยายพันธุ์หน่อไม้ น้ำขาย”

ภาพที่ ๒๙
ต้น “ตั้งกวย”
อาหารเสริม
สุขภาพ

นางอาเนียง แซ่หลิน เจ้าของร้านอาหารยูนานของหมู่บ้านรักไทยเล่าให้เราฟังเกี่ยวกับ “ตั้งกุก” ว่า “ตั้งกุก เป็นพืชสมุนไพรเก่าแก่ประเภทโสม ที่คนจีนนิยมนำมาเพื่อ เป็นอาหารประเภท เสริมสุขภาพให้สดชื่น กระปรี้กระเปร่า มักนิยมรับประทานกับไก่ดำ และเครื่องยาจีน โดยเฉพาะ ถ้ามีเขากวางอ่อนปรุงรวมเข้าไปด้วย จะมีสรรพคุณทางยาบำรุงกำลังที่สูงมากตามความเชื่อของคนจีน”

ลักษณะของ ต้นตั้งกุก คล้ายผักขึ้นง่าย แต่มีลักษณะของใบหนากว่า ส่วนรากที่นำมาปรุงอาหารจะมีขนาดใหญ่กว่า หัวที่มีขนาดสมบูรณ์จะมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ เซนติเมตร เลย์ทีเดียว ไก่ดำตุ๋นตั้งกุกชาวบ้านรักไทยจะนิยมนำกันมากในฤดูหนาว หรือช่วงเทศกาลไหว้พระจันทร์ ซึ่งเป็นคืนที่มักจะมีฝนตกและมีอากาศหนาวเย็น”

สำหรับ “โอส่วน” เป็นผักชนิดหนึ่งที่ใช้บริเวณส่วนของลำต้น นำมาหั่นบางๆ นำมาผัดรวมกับเห็ดหอมสด เหมือน บร็อคเคอรี่ แต่เนื้อของโอส่วนจะนิ่มกว่า เหมาะสำหรับสุขภาพสตรีที่ไม่นิยมนำมาทานอาหารประเภทไขมัน”

จากการเก็บข้อมูลด้านอาหารทำให้เราได้เกิดแนวคิดที่เห็นควรให้มีการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวว่า นอกจากหมู่บ้านรักไทยจะมีชื่อเสียงในด้าน การปรุงอาหารยูนานที่มักจะเป็นอาหารที่อุดมไปด้วยเนื้อสัตว์และไขมันเช่นชาหมูหมั่นโถแล้ว ที่บ้านรักไทยยังมี อาหารประเภทผักที่หาทานยากในแม่ฮ่องสอน ไว้บริการให้นักท่องเที่ยวด้วย

ตำหรับอาหารจีนยูนาน

จากการถอดองค์ความรู้กับผู้รู้ในชุมชนบ้านรักไทย มีรายละเอียด ดังนี้

๑) ขาหมู (ตำตุง)

ส่วนผสม

- ขาหมู, ชিং, ปากก๋อ, เจาก๋อ, (ปากก๋อ+เจาก๋อ ต้องบดก่อน) เหล้า,เกลือ,ซุรอส

วิธีปรุง

- นำขาหมูมาต้มในน้ำร้อนให้สุกได้ที่ตักออกพักไว้ให้เย็น
- ตั้งกะทะให้น้ำมันเดือดใส่ขาหมูลงทอดให้เหลืองกรอบ
- เหลืองได้ที่ตักขึ้นมาล้างน้ำให้สะอาด (เผื่อไหม้)
- นำขาหมูก็มาหมักด้วยเครื่องเทศ (ส่วนผสม) ที่เตรียมไว้ ทิ้งไว้ประมาณ ๓๐ นาที
- คั่วปากก๋อ เจาก๋อ ชিং ให้หอมเทใส่หม้อตามด้วยขาหมูที่หมักไว้แล้งตั้งจนเปื่อย

๒) หมั่นโถ (หมั่นทิว)

ส่วนผสม

- แป้งสาลี, ยีสต์, น้ำตาล, น้ำมัน

วิธีทำ

- เอายีสต์ผสมในน้ำอุ่น (แป้ง ๒ กิโล / ยีสต์ ๑ ช้อนโต๊ะ)
- เทแป้งลงในภาชนะกับยีสต์เข้ากันแล้วเติมน้ำตาลจนน้ำตาลละลายใส่น้ำมันเป็นอันดับสุดท้าย

ทำย

- เมื่อนวดเข้ากันแล้วทิ้งไว้ ๓๐ นาที จนฟูได้ที่ น้ำกลับมานวดอีกครั้ง
- จากนั้นเป็นลูกกลมๆนำไปนึ่งจนสุก
- การนึ่ง ๑ ครั้ง / ๑๕ นาทีเท่านั้น

๓) ซินจิง (หมูพันปี)

ส่วนผสม

- หมูสามชั้น, ผักกาดดอง (สูตรจีน) , เครื่องเทศจีน, ซีอิ้วดำ, น้ำอ้อย

วิธีทำ

- นำหมูสามชั้นที่ล้างสะอาดมาต้มให้สุก
- จากนั้นนำมาทอดกรอบอีกครั้ง
- เหลืองได้ที่นำมาแช่ในน้ำเปล่าจนเนื้อนุ่ม
- นิ่มได้ที่นำมาซอยเป็นแผ่นบางพอดี
- เรียงใส่ถ้วยให้สวยงาม
- ผัดผักกาดดองด้วยส่วนผสมทั้งหมดที่ผสมไว้
- สุกได้ที่นำมาโปะบนหมูที่ซอยเรียงกัน แล้วนำไปนึ่งนานประมาณ ๓๐ นาทีเนื้อจะนุ่มพอดี
- เวลาทานให้เอาจานมาปิดปากถ้วยแล้วยกคู่กันคว่ำถ้วยลง

๔) ไขยัดไส้ (ตั้งจวีน)

ส่วนผสม

- ไข่ไก่-หมูแดงสับละเอียด, ขิงซอย, หอมแดงซอย, ต้นหอม, เครื่องเทศจีน

วิธีทำ

- นำไข่ตอกใส่จานภาชนะ ตีจนขึ้นฟอง
- ตั้งกระทะทำแผ่นไข่ ๑ แผ่นใช้ไข่ ๑ ส่วน ๒ ฟอง
- เอาหมูสับมาผสมกับส่วนผสมตอกไข่ดิบใส่ด้วยเพื่อที่จะจับตัวกัน
- นำหมูลงบนแผ่นไข่ เกลี่ยให้ทั่วแผ่นไข่ ม้วนเข้าหากัน
- นำไปทอดในน้ำมันที่ร้อนปานกลางจนเหลือง
- นำมาซอยเป็นชิ้นเวลาซอยให้ซอยเฉียง

๕) ซูหุย

ส่วนผสม

- แป้งสาลี, หมูสามชั้น, ไข่ไก่, เนาก่อ- ปากอที่ปิดแล้ว

วิธีทำ

- หั่นหมูเป็นสี่เหลี่ยมลูกเต๋า
- นำส่วนผสมและ หมูมาคลุกเคล้าให้เข้ากัน
- ตั้งกระทะจนน้ำมันเดือดให้หีบหมูลงทอดอีกทีละชั้น
- เวลาสุกมันจะเหลืองลอยขึ้นให้ตักขึ้นสะเด็ดน้ำมัน

๖) ยำยูนาน (ปางซิ่ง)

ส่วนผสม/ วิธีทำ

- วุ้นเส้น, หมูสับลวกสุก, แครอทหั่นฝอย, ถั่วลิสงคั่ว, ไข่เยี่ยวม้า, พริกคั่ว, กระเทียมเจียว, หนึ่ง หมูเผาจนเหลืองซอยเส้นบางเล็กๆ, ผักชี, ซี่อิ้วขาว+ดำน้ำมะนาว
- นำวุ้นเส้น+หมูสับลวก+หนังหมู+แครอทหั่นฝอย รวมกัน
- นำพริกคั่ว+กระเทียมเจียว+น้ำมะนาว+ซี่อิ้วดำ+ขาว+ผักชีซอยมาผสมคนจนเข้ากัน
- นำไปเทลงกับที่รวมกันไว้คลุกเคล้าจนเข้ากัน
- ตักใส่จานโรยหน้าด้วย ถั่วลิสง และไข่เยี่ยวม้า

๗) ไก่ผัดมะนาว

ส่วนผสม

- ไก่ดำ, มะนาวแห้ง, หอมแดง, กระเทียม, พริกแห้ง, ขิงซอย, ต้นหอม, เกลือ, ซูรส

วิธีทำ

- ตั้งกระทะน้ำมันเดือดนำพริกแห้งลงก่อนให้เกรียมตามด้วยกระเทียมจนเหลืองหอม
- ตามด้วยขิงซอย หอมแดงผัดจนเข้ากัน

- ใส่ไก่ที่เตรียมไว้ (สับเป็นชิ้นพอคำ) ลงไปผัดจนเข้ากัน
- ใส่หนานว ประุรส พอสุกแล้วถึงจะเอาต้นหอมลงผัดเข้ากันเป็นอันเสร็จ

๘) ไก่ดำตุ๋นยาจีน (ตุงจี)

ส่วนผสม

- ไก่ดำ, ยาจีน, ขิง, ปากกอ, เจาก่อ, เกลือ, ผงชูรส

วิธีทำ

- สับไก่เป็นชิ้นพอคำใส่ซาม
- ทุบขิงใส่เอาเครื่องเทศที่บดแล้วใส่ตาม
- เติมน้ำมันพืชพอประมาณ
- เติมน้ำร้อนให้ท่วมไก่
- นำไปนึ่งจนไก่นิ่ม

การถนอมอาหารยูนาน

๑) เนื้อแห้งยูนาน (กางปา)

ส่วนผสม

- ปากกอ เจาก่อ ฮั่วเจา พริกป่น เมล็ดผักชี + เมล็ดยี่ห่วย่า เกลือ เนื้อหมูหรือเนื้อวัว เหล้าขาว

วิธีทำ

- เอาเนื้อที่เตรียมไว้มาแล้เอาน้ำมัน และเอินออกให้หมด
- เอาเครื่องเทศมาตำให้ละเอียด
- เทงบนเนื้อเติมเหล้าขาว พริกป่น เกลือ
- ผสมเข้ากันหมักไว้หนึ่งคืน นำไปตากแห้งให้สนิท
- เวลาจะทานให้หั่นเป็นชิ้นบางทอดด้วยน้ำมันจนกรอบ

๒) ผักกาดดอง (ยิงไซ้)

ส่วนผสม

- ผักกาด – พริกป่น – เกลือ – น้ำอ้อย- ฮั่วเจา – ปากกอ – เจาก่อ – เมล็ดผักชี – เมล็ด

ยี่ห่วย่า

วิธีทำ

- นำผักกาดตากแห้งพอประมาณ
- นำมาหั่นเป็นชิ้นประมาณ ๒ นิ้ว
- นวดด้วยเกลือหมักทิ้งไว้สองวัน
- นำมาล้างน้ำให้สะอาดอย่าให้ผักโดนน้ำมัน
- บีบน้ำออกให้แห้งนำส่วนผสมลงคลุกเคล้าให้เข้ากัน

- เสร็จแล้วนำไปใส่ถังที่เตรียมไว้ปิดให้มิดชิด พอนานหลายเดือนจะออกรสเปรี้ยวและเป็นสีเหลือง

ภาพที่ ๓๒
การถนอมอาหาร
ยูนาน “การดอง”

๓) หัวใช้ทำดอง (เล้าปู่กาง)

ส่วนผสมและวิธีทำเหมือนผักกาดดอง เพียงแต่เปลี่ยนผักกาดดองเป็นหัวใช้เท้า

๔) เต้าหู้ยี้

ส่วนผสม

- เต้าหู้ขาว-เหล้าขาว-ซิงซอย-ปากอ-เงาก่อ-ฮัวเจา-พริกป่น-เกลือ

วิธีทำ

- นำเต้าหู้ขาวมาหั่นเป็นชิ้นสี่เหลี่ยม ตากแดดพอเหลืองแล้วนำไปใส่ลงถังหรือกล่องคลุมด้วยฟางแห้งไว้ให้มีกลิ่นฉุน แล้วนำออกมาผสมกับส่วนที่ผสมที่เตรียมไว้เมื่อคลุกเคล้าเข้ากันให้นำลงใส่ไหที่สะอาดปิดปากให้มิดชิดเก็บไว้ได้นาน

การแปรรูปอาหาร

โดยทั่วไปชาวจีนจะมีชื่อเสียงเป็นที่รับรู้โดยทั่วกันว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการแปรรูปอาหารเป็นอย่างดี และมีรสชาติที่อร่อย อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการสั่งสมภูมิปัญญา และถ่ายทอดไปยังคนรุ่นต่อ ๆ ไปอยู่เสมอ ดังเช่น ผลไม้ดอง (เช่น ท้อ สาลี่ มะม่วง พรุณ เป็นต้น) หัวผักกาดดอง ผักกาดดอง เต้าหู้ยี้ หน่อไม้ดอง หน่อไม้ดอง หน่อไม้แห้ง เต้าหู้แห้ง เป็นต้น

ภาพที่ ๓๓
โอง
ใส่ท่อดอง

๓) ความเชื่อเรื่องสาเหตุของการเจ็บป่วยและวิธีการรักษา

โดยทั่วไปแล้ว เมื่อชาวบ้านเจ็บป่วยหรือไม่สบาย จะมองสาเหตุของโรคว่า เป็นเพราะอากาศเปลี่ยนแปลงหรือถูกน้ำฝนบ่อย ๆ และหากไม่สบายแบบตัวร้อน ลูกตาแดง พุดไม่รู้เรื่องจะมองว่าเป็นเพราะผีเข้า

โรคที่เป็นเพราะอากาศหรืออาหาร ชาวบ้านจะไปหาหมออนามัยและรักษาตัวเอง ชาวจีนส่วนมากหากรู้สึกตัวเองไม่สบายจะใช้วิธี ดิงซา เป็นอันดับแรก แล้วค่อยไปหาหมออนามัย ถ้าป่วยหนักจะไปโรงพยาบาล

การมีอาการเวียนหัว หน้ามืด อายากอาจเจียน วิธีการรักษาแบบ ดิงซา จะรักษาอาการดังกล่าวให้หายได้ ถึงแม้ว่าจะดิงซาแล้วก็ตาม ชาวบ้านจะไปหาหมออนามัยเพื่อตรวจสอบอีกครั้ง บางรายไปรักษาที่โรงพยาบาล หากกลับมาแล้วยังไม่หายจะรักษารูปแบบอื่น

โรคที่เกิดจากผีทำ อาจแยกเป็น ๒ ประเภท คือผีเข้า และผีกวน

โรคที่เกิดจากผีกวน ดูผิวเผินอาจจะไม่รู้ คนไข้จะมีอาการตัวร้อนเจ็บหัวเจ็บตัวอย่างเช่นนางเสียวซื่อ แซ่จาง เมื่อ ๗ ปีที่แล้ว เธอไม่สบายตัวร้อน เจ็บหัว เจ็บตัว มีอาการกลัว ไม่กล้าอยู่คนเดียว ไปนอนรักษาที่โรงพยาบาลก็ไม่หาย ร่างกายซูบผอมลงเรื่อย ๆ จึงไปหาหมอเข้าทรงในเมืองแม่ฮ่องสอน หมอบอกว่ามีสิ่งไม่ดีมากวน เพราะในหมู่บ้านไม่มีหมอผี สามียังขอให้ญาติไปเชิญอาจารย์ที่รักษาอาการแบบนี้แบบภาษาจีนเรียกว่า “ตองกุง” จากบ้านหนองออก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่มารักษาจึงหายในที่สุด

ขั้นตอนการทำพิธีการรักษา

ผู้ทำพิธีกรรมจะเอารูปสี่ก้านสานเป็นตาข่าย และเอาเงินผีไปแขวนหน้าประตู พร้อมกับไ้ตัวผู้หนึ่งตัวมัดไว้หน้าประตู เอาน้ำและใบ “เฮาจือ” ใส่ในกะละมัง เอาลูกหินเผาไฟให้แดงใส่ในกะละมังแล้วเอาน้ำนั้นรดนั้น ให้ทั่วในบ้าน แล้วเอาขวานเล็กสับตามแขน ขา ของเขา และถามเธอว่า เธอเป็นใคร มารบกวนคนอื่นทำไม คนที่ตีไม้ก็ตีไป อาจารย์จะจับแขนแล้วถามจนล้มลง คนอยู่ข้าง ๆ พากันจับไว้ แล้วเขาก็บอกว่าเขาเป็นสามีเก่าของเธอ ที่เมียเขามีกินมีใช้อยู่ทุกวันนี้ เพราะเขาช่วย แต่เมียเขาไม่ดูแล เลี้ยงดูเขา เขาไม่พอใจจึงมาเอาเงินทองคั้นและบอกให้เอาเงินทองออกมาให้หมด เจ้าของบ้านก็เอาออกมาให้ เขายังไม่หมดให้เอาออกมาไม่ให้เหลือแม้แต่บาทเดียว รวมทั้งตุ้มหู นาฬิกาติดตัวก็เอามาให้หมด คนไข้ก็บอกให้สามีเขาเอาออกมาให้หมด ถ้าไม่เอาให้เหมือนมีอะไรมาทับตัวเขา สามีเขาจึงเอาออกมาให้หมดจริง ๆ หลังจากนั้นอาจารย์ก็เหมือนเป็นตัวของตัวเอง และเอาเงินทองทั้งหมดไปแขวนร่วมกับรูปหน้าประตู

ตอนเลี้ยงอาหารจะฆ่าไก่ที่มัดไว้แล้วเอาเงินผีมาเช็ดเลือด ไปไว้บนโต๊ะ ส่วนหมูก็ทำเช่นเดียวกันและนำไปทำอาหาร เมื่อทำอาหารเสร็จ จัดข้าวสวย ๓ ถ้วย กับข้าว ๓ อย่าง เหล้า น้ำชา ๑ แก้ว เทใส่ถ้วยใส่ในถาด อาจารย์จุดธูป และเรียกชื่อ แซ่ ของสามีเก่าคนไข้ให้มากินข้าว และยกว่าอะไรกัน ผีก็อยู่ส่วนผี อาจารย์บอกว่า เขาจะทำให้สามีเก่าของคนไข้หาเมียเขาไม่พบอีก

ต่อไป แล้วเอากระดาษเงินกระดาษทองมาพับเป็นรูปทองแท่งและเงินฝูไปเผาให้ หลังจากนั้นเอา ด้ายสีแดงและสีดำมาพันกัน ตอนพันสวดคาถาด้วยเมื่อพันเสร็จนำมาเอาไปใส่ที่คอคนไข้และบอกว่า ห้ามไปบ้านคนคลอดลูก คนเจ็บป่วย งานแต่งงาน งานศพ เป็นเวลา ๓ ปี ทำพิธีคืนเดียว (เสีย ค่าใช้จ่ายไปทั้งหมดประมาณ ๒๕,๐๐๐ บาท และทอง ๕ บาท)

อีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น นางเจิ้งจิ้ง แซ่โจว ตอนแรกไม่สบาย ตัวร้อน เหมือนคนไข้ทั่วไป ไปหาหมอและทานยา ต่อมาวันหนึ่งมีอาการแปลก ๆ ลูกตาแดง พูดแปลก จึงเชื่อได้ว่าเป็นอาการ ผีเข้า ญาติ ๆ จึงรีบไปเชิญอาจารย์คนเดิมมารักษา ทำพิธีเหมือนเดิม ครั้งนี้เป็นสาววัยรุ่นในหมู่บ้านที่ตายไปเรียกขอกินเลือด อาจารย์โมโหจึงจับใส่หม้อดิน คนที่เห็นบอกว่าหม้อดินไปตั้งมา และอาจารย์ว่าไม่ปล่อยจะจับขังเป็นเวลา ๓๐๐ ปี อาจารย์บอกว่าเขาขอให้ปล่อย แต่อาจารย์ไม่ยอม ปล่อยและให้เอาไปฝังดินและหลังจากนั้น ฆ่าหมูและไก่เอาเงินเซ็ดเลือดเผาให้ ส่วนคนไข้ เอาด้ายสีแดงและดำพันแล้วมัด ตั้งแต่นั้นมาไม่มีอาการแบบนี้อีกเลย (เสียค่าใช้จ่ายประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท)

อีกกรณีหนึ่ง หากผู้ป่วยฝันเห็นคนที่ตายไปมาขอเงิน หรือขอกินจะจัดอาหาร รูปเทียน และเงินฝูไปเลี้ยงและเผาให้ โดยไม่ต้องทำพิธี

วิธีที่รักษาตนเอง

เมื่อเด็กไม่สบายนอนหลับสะดุ้งบ่อย ๆ จะขอให้คนเฒ่าคนแก่หรือแม่ของเด็กเรียกขวัญให้ หรือเด็กบางคนชอบเป็น ๆ หาย ๆ มีลักษณะ ๓ วันดี ๔ วันไข้ โดยไม่รู้สาเหตุ และแม้ว่าจะเรียก ขวัญให้แล้วยังไม่หาย อาการลักษณะนี้ชาวจีนเชื่อกันว่าเด็กต้องการได้ พ่อ – แม่ ใหม่ จะต้องทำ พิธีหาพ่อแม่ใหม่ให้กับเด็กคนนั้น วิธีการรักษาผู้ประกอบพิธีจะเอาด้ายสีแดงสีดำเวียนใส่ข้อมือ ๓ รอบ ทำเป็นวงวางบนไข่ไก่บ้าน ๑ ลูก ไว้บนข้าวสาร จุดรูปเทียนไหว้พระขอพร เริ่มตั้งแต่วันทำพิธี จนครบ ๓ หรือ ๗ วัน ขอให้คนถูกชะตา(บอกชื่อด้วย) ที่จะมาเป็นพ่อ – แม่ของลูก (จะเอาคนใน หมู่บ้าน หรือคนนอกหมู่บ้านก็ได้) ถ้าครบวันขอให้เอาเด็กมามอบให้คนที่เข้าบ้านเป็นคนแรกที่เข้า บ้านเป็นคนแรก คนที่ถูกรับเป็นเด็กจะเอาด้ายที่เตรียมไว้มัดคอหรือข้อมือเด็กจะตั้งชื่อใหม่ให้ แล้วจะ เชิญแขกคนเฒ่าคนแก่มาเลี้ยงอาหาร ๓ หรือ ๗ คน หรือ ๓ – ๗ โต๊ะ แล้วอาการจะดีขึ้น ถ้า เป็นโรคตาแดง หูมีหนองจะไปหาหมอรักษา บ้างก็ไปหาหมออนามัยหรือโรงพยาบาล

วิธีการรักษาโรคงูสวัด

ข้าวสาร 1 ถ้วย กรวยดอกสี่ถ้วย เอาสำลีใช้แทนดอก ร่มขาว ๔ อัน จักจ่า (ชงเล็ก ๆ) ๔ ก้าน เงิน แล้วแต่จะใส่ชั้นตอนการรักษา หมอจะนำสิ่งของที่เตรียมไว้ เช่น ข้าวสาร ๑ ถ้วย กรวยดอกสี่กรวย เอาสำลีใช้แทนดอก ร่มขาว ๔ อัน จันจ่า (ชงเล็ก ๆ) ๔ ก้าน และนำเงิน จำนวนหนึ่ง จัดทำให้เรียบร้อยและไปไหว้พระ พร้อมกับกล่าวให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ครูบาอาจารย์มาช่วยใน การรักษา คนไข้จะบอกชื่อหมอจะกลั่นลมหายใจและกล่าวคาถา ทำ ๓ ครั้ง หรือ ๗ ครั้งลงในน้ำ ส่วนน้ำให้นำไปล้างหน้าจะทำให้อาการหายเป็นปกติ

วิธีการตั้งชา

ชาวจีนส่วนมากนิยมรักษาด้วยวิธีการนี้ โดยต้องใช้ยาหม่องทาบริเวณท้ายทอย

(คอ) ไหล่ แล้วดึงจนแดงกล้า ถ้าหายาหม่องไม่ได้ให้ใช้น้ำอุ่นแทน คนที่ตั้งจะให้เอามือชุบน้ำอุ่นแล้วดึงเรื่อย ๆ ถ้าเป็นต้นแขน ชา จะใช้มือดึงจนแดงกล้า

การเรียนรู้วิธีการรักษา

นายเจิงหว่า แซ่เจิ้น ดูจาก พ่อ – แม่ ไม่ได้เป็นหมอยาอย่างจริงจัง ไม่ได้รักษาใครมานานแล้ว ส่วนนายกวางเหวิน แซ่หลิว เป็นเพราะแอบดูหมอยาแล้วจดจำจนขึ้นใจคือ ตอนเด็กอายุประมาณ ๑๔ – ๑๕ ปี พี่ชายถูกต้นไม้ทับจนขาหักมีหมอยาคนหนึ่งมารักษาให้ เวลาไปหาต้นยาหมอยาจะพาเขาไปเป็นเพื่อน พอไปถึงที่มีต้นยาจะให้เขาอยู่ห่าง ๆ ไม่ให้เขาเห็น นานวันเข้าเขาจึงแอบไปคนเดียว แล้วไปตามหารอยที่หมอชุดต้นยา และจำใบของต้นยาไว้ แต่เมื่อใช้ดูเห็นได้ผลถ้ามีคนมาขอให้รักษา หาต้นยาได้ก็จะรักษาให้ไม่ได้เป็นหมอยาอย่างจริงจัง

๔) ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อและพิธีกรรม

ชาวบ้านรักไทยยังมีความเชื่อเรื่องวัฒนธรรมประเพณี และให้ความเคารพผู้อาวุโสมีความเหนียวแน่นในกลุ่มเครือญาติ แม้ว่าจะมีผู้ใหญ่ของหมู่บ้านที่เป็นผู้นำทางการ แต่การทำงานจะต้องปรึกษารือกับผู้อาวุโส และผู้นำธรรมชาติ เช่น กิจกรรมทางศาสนา (ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธ)

ผู้นำทางศาสนาจะมีทั้งผู้ที่ประกอบพิธีกรรมตามประเพณีจีน คือ นายกว่อผิง แซ่ย่าง และผู้นำศาสนาที่ประกอบพิธีกรรมแบบประเพณีไต คือ พ่อเผ่า ส่างคำ ดวงอินทร์ (พ่อเผ่าไต)

ถ้ามีคนตายโดยธรรมชาติของชาวจีนจะใช้วิธีการฝัง เว้นแต่เด็กและหนุ่ม – สาว

ตายขณะที่ยังไม่แต่งงาน หรือตายในสภาพไม่ดีจึงจะเผาหลังจากเผาแล้ววันหนึ่งจะเก็บกระดูกไปฝัง การฝังศพทุกรายจะต้องมีการดูวัน – เวลา ที่เหมาะสม ไม่อย่างนั้นอาจเกิดเภทภัยได้

งานประเพณีของชาวจีน

๑. ปีใหม่ เดือน ๑ วันที่ ๑ วันตรุษจีน (วันที่ ๑ และ ๑๕ จะไหว้ศาลเจ้ากิมเจ)

๒. เดือน ๑ วันที่ ๒ วันไหว้ผีเจ้าหน้า

๓. เดือน ๒ วันที่ ๘ วันไหว้ศาลเจ้า

(เปิดเทศกาลเซ่งเม้ง ระหว่างเดือน ๒ – ๓)

๔. เดือน ๓ วันที่ ๑๕ วันไหว้ศาลเจ้า (เปิดประตูให้เงินทองเข้าบ้าน)

๕. เดือน ๓ วันที่ ๒๙ วันหนุ่ม – สาว

๖. เดือน ๔ วันที่ ๘ ไหว้เจ้าเมือง

๗. เดือน ๕ วันที่ ๕ วันระลึกถึงครู

๘. เดือน ๖ วันที่ ๒๔ วันไหว้ศาลเจ้าและสวน / ไร่

๙. เดือน ๗ วันที่ ๑๒ - ๑๕ วันสะจี (เชญูวิญญูณพ้อ - แม่ , ตา - ยาย
ที่ตายไปเลี้ยงที่บ้าน)
๑๐. เดือน ๘ วันที่ ๑๕ วันไว้พระจันทร์
๑๑. เดือน ๙ วันที่ ๑๙ วันไหว้เจ้าแม่กวนอิม
๑๒. เดือน ๙ วันที่ ๒๘ วันครู
๑๓. เดือน ๑๒ วันที่ ๓๐ วันปีเก่า ไหว้ศาลเจ้า (๒ ปี ๑ ครั้ง เดือน ๕ จีนจะมี ๒ เดือน) เดือน
๕ ทับ - ปี ๒๕๕๑ ทับ

วันประเพณีของจีน

ก่อนที่จะถึงปีใหม่อีกประมาณ ๑๐ วัน ชาวบ้านและบ้านจะเช็ดถูทำความสะอาดบ้านเรือน และ ซักผ้าถูหม่ม แล้วจะตำข้าวปุก ภาษาจีนเรียกว่า “ปาปา” คือเอาข้าวเหนียวที่นึ่งสุกมาตำให้ละเอียดและทำเป็นแผ่น ๆ บนใบตอง บางบ้านจะเอางาใส่หน้า “ปาปา”

ข้าวปุกตำไว้กินปีใหม่

เดือนหนึ่ง วันที่หนึ่ง วันปีใหม่ (วันตรุษจีน)

ก่อนที่จะถึงวันปีใหม่ ตอนเย็นของวันปีเก่าชาวจีนทุกบ้านจะเอาต้นสนมาปลูกหน้าบ้านให้ตรงกับหน้าประตูบ้านและจุดธูปเทียน สาเหตุที่ปลูกต้นสนเป็นเพราะมีความเชื่อที่เล่ากันว่า สมัยก่อนตอนมองโกลมาแย่งชิงเมืองจีนและยึดการปกครองจากคนจีนนั้น ทหารมองโกลตามฆ่าชาวจีนเป็นหลายร้อยล้านคน จึงมีชาวจีนมากมายพาครอบครัวหนีภัย และมีแม่เฒ่าคนหนึ่งเอาลูกคนโตแบกบนหลัง ส่วนคนเล็กให้เดินแล้วลากแขนพากันหนีภัยมาพบกองทัพของมองโกลที่พักอยู่ระหว่างทาง ผู้นำกองทัพมองโกลที่เห็นเหตุการณ์ จึงถามหญิงที่พาลูกหนีมาว่า ทำไมถึงแบกคนโตและให้คนเล็กเดิน แม่เฒ่าตอบว่า เด็กคนโตที่เฒ่าแบกเป็นเด็กกำพร้า พ่อแม่ตายหมด เหลือเขาเพียงคนเดียวน่าสงสารมาก ดังนั้นเขาจึงให้ลูกตัวเองที่ตัวเล็กกว่าเดินและเขายอมแบกเด็กคนนั้น แม่ทัพเห็นว่าผู้หญิงคนนั้นมีจิตใจงาม มีใจเมตตากรุณา จึงบอกแม่เฒ่าว่าไม่ต้องหนีไปไหน กลับไปบ้านแล้วให้เอาต้นไม้สนมาปลูกไว้หน้าบ้านทหารมองโกลจะไม่ฆ่าแล้วแม่ทัพก็ออกคำสั่งลูกน้องว่า ถ้าพบบ้านที่มีต้นสนปลูกไว้หน้าบ้านให้ยกเว้นบ้านนั้น แม่เฒ่าได้ยินจึงรีบวิ่งไปหมู่บ้านแล้วบอกให้ทุกบ้านปลูกต้นสนไว้หน้าบ้าน ทหารมองโกลจะไม่ฆ่า ชาวบ้านจึงบอกต่อ ๆ กันไป แล้วพากันปลูกต้นสนไว้ที่หน้าบ้านทันที ซึ่งตรงกับตอนเย็นของวันปีใหม่

เมื่อข้าศึกมาถึงในหมู่บ้านได้เห็นทุกบ้านปลูกต้นสนหน้าบ้านจึงไม่ได้ฆ่าใคร เหลือแต่บ้านแม่เฒ่าที่ไม่ได้ปลูกต้นไม้ ทหารจึงพาแม่เฒ่าไปหาแม่ทัพ แม่ทัพจึงถามว่าทำไมไปบอกให้บ้านอื่นปลูกแล้วบ้านตัวเองไม่ปลูก แม่เฒ่าตอบว่า ถ้าเขาปลูกบ้านเดียวคนอื่น ๆ จะต้องถูกฆ่าตายหมด เหลือบ้านเขาหลังเดียวอยู่ในหมู่บ้านไม่ได้ ดังนั้นเขาจึงไปบอกให้คนอื่นปลูก ถ้าจะฆ่าก็ให้ฆ่าเขา แม่ทัพได้ประทับใจในน้ำใจและจิตใจของแม่เฒ่าที่ยอมเสียสละเพื่อคนอื่น จึงยกเลิกตามฆ่าชาวจีน (แต่ยังคงครองจีนอยู่) ตั้งแต่นั้นมาเมื่อถึงวันปีใหม่ ชาวจีนจึงนิยมนำต้นสนมาปลูกหน้าบ้านแล้วจุดธูปเทียนและยึดถือเป็นประเพณีสืบมาจนถึงปัจจุบัน

เดือนหนึ่ง วันที่สอง วันไหว้ศาลเจ้าหน้า

ชาวบ้านที่คลอดลูกใหม่ในปีนั้น คือตั้งแต่หลังปีใหม่ที่ผ่านมามาจนถึงปีนี้จะป็นเจ้าภาพร่วมกัน จัดทำพิธีเลี้ยงเจ้าหนองน้ำ บ้านไหนที่มีลูกใหม่จะต้องเอาไก่มาหนึ่งตัวมารวมกัน หรืออาจรวมกัน ชื่อหมูตัวผู้หนึ่งตัว หากไม่มีไก่ไก่ตัวผู้ให้นำไก่ตัวเมียมาเช่นไหว้ได้ แต่ต้องเป็นไก่สาว (ไก่ตัวเมียที่ไม่เคยออกไข่) ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นเจ้าภาพจะมาร่วมบริจาคเงินแล้วแต่จิตศรัทธาและรูปเงินผีด้วย

ขั้นตอนการทำพิธี เอาข้าวสารใส่ถ้วยหนึ่งถ้วยไปวางหิ้งศาลเจ้าหน้า จุดธูปเทียนด้วย ไก่สำหรับเช่นไหว้เฉพาะหนึ่งตัว ฆ่าแล้วเอาเงินผีหนึ่งฉบับเช็ดเลือด แล้วเอาไปไว้ที่หิ้งเจ้า เมื่อถอนขนไก่เสร็จจะเจาะรูสำหรับนำเครื่องในออกมาทำให้สะอาดแล้วยัดใส่ในตัวไก่เหมือนเดิม นำไปต้มทั้งตัว เลือดที่เหลือเอาเช็ดเงินผีจะนำมาต้มด้วยกัน ส่วนไก่ที่เหลือ ฆ่าเสร็จแล้วเอาเงินผีมาเช็ดตัวละหนึ่งฉบับ แล้งเอาไปไว้บนหิ้งด้วยกัน ไก่นำไปทำอาหารทั้งหมด

สำหรับหมู ฆ่าเสร็จเอาเงินผีมาเช็ดเลือด แล้วนำไปไว้ที่หิ้งเช่นกัน แล้วจะตัดเอาส่วนหูหาง เท้า เนื้อ เครื่องใน อย่างละชนิดมาต้มด้วยกัน เนื้อหมูที่เหลือจะนำไปทำอาหาร แล้วเตรียมหุงข้าว ต้องเอาข้าวสารที่วางบนหิ้งมาหุงรวมกัน อาหารเสร็จจะใส่ถ้วยแต่ละอย่าง แล้วจัดใส่ถาด เอาน้ำชาหนึ่งแก้ว เหล้าหนึ่งแก้ว และธูปเทียนนำมาเช่นไหว้ ผู้นำจะกล่าวคำและขอพรให้เจ้าน้ำ ช่วยดูแลและคุ้มครองให้เด็ก ๆ และชาวบ้านอยู่เย็นเป็นสุข และเผาเงินผีที่เช็ดเลือดหมู และไก่ พ่อแม่จะพาเด็กมาราบไหว้ ส่วนน้ำชาและเหล้า เมื่อกกล่าวคำเสร็จแล้ว นำมาเทหน้าหิ้งเป็นอันเสร็จพิธี

เดือนสอง วันที่แปด วันไหว้ศาลเจ้าบ้าน

ในหมู่บ้านจะจัดกลุ่มไว้ ๕ กลุ่ม แต่ละกลุ่มหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ ซึ่งจะต้องจัดหาเตรียมสิ่งของที่จะใช้ไปประกอบพิธีไปที่ศาลเจ้าบ้าน ชาวบ้านผู้ชายจะนำรูปเงินผี (แล้วแต่จะใส่) ไปรวมกันทั้งหมู่บ้าน (ผู้หญิงไปไม่ได้) สิ่งของที่ต้องใช้และขั้นตอนเหมือนกันกับไหว้เจ้าน้ำ ผู้นำจะกล่าวขอพร ขอให้เจ้าบ้านช่วยคุ้มครองดูแลลูกบ้าน ลูกบ้านทั้งหมู่บ้านให้ได้อยู่เย็นเป็นสุข อย่าให้ไ้ได้มีโรคภัยไข้เจ็บ เช่น ถ้านักขอให้เป็นเบา หรือขอให้หายปกติ เป็นต้น เมื่อทำพิธีเสร็จสิ้นจึงเลี้ยงอาหาร

ช่วงเดือนสอง หรือเดือนสามเทศกาลเซ็งเม้ง (ส่วนใหญ่จะตรงกับเดือนสาม) แต่ละบ้านจะจัดช่วงวันเวลาใดแล้วแต่ความสะดวก หนุ่มสาวที่ไปทำงานต่างจังหวัดจะพากันกลับมาช่วงเทศกาลเซ็งเม้งอีกครั้งหนึ่ง

สิ่งของที่จะเอาไปทำบุญเช่นไหว้นั้น แล้วแต่ฐานะดี - ไม่ดี คนมีฐานะดีจะล้หมู จัดใหญ่โต และเชิญแขกมาร่วมงาน สิ่งของจะมีหมู ไก่ ผลไม้ น้ำส้ม น้ำชา น้ำหวาน แขกที่ไปร่วมงานจะนำของไปร่วม มี นมขัน สับปะรดกระป๋อง รูปเงินผี เอาไปวางหน้าฮวงซุ้ย แล้วจุดธูปไหว้ ๓ ครั้ง

ส่วนเจ้าภาพก็จะเอาขนม กาแฟ ผลไม้ น้ำส้ม น้ำหวาน น้ำชา ไปเซ่นไหว้หน้าดวงชัย แล้วกล่าวเรียกชื่อ – แซ่ ของผู้ตายให้มาทานของเซ่นไหว้ของลูกหลาน การฆ่าหมูและไก่ขึ้นตอนทำเหมือนไหว้ศาลเจ้าน้ำทุกอย่าง

เดือนสี่ วันที่ แปด วันไหว้ศาลเจ้าเมือง

สิ่งของและขั้นตอนจัดทำเหมือนไหว้ศาลเจ้าบ้านและศาลเจ้าน้ำทุกอย่าง เจ้าเมืองไหว้ปีละหนึ่งครั้ง คำกล่าวใช้เจ้าเมืองแทนเจ้าบ้าน เจ้าบ้านคุมครองในหมู่บ้าน เจ้าเมืองคุมครองถึงนอกหมู่บ้านหรือหากชาวบ้านจะทำการค้าหรือจะเดินทางไกล บุคคลนั้นจะต้องเอาไก่ไปทำพิธีขอพรเอง

เดือน ห้า วันที่ ห้า วันระลึกถึงครู

พอถึงวันที่ห้า เดือนห้า ชาวจีนส่วนใหญ่จะทำขนม ภาษาจีนเรียกว่า จุงจือปาปา และนำไปเซ่นไหว้และนำไปทิ้งในน้ำ

การที่นำขนมไปทิ้งในน้ำมีความหมายว่า สมัยก่อนชาวจีนส่วนมากไม่รู้หนังสือเหมือนคนหูหนวก ตาบอด คนที่อ่านออกเขียนได้มีเพียงไม่กี่คน หนึ่งในไม่กี่คนนั้นมีอาจารย์ที่ชื่อว่า “โค่งซื่อ” มาสอนหนังสือให้ชาวจีน ทำให้ชาวจีนมีความรู้มากขึ้นคนรู้หนังสือมีเพิ่มขึ้นและเขายังเขียนประวัติของจีนไว้มากมาย ดังนั้นชาวจีนสมัยก่อนเคารพนับถืออาจารย์โค่งซื่ออย่างมาก เมื่อวันที่ห้า ของเดือนห้า อาจารย์โค่งซื่อได้กระโดดน้ำฆ่าตัวตาย (คงจะเป็นเพราะเบื่อชีวิตที่ไม่มีอิสระ ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมองโกล) ชาวจีนรู้ข่าวจึงรีบทำขนม “จุงจือปาปา” คือ เอาข้าวสารเหนียวแช่น้ำให้เปื่อยแล้วห่อใบตองจุงจือ คล้าย ๆ กับใบไม้กวาดดอกหญ้า (บ้านรักไทยไม่มีใบจุงจือจึงใช้ใบไม้กวาดดอกหญ้าแทน) ห่อให้มีเหลี่ยมสี่เหลี่ยม และบอกกล่าวว่าจะขอให้หาย ปู ปลา กุ้ง สัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในน้ำมากินขนมที่เขาทิ้งให้และขอย่าไปกินตัวอาจารย์ ขอให้อาจารย์ลอยไปน้ำสายน้ำ ไปสู่สุคติ สาเหตุที่เลือกใช้ใบจุงจือห่อขนมนั้น เพราะใบจุงจือคล้ายกับผ้าที่มัดเอวของอาจารย์โค่งซื่อ ประเพณีนี้ยังทำกันอยู่ในปัจจุบัน

เดือนหก วันที่ ยี่สิบสี่ วันไหว้ศาลเจ้าและวันไหว้สวน

ขั้นตอนปลະพิธีการจัดทำเหมือนกัน เพียงแต่เพิ่มคำขอย่าให้มีสัตว์มารบกวนไร่ สวน และ ขอให้ได้ผลผลิตดี ๆ ส่วนในสวนเจ้าของสวนจะนำไปทำพิธีและขอพรเอง

เดือนเจ็ด วันที่ สิบสอง - สิบห้า วันสารทจีน

เชิววิญญานพ้อ แม่ ตา ยาย เลี้ยงในบ้าน คนที่ตายไปนานจะรับเลี้ยงแค่สามวัน คนที่ตายไม่นานจะรับเลี้ยง ๗ - ๑๕ วัน ถึงจะส่งกลับ คนที่นานต้องรับตอนเช้าก่อนวันที่ ๑๒ ตอนส่งต้องส่งวันเดียวกัน

ขั้นตอนรับวิญญาณเอาน้ำเย็นหนึ่งแก้วใส่ถาด รูป ๓ ก้าน ไปที่ประตูรั้วบ้านแล้วเรียกชื่อ – แซ่ ของผู้ตาย จุดธูปแล้วยกถาดไปในบ้าน นำน้ำเย็นและธูปที่จุดไว้วางบนหิ้งคุกเข่าก้มไหว้

แล้วเตรียมอาหารมาเลี้ยง จะมีข้าวสวย ๓ ถ้วย กับข้าว ๓ อย่าง เหล้าหนึ่งแก้ว น้ำชาหนึ่งแก้ว จัดข้าวใส่ถาดไปวางบนหิ้งแล้วเผาเงินผีเลี้ยงวันละ ๒ - ๓ ครั้ง

ก่อนถึงวันส่งจะต้องเตรียมกระดาษทองผีพับเป็นรูปทองแท่งเป็นกลอง ๆ ไว้ วันส่งตอนเย็นหลังจากเลี้ยงอาหาร แล้วจะนำน้ำเย็นที่วางบนหิ้ง พร้อมเงิน ทอง รูปเทียนที่เตรียมไว้ ออกมาหน้าประตูตรงไปทิ้งแล้วจุดรูปเทียน เผาเงินทองที่เตรียมไว้ให้และเทน้ำเย็น ตอนเผาเงินทองต้องบอกด้วยว่า ลูกหลานคนใด ชื่อ - แซ่ อะไรทำบุญให้ และก่อนจะเลี้ยงอาหารจะต้องจุดรูปทุกครั้งที่จุดรูปนั้นหมายความว่า ไปพูดคุยกับเขา

เดือนแปด วันที่ สิบห้า วันไหว้พระจันทร์

ก่อนวันไหว้พระจันทร์ชาวจีนบ้านรักไทยต้องจัดหาซื้อขนม ผลไม้ น้ำส้ม น้ำหวาน เท่าที่เป็นไปได้เตรียมไว้สำหรับเซ่นไหว้พระจันทร์

วันที่สิบห้า เดือน แปด ตอนหัวค่ำ เริ่มประมาณ ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป ชาวบ้านจะเตรียมขนม ผลไม้ ที่จัดหาไว้ใส่จาน ยกโต๊ะไปวางหน้าบ้านเอาของที่เตรียมไว้ไปจัดเรียงกันบนโต๊ะ และจุดรูปเทียนคุกเข้าไหว้ ๓ ครั้ง แล้วเผาเงินผีและเทน้ำชาลงบนพื้นดินหน้าโต๊ะ ไหว้อีก ๓ ครั้งก็เสร็จพิธี รับประทาน ๑๐ - ๑๕ นาที ก็เก็บของที่เซ่นไหว้มาเลี้ยงกัน คนเฒ่า เด็กหนุ่ม เด็กสาวจะไปเที่ยวหากันไปกินขนมที่บ้านกันอย่าสนุกสนาน

วันไหว้พระจันทร์มีความหมายว่า สมัยมองโกลแย่งชิงเอาเมืองจีน และเข้ายึดปกครองโดยคนจีนสิบหลังคาเรือน จะมีชาวมองโกล ๑ คนคุมอยู่ที่หัวเมือง และสำหรับสิบหลังคาเรือนนั้นใช้มัดเพียงด้ามเดียว ชาวจีนไม่ชอบการปกครองของมองโกลอยากได้อิสระคืนจึงคิดจะต่อต้านมองโกล

ดังนั้นจึงคิดว่า เดือน ๘ วันที่ ๑๕ พระจันทร์เต็มดวงจะมีการเซ่นไหว้พระจันทร์เพราะฉะนั้นก่อนจะถึงวันที่ ๑๕ จะมีการส่งขนมให้ญาติพี่น้องและเพื่อน ๆ ชาวจีน จึงพากันทำขนมที่มีกระดาษรองพื้นขนมและเขียนหนังสือนัดหมายไว้บนกระดาษที่มีความว่า วันที่ ๑๕ เดือน ๘ ตอนพระจันทร์เต็มดวงจะต่อสู้มองโกล โดยจะใช้มัดที่เขาให้ ๑๐ หลังคาเรือนต่อหนึ่งด้ามนั้นฆ่ามองโกลที่คุมเรา และฆ่าหัวหน้ามองโกล

พอถึงวันที่ ๑๕ เดือน ๘ จัดงานเซ่นไหว้พระจันทร์ ขณะที่ชาวจีนเอามีดตัดขนมจึงเห็นหนังสือนัดหมายและพอถึงเวลาจึงลงมือฆ่ามองโกลที่คุมเขาและไปฆ่าหัวหน้าเขาก็จนสำเร็จ ดังนั้นวันที่ ๑๕ เดือน ๘ เป็นวันชัยชนะและเพื่อระลึกถึงวันนั้นจึงจัดเป็นวันไหว้พระจันทร์ จนถึงปัจจุบัน (เงินผี ภาษาจีนเรียกว่า จิ้งจื่อ , รูป ภาษาจีนเรียกว่า เซียง)

ข้อห้ามต่าง ๆ ตามความเชื่อของชาวจีน

- ห้ามไม่ให้แขกที่มาเป็นคู่ หญิง - ชาย เข้าพักในบ้าน แม้ว่าจะเป็นลูกสาวที่แต่งงานออกไปแล้ว พาสามีกลับบ้านมาเยี่ยมบ้านก็ต้องพักแยกห้องกัน
- ห้ามไม่ให้ผู้หญิงที่ไม่ใช่สมาชิกของครอบครัวเข้าไปในบ้าน ในวันขึ้นปีใหม่ของจีน คือ วันที่ ๑ เดือน ๑ ตามปฏิทินจีน (บางบ้านจะเปิดประตูบ้านทั้งวันในวันขึ้นปีใหม่)
- ห้ามไม่ให้ผู้หญิงเข้าบ้านผู้อื่นก่อนที่เขาจะรับประทานอาหารเสร็จ

- ห้ามผู้หญิงไปตักน้ำในบ่อในวันขึ้นปีใหม่
- ห้ามไม่ให้ผู้หญิงเข้าไปในบริเวณศาลเจ้าเกินขอบเขตที่กั้นไว้

จะเห็นได้ว่าข้อห้ามต่าง ๆ ทั้งหลายล้วนมุ่งเน้นไปที่การจำกัดบทบาทของผู้หญิง และในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งหลายนั้น ผู้ชายจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในสังคมวัฒนธรรมจีนจึงค่อนข้างจะมีลักษณะเป็นแบบผู้ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) และไม่ค่อยรับให้ผู้หญิงเป็นผู้นำ อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า องค์การชุมชนของบ้านแม่ออ กลุ่มที่มีการแข่งขัน และมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนกลับเป็นกลุ่มสตรี

๕) วัฒนธรรม “ชา” ในฐานะวิถีชีวิตของชาวจีน

ชาวจีนมีประวัติศาสตร์ความผูกพันกับ “ชา” มาเป็นเวลานานกว่า ๕,๐๐๐ ปี “ชา” จึงกลายเป็นวัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตชาวจีนทุกคน การดื่มชา ได้กลายเป็นสิ่งที่แสดงถึงศิลปะ และภูมิปัญญาของชาวจีน และเป็นประเพณีที่มีคุณค่า ที่ได้รับการสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ชาวจีนทุกกลุ่ม ทุกเพศและทุกวัยจะให้ความสำคัญอย่างมากกับการดื่มชา ซึ่งจะดื่มชากันทั้งวันและทุก ๆ วัน

ไม่ว่าชาวจีนจะไป ณ ที่แห่งใด การดื่มชาจะเป็นสิ่งที่ติดตามไปทุกหนทุกแห่ง และเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในวิถีชีวิตชาวจีน ชาวจีนกำหนดว่า สิ่งจำเป็นพื้นฐานในชีวิตประจำวันของชาวจีน มี ๗ ประการ คือ เชื้อเพลิง ข้าว น้ำมัน เกลือ ซอส น้ำส้มสายชู และชา ดังนั้นประเพณีการดื่มชาจึงซึมซาบในหมู่ชาวจีนทุกคน เหมือนกับชาวฝรั่งเศสที่คู่กับเหล้าไวน์ ชาวเยอรมันคู่กับเบียร์ และชาวคิวบาคู่กับซิกาการ์

นักวิชาการจำนวนมากที่พยายามศึกษาและอธิบาย “วัฒนธรรมชา” ของชาวจีนในหลาย ๆ แง่มุม ทั้งในแง่ประวัติความเป็นมา “ชา” มิติทางด้านกายภาพ คุณสมบัติทางยา แง่มุมทางจิตวิญญาณ ตลอดจนแบบแผนการปฏิบัติในการดื่มชา และกระบวนการในการจัดเตรียม เป็นต้น

ภาพที่ ๓๔ - ๓๕ การปลูกชา

ประวัติของ “ชา”

จากการศึกษาเพื่อค้นหาประวัติความเป็นมาของ “ชา” ในหมู่นักวิชาการที่สนใจในเรื่องนี้ทำให้เกิดข้อสันนิษฐานต่าง ๆ แบ่งออกเป็นหลายแนวคิด แนวคิดหนึ่งที่ได้จากตำนานเรื่องเล่าที่มีเค้าความจริงอยู่มาก คือ “ชา” เป็นพืชที่ค้นพบโดยบังเอิญเมื่อ ๒,๗๓๗ ปี ก่อนคริสต์ศักราช โดยจักรพรรดิชาวจีนชื่อ เซนง (Shen Nong) ซึ่งทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์และนักการปกครอง ชอบเดินทางสำรวจชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอยู่เสมอ และในระหว่างการเดินทางจะให้ความสำคัญกับสุขอนามัย โดยจะต้องให้มีการต้มน้ำสำหรับดื่มทุกครั้งเพื่อเป็นการฆ่าเชื้อโรค จนกระทั่งวันหนึ่งของฤดูร้อนขณะที่พระองค์ออกเยี่ยมพบปะราษฎรได้มีบัญชาให้คณะติดตามหยุดพักและต้มน้ำดื่ม ในขณะที่น้ำกำลังเดือดอยู่นั้นได้มีใบไม้ชนิดหนึ่งถูกลมพัดตกลงมาในน้ำร้อน และน้ำค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอ่อน ในฐานะทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์ จักรพรรดิทรงสนพระทัยกับปรากฏการณ์การเปลี่ยนสีของน้ำดังกล่าวเป็นอย่างมาก และลองต้มน้ำนั้นเล็กน้อย ปรากฏว่าทำให้พระองค์รู้สึกสดชื่นกระปี้กระเปร่าขึ้น จากตำนานนี้เองจึงนับว่า “ชา” ถูกค้นพบเป็นครั้งแรกในประเทศจีน

ชาวยุโรปรู้จัก “ชา” เป็นครั้งแรกเมื่อต้นศตวรรษที่ ๑๗ นี้เอง โดยบริษัท Dutch East India Company เป็นผู้นำเข้าไปเผยแพร่ และในกลางศตวรรษที่ ๑๗ การดื่มชาในเวลากลางวันได้กลายเป็นมาตรฐานทางพิธีการของชนชั้นสูงในประเทศอังกฤษ ปัจจุบัน “ชา” เป็นเครื่องดื่มที่นิยมนิยมมากที่สุดในโลกในบรรดาเครื่องดื่มที่ได้รับความนิยม ๓ ชนิด ได้แก่ ชา กาแฟ และโกโก้ ปัจจุบันมีประเทศที่ปลูกชามากกว่า ๔๐ ประเทศ โดยที่ต้นชาที่นำไปปลูกล้วนมีกำเนิดมาจากประเทศจีน ไม่โดยตรงก็โดยอ้อม แม้แต่ในแง่ภาษาหรือคำที่ใช้เรียก “ชา” ในหลายประเทศล้วนมีรากของภาษามาจากประเทศจีนที่เรียกว่า “ชา” ว่า “ชา” ,sha หรือ เต้ (กวางตุ้ง) กลุ่มออกเสียงที่มาจากรากคำว่า “ชา” ได้แก่ ไทย ลาว ฟิลิปปินส์ อินเดีย ตุรกี และรัสเซีย เป็นต้น กลุ่มออกเสียงที่มาจากรากคำว่า “เต้” ได้แก่ อังกฤษ (tea) ฝรั่งเศส ซิมบับเวย์ เขมร อินโดนีเซีย มาเลเซีย เดนมาร์ก และนอร์เวย์ เป็นต้น

ประโยชน์และคุณค่าของ “ชา”

ใบชาประกอบด้วยคุณสมบัติทางเคมีมากมาย เช่น มีกรดแทนนิก (tannic acid) ประมาณ ๒๐ - ๓๐ % ซึ่งมีคุณสมบัติช่วยต่อต้านการอักเสบและฆ่าเชื้อ นอกจากนี้ใบชายังประกอบด้วยอัลคาลอยด์ (alkaloid) ที่มีสารคาเฟอีนประกอบอยู่ด้วยประมาณ ๕ % ซึ่งช่วยกระตุ้นประสาทให้มีการตื่นตัวอยู่เสมอ รวมทั้งช่วยให้กระบวนการเผาผลาญอาหารในร่างกายเป็นไปอย่างดี (metabolism)

ใบชามีคุณสมบัติทางการแพทย์ที่ผ่านการทดลองด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่น ช่วยขับปัสสาวะ ลดความเสี่ยงของการเป็นมะเร็ง ลดอาการของโรคเบาหวาน ลดปริมาณคอเลสเตอรอล ลดความดันโลหิต รักษาอาการท้องร่วง ป้องกันการฆ่าเหล่าของเซลล์ในร่างกาย ป้องกันฟันผุ และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางสายตา เป็นต้น

การดื่มน้ำชาช่วยทำให้ระบบย่อยอาหารของร่างกายทำงานได้ดีขึ้น เพราะจะช่วยละลายเนื้อและไขมันได้ดี โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่รับประทานเนื้อเป็นอาหารหลัก ในประเทศจีนจะมีสุภาษิตว่า “ ชาดเกลือสามวันยังพอไหว แต่ชาดชาไม่ได้แม้เพียงวันเดียว”

การดื่มชาช่วยแก้ความกระหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดื่มชาในฤดูร้อนจะช่วยลดอาการร้อนใน โดยจะปรับความร้อนในร่างกายรู้สึกสบายและสดชื่น ด้วยเหตุผลนี้ผู้สูงอายุจึงนิยมไปนั่งดื่มชาตามร้านน้ำชา และยังเป็นกรร่วมพูดคุยพบปะสังสรรค์กัน

ชาประกอบด้วยวิตามินหลายชนิด (วิตามินบีคอมเพลกซ์ ซึ่งมีทั้งวิตามินบี ๒ และกรดนิโคเทนิค – nigotenic) และช่วยขับนิโคตินออกจากร่างกายสำหรับคนที่สูบบุหรี่

ผู้ที่มีอาการเมาจากการดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การดื่มชาจะช่วยทำให้สร้างจากอาการเมา

กากใบชาที่ชงแล้วยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการช่วยดูดกลิ่นได้เป็นอย่างดี

ชาวจีนมีความเชื่อว่าผู้ที่ดื่มชาอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้มีอายุยืน และจากข้อมูลในประเทศรัสเซียและญี่ปุ่น พบว่า ผู้ที่อยู่ในไร่ชาล้วนมีอายุยืนยาวทั้งสิ้น

ชาในฐานะที่เป็นศิลปะ

ต้นชาที่เริ่มให้ผลผลิตและสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้นั้น จะใช้ระยะเวลาในการปลูกประมาณ ๕ ปี และจะมีอายุประมาณ ๓๐ ปี จึงจะแก่เกินกว่าที่จะเด็ดยอดชาต่อไปได้ อย่างไรก็ตามเราสามารถที่จะต่ออายุของต้นชาเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ต่อไป โดยการตัดลำต้นเดิมของต้นชาที่แก่แล้วออก หลังจากนั้นต่อลำต้นใหม่เข้าไปในรากกเดิมซึ่งเทคนิคการต่อลำต้นใหม่จะทำให้ต้นชามีอายุต่อไปได้ถึงประมาณ ๑๐๐ ปี การปลูกชานั้นจะไม่มีการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง แต่จะใช้ปุ๋ยธรรมชาติ เช่น ต้นถั่วเหลือง เป็นต้น

ใบชาที่เก็บได้จะผ่านขั้นตอนการทำชา ได้แก่ การผึ่ง นวด หมัก อบ จนได้ใบชาที่ใช้ชงดื่ม และการที่ชาวจีนจะชงชา ๑ กาเพื่อดื่ม นอกจากเพื่อคุณค่าและคุณประโยชน์ทางการแพทย์ดังกล่าวข้างต้นแล้วยังเป็นเรื่องของความดื่มด่ำในเชิงสุนทรีย์และศิลปะ เพราะจะต้องมีความพิถีพิถัน เป็นอย่างยิ่งนับตั้งแต่ชนิดของภาชนะที่นำมาทำเป็นกาชา ชนิดของน้ำที่จะนำมาต้มควรเป็นน้ำอ่อน ๆ อุณหภูมิของน้ำประมาณ ๙๐ องศาเซลเซียส หรือน้ำใกล้ ๆ เดือด จำนวนชาที่ใส่ซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของชาที่ใช้ เป็นต้น

ดังนั้นวิถีชีวิตของชาวจีนจึงมีประวัติศาสตร์ที่ผูกพันกับ “วัฒนธรรมชา” เป็นอย่างมาก และได้สั่งสมเป็นภูมิปัญญาและศิลปะที่งดงาม สั่งสมถ่ายทอดมาเป็นเวลาหลายพันปี และวัฒนธรรมดังกล่าวยังได้เผยแพร่ขยายไปทั่วทุกมุมโลก

ขั้นตอนการเก็บใบชา

(สัมภาษณ์ นาย เจิ้งหัว แซ่เจ็ง อยู่บ้านเลขที่ จ.๗๙ อายุ ๕๖ ปี)

หลังจากเราปลูกต้นชาประมาณ ๒ ปี ก็สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ โดยการเก็บใบชานั้นจะเก็บเอาเฉพาะส่วนที่เป็นยอดชา ยอดชาที่เหมาะสมจะนำมาแปรรูปจะต้องไม่แก่หรือหนุ่มเกินไปการเก็บจึงจะเก็บใบชาโดยการนับ ๑ ยอด ๒ พอประมาณทุกครั้ง ช่วงฤดูฝนจะเก็บได้ประมาณ ๒ เดือน ๓ ครั้ง ช่วงฤดูหนาว กับฤดูร้อนจะเก็บได้ ๑.๕ เดือน ต่อครั้งใบชา ๑ ไร่จะเก็บได้ประมาณ ๒๐ - ๕๐ กิโลกรัม (ถ้าโตเต็มที่) หลังจากเก็บมาก็จะนำมาผึ่งแดดก่อนประมาณ ๕ - ๗ นาที เพื่อลดความชื้นของใบชาจากนั้นก็นำไปเข้าเครื่องคั่ว โดยเครื่องคั่ว ๑ หม้อใส่ชาได้ ๗.๕ กิโลกรัม ใช้แก๊สเป็นพลังงานความร้อนประมาณ ๑๐๐/๑๒๐ องศา คั่วประมาณ ๘ - ๑๐ นาที ตามความ ชื้นมากหรือน้อยของใบชา จากนั้นนำใบชาที่คั่วเสร็จแล้วไปในเครื่องนวด จะใช้เครื่องนวดประมาณ ๓ - ๔ นาที ก็จะได้ใบชาเป็นริ้ว แล้วนำไปเข้าเครื่องอบ เครื่องอบจะใช้พลังงานความร้อนจากพื้นและใช้ไฟฟ้าเป็นตัวขับเคลื่อน ความร้อนประมาณ ๑๕๐ - ๑๘๐ องศา เป็นความร้อนที่พอเหมาะสำหรับอบชา โดยจะใช้เวลาประมาณ ๑.๓๐ - ๓.๐๐ ชั่วโมง ในการอบแต่ละครั้งจะอบได้ประมาณ ๑๐ - ๑๒ กิโลกรัม หลังจากอบเสร็จก็นำชาแห้งมาคัดเกรดโดยจะเอาใบชาแก่ และชาที่ปนออก คัดเอาเฉพาะส่วนยอดชาที่เป็นริ้วสวยงามจากนั้นก็นำไปคั่วใส่กะทะอีกครั้งเพื่อให้มีกลิ่นหอม

ขั้นตอนการทำชาเม็ด

ชาเม็ดก็ทำมาจากชาใบเรียวยาวทั่วไป สาเหตุของการทำชาเม็ดเพื่อที่จะลดขนาดของใบชาให้เล็กลง สะดวกต่อการพกพาและการเดินทางทางไกลของนักท่องเที่ยว ไม่ทำให้ชาหักป่น สามารถควบคุมความชื้นของชาให้อยู่ในระดับเดียวกัน และลดปริมาณสารแทนนิน ที่อยู่ในใบชา (สารแทนนินเป็นตัวการที่ทำให้เกิดอาการท้องผูก)

วิธีทำชาเม็ด

- ๑) นำใบชาสดที่เก็บมาใหม่ไปตากแดด ๕ - ๗ นาที เพื่อลดความชื้นของใบชา
- ๒) นำใบชาประมาณ ๗.๕ กก. ไปเข้าเครื่องคั่วด้วยความร้อนประมาณ ๑๐๐ - ๑๒๐ องศา เซลเซียส นาน ๘ - ๑๐ นาที
- ๓) พอคั่วเสร็จก็นำชาไปเข้าเครื่องนวด นวดประมาณ ๓ - ๔ นาที จะได้ชาใบเรียวยาว
- ๔) ทิ้งชาใบเรียวยาวค้างคืนไว้ ๑ คืน โดยไม่ให้โดนความร้อน และชื้นเพื่อให้ชาคายน้ำออกมา ก่อน อันจะทำให้สะดวกต่อการทำชาเม็ด
- ๕) วันรุ่งขึ้นก็นำใบชามาห่อใส่ผ้าโดยผ้ามีขนาด ๑๒๐ x ๑๒๐ ซม. ผ้าผืนหนึ่งจะห่อชาได้ ๑๒ - ๑๕ กก. แล้วนำไปห่อกับเครื่องให้มีขนาดเป็นทรงกลมเหมือนฟุตบอล
- ๖) นำผ้าที่ห่อเสร็จไปบดกับเครื่องทำเม็ดใช้เวลาบดประมาณ ๘ - ๑๐ ชั่วโมงก็จะได้ชาเม็ดออกมา
- ๗) ในระหว่างการบดควรจะนำชาออกมาผึ่งประมาณชั่วโมงละครั้งเพื่อไม่ให้ชาติดกันเป็นก้อนใหญ่
- ๘) เมื่อได้ชาเป็นเม็ดแล้วจะต้องนำไปเข้าเครื่องอบที่อุณหภูมิ ๑๕๐ - ๑๘๐ องศาเซลเซียส ใช้เวลาอบประมาณ ๑๐ นาที

๙) จากนั้นจึงนำเอาเข้าไปเข้าเครื่องดูดความชื้นอีกครั้งด้วยพลังงานความร้อน ๑๒๐ และพลังงานลม ๒๐๐ ใช้เวลา ๑ ชม.

๑๐) นำเข้าไปคัดแยกกระหว่างชาที่ป็นและชาที่เป็นเม็ดก่อนจำหน่าย

การบรรจุถุง

ชาใบเขียวจะใส่ถุงขนาด ๑ กก.หรือซองสี่สันสวยงามที่ซื้อมาจากจีน ทางแม่สาย จว. เชียงราย ซองจะใส่ได้ประมาณ ๑ - ๒ ชีด ตามขนาดของซอง ราคาของเปล่า ขนาดเล็ก ๑๕ บาท ขนาดใหญ่ ๒๐ บาท

ชาใบก่อนหรือชาเม็ดจะมีขนาดเล็กแต่น้ำหนักมากกว่าถุงหนึ่งจึงใส่ได้ ๒ - ๕ ชีด ตามขนาดของถุง จากนั้นจะนำไปเข้าเครื่องไล่ลม และจะได้ถุงชาที่เป็นก้อนทรงกระบอก

การจำหน่าย

จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเพื่อนำไปดื่มหรือเป็นของฝาก จำหน่ายได้มากในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

ราคา

อุหลงกิโกลรัมละ ๘๐ - ๒๕๐ ตามเกรดและการบรรจุใส่ถุง

ชาเขียว,ชาชิงชิง,ชาเบอร์ ๑๒ กก.ละ ๖๐๐ - ๑,๐๐๐ บาท

อุหลงก้านอ่อน ๑,๕๐๐ - ๒,๐๐๐ บาท/ กก.

ชามะลิ,ชาใบเตย ๓๐๐ - ๕๐๐ บาท/ กก.

๖) องค์ความรู้เรื่องลูกช่าง

วิธีทำ

นำไม้มาเหลาให้เป็นทรงกระบอก โดยความกว้างยาวประมาณ ๕ - ๑๐ เซนติเมตร เพราะอยู่ในระดับทรงตัวได้ดี กระยะ ประมาณครึ่งหนึ่งของทรงกระบอกโดยเหลาครึ่งหนึ่งให้แหลมบริเวณเนื้อไม้ทั้งไม่ควรเหลาให้บางมากเพราะถ้าเหลาบางเวลาหมუნทำให้รับน้ำหนักของส่วนหัวไม้ไหว ส่วนเนื้อไม้ที่นำ มาทำลูกช่าง นิยมใช้เนื้อแข็งไม้ใช้เนื้ออ่อนเพราะเวลาลูกช่างหมუნจะทำให้บริเวณที่แหลมด้านและยุ่ยได้ง่าย โดยไม้ที่นิยมนำมาทำลูกช่างคือ ปางเหล่ซู่ (ไม้กอก) เสี่ยวห่งซู่ (ไม้แดง) และหนิวปางกลางซู่ เพราะไม้ ๒ - ๓ ชนิดนี้เป็นไม้เนื้อแข็ง เหนียว และไม่กรอบ ไม้ยุ่ยง่าย การทำลูกช่างทุกครั้งจะต้องปลอกเปลือกไม้ออกก่อนเหลา ถ้าได้ไม้ขนาดใหญ่เอาเฉพาะแกนกลางของไม้จะทำให้เนื้อไม้แข็งกว่าไม้ธรรมดาเป็นเท่าตัว

วิธีการเล่น

นำเชือกมามัดกับไม้บริเวณ ปลายไม้โดยไม้ยาวประมาณ ๔๕ ซม. เชือกยาว ๑๕ -๒๐ เมตร นำเชือกมาพันบริเวณส่วนหัวของลูกช่างไว้ให้หมด โยนลูกออกไปแล้วดึงไม้ที่ผูกกับเชือกไว้ เวลาลูกลงพื้นลูกจะหมუნ ระยะเวลาการหมუნสามารถหมუნได้ประมาณ ๐.๕ - ๕.๐ นาที ขึ้นอยู่กับความสมดุลของลูกช่างที่สร้างมาและแรงเหวี่ยงของคนที่เล่นมีมากน้อยเพียงไร

การแข่งขันการเล่นลูกข่าง

การเล่นคนเดียวหรือสองคนจะมีการแข่งขันกันก่อนโดยการแข่งหมุนลูกข่างว่าข้างใดจะหมุนได้นานกว่ากัน

การเล่นเป็นกลุ่ม

จะแบ่งผู้เล่นออกเป็นสองข้างเท่า ๆ กันจากนั้นก็ให้นำลูกข่างมาเทียบขนาดของแต่ละคู่เหมือนมวย ขนาดใหญ่คู่ใหญ่ ขนาดเล็กคู่เล็ก หลังจากแบ่งคู่เสร็จก็จะเล่นดังนี้

- แบ่งฝ่ายเท่ากัน เทียบขนาดลูกข่างของแต่ละคู่ให้เท่ากัน
- ชีตเส้นเป็นเส้นขนานความห่างประมาณ ๓ – ๗ เมตร
- ฝ่ายหนึ่งจะไปหมุนลูกข่างรอบบนเส้นบน
- อีกฝ่ายจะใช้ลูกข่างของตนตี
- ถ้าตีโดนแล้วลูกข่างที่โดนตีดับถือว่าคนตีชนะ
- ถ้าตีไม่โดนคนตีแพ้
- ตีโดนแล้วไม่ดับลูกข่างยังหมุนอยู่ถือว่าคนตีแพ้
- ตีโดนแล้วไม่ดับลูกข่างยังหมุนอยู่ลูกข่างของฝ่ายไหนหมุนนานกว่าถือว่าเป็นผู้ชนะ
- ผู้ที่แพ้ต้องเป็นฝ่ายไปหมุนลูกข่างบนเส้นให้อีกฝ่ายตี

ช่วงเวลาที่เล่นลูกข่าง

การเล่นลูกข่างส่วนมากจะเล่นในวัยเด็ก อายุ ๘- ๑๕ ปี นิยมเล่นกันในช่วงตรุษจีน เพราะช่วงตรุษจีนจะมีงานรื่นเริงมากมาย ผู้ใหญ่ก็จะจับกลุ่มกันเล่นไฟนกกระจอก วิयरุ่นหนุ่มสาวก็จะไปเล่นตำเป่า เหลือพวกเด็ก ๆ ก็จะไปเล่นลูกข่างกัน ซึ่งลูกข่างนั้นจะมีการเตรียมไว้ล่วงหน้าและมีการทดลองเล่นก่อนตรุษจีนประมาณ ๒ เดือน เพื่อทดสอบลูกข่างว่าหมุนดีหรือไม่ สนามที่เล่นกว้างพอหรือเปล่า มีเพื่อนที่มีขนาดใกล้เคียงกับของเราหรือเปล่า เพื่อที่จะนำมาเปรียบคู่กับของเราเวลาเล่น โดยช่วงเวลาที่ เล่นกันจะอยู่ราว พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ของทุกปี

เกร็ดความรู้เรื่องลูกข่าง

ลูกข่างธรรมดาทั่วไปจะมีตามสัญชาตญาณของสีเนื้อไม้ ถ้าอยากได้สีสันสดใสเป็นสีดำเข้มให้นำลูกข่างที่ตัดเสร็จแล้วไปฝังดินประมาณ ๗ วัน ก่อนนำออกมาเล่น

สภาพพื้นสนาม

ควรมีลานกว้างเพื่อสะดวกต่อการเล่น
ต้องเป็นพื้นดินเท่านั้นดินถึงจะหมุนดี

๗) องค์ความรู้ด้านพิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชน (จากการถอดจากผู้รู้ในชุมชน)

พิธีกงเต็ก

คือพิธีกรรมของคนจีนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้บรรพบุรุษของตนเองไปจุติใหม่ โดยถ้าคนเพิ่งตายก็สามารถจัดทำพิธีกรรมได้ทันที แต่ถ้าคนตายไปนานแล้วหลายปีจึงค่อยมาจัดพิธีกงเต็กใหม่นั้นจะต้องมีการดูฤกษ์ยามก่อน ระยะเวลาการจัดงานนั้นขึ้นอยู่กับเจ้าภาพจะเป็นผู้กำหนด อาจจะเป็น ๓ วัน ๗ วัน ๑๐ วัน หรือเป็นเดือน ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของเจ้าภาพ งบประมาณของแต่ละครั้งประมาณเป็นแสนขึ้นไป ขึ้นไป ขึ้นอยู่กับระยะเวลาของการประกอบพิธีกรรม จำนวนม้า กวาง ปราสาท หรือ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกของคนตาย รวมไปถึงค่าใช้จ่ายของซินแสผู้ประกอบพิธีกรรม

การทำปราสาท

การทำปราสาทเพื่อนำไปเผาบริเวณที่จะฝังศพ โดยมีความหมายว่าบริเวณพื้นที่ที่ฝังศพได้รับการจับจองหรือซื้อไว้ให้คนตายได้อาศัยอยู่ในปรโลก ซึ่งคนที่ซื้อที่ดินให้คนตายอยู่โดยการสร้างปราสาทนั้นจะต้องเป็นลูกชายหรือหลานชายเท่านั้น คนจีนจึงให้ความสำคัญกับการมีลูกชายไว้สืบสกุลเป็นอย่างมาก เพราะถ้าไม่มีลูกชายเวลาตายไปก็จะมีผืนดินของตนเองให้อาศัยอยู่ตามความเชื่อ

การทำปราสาทของฝ่ายหญิงนั้นเปรียบเสมือนการโอนเงินไปให้คนตายใช้ในปรโลก หากมีหญิง ๒ คนก็ต้องสร้างปราสาท ๒ ต้น ตามจำนวนของลูกหญิงที่มีอยู่ แต่ปราสาทที่ลูกหญิงจัดทำให้ฝ่ายพ่อแม่ไม่สามารถนำไปแลกเปลี่ยนผืนดินอาศัยอยู่ได้

การทำม้า

ม้าแดง ม้าดำ หรือม้าขาว โดยส่วนมากจะนิยมใช้ ๓ สีนี้เป็นหลัก แต่จะทำเพียง ๒ ตัว เพราะมีความเชื่อคือตัวแรกจะให้คนตายใช้เป็นพาหนะสำหรับขึ้นไปปรโลก ส่วนอีกตัวหนึ่งจะใช้สำหรับบรรทุกสิ่งของสัมภาระของคนตาย กล่าวคือม้าสองตัวนี้ ตัวหนึ่งใช้ขี่อีกตัวหนึ่งจะใช้บรรทุกสิ่งของ

การทำคนรับใช้

จะจัดทำขึ้นเพื่อไปรับใช้คนตายในปรโลก จะจัดทำขึ้น ๓ คน คนที่ ๑ จะมีหน้าที่ดูแลม้า จูงม้าของคนตาย ส่วนอีก ๒ คนจะเป็นชายหนึ่ง หญิงหนึ่ง มีหน้าที่คอยคุ้มครองคนตายเวลาเดินทางไปยังปรโลก เพื่อไม่ให้วิญญาณเร่ร่อนเหล่านั้นมาแย่งชิงสมบัติของคนตายซึ่งมีอยู่จำนวนมาก โดยคนคุ้มครองคนตาย ๒ คนนั้น จะได้รับการเสกจากซินแสให้มีอิทธิพลมากกว่าภูตผีปีศาจธรรมดา

การทำกวางเหลือง

โดยมากแล้วจะนิยมทำกวางเพราะเป็นสัตว์ที่มีความสง่างามกว่าสัตว์ทั่วไป แต่ไม่จำเป็นว่า จะต้องเจาะจงว่าเป็นกวาง สามารถทำสัตว์อื่น ๆ แทนได้ เช่น ช้าง วัว ควาย กล่าวคือ กวางเหลืองถูกสร้างขึ้นมาเพื่อประดับบารมีของคนตาย ยิ่งสร้างมากเท่าไร แสดงว่าตอมนมีชีวิตอยู่ยังมีบารมีมากเท่านั้น

การตัดเย็บชุดจีน

ถือเป็นการตัดเย็บที่ประณีตละเอียดซึ่งแต่ก่อนจะตัดเย็บด้วยมือล้วนๆแต่ปัจจุบันมีเครื่องจักรเข้ามาช่วยในการตัดเย็บ ส่วนผ้าและวัสดุต่างๆก็จะหาซื้อตามท้องตลาดแต่ก่อนนั้นลายดอกก็มักจะปักเองแต่ตอนนี้ส่วนมากจะเปลี่ยนจากปักเองมาซื้อแบบสำเร็จมาเย็บลงเลย การออกแบบที่สำเร็จมาเย็บลงเลย การออกแบบผู้เย็บมีแบบในใจอยู่แล้วแต่ก็ตามใจผู้สั่งเย็บเหมือนกัน

ภาพที่ ๓๖ - ๓๗

การแต่งกาย

ชุดจีนยูนาน

รองเท้าจีน

การเย็บรองเท้าจีนผู้เย็บจะตัดขนาดก่อนตัดผ้าตามขนาดจะเอาผ้าหลายชั้นมาเย็บรวมกัน จนหนาพอสมควรการเย็บในแต่ก่อนต้องใช้เวลาร่วมเดือนกว่าจะได้ ๑ คู่ แต่ตอนนี้ การเย็บเร็วขึ้นกว่าเดิมเพราะมีเครื่องจักรเข้ามาช่วย

การเย็บเสื่อจีนและรองเท้าจีนในปัจจุบันหาซื้อได้ยากเพราะคนที่เย็บเป็นอายุก็เยอะมีปัญหาเรื่องสายตาและไม่ได้สืบทอดให้คนรุ่นหลัง

ภาพที่ ๓๘

รองเท้าชาวยูนาน

แบบดั้งเดิม

การไหว้พระจันทร์

ตรงกับวันที่ ๑๕ เดือน ๘ ของจีน ซึ่งอยู่ในช่วงเดือนกันยายนของไทย การไหว้พระจันทร์ได้สืบทอดต่อกันมาโดยมีวัตถุประสงค์ คือทำพิธีเพื่อระลึกถึงผู้ที่เสียชีวิตในการปฏิวัติ ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในอิสรภาพและชัยชนะนอกจากนี้ยังทำให้ครอบครัวได้มีโอกาสอยู่ร่วมกัน และเป็นโอกาสเลี้ยงฉลองกับญาติๆ และเพื่อนๆ การไหว้พระจันทร์จะมีเครื่องเซ่นไหว้ โดยเฉพาะดังนี้

ขนมไหว้พระจันทร์

ผลไม้

เครื่องดื่ม

รูป เทียน

อาหารคาว หวาน

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ขนมอื่นๆ เช่น ลูกอม

ประวัติความเป็นมา

ก่อนสมัยราชวงศ์หยิงเฉาชาวมองโกได้ยึดมณฑลเป่ย์จิง มณฑลหูหนงและสมัยมณฑลหูเป่ย์ และได้จัดตั้งราชวงศ์หมิงเฉาขึ้นโดยมีชาวมองโกขึ้นเป็นฮ่องเต้ปกครองดูแลชาวฮั่น เนื่องจากชาวฮั่นมีจำนวนมากจึงให้ชาวมองโก ๑ คน ปกครองครอบครัวชาวฮั่น ๑๐ ครอบครัว ชาวฮั่นต้องเรียกคนมองโกที่มาปกครองว่า “ ต้าจื่อ ” โดยชาวฮั่นทั้ง ๑๐ ครอบครัวจะต้องเลี้ยงดูต้าจื่อ ไม่ว่าต้องการอะไรจะต้องหามาให้ต้องหามาให้ ในแต่ละครอบครัวที่ต้าจื่อปกครองจะมีมีดใช้อยู่เพียง ๑ เล่ม หมุนเวียนกันใช้เพื่อป้องกันไม่ให้ชาวฮั่นมีอาวุธเพื่อจะทำร้ายต้าจื่อและการก่อกบฏในข้างหน้า

ทุกๆวันที่ ๑๕ เดือน ๘ ชาวฮั่นจัดเทศกาลไหว้พระจันทร์ขึ้นโดยมีชื่อเรียกภาษาจีนว่า

“ ชุนชิวเจ้ ” จะมีการจัดเลี้ยงอาหารและถวายขนมไหว้พระจันทร์จึงมีชาวฮั่นกลุ่มหนึ่งใช้โอกาสนี้วางแผนก่อการกบฏชาวมองโก โดยการทำขนมไหว้พระจันทร์แจกจ่ายให้กับชาวฮั่นทุกบ้านไว้กินในงานไหว้พระจันทร์และในไส้ขนมไหว้พระจันทร์จะมีจดหมายเขียนข้อความสอดไว้ว่า “ ส่าจาต้าจื่อ ” ซึ่งแปลว่า ให้ฆ่าต้าจื่อที่ปกครองบ้านตนเสียเอง เมื่อถึงวันไหว้พระจันทร์ชาวฮั่น

ทุกคนจึงได้เห็นข้อความนั้นพร้อมกัน และได้ลุกขึ้นมาปฏิวัติจนสำเร็จและ เป็นการ สิ้นสุดราชวงศ์หมิงเฉา โดยก่อนจะเปลี่ยนราชวงศ์หมิงเฉามีชาวฮั่นเป็นฮ่องเต้ จากนั้นจึงเปลี่ยนเป็นราชวงศ์ชิงเฉา และเป็นราชวงศ์สุดท้ายที่มีการปกครองแบบฮ่องเต้ ต่อมาเปลี่ยนเป็นการปกครองแบบจงหมิงโกว (k.m.t.) ก่อนจะถูกคอมมิวนิสต์ปกครองจนถึงปัจจุบัน

สำหรับการทำพิธีไหว้พระจันทร์นั้นมีการประกอบพิธีกันมาช้านานแล้วนานกว่าที่ชาวมองโกจะมายึดครองจีน แต่ในสมัยนั้นยังไม่ค่อยมีการประกอบพิธีอย่างแพร่หลาย และถือว่าเป็นพิธีที่ไม่ค่อยสำคัญ แต่หลังจากการปฏิวัติจึงถือได้ว่าเป็นพิธีที่สำคัญ เพราะเป็นการระลึกถึงบรรพบุรุษที่กอบกู้

แผ่นดินและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ชนนเป็นส่วนหนึ่งของวิธีไหว้พระจันทร์เพราะขนมถือเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ในการปฏิบัติเอาแผ่นดินคืน

พิธีกรรม

พอตะวันตกดินแล้วก็จะมีการเตรียมอาหารและเครื่องดื่มต่างๆ ให้พร้อม รอจนพระจันทร์ขึ้นจึงเริ่มพิธี ตั้งตรงลานกลางแจ้งหน้าบ้าน เพราะชาวจีนทุกบ้านมักจะมีลานหน้าบ้านไว้ทำพิธีกรรมต่างๆ บริเวณหน้าบ้านจึงมีความกว้างและความสะดวกสบายในขนย้ายอาหารและอุปกรณ์ต่างๆ และตามความเชื่อว่าหน้าบ้านจะเป็นบริเวณที่เป็นสิริมงคล เพราะเงินทองและลาภยศจะเข้ามาทางหน้าบ้าน เวลาประกอบพิธีที่เป็นมงคลต่างๆ จึงมักจัดขึ้นบริเวณหน้าบ้าน

นำอาหารคาว – หวาน เครื่องดื่มต่างๆ มาตั้งบนโต๊ะ

นำแตงกวาผลไม้ใหญ่มาผ่าครึ่งแล้วจุ่มเทียนตรงกลางของแตงกวา โดยเอาธูปจุ่มรอบๆ เทียน จากนั้นก็นำแตงกวาไปเสียบไว้บริเวณรั้วบ้าน เอากระดาษเงินกระดาษทอง มาเผาเพื่อบูชาพระจันทร์ หัวหน้าครอบครัวกล่าวคำขอบคุณพระจันทร์

ทิ้งอาหารไว้สักพัก จากนั้นคนในครอบครัวทุกคนก็จะมานั่งล้อมร่วมรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม

ในช่วงเดือนกันยายนยังเป็นช่วงปลายฤดูฝนดังนั้นบางครั้งอาจจะไม่เห็นพระจันทร์ ชาวจีนจะดูเวลาโดยประมาณของพระจันทร์ที่จะขึ้นโดยปกติ ก็จะประกอบพิธีตามเดิม คือนำอาหารไปตั้งกลางแจ้งหน้าบ้าน แล้วจุ่มธูปเทียนทำพิธีไหว้ จากนั้นจึงรับนำอาหารและเครื่องดื่มไปรับประทานได้

สารทจีน

ประวัติความเป็นมา

เป็นความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษในทุกปี บรรพบุรุษที่ตายแล้วจะกลับมาเยี่ยมบ้านประมาณ 7 เดือน ผู้ที่จะต้องไปอันเชิญบรรพบุรุษจากศาลเจ้ามาอยู่บ้านจะต้องเป็นผู้ชาย เพราะเป็นผู้สืบสกุล สำหรับหญิงถ้าแต่งงานออกไปแล้วต้องการที่จะทำพิธีห้ามอันเชิญเข้าไปในบ้านของลูกผู้หญิงจะสามารถทำแค่บุชานอกบ้าน เพราะบรรพบุรุษจะไม่ไปอยู่กับคนที่ไม่ใช่สืบสกุล

เวลาและสถานที่ประกอบสารทจีน

วันที่ ๑ – ๑๕ เดือน ๗ ของจีน (ประมาณเดือนกันยายน – ตุลาคม) จะประกอบทุกปีโดยหาฤกษ์ที่เหมาะสมไปรับบรรพบุรุษจากเจ้า ก่อนจะอันเชิญมาประทับในบ้าน บริเวณห้องโถงโดยจะมีการเตรียมอาหาร เครื่องดื่ม ผลไม้ ไม้ค้อยต้อนรับบรรพบุรุษ และจะประทับอยู่นาน ๗ วัน ก็จะส่งบรรพบุรุษโดยรับมาจากที่ไหนต้องไปส่งที่นั่น

ความสำคัญของสารทจีน

- . รักษาประเพณีงาม
- . แสดงถึงความเชื่อและศรัทธา
- . แสดงความ กตัญญู ต่อบรรพบุรุษ

- . รำลึกถึงชาติตระกูล และบุญคุณของบรรพบุรุษ
- . มีความเชื่อว่าบรรพบุรุษจะดูแลคุ้มครองลูกหลานคนในตระกูล ให้มีลาภยศ เงินทอง ชื่อเสียง
- . ส่งเสริมการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน
- . คนในครอบครัวได้อยู่กันพร้อมหน้า

เยาวชนรุ่นหลังได้รู้ถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสารจีน และสืบทอดประเพณีอันดีงามของคนจีนจากรุ่นลูกสู่รุ่นหลานและเล็งเห็นความสำคัญ ของบรรพบุรุษ รวมไปถึงความภาคภูมิใจในวงศ์ตระกูลของตนเอง

ประชาชนในหมู่บ้านแสดงถึงความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการประกอบพิธีที่สำคัญของคนจีน อย่างพร้อมเพียงกัน

พิธีกรรมรับบรรพบุรุษ

เตรียมโต๊ะตั้งหน้าบริเวณที่บูชาฟ้าดินในบ้าน

เอาอาหาร เครื่องดื่ม ผลไม้ที่จะใช้ต้อนรับบรรพบุรุษ

ตัดหยวกกล้วยมา ๓ ท่อน ยาวประมาณ ๕ เซนติเมตร เพื่อใช้ที่ปักธูปที่จะจุดบูชาสาเหตุที่ใช้กล้วยเพราะเวลาทิ้งจะทิ้งพร้อมกันรูปเลย

ในวันที่ฤกษ์พร้อมจะออกไปจุดกระดาษเงิน กระดาษทอง บริเวณหน้าหรือหลังบ้าน แล้วกล่าวอันเชิญบรรพบุรุษเข้าบ้าน

จุดธูปและเทียนเป็นอันเสร็จพิธี ธูปที่จุดจะต้องจุดต่อกันอย่างสม่ำเสมอไม่ให้ดับตลอด ๒๔ ชั่วโมง

เตรียมหมู เนื้อ หรือไก่ นำไปปรุงอาหารแล้วนำมาบูชาไหว้บรรพบุรุษมีอาหาร ๑ อย่างขึ้นไป นิยมเอาปลาที่ใส่อยู่ในถังมาไหว้บรรพบุรุษ เพราะเชื่อว่าถ้าสามารถหาปลามาได้จะทำให้อุทิศลูกหลานตระกูลนั้นฉลาด

นำข้าวโพดดิบพร้อมกันมาไหว้เปรียบกันเป็นปีน และเปรียบฝึกเป็นกระสุน ให้ผีบรรพบุรุษใช้เป็นอาวุธป้องกันตนเองยามกลับ เพราะเชื่อว่าระหว่างการเดินทางจะมีผีเร่ร่อนมาแย่งสมบัติที่ลูกหลานเผาให้

คนที่ตายไปยังไม่ถึง ๓ ปี ต้องรับในวันที่ ๑ ของเดือน ๗ เพราะถือว่าเพิ่งตายใหม่จะต้องแสดงความเคารพบรรพบุรุษ ส่วนที่ตายเกิน ๓ ปี จะรับส่งเมื่อไรก็ได้

พิธีกรรมส่งบรรพบุรุษ

ลูกหลานทุกคนจะต้องอยู่พร้อมหน้ากัน

นำอาหารอย่างละนิด ผลไม้ ใส่ถาด จุดธูปแล้วอันเชิญกลับรับมาตรงนั้นให้ส่งตรงนั้น

และกล่าวคำอาลัย

เผากระดาษเงินกระดาษทอง เศษกำนธูปและอุปกรณ์ที่ไม่ใช้

เรียกลูกหลานเข้าบ้านพร้อมเรียกขวัญทุกคนกลับเข้าบ้านด้วยจากนั้นไปจุดธูปเทียนที่ ศาลเจ้าในตอนเย็น เพื่อให้ผีบรรพบุรุษไปค้างที่ศาลเจ้าก่อนกลับ

งานแต่งงาน (จีน)

การแต่งงานในชุมชนจะมีหลากหลายลักษณะของที่มา ของการแต่งงานที่เกิดจากมีหลาย เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ และความฐานะ สำหรับคนจีนจะแบ่งตามฐานะดังนี้

การสู่ขอ

สำหรับคนที่มีฐานะต่างกัน ส่วนใหญ่จะหนีตามกันมา แล้วจึงกลับจะมาขอขมาผู้ใหญ่ของ ฝ่ายหญิง และดูฤกษ์แต่งงาน ละจัดพิธีแต่งงานทั่วไปตามประเพณีจีน

สำหรับหนุ่มสาวที่มีฐานะเท่าเทียมกัน ฝ่ายชายจะจัดผู้ใหญ่ไปขอฝ่ายหญิงตามปกติ และดู ฤกษ์ จัดพิธีแต่งงาน

การแต่งกาย

เจ้าบ่าว จะแต่งชุดสูทหรือชุดสุภาพขึ้นอยู่กับฐานะ มีพวงมาลัยซึ่งใช้แทนพาสติก และใส่ ทองแบ่งตามฐานะเช่นกัน

เจ้าสาว จะแต่งชุดสาว กี่เพ้า หรือชุดสุภาพขึ้นอยู่กับฐานะ มีพวงมาลัย ทำจากพลาสติกคล้องคอ

อาหาร

อาหารสำหรับใช้ในการแต่งงานจะใช้อาหารที่จัดเป็นคู่ ซึ่งมีด้วยกัน ๘/ ๖ อย่างดังนี้

- . ยำไก่ (เหลี้ยวจี)
- . ชูยู่
- . ขาหมู
- . ไก่ตุ๋นยาจีน
- . หมูพันปี (ซินจิง)
- . ออร์เดิร์ฟ (ฟิงผั่ง)
- . ไช่ยัดไส้ (ตั่งจวิ้ง)
- . ลาบจีน

การรับประทานอาหารทั้งหมด ๘ มื้อ คือ เช้า กลางวัน เย็น และตอนดึก

งานรื่นเริง

งานรื่นเริงที่ใช้สำหรับงานแต่งงานของที่นี่จะมีแบบ เป็นแบบดั้งเดิมที่เรียกว่า “ ต่ากวอ ” ซึ่ง เป็นการรำวงโดยใช้ฆ้องหุ่ย มีเครื่องดนตรีที่เรียกว่า “ ซวิ้งจือ ” มีลักษณะคล้ายกับซอ มีสามสาย การแสดงรำวงเป็นวงกลม มีกลุ่มการแสดงโดยเฉพาะของหมู่บ้าน มาช่วยงานและเป็นผู้เต้นรำโดยให้ บ่าวสาวร่วมเต้นร่อนก่อนที่จะให้ผู้ร่วมงานประกอบสนุกด้วยกันทั้งคืน

ปัจจุบันบางครั้งก็มี เชนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นการนำเอาวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาช่วยให้งานมี ความสนุกสนานมากขึ้น

พิธีการ

การแต่งงานของคนจีนที่นี่จะใช้เวลาปกติ ๓ วัน วันแรกสำหรับเตรียมงานโดยเตรียมงานทั้งบ้านเจ้าบ่าวและเจ้าสาว วันที่ ๒ สำหรับงานแต่งฝ่ายชายนำขบวนขันหมากไปที่บ้านสาว ซึ่งขันหมากจะประกอบไปด้วยสิ่งของต่างๆ ได้แก่

สัประดกระป๋อง ๒ กระป๋อง

นมข้น ๒ กระป๋อง

เหล้า ๒ ขวด

ชา ๒ ถุง

ข้าว ๒ ถุงเล็ก

เกลือ ๒ ถุงเล็ก

ขนมปัง ๒ กล่อง

ผ้ายาว ๔ เมตร ๒ ผืน

สินสอดทองหมั้น

สิ่งของทั้งหมดจะต้องห่อด้วยผ้าสีแดงหรือมีสีแดงคาด จากนั้นจึงแยกเป็นอุปกรณ์เป็น ๒ ถาด จำนวน ๔ คน ถาดแรกจะใส่อาหาร ขนมต่างๆ ส่วนถาดที่สองจะใส่ผ้าสองผืนไว้ ที่สองจะเป็นเงินค่าน้ำนมของฝ่ายเจ้าบ่าวที่จะต้องให้ฝ่ายเจ้าสาวที่เลี้ยงดูเจ้าสาวมาตลอดก็ขึ้นอยู่กับฝ่ายเจ้าบ่าวเช่นกัน จำนวนเงินที่ให้โดยเงินประมาณ ๕,๐๐๐/๘,๐๐๐/๑๐,๐๐๐ ในขบวนแห่ขันหมากจะต้องมีผู้ใหญ่ ๓ คู่ที่แต่งงานกันมาแล้วมีชีวิตคู่ที่อบอุ่น และหนุ่มสาวอีก ๓ คู่ จำนวนอาจจะมากกว่านี้ก็ได้แต่ไม่ควรน้อยกว่า ๓ คู่ มิฉะนั้นถือว่าเป็นอัปมงคล เมื่อแห่ขบวนขันหมากไปที่บ้านเจ้าสาวที่บ้านเจ้าสาวจะมีประตูกัน ประตูจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับทางฝ่ายเจ้าสาว ฝ่ายเจ้าบ่าวจะผ่านประตูแต่ละประตูจะต้องให้อั่งเป่า แก้วคู่กันประตูเสียก่อนเมื่อเข้าไปในบริเวณบ้านของฝ่ายเจ้าสาวแล้วจึงให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาวกราบไหว้ฟ้าดินเสียก่อน จากนั้นเข้าไปกราบไหว้เทพเจ้าที่เฝ้าประตูบ้านทั้งชายและขวา จึงจะเข้าไปที่ห้องโถงในบ้านของเจ้าสาวเพื่อทำพิธีกราบไหว้บรรพบุรุษของฝ่ายเจ้าสาว จากนั้นจึงกราบไหว้พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวซึ่งพ่อแม่ผู้ใหญ่ก็จะเตรียมอั่งเป่าให้แก่เจ้าสาวเจ้าบ่าว เมื่อเสร็จสิ้นทั้งเจ้าสาวเจ้าบ่าวจะให้ญาติผู้น้องหรือหลานๆ เข้ามาไหว้ โดยเจ้าสาวเจ้าบ่าวก็จะมีอั่งเป่าให้ หลังจากเสร็จสิ้นพิธีกรรมแล้วทั้งสองฝ่ายจึงร่วมรับประทานอาหาร เมื่อรับประทานอาหารเสร็จทางเจ้าบ่าวจะเชิญฝ่ายเจ้าสาวไปร่วมพิธีอย่างเป็นทางการที่บ้านเจ้าบ่าวอีกครั้ง

ในตอนบ่ายเมื่อขบวนของทั้งบ่าวและเจ้าสาวมาถึงที่บ้านเจ้าบ่าว ตรงประตูบ้านจะมีหมอผีทำพิธีกรรมเรียกสิ่งมงคลและกล่าวคำอวยพรให้กับเจ้าสาวและเจ้าบ่าวในช่วงกลางคืนก็จะมีการรื่นเริงต่างๆ เช่น ต่ากวอ เล่นไพ่ และเลี้ยงตลกกลางคืนอีกครั้งจึงจะเป็นการอันเสร็จสิ้นงานแต่งงาน

วันเซ็งเม้ง

ตรงกับ ๑๕ ค่ำ เดือน ๒ หรือ ๓ ของปฏิทินจีน (ถ้าเป็นปฏิทินของไทย จะอยู่ ระหว่างเดือนมีนาคม หรือเดือนเมษายน) ถ้าปีใดตรงกับเดือน ๒ จะไหว้หลังเซ็งเม้งแต่ถ้าตรงกับเดือน ๓ จะไหว้ก่อนวันเซ็งเม้ง

วันเซ็งเม้งเกิดจากความเชื่อ และปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาช้านาน โดยเชื่อว่าเป็นการรำลึกถึงบุญคุณของบรรพบุรุษ วันนี้จะเป็นวันที่ญาติพี่น้องจะมาพร้อมหน้ากันอีกครั้งเพื่อรักษาประเพณีดังกล่าว ซึ่งทำให้เกิดความสามัคคีและรู้สึกรักญาติพี่น้องที่เกิดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน

การจัดประกอบพิธีจะจัดขึ้นหลายที่ดังนี้

ที่บ้าน จัดขึ้นเพื่อรำลึกถึงบรรพบุรุษทั้งฝ่ายบิดามารดา โดยใช้รูปหรือป้ายชื่อเป็นตัวแทนสำหรับการไหว้

ที่ศาลเจ้าประกอบพิธีเพื่อไหว้เจ้าให้คุ้มครองบรรพบุรุษ และครอบครัวในการทำพิธี จะจุดธูปจุดเทียนตามด้วยจุดประทัดและไหว้เจ้าที่สุสาน จะเป็นการทำพิธีเพื่อ ระลึกถึงบรรพบุรุษที่เสียชีวิตและเป็นการทำพิธีอันสุดท้ายของวันเซ็งเม้ง

ทำความสะอาดสุสาน

จุดธูปจุดเทียนและจัดผลไม้ไหว้

จุดประทัดและไหว้หมูไหว้ไก่

ทำอาหารสุกไว้

เผากระดาษเงินกระดาษทอง

ครอบครัวและญาติพี่น้องถูกเชิญไปร่วมงาน ร่วมรับประทานอาหาร

จุดธูปรอบสุสาน

จากนั้นนำน้ำไปราดรอบสุสาน

แล้วนำเหล่าที่ฝังไว้ในสุสานออกมาเปลี่ยนใหม่

ให้นำสิ่งที่มีสีดำ เช่น เขม่ากันหม้อ ทาหน้าให้กันซึ่งมีความเชื่อว่าจะทำให้สิ่งชั่วร้ายที่อยู่บริเวณสุสานจำหน้าไม่ได้

งานศพ

การจัดงานศพของคนจีนที่นี้ก็เหมือนการจัดงานศพของคนจีนทั่วไป คือเมื่อมีคนตาย ญาติผู้ตายจะแจ้งให้หมู่บ้านทราบและจะประกาศให้มาช่วยงานตามพิธีดังนี้

พิธีอาบน้ำศพ

การอาบน้ำศพ หลังจากการอาบน้ำศพเสร็จแล้วจะใส่เสื้อผ้าให้ศพ โดยที่จะเลือกชุดที่ดีที่สุด ใส่ให้กับศพ แล้วแต่งหน้าศพให้ดูดี มัดมื่อมัดเท้า จากนั้นจึงเอาเงินใส่ปากของผู้ตาย หันหัวไปทาง ประตูออกของบ้านใช้ผ้าคลุม โดยจะนำเครื่องมือที่เป็นเหล็กมาทับศพไว้

พิธีกรรมไหว้ศพ

ญาติของผู้ตายจะนำเอาไก่สุกไปไหว้ศาลเจ้าเมือง และดูวันเวลาเอาศพใส่ โลง จะต้องปู กระดาษเงิน กระดาษทองข้างใน และนำ ต้นหนามและไก่ที่ยังมีชีวิตอยู่ กวาดไปกวาดมาที่โลง แล้ว จึงปล่อยไก่ตัวนั้น ไป จากนั้นจึงเอาศพใส่โลงและให้ญาติของผู้ตายได้ดูหน้าศพเป็นครั้งสุดท้าย ก่อน จะปิดฝาโลง

จากนั้นจะตั้งเครื่องเช่นไหว้ศพ โดยการจุด***รูปเทียน ไก่สุก ๑ ตัว ข้าวสุก ๑ ถ้วย ผลไม้ และอาหารไหว้ต่างๆ และลูกหลานของผู้ตายจะใช้ผ้าขาวคลุมหัว หรือเป็นชุดขาวทั้งชุดที่ตัดเย็บด้วย ผ้าดิบขาว นั่งอยู่ข้างๆโลงศพ เพื่อรอค่านับศพพร้อมกับผู้ที่เข้ามาไหว้ศพ ตลอดพิธีที่ตั้งศพไว้บ้าน

พิธีฝังศพ

การที่จะนำศพออกไปฝัง จะต้องดูวันเวลาที่เหมาะสม โดยจะใช้ทายาทของคนที่ตายไปหาฮวงจุ้ย ตอนจะฝังซึ่งมีผู้อาวุโสเป็นคนนำพาไปหาโดย ใช้ไข้ไก่เป็นเครื่องมือ โดยใช้วิธีกลับหลัง ถ้าไข้ไม่แตกตรงใด ไม่ชอบบริเวณนั้น จะต้องหาที่โดยเดินทั่วบริเวณคอย ถ้าไข้แตกตรงใด ถือว่าตรงนั้น เป็น***ฮวงจุ้ย ต้องใช้ไข้ไก่ที่ได้จากพื้นบ้าน นำไข้มาครอบกับถ้วยแล้วจุดรูปเทียน ไว้ก่อน ๑ คืบ

ตอนที่นำศพออกจากประตูบ้าน จะต้องให้กลับหัวให้หางเท้าออกจากประตูบ้านก่อน เมื่อ พ้นบริเวณบ้าน ลูกหลานจะทอดตัวนอนต่อๆกันโดยหันศีรษะไปทางเส้นทางที่จะนำศพไปฝัง และเพื่อ เป็นสะพานให้ศพข้ามไป โดยการนำสะพานต้องให้ลูกหลานหรือคนในตระกูลเดียวกันเป็นสะพาน วิธีการทำสะพานคนที่อาวุโสที่สุดจะอยู่หน้าและถือรูปไว้ ๑ ดอก ลูกหลานก็จะอยู่ตามหลัง โดยนอน หมอบต่อกันเป็นสะพาน และให้คนแบกข้ามไป ถ้าคนที่อยู่ข้างหลังถูกศพผ่านไปก็รีบไปหมอบต่อคน ข้างหน้า ต้องทำอย่างน้อย ๓ รอบ โดยรอบคนสุดท้ายที่ทำสะพานจะต้องหันศีรษะกลับเข้าหมู่บ้าน สาเหตุที่ทำสะพานมีความเชื่อว่า เป็นการอันเชิญวิญญาณและศพออกจากบ้าน และเป็นการแสดงความอาลัย คนที่ทำสะพานจะเป็นชายหรือหญิงก็ได้ บางพิธีอาจใช้เฉพาะผู้ชาย จากนั้นจึงนำศพไปที่ๆเตรียมไว้ฝังจากนั้นหันหลังให้กลับหลุมศพและกำดินโยนข้ามศีรษะไปที่หลุมฝังศพ คนละ ๓ ครั้ง เช่นกัน จากนั้นจึงทำการกลบดินฝังศพให้เรียบร้อย

**ต้นหนามและไก่อ้วดโลงศพ นอกจากจะให้คนตายอาศัยอยู่แล้วยังเชื่อว่าเป็นที่อยู่อาศัย ของวิญญาณคนตาย

**รูปเทียน จำนวนเทียนใช้สองเล่ม ส่วนจำนวนรูปไม้หนั

**ฮวงจุ้ย หมายถึง ลม-น้ำ

เทศกาลตรุษจีน

พิธีกรรม (กลางวัน)

- . ตัดต้นกระบอกไม้ไผ่และต้นสน โดยต้นสนจะตัดเอาเฉพาะบริเวณที่เป็นยอดส่วนยอด ความยาวประมาณ ๑.๕ เมตร นำไม้ไผ่ยาวประมาณ ๑ เมตร บักลงดินแล้วนำต้นสนมาปักใส่ไม้ไผ่ จากนั้นทำที่จุด
- . ทำความสะอาดบ้านทั้งหลังคาตัวบ้าน พื้นและจัดวางข้าวของให้เป็นระเบียบ ต้องทำความสะอาดทุกที่ของบ้าน
- . ตำข้าวปึก นำข้าวเหนียวหรือข้าวเจ้าไปนึ่งพอสุกก็นำมาตำให้ละเอียดแล้วนำมาทำเป็นแผ่นกลมๆ สาเหตุที่ต้องตำข้าวปึกเพื่อนำไปประกอบพิธีต่างๆ ในวันตรุษจีน นำไปรับประทานในวันที่กินเจ และเอาไปแจกจ่าย ให้กับลูกหลาน
- . จัดเตรียมอาหาร ในวันที่ ๓๐ สิ่งไหนที่เราต้องเตรียมให้พร้อมในวันตรุษจีน เช่น เครื่องดื่ม ขนม ลูกอม เม็ดทานตะวัน ผลไม้ต่างๆ เครื่องบริโภคทุกอย่างต้องเตรียมไว้ต้อนรับแขกที่จะมาเยี่ยมในวันตรุษจีน
- . เตรียมอุปกรณ์การเล่น เช่น ลูกข่าง ต่าเป่า ฟ้า่นกระจอก

คืนวันที่ ๓๐

- . วันไหว้ดิน เพราะคนจีนมีความเชื่อว่าทุกอย่างมาจากดิน เช่น ของกิน ของใช้ การเกษตร โดยในพิธีในการนำไถ่มาเช่น ไหว้ กล่าวขอบคุณดินที่ให้ประโยชน์มาตลอดปี
- . ไหว้เครื่องมือก่อสร้าง จะมีการทำพิธีไหว้เทพแห่งการก่อสร้าง จะไหว้เฉพาะบ้านที่มีอาชีพก่อสร้าง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความปลอดภัย
- . เปลี่ยนคำกลอน ตามปกติตามหน้าประตูบ้าน เส้าบ้าน ของคนจีนจะมีคำกลอนติดอยู่เกี่ยวกับโชคลาภติดอยู่ในคืนที่ ๓๐ จะเป็นเวลาเปลี่ยนป้ายคำกลอนต่างๆ
- . แปะกระดาษเงินกระดาษทอง เพื่อเป็นสิริมงคล โดยจะแปะตามประตูบ้านทับคำกลอน
- . ในคืนวันที่ ๓๐ ทุกคนต้องอาบน้ำ เพื่อชำระสิ่งไม่ดีของปีที่แล้วออกจากร่างกาย หากใครไม่อาบน้ำ จะมีความเชื่อว่าปีใหม่ที่จะมาเยือนนั้นจะพลาดสิ่งที่ดี สิ่งมงคล โชคลาภต่างๆที่จะเข้าในชีวิตในทุกๆ ๔ ปี ของวันที่ ๓๐ ก่อนตรุษจีนจะมีอยู่ปีหนึ่งที่มี ๒๙ วัน ของเดือนสุดท้าย โดยคนจีนจะเรียกว่าปีชุน และจะนับวันที่ ๒๙ ว่าเป็นวันที่ ๓๐ เพราะถ้าไม่มีวันที่ ๓๐ จะไม่สามารถประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อได้ ส่วนในคืนวันที่ ๓๐ ทุกคนจะนิยมไม่นอนเพราะเชื่อว่าคนที่ไม่นอนจะมีอายุยืนยาว

วันที่ ๑ ของตรุษจีน

ในตอนเช้ามีดของวันที่ ๑ ของตรุษจีน ลูกผู้ชายจะไปเปิดประตูบ้านคนแรก และจะมีการกล่าวประโยคมงคล เพื่อเรียกลาภ ทรัพย์สิน เงินทองให้เข้าบ้าน จากนั้นก็จะไปล้างหน้าแล้วไปตั้งบัว

ลอย ๑ ถ้วย ประทัด ๑ ห่อ ซา ๑ ถ้วย รูป ๘ ดอก เทียน ๑ เล่ม ไปไหว้ศาลเจ้า สิ่งที่ต้องพึงระวังในวันตรุษจีน วันที่ ๑

- . กินเจ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่กินเนื้อสัตว์ และเหล้าเบียร์ ของมีแอลกอฮอล์
- . ผู้หญิงจะไม่ทำงานในวันนี้ เพราะผู้หญิงทำงานมาหนักตลอดปีในวันที่ ๑ ของวันตรุษจีน
- . ห้ามเข้าห้องโถงของบ้าน และบ้านอื่น เพราะว่าจะนำสิ่งไม่ดีมาให้
- . แต่งตัวชุดใหม่ และสามารถเล่นกิจกรรมต่างๆ

วันที่ ๒ ของ ตรุษจีน ในช่วงเวลาเข้ามีดก่อนพระอาทิตย์ขึ้น จะฆ่าหมู ไก่ เพื่อเตรียมไว้เจ้า

- . นำหมู ไก่ มาทำพิธี
- . เตรียมหมู ไก่ หรือเหล้า ๑ ขวด ซา ๑ ถ้วย
- . นำไปศาลเจ้าจุดธูปเทียน อันเชิญมาทานสุรา อาหาร แล้ว จุดประทัด
- . นำมาบ้านแล้วมาไหว้ฟ้าดินต่อ
- . นำหมู ไก่ ปรุงอาหาร คนทั้งครอบครัวร่วมรับประทานอาหาร

ในช่วงสาย จะไหว้ศาลหมู่บ้านหรือศาลมังกร และศาลบรรพบุรุษโดยมีพิธีกรรมดังนี้

- . ชาวบ้านนำข้าวสารอาหารแห้ง ข้าวปุกมารวมกัน
- . รวบรวมเงินมาซื้อหมูปูชายัญ
- . เด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑ ขวบ ต้องนำมาค้ำศาลมังกรและศาลบรรพบุรุษโดยต้องนำไก่ มาเป็นเครื่องเซ่นไหว้
- . ฆ่าหมู ไก่ แล้วนำไปต้มเอามาไว้เจ้า จุดธูปเทียนทุกบ้าน บ้านละ ๑ เล่ม รูปไม่จำกัดจำนวน หมอผีประจำหมู่บ้านทำพิธีกรรมต่างๆ และกล่าวขอบคุณมังกรเพราะเป็นผู้คุ้ม น้ำ ศาลบรรพบุรุษที่ให้มีคนสืบสกุลในหมู่บ้าน
- . เล่นการพนันไพ่หงกระจอก ไพ่เก้า เพื่อแสดงถึงความมั่งคั่งจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตของปีที่แล้วมา

ตรุษจีนวันที่ ๓ เทียวและสนุกสนานกับกิจกรรมต่างๆ

ความสำคัญของวันตรุษจีน

- . พบปะพี่น้องและคนในครอบครัว
- . รับประทานอาหาร
- . ตอบแทนบุญคุณผู้ใหญ่
- . รักษาประเพณีอันดีงาม
- . หนุ่มสาวได้มีโอกาสได้ใกล้ชิดกัน
- . สร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน
- . ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ

- . รักษาการเล่นต่างๆไว้ เช่น การเล่นลูกข่าง ต่าเปา
- . สร้างงานและเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายสินค้า

การเล่นต่างๆ ในช่วงตรุษจีน

- . ลูกข่าง ต่าเปา กระบอกลูกไม้ไฟ
- . ไฟนกกะจอก
- . ไฟแก้ว

ส่วนที่ ๖

สรุป และวิเคราะห์ผลกระบวนการวิจัย

๖.๑ วิเคราะห์ผลกระบวนการ สร้างทีมงานวิจัย

รูปแบบการสร้างทีมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของชุมชนบ้านรักไทย อาจจะมีความเป็นมาที่แตกต่างจากโครงการวิจัยอื่น ที่มักจะเริ่มขึ้นมาจากคนในชุมชนเอง แต่งานวิจัยวิจัยของชุมชนบ้านรักไทยขึ้นนี้ที่ทีมงานวิจัยเกิดขึ้น จากเหตุผลเงื่อนไขของความจำเป็น ที่จะต้องทำการศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหาหนทาง ในการช่วยเหลือชุมชนบ้านรักไทยแห่งนี้ไม่ให้ หวนกลับไปอยู่ภายใต้อิทธิพล ของกระบวนการค้ายาเสพติดข้ามชาติ ภายหลังจากหน่วยงานราชการ ที่นำโดย กองพันทหารราบที่ ๑๗๓ หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ ๑๗ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดระเบียบชุมชนและพัฒนาศักยภาพชุมชนหมู่บ้านรักไทย ได้เข้ามาทำการกดดัน ตรวจสอบ จับกุมผู้มีอิทธิพลที่ทำการค้ายาเสพติดในชุมชน จนหมดไปจากหมู่บ้านแล้ว ทางหน่วยงานทหารก็เกิดความวิตกว่า หากทางราชการไม่ได้สร้างภูมิคุ้มกัน ให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และมีศักยภาพ ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่งแล้ว การหวนกลับมาของธุรกิจการค้ายาเสพติดจะต้องหวนกลับมาสร้างปัญหาให้กับชุมชนบ้านรักไทยอีกแน่นอน

จากเงื่อนไขและปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ถูกโยนไปสู่การจัดตั้งทีมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพื่อการศึกษาแบบการจัดการท้องถิ่น ที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านรักไทย โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนได้เกิดทักษะในหลักการแนวคิด ของการพัฒนาบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน

ทีมงานวิจัยร่วม ถูกจัดตั้งขึ้นมาก่อนโดย หน่วยงานทหาร พัน ร. ๑๗๓ โดยคัดเลือกจากแกนนำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และกลุ่มเยาวชนที่ผ่านกระบวนการศึกษาสามารถอ่านออกเขียนได้ (ซึ่งอาจจะมีความพร้อมหรือไม่พร้อมด้วยเหตุผลส่วนตัวแต่ก็ไม่กล้าปฏิเสธ เนื่องจากเกรงใจทหารหรือเปล่า?)

ในส่วนของหัวหน้าโครงการวิจัยก็ถูกทาบทามให้เข้าร่วมโครงการในภายหลังเนื่องจากเงื่อนไขของ สกว. ผู้สนับสนุนงบประมาณ กำหนดว่าหัวหน้าโครงการจะต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่เท่านั้น

จากเงื่อนไขปัจจัย ที่จำเป็นต้องรวบรวมระดับตอน ในกระบวนการสรรหาทีมวิจัยดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้เกิดผล กระทบต่อการเข้าร่วมเวทีและกระบวนการวิจัยในระยะต่อมา พบว่า ทีมนักวิจัยร่วมที่กำหนดรายชื่อไว้ ๑๘ คน มีผู้สนใจเข้าร่วมอย่างจริงจังเพียง ๒-๓ คน สร้างความ ท้อแท้และลำบากใจ กับหัวหน้าโครงการเป็นอย่างมาก เนื่องจากโดยส่วนตัวแล้ว หัวหน้าโครงการมีภาระหน้าที่ในงานสถานื่อนามัยที่ต้องรับผิดชอบมากพออยู่แล้ว และต้องหาเวลาเพื่อศึกษาทำความเข้าใจกับกระบวนการวิจัย วางแผนกำหนดทิศทางการทำเวที แล้วยังต้องมาคิดหาวิธีการที่จะต้องจูงใจให้ชาวบ้านเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในโครงการวิจัยด้วย เพราะโครงการวิจัยจะสำเร็จไม่ได้หากขาดการมีส่วนร่วม

ของชุมชน จากสภาพของความยากลำบาก กับการทำงานหนักในขั้นต้น เท่านั้นยังไม่พอทางที่มิวิจัยหลักต้อง หนักใจอีกครั้งกับการขอลาออกของ ผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นบุคลากรที่มีศักยภาพมากในการประสานงานข้อมูลในชุมชนด้วยเหตุผลที่ต้องไปทำงานนอกพื้นที่เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของครอบครัว

สุดท้ายทางที่มิวิจัยหลัก ได้ขอความกรุณาจากผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านรักไทยได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ อาจารย์ ปิยณัฐ ศรีรักษา ซึ่งเป็นอาจารย์สอนประจำอยู่ที่โรงเรียนบ้านรักไทยเข้ามาเป็นผู้ช่วยนักวิจัยแทน นางสาววิภาพร แซ่จือ ที่ขอลาออกไป

ในส่วนการแก้ไขปัญหาการมาเข้าร่วมเวทีของทีมนักวิจัยร่วมที่มาร่วมน้อย ทางที่มิวิจัยหลักได้เสนอปัญหานี้ เข้าสู่ที่ประชุมใหญ่ประจำหมู่บ้าน และได้อธิบายเหตุผลและความจำเป็น ที่ต้องมีทีมนักวิจัยร่วมก็เพื่อจะได้อาศัยกระบวนการวิจัย สอนคนให้คิดเป็น สร้างคนให้เก่งขึ้น และทุกครั้งที่ต้องขอเชิญชาวบ้านเข้าร่วมการ จัดทำเวทีวิจัยก็เนื่องมาจากงานวิจัยชิ้นนี้ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ เหมือนที่ทีมงานวิจัยกำลังจะสร้างบ้านให้คนรักไทยอยู่ ก็จำเป็นต้องถามคนรักไทยว่า อยากอยู่บ้านแบบไหน ทาด้วยสีอะไร มีกี่ชั้น จึงจะถือว่าเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพเพราะมาจากการมีส่วนร่วมของ ชาวบ้านทุกคนในทุกขั้นตอน ที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชน เข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผนและการค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง (Action Research) ทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ ได้ผลงานและเก่งขึ้นในการแก้ปัญหาของตนเอง สุดท้ายที่ประชุมมีมติให้คัดเลือกแกนนำ ในแต่ละคุ้มบ้านของหมู่บ้านรักไทย ที่ได้มีการแต่งตั้ง และกำหนดตำแหน่งหัวหน้าคุ้มไว้ก่อนแล้ว ให้เข้ามาเป็นที่มิวิจัยร่วม และร่วมเป็นคณะกรรมการการท่องเที่ยว คุ้มละ ๕ คน มีหน้าที่รับผิดชอบในการเข้าร่วมการประชุมและจัดหาคนในเขตรับผิดชอบมาเข้าร่วมการประชุมตามที่ที่มิวิจัยกำหนดแยกตามกลุ่มเป้าหมายในแต่ละเวที ซึ่งช่วยให้คลี่คลายปัญหาได้ในระดับหนึ่ง

๖.๒ วิเคราะห์กระบวนการพัฒนาศักยภาพทีมงานวิจัย

ในกระบวนการพัฒนาศักยภาพทีมงานวิจัยของบ้านรักไทยด้วยข้อจำกัดของเวลาและจำนวนพี่เลี้ยงของ สกว. ทำให้การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยร่วมถูกกำหนดให้มีการจัดการเวทีพัฒนาศักยภาพร่วมกับ เครือข่ายโครงการวิจัยของบ้านรักไทยอีกสามแห่ง คือบ้านกีดสามสิบ บ้านรุ่งอรุณ และบ้านสันติชล ในพื้นที่นอกหมู่บ้านที่มีบรรยากาศ และที่พิกัดเหมาะแก่การจัดการอบรม แต่การประชุมในลักษณะนี้ กลับไม่ได้รับการสนใจจากทีมนักวิจัยร่วมบ้านรักไทยมากนัก ทุกครั้งที่มีการนัดหมายเชิญประชุมจาก ผู้ประสานงานทุกคนมักจะปฏิเสธ เนื่องจากติดภารกิจที่ต้องหาเลี้ยงครอบครัวบ้าง ไม่สะดวกต่อการเดินทางบ้าง และอีกสาเหตุหนึ่งก็คือ ในช่วงต้นของโครงการวิจัย ยังคงมีการจัดการอบรมในโครงการต้านภัยยาเสพติด กลุ่มประสานพลังแผ่นดิน หรือโครงการอบรมชุมชนเข้มแข็ง ของหน่วยงานทางทหารเข้ามา จึงเป็นผลให้กลุ่ม ชาวบ้าน ที่เป็นแกนนำชุมชน มีความรู้และผ่านกระบวนการศึกษา และมักจะเป็นกลุ่มที่ถูกส่งให้เข้าไปร่วมการประชุมในระดับต้นๆมีไม่เพียงพอต่อการเดินทางไปประชุม จึงเป็นเหตุให้การพัฒนาศักยภาพนอกพื้นที่ของทีมนักวิจัยร่วมนอกพื้นที่ไม่บังเกิดผล

ต่อกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริงเพราะกลุ่มที่ควรจะได้รับการพัฒนาศักยภาพควรจะเป็น คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือผู้นำชุมชนที่มีอำนาจสั่งการ หรือจะเปลี่ยนแปลงอะไรในชุมชน แต่กลุ่มผู้นำเหล่านี้กลับไม่ค่อยจะได้มีโอกาสไปเข้าร่วมการพัฒนาศักยภาพเลย ส่วนกลุ่มที่ถูกส่งไปมักจะเป็นนักเรียนระดับมัธยมต้นของบ้านรักไทย ที่เรียนอยู่ในเมืองไปเข้ารับการอบรมแทน ซึ่งคงจะได้ผลในเรื่องของการพัฒนาคนและการประชาสัมพันธ์โครงการเท่านั้น ความรู้ ผ่านเวทีพัฒนาศักยภาพ ที่ยังไม่ถึงตัวผู้นำชุมชนก็ย่อมจะไม่สามารถนำไปสู่การขยายผลในหมู่บ้านได้อย่างจริงจัง

สุดท้ายทีมงานวิจัยหลักต้องอาศัยการหาโอกาส เข้าไปอธิบายและรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยที่ได้ดำเนินการไป และสิ่งที่จะทำต่อไปให้ผู้นำชุมชนทราบที่บ้านประกอบการพูดจาหวานล่อม ชักจูงให้เห็นความสำคัญในกระบวนการวิจัยแทนการดึงตัวผู้นำไปเข้าร่วมเวทีนอกพื้นที่ และอาศัยอำนาจการสั่งการของผู้นำชุมชนเปิดการประชุม ในเวลาที่ต้องการคืนข้อมูลหรือเวลาต้องการความคิดเห็นจากที่ประชุมใหญ่

แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของการพัฒนาศักยภาพที่มีวิจัยหลัก ก็ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเกิดประสิทธิภาพในการนำความรู้จากเวทีมาพัฒนาโครงการได้เป็นอย่างดี ส่วนการพัฒนาศักยภาพที่มีวิจัยร่วมก็จะอาศัยการจัดประชุมในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่

๖.๓ วิเคราะห์กระบวนการเก็บข้อมูลชุมชน

ในกระบวนการเก็บข้อมูลโดยทีมงานนักวิจัยหลักและทีมงานวิจัยร่วม ถือว่าประสบความสำเร็จและได้รับการร่วมมือจากชุมชนอย่างยิ่ง ทั้งในเรื่องการให้คำสัมภาษณ์เชิงลึกและการตอบแบบสอบถาม โดยก่อนการเก็บข้อมูล ทางทีมงานวิจัยได้จัดการประชุมชี้แจงให้ทีมงานวิจัยร่วมได้รับทราบถึงเทคนิคในการเก็บข้อมูล การสังเกต เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อการให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีคุณภาพ ซึ่งมีความสำคัญมากต่อการกำหนดแผนงานและทิศทางของโครงการวิจัย

ภายหลังกระบวนการเก็บข้อมูล จากการทำแบบสอบถามชุมชน ทำให้เราได้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนต้องการ และจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวทำให้เราได้รับทราบความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการใช้บริการในชุมชน แบบสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยวิธีการใช้ภาษาจีนกลางของท้องถิ่น จากปากและบทสัมภาษณ์ที่ร่วมกันกำหนดขึ้นในเวทีของพี่น้องที่เป็นลูกหลานชาวบ้านรักไทยทำให้เราได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ชุมชน ที่บางเรื่องไม่มีบันทึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์ และหากงานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้ทำการสำรวจไว้ ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์การรบของกองกำลังก๊กมินตั๋ง จากปากของนายทหารผู้อยู่ในเหตุการณ์จริง คงจะต้องสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย

เท่านั้นยังไม่พอ เรายังได้มีการเก็บข้อมูลผ่าน เครื่องมือการทำกระบวนการ A-I-C เวทีความคาดหวัง ที่ชุมชนบ้านรักไทยอยากให้เกิดขึ้นในชุมชนและเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลสรุปความต้องการของชุมชนในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านรักไทยถือว่าให้ผลที่ไม่แตกต่างกัน แต่เพื่อให้เกิดความมั่นใจมากขึ้นไปกว่านั้น เราได้เปิดเวทีการประชุมใหญ่เพื่อซักถามปากต่อปากกับชาวบ้านกลุ่มที่ เขียน อ่านภาษาไทยไม่ได้ และไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นว่าเขามีความคิดเห็นอย่างไรกับ

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวและอาชีพเสริม เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับฐานะทางการเงินและความถนัดตามศักยภาพของเขานั้นเป็นอย่างไร

๖.๔ ขั้นตอนการคืนข้อมูล

เวทีการคืนข้อมูลจากกระบวนการวิจัยที่ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ทางทีมงานวิจัยได้อาศัยการจัดการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน ที่ครอบครัวจะต้องส่งตัวแทนมาร่วมการประชุมเป็นประจำทุกเดือนเฉลี่ยเดือนละ ๒-๓ ครั้ง ที่ทุกครอบครัวจะต้องส่งตัวแทนเข้ามาร่วมประชุมทุกครั้งที่มีการนัดหมาย หากครอบครัวใดไม่มาร่วมการประชุมก็ต้องถูกปรับเป็นเงิน ตามจำนวนที่กฎของหมู่บ้านกำหนดไว้

โดยทางทีมงานได้จัดให้มี ระบบ วีดีทัศน์ เป็นสื่อในการนำเสนอ รายงานความก้าวหน้า ของกระบวนการวิจัย ให้ชุมชนได้รับทราบ โดยการนำเสนอรูปภาพกิจกรรม ที่เป็นภาพนิ่ง ของชาวบ้าน ขณะร่วมกิจกรรม ประกอบเพลงเงินที่ช่วยให้ทุกคนเกิดความเข้าใจในการชม ซึ่งทุกคน ในที่ประชุม ต่างก็ให้ความสนใจเป็นพิเศษเพื่อรอดูว่าจะมีภาพของตัวเองหรือไม่ ซึ่งทางทีมงานวิจัยได้อาศัยโอกาส นี้ ได้รายงานความก้าวหน้าและคืนข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ของข้อมูลและทิศทาง ความต้องการของชุมชนที่ต้องการจะให้ทีมงานวิจัยดำเนินการต่อไป อย่างไร รวมถึงการพยายามที่จะอธิบาย ให้ชาวบ้านเรียนรู้ ถึงหลักการและเหตุผลที่ ตามกระบวนการวิจัยที่ได้นำมา ใช้ในการกำหนดกิจกรรม เพื่อการพัฒนาโครงการต่างๆ ตามที่ชุมชนเสนอขอ เพื่อให้การมีขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยตั้งอยู่บนรากฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง ประกอบการให้ข้อมูล แนวคิดที่ถูกต้อง ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ประกอบตัวอย่างการฉายภาพวีดีทัศน์ของชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการ บริหารจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านรักไทยต่อไป

ซึ่งในการคืนข้อมูลในแต่ละครั้งหัวหน้าโครงการจะใช้การสื่อกับชุมชนด้วยการใช้ภาษาไทย ใหญ่ ที่เป็นอีกภาษาหนึ่งที่ชุมชนส่วนใหญ่สามารถเข้าใจ เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน อธิบายให้ชุมชนได้เข้าใจ จากนั้นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ช่วยนักวิจัย ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ ได้สรุปรายงานความก้าวหน้าและทิศทางในการขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยต่อไป เพื่อให้ชุมชนได้แลกเปลี่ยนซักถาม ด้วยภาษาจีนอีกครั้ง เพื่อเป็นการสื่อให้ชาวบ้านได้เข้าใจ ในกระบวนการวิจัยให้มากที่สุดเพื่อเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นตามภาษาที่ตัวเองถนัด มีโอกาสได้ถกเถียงกันว่า การขับเคลื่อนกระบวนการวิจัย ในระยะต่อไปควรเป็นอย่างไร ใครจะเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบในการนัดหมายรวบรวมคน ใครบ้างที่จะเข้าร่วมเวที ซึ่งก็มักจะได้รับความร่วมมือ จากที่ประชุม ในการร่วมแสดงความคิดเห็นพอสมควร ซึ่งส่วนใหญ่ ผู้ที่กล้าแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมมักเป็นกลุ่มพ่อบ้านและกลุ่มเยาวชนชายส่วนผู้หญิงมีน้อยคนที่กล้าพูดเสนอในที่ประชุม เนื่องจากกลุ่มผู้หญิงมักจะอายและไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมมากนัก

กระบวนการคืนข้อมูลในช่วงกลางคืน นับเป็นวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลดียิ่งต่อ การขับเคลื่อนโครงการเนื่องจากเป็นช่วงที่ชาวบ้านว่างจากภารกิจการงาน ทำให้มีโอกาสได้พบกับชาวบ้าน

อย่างพร้อมหน้าพร้อมตา สะดวกต่อการปรึกษาหารือ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของกระบวนการวิจัย ซึ่งมีส่วนช่วยในการกระตุ้นให้ ชาวบ้านได้เกิดความมั่นใจว่า การดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนจะยังคงดำเนินการต่อไป

นอกจากนี้ ในวาระการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้านเองก็ มักจะมีการหารือในเรื่องของปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน ที่อาจเกิดผลกระทบต่อการท่องเที่ยว จะถูกหยิบยกขึ้นมาหารือ แก้ไขให้จบลงด้วยข้อสรุปร่วมกัน เช่น ปัญหาเรื่อง ขยะ มลลสาร ยาเสพติดและการทะเลาะเบาะแว้งของกลุ่มวัยรุ่นกับหมู่บ้านใกล้เคียง เป็นต้น

๖.๕ ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

หากพิจารณาถึงกระบวนการพัฒนาการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวหมู่บ้านรักไทยนั้น ถือได้ว่าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและชุมชนจนได้รับความก้าวหน้าอย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาจากขั้นตอน การสร้างทีมงานวิจัยท้องถิ่นพบว่า ชาวบ้านที่เข้ามาร่วมโครงการเกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวที ที่สอนให้ชุมชนได้ฝึกการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน ผ่านแผนที่ความคิด ร่วมถึงการได้มีโอกาสเรียนรู้หลักในการสืบค้น และการรู้สำนึกเห็นคุณค่าของ ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่การได้มาของข้อมูลเชิงลึกทางประวัติศาสตร์ชุมชนก่อนที่จะถูกเชื่อมโยงไปสู่การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมจึ้นถาวรซึ่งนอกจากจะเป็นแหล่งเพื่อการศึกษาหาความรู้ในเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้ว ชุมชนยังคาดหวังให้ศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้ ได้เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาเที่ยวชมในหมู่บ้านให้นานมากขึ้นเพื่อผลทางด้านเศรษฐกิจอีกด้วย และภายหลังจากกระบวนการเก็บข้อมูลสิ้นสุดลงพร้อมการกำหนดแผนปฏิบัติการ ที่เกิดจากความต้องการของชุมชนผ่านเครื่องมือทางการวิจัย ก็เกิดขึ้น ในจังหวัดที่พอดีกับการสอดประสานงานวิจัยร่วมของศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีส่วนอย่างมากต่อการสนับสนุนงบประมาณ และบุคลากร ทางวิชาการเพื่อพัฒนาโครงการ ให้สามารถได้มีโอกาสศึกษาทดลองตามแผนงานการ ส่งเสริมอาชีพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวและร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยโครงการไม่ต้องหยุด ชะงักด้วยเงื่อนไขข้อจำกัดด้านงบประมาณ

ชุดโครงการได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด จากงานประมาณของศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพแก่ชุมชนผ่านโครงการอบรมเพื่อเสริมความรู้ด้านการประกอบอาชีพเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การเรียนรู้เรื่องทักษะชีวิตเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดและปัญหาสังคม การเสริมสร้างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับ การปลูกฝังแนวทางเกษตรอินทรีย์แทนการใช้สารเคมี ที่ช่วยให้ทีมงานวิจัยได้มีโอกาสดูแลศึกษาเรียนรู้ต่อมาว่า เกิดอะไรขึ้น และมีผลตอบรับกลับมาอย่างไร เมื่อทีมงานวิจัยได้ใส่กิจกรรม ตามที่ชุมชนเสนอขอลงไปในกระบวนการวิจัย

ซึ่งกิจกรรมการตามโครงการศึกษาการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนบ้านรักไทย ของศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดแม่ฮ่องสอน ทั้งหมด ๑๐ โครงการ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์การอบรมของโครงการครบทุกโครงการยกเว้น โครงการจัดตั้งกองทุนกลุ่มอาชีพตามโครงการจัดการท่องเที่ยวของบ้านรักไทยนั้นไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้เนื่องจาก งบประมาณ

ที่เสนอขอไปยังศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดแม่ฮ่องสอนไม่ได้รับการอนุมัติเนื่องจากข้อจำกัด ด้านระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณของทางราชการ ที่ทำให้ไม่สามารถอนุมัติตามข้อเสนขอได้ ทำให้ความคาดหวังที่ชุมชนอยากเห็นว่า ภายหลังการอบรมความรู้เรื่องอาชีพเสริมไปแล้วชุมชนจะมีแหล่งเงินทุนเพื่อการกู้ยืมเพื่อนำไปลงทุนประกอบกิจการตามที่ได้รับรู้มา เพื่อแก้ไขปัญหาการไม่สามารถเข้าสู่แหล่งทุน ของชาวบ้านที่มีฐานะยากจน ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง

ในส่วนของการ พัฒนาโครงการ ด้านการเสริมสร้างมคคุเทศก์ท้องถิ่นโดยการทำให้มีการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติในภาคสนามนั้น ทางชุดโครงการวิจัยได้รับการสนับสนุนจาก ผู้ประสานงานจาก สกว.ได้กรุณาติดต่อ คุณจักร กิณีศรี ประธานชมรมนักดูนก จากดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ที่ยาวนานในการจัดการนำเที่ยว เชิงนิเวศน์ ได้เข้ามาเติมประสบการณ์เทคนิคการนำเที่ยว การดูแลนักท่องเที่ยว การสร้างจุดสนใจในระหว่างนำเที่ยว นอกจากนี้ทางทีมงานวิจัยได้ทำหนังสือขอการประสานความร่วมมือไปยัง วิทยาลัยชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งก็ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ รุ่งโรจน์ สันต์ตวนิชย์ หัวหน้าภาควิชาการ จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวได้เสียสละเวลาช่วงวันหยุด เสาร์ – อาทิตย์เพื่อมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ทีมมคคุเทศก์ท้องถิ่นบ้านรักไทย ด้วยตัวเอง นอกจากนี้ท่านยังได้กรุณาส่งนักศึกษาที่อยู่ระหว่างการ ศึกษาโปรแกรมการท่องเที่ยวของวิทยาลัยได้เข้ามาฝึกปฏิบัติงานการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่บ้านรักไทย ซึ่งเป็นการฝึกภาคสนามที่มีกิจกรรมการเสริมความรู้ในเรื่องของการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและการปฏิบัติตัวเพื่อเป็นเจ้าบ้านที่ดีรวมทั้งการได้มีโอกาสเรียนรู้ และฝึกพูดภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยว ซึ่งนับได้ว่ากระบวนการสร้างมคคุเทศก์ท้องถิ่นของหมู่บ้านรักไทยได้มีการพัฒนา อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องอีกทั้งได้มีโอกาสรู้จักและคุ้นเคยกับ ทีมวิทยากร ซึ่งล้วนแต่เป็นไกด์มืออาชีพที่ ทำธุรกิจการนำเที่ยวมานานรวมทั้ง การนำนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านรักไทยเป็นประจำ ซึ่งในโอกาสอย่างนี้น่าจะเป็นโอกาสที่ดีเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันแสวงหาแนวทางเพื่อการ พัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านรักไทยร่วมกันในโอกาสต่อไป

และจากการที่ทางโรงเรียนบ้านรักไทย ซึ่งได้รับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการได้ สนับสนุนให้โรงเรียนที่มีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ได้มีการจัดอบรมและ จัดตั้งชมรมมคคุเทศก์น้อยในโรงเรียนได้มีการส่งนักเรียนในชมรมเข้ามาร่วมรับการอบรมและได้รับการ ปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของท้องถิ่นร่วมไปกับกลุ่มเยาวชนที่เข้ามารับการ อบรม อีกด้วย

นอกจากนี้การเดินทางของกระบวนการวิจัย ได้ฉีกแนวแยกออกไปถึง การนำเอาข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ที่ชุดโครงการเก็บรวบรวมไว้ถูกนำไปสู่โครงการถอดองค์ความรู้เพื่อนำไปจัดทำเป็นหลักสูตรชุมชน ก่อนจะนำไปสู่การถ่ายทอด ความรู้ให้แก่เด็กนักเรียน ซึ่งทางโรงเรียนได้ร่วมกับ คณะกรรมการหมู่บ้านในรูปของคณะกรรมการโรงเรียน ได้ร่วมกัน ขับเคลื่อนพัฒนาโครงการไปถึง ขั้นตอนการกำหนดระยะเวลาการสอน และวิทยากรจากชุมชน เรียบร้อยแล้ว เหลือเพียงการปรับเนื้อหาหลักสูตรให้เหมาะแก่เด็กในแต่ละช่วงชั้น โดยอาจารย์ผู้มี ประสบการณ์ จากนั้นก็จะสามารถนำไปกำหนดเป็นหลักสูตรเพื่อใช้ในการเรียนการสอนได้ทันในปี

การศึกษา ๒๕๔๙ ที่จะถึงนี้ และนักเรียนกลุ่มนี้ยังจะได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ และองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากในห้องเรียน จากที่ได้มีการจัดกิจกรรมถอดบทเรียนจากงานวิจัย สู่หลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนซึ่งมองว่าการได้รับการสนับสนุนจากทางโรงเรียน อีกทางหนึ่งอย่างนี้ย่อมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการสร้างมรดกคุณธรรมท้องถิ่นที่มีคุณภาพสู่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

๖.๖ สรุปผล การดำเนินการวิจัย ต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนและค้นหารูปแบบที่เหมาะสมกับชุมชน

จากผลงานการสืบค้นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในอดีต ประกอบการใช้เครื่องมือผ่านแบบสอบถามชุมชนเพื่อ รับทราบแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนต้องการ พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวที่ชุมชนเสนอขอ คือความต้องการให้มีการสนับสนุน งบประมาณด้านเงินทุน และความรู้เสริมในเรื่องกิจกรรมการท่องเที่ยว การสร้างอาชีพเสริมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว รวมถึงความต้องการให้มีการกระจายผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยว ให้ลงลึกไปถึงกลุ่มประชากรที่มีฐานะยากจน อย่างเท่าเทียมกัน

ดังนั้น รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านรักไทย จึงควรออกแบบให้เป็นลักษณะของการบริหารจัดการโดย ชุมชนที่มีคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นแกนนำในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มรองผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยวไม่ให้ ชุมชนถูกเอาเปรียบจากนักธุรกิจ นอกชุมชน รวมถึงการแสวงหาหนทางเพื่อสร้างโอกาสด้านรายได้และส่วนแบ่ง ทางการตลาดเพื่อกลุ่มผู้มีรายได้น้อยในชุมชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวด้วยเพื่อ ก่อให้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าต่อการร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรม และแหล่งทรัพยากร ทางการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกันได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ ข้อที่ ๒. เพื่อ ศึกษาและเสริมศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

ภายหลังจากการกำหนดทีมงานวิจัยท้องถิ่นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทางทีมงานวิจัยก็ได้เริ่มทำการศึกษาค้นคว้าและศักยภาพทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านรักไทยจากงานวิจัยของท่าน อาจารย์ยศ สันตสมบัติ ที่เคยเข้ามาทำการวิจัยไว้บ้างเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับกิจกรรมการท่องเที่ยวในอดีต ภายหลังจากการศึกษาค้นคว้า ได้พบกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนที่สามารถนำมาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย รวมถึงแนวคิดในความต้องการของชุมชนที่ต้องการแรงสนับสนุนจากองค์กรภายนอกให้เข้าไปส่งเสริม การประชาสัมพันธ์ ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม องค์ความรู้เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมการต้มชา อาหารจีนยูนาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และธรรมชาติรอบหมู่บ้านรักไทย และอื่นๆอีกมากมายดังได้กล่าวไว้ในบทข้างต้นจนนำไปสู่การวางแนวทางที่ควรส่งเสริมสร้าง

ศักยภาพของชุมชนให้สอดคล้องกับจุดเด่นทางการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ชุมชน

หากพิจารณาถึง กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น จากกระบวนการวิจัย ที่มีส่วนในการเตรียมความพร้อม ให้ชุมชนเพื่อเตรียมการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น ถือว่าทางทีมงานวิจัยได้ดำเนินการมาตั้งแต่แรกเริ่มพัฒนาโครงการช่วงที่ หนึ่ง ที่ทางทีมงานวิจัยได้เปิดเวทีให้แกนนำชุมชนได้เข้ามาเรียนรู้ ตั้งแต่กระบวนการร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชน การตระหนักรู้กับการให้คุณค่า ต่อทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมการร่วมเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยอาจารย์ จากวิทยาลัยชุมชน เพื่อนำให้ชุมชนได้รับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ในส่วนของกลุ่มครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง ถึงยากจน และกลุ่มผู้ที่เคยผ่านการบำบัด ที่ถูกมองว่าอาจก่อให้เกิดภาพลักษณ์เชิงลบต่อบรรยากาศการท่องเที่ยวนั้น ทางทีมงานวิจัยได้ร่วมกับศูนย์บำบัดรักษาเยาเสพติดแม่ฮ่องสอน ได้จัดให้มีกิจกรรมการอบรมความรู้เรื่องอาชีพเสริมเพื่อเปิดโอกาสให้ คนทั้ง สามกลุ่มนี้ ได้มีโอกาสนำเอาความรู้ที่ได้รับการอบรม นำไปใช้ในการผลิตสินค้า และวัตถุดิบ เพื่อให้เขาได้มีส่วนแบ่งทางตลาดการท่องเที่ยวของ ชุมชนบ้าง เพื่อให้เขาได้เกิดจิตสำนึกในการร่วมดูแลทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชน ทั้งในฐานะเจ้าบ้านและผู้ร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ด้วยความรู้สึกที่เหมือนกันกับชนชั้นที่มีฐานะร่ำรวยที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดที่สูงกว่า

การดำเนินการ ตามกระบวนการวิจัยที่ได้มีการเชิญชวนให้ชุมชนเข้ามาร่วมเวที ช้าแล้ว ช้าอีก หลายๆ ครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้ง ก็ล้วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านรักไทยมาโดยลำดับ กระบวนการพูดคุยกับในเรื่องการท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลุ่มคนในชุมชนที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาร่วมเวที ก่อให้เกิดกระแส การโฆษณาชวนเชื่อ ที่บ่งบอกให้ทุกคนในชุมชนได้รับรู้ว่า ทิศทางการพัฒนาของหมู่บ้านรักไทยขณะนี้ เรากำลังให้ความสำคัญกับการพัฒนา วิสาหกิจชุมชนที่มาจาก การจัดการท่องเที่ยวเป็นหลัก กิจกรรมต่างๆของกระบวนการวิจัย ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นกับกลุ่มคนในชุมชน ต่อการเกิดความกล้าที่จะ นำเงินทุนของครอบครัว ออกมาลงทุนประกอบกิจการค้าเพื่อ การบริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น การเปิดร้านขายชา ร้านขายอาหารยูนิทาน ศาลาชิมชา กับการเปิดร้านขายของระลึกเพิ่มขึ้น

โดยเฉพาะ ร้านอาหารยูนิทาน ร้านขายของที่ระลึก ศาลาชิมชา และที่พักแบบบ้านดิน เริ่มมีการแข่งขันกันขยายกิจการและระดับประดับตกแต่งร้านในรูปแบบศิลปวัฒนธรรมเงินเพิ่มขึ้นเพื่อดึงดูดลูกค้า เนื่องจากชุมชนเริ่มเห็นการเกิดรายได้เป็นกอบเป็นกำจากผู้ที่เสียดลงทุนรุ่นบุกเบิก บางแห่งมีการลงทุน มากกว่าแปดแสนบาทเพื่อการสร้างภัตตาคารอาหารยูนิทาน เพื่อสร้างเกสเฮ้าส์ เพื่อสร้างโรงงานหมักบ่มไวน์ขนาดใหญ่ และยังมีอีกหลายแห่งที่กำลังเริ่มสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ทันเปิดบริการในฤดูการท่องเที่ยวนี้

เมื่อสถานการณ์ การท่องเที่ยวเริ่มมีผลเชิงบวกมากขึ้นต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สิ่ง ที่ทางทีมงานวิจัยได้สนับสนุนทั้งแนวคิดและหลักการจัดการท่องเที่ยวแล้ว โครงการวิจัยยังได้จัดทำ บอร์ดป้ายประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวเพื่อช่วยเหลือ ชุมชนในการเพิ่มจุดสนใจ โดยการ จัดทำป้าย แนะนำอาหารจีนยูนิทานขนาดใหญ่ ประกอบประวัติข้อมูลที่มาและนำเสนอรูปภาพอาหารแต่ละชนิด เพื่อสะดวกต่อการตัดสินใจเลือกชิม มีการจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวประกอบภาพสถานที่ท่องเที่ยวของ หมู่บ้าน พร้อมบอร์ดรายชื่อคณะกรรมการการท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเมื่อ ต้องการติดต่อเรื่องที่พัก อาหาร บริการนำเที่ยวและการแสดงพื้นบ้าน รวมถึงเมื่อต้องการการ อำนวยความสะดวกเรื่องความปลอดภัย

โดยได้เลือกจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ไว้ที่บริเวณ ร้านอาหารอาเนียงเนื่องจากเป็นบริเวณที่มี นักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากที่สุดและส่วนที่สำคัญที่สุดคือ การก่อเกิดรูปร่างของคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยว ที่มาจากคณะกรรมการหมู่บ้านและเจ้าของกิจการร้านอาหาร ศาลาชิมชา ร้านขายของที่ระลึก และหัวหน้าคุ้ม ทั้ง ๕ คุ้มของหมู่บ้าน ที่ทุกคนล้วนเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้เรื่อง หลักการจัดการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว ให้ดำเนินไปในกรอบของการมีส่วนร่วมของชุมชนสืบไป

จากกิจกรรมดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ถือว่ากระบวนการวิจัยได้มีส่วนสนับสนุนให้ชุมชนบ้านรักไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพ ด้านความรู้ ความเข้าใจเพื่อนำไปจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ในระดับหนึ่ง

วัตถุประสงค์ ข้อที่ ๓ เพื่อสร้างกระบวนการในการทำงานร่วมกัน ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนและองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง

ด้วยความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดุจเครือญาติของหัวหน้าโครงการวิจัย กับชุมชนที่ได้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ดูแลด้านสุขภาพของชุมชนยาวนานกว่า ๑๕ ปี จึงมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนแนวคิด และร่วมให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหาของชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านมาโดยตลอด ในฐานะหัวหน้าหน่วยงานผู้ดูแลสุขภาพของชุมชน

บทบาทของ หัวหน้าโครงการและทีมงานวิจัย ในการนำกระบวนการ การมีส่วนร่วมของชุมชน เข้าไปปลูกฝังไว้ในอุดมการณ์ทางความคิด ของคนในชุมชนจึงเป็นสิ่งที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง หากถามว่างานวิจัย ได้ช่วยให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้นหรือไม่อย่างไร คงต้องมองไปที่ การเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ของชุมชนที่ได้รับการจัดการโดยชุมชนเองมาตั้งแต่แรกเริ่มพัฒนาโครงการคือ การใช้ความเด็ดขาดของกฎหมู่บ้านนำมา จัดการปัญหาผู้ติดยาเสพติดที่ไม่พบว่ามีผู้เสพ ผู้ค้า และผู้ติดสารเสพติดอยู่ในชุมชน ส่วนผู้ที่เคยติดและผ่านการบำบัดแล้วก็ได้รับการสนับสนุนจากกระบวนการวิจัย ได้รวมเอากลุ่มคนเหล่านี้เข้ามาจัดตั้งกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อไม่ให้มีการหวนกลับไปใช้สารเสพติดอีก โดยได้มีการสนับสนุนเงินทุนเพื่อการเยี่ยมไปลงทุนเพื่อการสร้างอาชีพเสริม โดยการบริหารจัดการเฉพาะสมาชิกภายในกลุ่มเอง ภายใต้นามเรียกขานว่า “กลุ่มความหวังใหม่บ้านรักไทย”

ภายหลังการเติมแนวคิดการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมสู่ชุมชน ทางทีมงานวิจัยได้พบเห็นการขับเคลื่อนกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยชุมชนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้นในหลายกิจกรรมที่ควรกล่าวถึงเช่น

การเป็นตัวแทนเข้าประกวดหมู่บ้าน อพป.(หมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง)โดยหมู่บ้านรักไทยได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เข้าแข่งขันกับหมู่บ้านในจังหวัดอื่นๆในเขตกองทัพภาคที่ 3 และจากความร่วมมือร่วมใจในการเตรียมความพร้อมของชุมชนเอง การนำ ข้อมูล ที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ในการจัดทำรูปเล่มนำเสนอชุมชน ใช้ประสบการณ์และแนวคิดจากกระบวนการวิจัยนำไปใช้ในการตอบคำถามของคณะกรรมการตัดสินที่มาจากส่วนกลาง จนสามารถชนะใจกรรมการ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศของการประกวด พร้อมเงินรางวัล เพื่อนำมาพัฒนาหมู่บ้านถึงสองแสนห้าหมื่นบาท

และสิ่งที่คณะกรรมการให้คะแนนสูงเป็นพิเศษ ก็คือกระบวนการพัฒนาของชุมชนเองในเรื่องการขยายตัวของ วิสาหกิจชุมชนกับการบริการการท่องเที่ยว ในเรื่องการขยาย การพัฒนาคุณภาพ ชาวชนได้รับเลือกเป็นสินค้า OTOP ชุมชนรู้จักการนำสินค้า จากนอกพื้นที่เข้ามาขายทำกำไรกับนักท่องเที่ยว ชุมชนรู้จักการนำจุดแข็ง ในเรื่องของอาหารยูนิคาน ดึงดูดคนจากต่างถิ่น เข้ามาในชุมชน ชุมชนรู้จักการสร้างจุดขายโดยการขยายกิจการที่เป็นร้านค้าแบบบ้านดินเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ชุมชนรู้จักการพูดคุย นำเสนอ จูงใจ ต่อรองราคากับนักท่องเที่ยว ชุมชนสามารถใช้กระบวนการนำกฎของหมู่บ้านที่กำหนดขึ้นร่วมกันมาบังคับใช้ควบคุม พฤติกรรมของคนในชุมชนตลอดจนถึงการกำหนดให้ทุกคนรอบครัวต้องเข้าร่วมการประชุม ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่นำไปสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาและการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาของชุมชนได้อย่างเป็นเอกภาพและทันเหตุการณ์

ด้วยตัวตนของชุมชนเอง ที่น่าจะเป็นข้อบ่งชี้ได้ว่ากระบวนการวิจัยได้มีส่วนร่วมต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ในระดับหนึ่ง

กระบวนการวิจัยได้จัดให้มีการอบรมเพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ ในเรื่อง การอนุรักษ์ ธรรมชาติ ผ่านกระบวนการ อบรมเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง การจัดทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ การจัดทำปุ๋ยหมัก การเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจนการกำหนดทิศทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ที่ไม่เป็นการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติ ที่ถูกรองรับไว้ด้วยกฎของหมู่บ้าน ที่จะช่วยในการปกป้องทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ของชุมชนไม่ให้ถูกรุกรานเร็วเกินไปนัก

ในกระบวนการดำเนินการวิจัย ทีมงานวิจัยหลักได้มีการประสานงานกับองค์กรภาครัฐมาตั้งแต่แรกเริ่ม โครงการเพื่อเปิดโอกาสให้ทีมนักวิจัยร่วมของชุมชนได้มีโอกาสได้ร่วมคิดร่วมทำกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน อย่างต่อเนื่อง เช่น หน่วยงานทหาร ที่เข้ามา อำนาจความสะดวก ในฐานะเจ้าภาพหลักตั้งแต่แรกเริ่มพัฒนาโครงการ การร่วมคิด ร่วมทำระหว่างทหารและชุมชนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพราะหน่วยงานทางทหารได้เข้ามาส่งเสริมกระบวนการวิจัยในส่วนของ การดูแลในเรื่องการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านโครงการ ปรับปรุงภูมิทัศน์บ้านรักไทย โครงการอบรมชุมชนเข้มแข็ง โครงการจัดสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ริมน้ำ โครงการจัดสร้างที่พักค้างคืน และเรือนแพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

การสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ผ่านโครงการจัดทำหลักสูตรชุมชน ที่มาจากข้อมูลการวิจัย การจัดการอบรมร่วมกันระหว่างชุมชนและชมรมแม่คฤหทัยน้อยของโรงเรียนในโครงการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ตลอดจนการเข้ามาดูแลบริหารจัดการร่วมกันในการดำเนินการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมจีนยูนนานบ้านรักไทยในห้องสมุดของโรงเรียน

การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ร่วมกระบวนการจัดการอบรม ทักษะชีวิต การอบรมความรู้เรื่องการประกอบอาชีพเสริม การอบรมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ควบคู่กับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น ศูนย์บำบัดรักษาเย็บแผลแม่ฮ่องสอน โรงพยาบาลศรีสังวาลย์ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมือง สำนักงานเกษตรที่สูงห้วยมะเขือส้ม สำนักงานประมงน้ำจืดจังหวัดแม่ฮ่องสอน สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน ศูนย์ ส่งเสริมการศึกษา เพื่อการพัฒนาเครือข่าย เกษตรทฤษฎีใหม่ อำเภอขุนยวม ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นต้น ซึ่งนับได้ว่าโครงการวิจัยนี้ได้เอื้อประโยชน์อย่างสูงสุดต่อการ สนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนได้มีโอกาสทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐและเอกชนทั้งภายในและภายนอกชุมชนอย่างเต็มที่ ผ่านกิจกรรมการประชุมเพื่อวางแผนงานร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการทำความรู้จักทัศนคติสนทนกันเป็นส่วนตัว การเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กร รวมถึงบทบาทหน้าที่ของคนในองค์กรต่าง ๆ เพื่อวันหนึ่ง ชุมชนจะสามารถเลือกขอรับการสนับสนุน และสามารถเข้าไปติดต่อได้ด้วยตัวเอง

๖.๗ สรุปผลต่อการตอบคำถามการวิจัย

**“จะเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนบ้านรักไทยอย่างไรให้เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยว
โดยชุมชนแบบยั่งยืนและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน”**

การที่จะเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนบ้านรักไทย ให้เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืน ได้นั้น ต้องอาศัยการสนับสนุนงบประมาณและความรู้ทางวิชาการจากหน่วยงานราชการ เข้ามาสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่องและชัดเจนในหลักการ โดยผ่านหลักการและเหตุผล เงื่อนไข ของงบประมาณไปทางแกนนำของชุมชน ก่อนเข้าสู่กระบวนการเสนอขอรับทราบความคิดเห็นจากชุมชน ผ่านที่ประชุมใหญ่ และเมื่อชุมชนให้การยอมรับและร่วมดำเนินการแล้ว

หน่วยงานราชการ ต้องอุทิศเวลาเพื่ออยู่ในพื้นที่เพื่อร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวและร่วมให้คำปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชน ในฐานะพี่เลี้ยง พร้อมทั้งอดทนที่จะให้เวลากับชุมชนได้ตัดสินใจตามกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ โดยไม่รวบรัด หรือชี้นามากเกินไป และหน่วยงานราชการควรอยู่ร่วมกับชุมชนเมื่อเขามีปัญหาและพร้อมที่จะร่วมรับชะตากรรมอยู่ข้างชุมชนหากโครงการนั้นไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง เพื่อหาแสวงหาแนวทางแก้ไขร่วมกับชุมชนต่อไป

ในส่วนของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านรักไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน ในข้อจำกัด ที่ชุมชนยังมีจุดอ่อนในเรื่องของแหล่งเงินทุน การขาดแรงงานที่มีประสิทธิภาพ จากกลุ่มเยาวชนที่ย้ายออกไปทำงานในต่างจังหวัดเป็นส่วนมาก

การดำเนินการ กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยว คงต้องเริ่มต้นที่คณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ที่ในปัจจุบันก็คือตัวแทนที่มาจาก ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มเยาวชน ประธานกลุ่มสตรี หัวหน้าคุ้มทั้ง ๕ คุ้ม เจ้าของกิจการ ร้านอาหารยูนาน ร้านชิมชา ร้านขายของที่ระลึก เจ้าของกิจการม้าพอนาเที่ยว และหน่วยงานราชการพื้นที่เช่น ผู้บริหารโรงเรียนพร้อมคณะครูทุกคน เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยรักไทย หัวหน้าหน่วยงานทางทหาร ประกอบกันขึ้นมาเป็นคณะกรรมการเพื่อ

๑. ร่วมสนับสนุน วิชาการ แนวคิดและการแสวงหางบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน รวมทั้งเป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อนำมาหาข้อสรุปร่วมกันของชุมชนผ่านที่ประชุมใหญ่ของหมู่บ้าน

๒. สนับสนุนการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยวให้มากที่สุด

๓. ส่งเสริม ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นในชุมชนให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน OTOP

๔. ส่งเสริมให้มีการกระจายผลประโยชน์ จากการท่องเที่ยวไปสู่ชุมชนที่มีฐานะปานกลางและยากจน อย่างยุติธรรม

๕. กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวให้ตั้งอยู่บนหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติและคนในชุมชน

๖. อาศัยกฎของหมู่บ้านเพื่อป้องกันการ การรุกเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มนายทุนนอกพื้นที่ ที่จะก่อให้เกิดปัญหาต่อการบริหารจัดการผลประโยชน์ของชุมชนและสมดุลของธรรมชาติ

๗. ร่วมดูแลการกำหนด ราคาสินค้าและบริการที่เป็นธรรมต่อชุมชนและนักท่องเที่ยว

๘. มีหน้าที่ดูแลและอำนวยความสะดวก ในเรื่องความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวให้ดีที่สุดเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อบรรยากาศการท่องเที่ยวของหมู่บ้านในระยะยาว

๙. ส่งเสริมให้มีการแข่งขันในธุรกิจการท่องเที่ยวในหมู่บ้านอย่างเป็นธรรม

๑๐. ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนให้ยั่งยืน

“รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของชุมชนบ้านรักไทยเป็นอย่างไร”

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยว คือการนำเสนอจุดขายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และวัฒนธรรมตามรายละเอียดดังนี้

๑. การให้บริการ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

๑.๑ การบริการอาหารจีนยูนาน ที่มีความเป็น อัตลักษณ์ในตัวเอง ในรสชาติและจุดเด่นในสรรพคุณ ของอาหารบำรุงสุขภาพ อาหารชีวิตที่ปรุงจาก เห็ดและผักปลอดสารพิษในพื้นที่ ด้วยบรรยากาศของการเสิร์ฟอาหารบนโต๊ะกลมแบบทำเนียมจีนพร้อมน้ำชาหลากหลายให้เลือกชิม ในอาคารที่สร้าง ด้วยดินเหนียว ใน รูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งผลต่อความรู้สึกที่แปลกใหม่เหมือนไม่ได้อยู่ในเขตประเทศไทย คือมนต์เสน่ห์ของการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในแบบฉบับของบ้านรักไทย

๑.๒ การนำเสนอ วัฒนธรรมการดื่มชา เป็นเสน่ห์ทางการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งของ หมู่บ้านรักไทย ที่นักท่องเที่ยวจะเกิดประสบการณ์ที่แปลกใหม่กับการได้ลองดื่มชาจีน ที่ปลูกและขยายพันธ์ในหมู่บ้านรักไทย ที่มีความแตกต่างของรสชาติ แยกออกไปตามสายพันธ์ ชาที่ชาวบ้านได้ นำมาผ่านกรรมวิธีการอบกลิ่นร่วมกับ พืชที่ให้กลิ่นหอม เช่นดอกมะลิ ใบเตย หรืออาหารบำรุงสุขภาพจำพวกโสม ภายหลังการได้ทดลองดื่มชา ภายใต้อากาศ การดื่มชาในศาลาชิมชาที่สร้างขึ้นด้วยบ้านดิน และมีโอกาสได้พูดคุยกับเจ้าของร้านด้วยบรรยากาศไมตรีที่ก่อให้เกิดการผ่อนคลายประกอบการเล่าเรื่องราวความเป็นมาของประวัติศาสตร์ชุมชนที่น่าสนใจพร้อมการเสิร์ฟชาด้วยระบบบริการฟรีแล้ว นักท่องเที่ยวก็จะสามารถเลือกซื้อชา ชุดชงชา ถ้วยดื่มชาที่มีลวดลายของวัฒนธรรมจีน นำกลับไปชงดื่มที่บ้านได้อีกด้วย ซึ่งการบริการด้านนี้เป็นอีกด้านหนึ่งทำเงินให้เจ้าของกิจการร้านชิมชา มีรายได้จากผลกำไรไม่น้อยหน้าร้านขายอาหารจีนเลยทีเดียว

๑.๓ การเปิดร้านขายของที่ระลึก เป็นกิจการค้าที่ทำเงินจากนักท่องเที่ยว ได้เป็นอย่างมากอีกรูปแบบหนึ่งโดยชาวบ้านจะอาศัยการนำสินค้าจากอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายในรูปแบบวัฒนธรรมจีน อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องประดับ เสื้อผ้า โคมไฟจีน เครื่องรางตามความเชื่อของคนจีน นำมาเสนอขายร่วมกับชา ชุดชงชา พร้อมทั้งผลไม้แช่อิ่มตามภูมิปัญญาการถนอมอาหารแบบจีน เห็ดหอม เครื่องยาจีน ผักสดผลไม้ ตามฤดูกาลให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเลือกซื้อ ที่นอกจากจะเป็นการสร้างรายได้แก่เจ้าของกิจการอย่างเป็นกอบเป็นกำแล้ว ร้านขายสินค้าที่ระลึกยังเป็นจุดขายในความแตกต่างที่ไม่เหมือนที่ใด ๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนอีกด้วย

๑.๔ การบริการนักท่องเที่ยวด้วยมนต์เสน่ห์ด้านที่พักตากอากาศ มนต์เสน่ห์

ของการบริการในเรื่องของที่พักตากอากาศของหมู่บ้านรักไทย ต้องยอมรับว่าเป็นจุดขายสำหรับนักท่องเที่ยวที่นิยมบรรยากาศที่หนาวเย็น กับอากาศที่สดชื่นบริสุทธิ์ ด้วยจุดทางเดินที่รอบอ่าสามหมอกของหมู่บ้านรักไทย หรือจะเลือกนอนในที่พักแบบสะดวกสบาย ในบรรยากาศบ้านดินแบบจีน เรือนแพริมน้ำแบบไทย หรือการเลือกพักนอนในบ้านพักแบบเกสเฮ้า ก็มีให้เลือกพักนอนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งกิจการต่างๆ เหล่านี้ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งสำหรับการจัดบริการการท่องเที่ยวของหมู่บ้านที่สามารถทำเงินให้เจ้าของกิจการแบบ"เสือนอนกิน" เพราะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวจะมีนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หลายกลุ่มเดินทางเข้ามาขอพักนอนเพื่อสัมผัสบรรยากาศของความหนาวเย็นบนยอดดอยเพิ่มขึ้นทุกปี

๒. การบริหารจัดการรายได้ที่เข้ามาในชุมชน

แต่เดิมก่อนโครงการวิจัยจะเข้ามาศึกษาชุมชนบ้านรักไทยนั้น ชุมชนมีระบบการจัดการรายได้ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านานตั้งแต่มีกองทัพอยู่ในหมู่บ้าน คือการใช้ระบบเก็บภาษี กล่าวคือหากบ้านไหนฆ่าวัว ฆ่าหมู เล่นไฟ เปิดร้านค้า ต้องนำเงินมาจ่ายเป็นค่าภาษี แล้วคณะกรรมการหมู่บ้านก็จะมีเก็บเงินภาษีเหล่านั้นเข้ามารวมไว้ในเงินกองกลางของหมู่บ้าน และหากชุมชนมีความจำเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าใช้จ่ายของส่วนรวมก็จะอาศัยมติที่ประชุม อนุมัติวงเงินออกมาใช้จ่ายตามความเห็นชอบของที่ประชุม ดังนั้น ในสถานการณ์ที่มีผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเข้ามาในปัจจุบัน เช่น ภาษีจากการเปิดร้านอาหาร ภาษีจากการเปิดเกสเฮ้าส์ที่พักนักท่องเที่ยว ก็จะถูกนำรวมไว้ในเงินกองกลางเพื่อรอความเห็นชอบจากที่ประชุม เมื่อถึงวาระที่ต้องใช้เงินเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หรือค่าใช้จ่ายที่เป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไป

ในส่วนของบริการในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมโดยทีมงานมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ถึงแม้การบริการด้านนี้ จะยังไม่มีขยายตัวมากนักเนื่องจาก ข้อจำกัดบางประการที่ต้องมีการปรับแก้ร่วมกันคือ

๒.๑ นักท่องเที่ยวยังไม่ได้รับข้อมูลด้านการบริการว่าในหมู่บ้านรักไทยมีการนำเที่ยวในรูปแบบ การเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเที่ยวชมธรรมชาติและสถานที่ทางประวัติศาสตร์ชุมชนและวัฒนธรรม โดยกลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

๒.๒ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มวางแผนเวลา สำหรับการชิมชา ขอบปิงและทานอาหารจีนยูนนานเท่านั้น ก่อนจะเดินทางไปเที่ยวที่อื่นต่อ

๒.๓ การเริ่มต้นของฤดูกาลท่องเที่ยว ที่จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมหมู่บ้านมากมายกลับตรงกับฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าว ที่จำเป็นต้องใช้ม้าพ่อ ในการเดินทางไกลเข้าไปขนข้าว ทำให้มีม้าพ่อไม่เพียงพอต่อการ นำมาบริการนักท่องเที่ยว ตลอดเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนธันวาคมของทุกปี

๒.๔ สถานที่ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทางธรรมชาติ ต้องอาศัยงบประมาณบางส่วน เพื่อการพัฒนาเส้นทาง และดูแลปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละแห่งให้เกิดความน่าสนใจ คุ่มค่าต่อการเข้าไปเที่ยวชม ซึ่งหากชุมชนได้ทำการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

และวัฒนธรรมจนเป็นที่น่าสนใจต่อการท่องเที่ยวแล้ว โปรแกรมการบริการท่องเที่ยวศูนย์ วัฒนธรรมจีนยูนาน คุณไต้ดิน ฐานทหารกองพล ๙๓ หลุมบังเกอร์กองพล ๙๓ ช่องทางจุด ผ่านแดน น้ำตก ลานชมวิว หาดทรายอย่างสามและจุดขายทางธรรมชาติอื่น ๆ ก็จะเป็นการ บริการการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้สนใจเข้ามาเที่ยวชมมาก ขึ้นและก่อให้เกิดรายได้จากการบริการสู่มักคุเทศท้องถิ่นอย่างเป็นกอบเป็นกำ

อย่างไรก็ตามสิ่งที่คณะกรรมการการท่องเที่ยวและคณะกรรมการหมู่บ้านจะต้องไม่ลืมคือ การ ให้ความสำคัญ ต่อการสร้างโอกาสให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อยในชุมชน ได้มี โอกาสเข้ามาแบ่งรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวที่เขามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของด้วยเหมือนกัน เพื่อหา ลู่ทางให้เขาได้มีโอกาสนำสินค้าและบริการ ตามศักยภาพของเขาเข้ามาเสนอขายแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เขาได้มีรายได้จากส่วนแบ่งทางการตลาดของท้องถิ่นด้วย ที่อาจจะออกมาในรูปแบบการตั้ง แผงลอยขายสินค้าจำพวกชา ผักสด ผลไม้ดองหรือการให้ทุนสนับสนุนการเพาะปลูกดอกไม้เมือง หนาวด้วยต้นทุนต่ำมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่เป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ ของชุมชนได้เห็นความสำคัญในกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เขาเอง ก็ควรมีส่วนได้รับผล ประโยชน์ด้วย ในฐานะที่เกิดมาบนผืนแผ่นดินบ้านรักไทยเหมือนกัน

เพื่อความเป็นเอกภาพของชุมชนต่อการ พัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน บนพื้นฐานของการ มีส่วนร่วมที่นำไปสู่ความยั่งยืนในรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมชุมชนบ้านรัก ไทยให้ยั่งยืนสืบไป

ส่วนที่ ๗

ผลกระทบจากงานวิจัย

๗.๑ ผลกระทบต่อกลุ่มต่างๆในชุมชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องในงานวิจัย

๗.๑.๑ กลุ่ม นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยท้องถิ่น

ได้เกิดการพัฒนาด้านระบบความคิด และ เก่งขึ้นจากการได้มีโอกาสเข้ามาเรียนรู้กับทีมงาน และนักวิจัยรุ่นพี่ที่ร่วมกับชุมชนควบคู่กันไปกับกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ในหลักการของการมีส่วนร่วมของชุมชน PAR ได้เกิดกระบวนการพัฒนาตนเอง จากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เพื่อนร่วมงานและในกระบวนการเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วม ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางความคิดวิเคราะห์ที่สามารถนำไปปรับใช้กับ การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนในด้านอื่นต่อไป

เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ ที่ได้แสวงหาความร่วมมือและความเข้าใจร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิจัยท้องถิ่นกลุ่มนี้ จะยังคงอาศัยอยู่ในท้องถิ่น ย่อมจะมีโอกาส เข้าร่วมการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชนโดยนำเอาหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามกระบวนการวิจัยเข้าไปปรับใช้กับกระบวนการพัฒนาจากหน่วยงานราชการต่อไป

๗.๑.๒ กลุ่มทีมงานวิจัยร่วมในชุมชน

๑) ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ อย่างมีส่วนร่วม ในการศึกษา สืบค้นในเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาและวัฒนธรรมชนเผ่า ของตนเองผ่านกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้รู้ในชุมชน

๒) เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างทีมงานวิจัยกับชุมชนผ่านกระบวนการสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

๓) เกิดการเรียนรู้กระบวนการวิจัยขั้นพื้นฐาน ทักษะการคิดวิเคราะห์บนหลักการของเหตุผล ข้อเท็จจริงและแนวความคิดมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๔) ได้เกิดการเรียนรู้ในกระบวนการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนเพื่อนำไปวิเคราะห์หาจุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคเพื่อประกอบแผนการพัฒนาชุมชน

๕) ได้รับทราบ และเห็นศักยภาพของชุมชนตนเองเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของชุมชน

๖) เกิดประสบการณ์ในการ ร่วมคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ ในการวางแผนจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

๗) เกิดการพัฒนาศักยภาพทางความคิด วิสัยทัศน์ ผ่านกระบวนการวิจัยและการศึกษาดูงาน

๗.๑.๓ กลุ่มผู้นำชุมชน

จากเดิมเมื่อหลายปีที่ผ่านมาระบบผู้นำของหมู่บ้านรักไทยถือว่าตกอยู่ในสภาวะที่อ่อนแอมาโดยตลอดจากการผูกขาดอำนาจทางความคิด ในกระบวนการพัฒนาที่มักจะใช้วิธีการรวบรัดโดยไม่ผ่าน

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดความไม่พอใจและวิกฤตศรัทธาต่อการบริหาร หมู่บ้านมาโดยตลอดด้วยสาเหตุ ข้อจำกัดด้านสัญชาติ ภาษา ศักยภาพทางการศึกษาที่ส่งผลต่อวิสัยทัศน์ ด้านการพัฒนาของตัวผู้นำ ที่ทำให้ผู้นำหมู่บ้านขาดทักษะในการต่อรอง และประสานงานกับหน่วยงาน ราชการที่ส่งผลให้การแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อนของชุมชน ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์

หลังจากกระบวนการวิจัยได้มีการเชิญผู้นำชุมชนของหมู่บ้านรักไทย ที่ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน รักไทย ที่ดูแลด้านการปกครองและความสงบเรียบร้อยของชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล บ้าน รักไทย ที่ดูแลด้านการบริหาร ผู้นำกลุ่มเยาวชนที่มีบทบาทสูงมากต่อการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา ของชุมชน ได้เข้ามาร่วมในเวทีพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านกระบวนการวิจัย ร่วมกันหลายครั้ง จึงเป็นการ ได้เปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชน ได้เข้ามารับรู้ในความสำคัญของ หลักการบริหารจัดการ ในรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวทางการส่งเสริมอาชีพ การกำหนดทิศทางการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านรักไทยและ กิจกรรมที่ผู้นำชุมชนควรจะทำให้การหนุนเสริมให้มีการพัฒนาต่อไป

ภายหลังจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้นำชุมชนภายหลังจากการ ได้มีโอกาสเข้าร่วมการพัฒนา ศักยภาพ พบว่า ผู้นำมีการนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ในที่ประชุมมากขึ้น บรรยากาศในที่ประชุม เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ไม่เกิดกรณีก้าวร้าวหมิ่นที่ผ่านมา ผู้นำมีวาระการประชุมที่กล่าวถึงการ พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น

ซึ่งถือว่ากระบวนการวิจัยได้มีส่วนช่วยให้กลุ่มผู้นำชุมชน รู้และเข้าใจแนวทางการจัดการท่องเที่ยว และสามารถถ่ายทอดการพัฒนาผ่านที่ประชุมใหญ่เพื่อนำพาชุมชนขับเคลื่อนการพัฒนาการ ท่องเที่ยวให้ดำเนินต่อไป

๗.๑.๔ กลุ่มสตรีบ้านรักไทย

กลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มสตรี เป็นกลุ่มที่มีมักจะไม่กล้าแสดงออก ต่อที่ประชุมมากนัก ตามกรอบข้อ จำกัดของพฤติกรรมทางสังคมของท้องถิ่น แต่กลุ่มสตรีบ้านรักไทยก็ถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการ บริหารจัดการ กองทุนกลุ่มแม่บ้านที่มีผลประกอบการที่น่าชื่นชมด้วยทุนประเดิม เพียงไม่กี่พันบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ แต่กลุ่มสามารถขยายกิจการจนมีเงินหมุนเวียนในกองทุนมากกว่าสามแสนบ้านในปัจจุบัน

การเข้ามาพัฒนาศักยภาพ ด้านการส่งเสริมอาชีพ การเสริมสวย การปลูกผักปลอดสารพิษและการ สร้างเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกระบวนการวิจัยแก่กลุ่มสตรี ได้ก่อให้เกิดแนวคิดในการเริ่ม ดำเนินกิจการท่องเที่ยว ในโครงการใหม่ๆเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวเพิ่มขึ้น หญิงวัยรุ่นและกลุ่ม แม่บ้านหลายคนที่ผ่านมาเวทีพัฒนาศักยภาพ กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมมากขึ้น

ปรากฏการณ์ที่เห็นเด่นชัดคือบทบาทของกลุ่มสตรี ในการเข้าร่วมกิจกรรมร้องเพลงปลุกใจ การ เป็นตัวแทนชุมชนร่วมตอบคำถามของคณะกรรมการตัดสิน ในการส่งหมู่บ้านรักไทยเข้าประกวด หมู่ บ้านอาสาพัฒนาตนเองและป้องกันชายแดนที่ผ่านมา จนได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ก็ล้วนเป็นผลจากการ สร้างโอกาสในการแสดงออกผ่านกระบวนการวิจัยด้วยส่วนหนึ่ง

๗.๑.๕ กลุ่มเยาวชนบ้านรักไทย

กลุ่มเยาวชนบ้านรักไทยเป็นกลุ่มที่มีโอกาสได้รับการพัฒนาจากกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด เพราะด้วยความเป็นกลุ่มที่สามารถอ่านพูดเขียนภาษาไทยได้ จึงกลายเป็นกลุ่ม ที่ถูกเลือกเข้ารับการพัฒนาศักยภาพในลำดับต้นๆ กระบวนการแนวคิดทางการวิจัยที่ถูกถ่ายทอดสู่แนวคิดของเยาวชนทั้งในด้านการจัดการท่องเที่ยว การประกอบอาชีพเสริม การอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมถึงทักษะชีวิตต่อการร่วมดูแลตนเองและปกป้องสังคมจากปัญหาเสพติดและโรคเอดส์ ล้วนส่งผลให้กลุ่มเยาวชนมีการพัฒนาทางความคิดเพิ่มมากขึ้น เพื่อวันหนึ่งเมื่อเขา ได้มีโอกาสได้เข้าไปอยู่ในตำแหน่งผู้นำท้องถิ่นพวกเขาก็ย่อมจะเป็นผู้นำที่มีแนวคิดและหลักการบริหารบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาหมู่บ้านรักไทย ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

๗.๑.๖ กลุ่มผู้ติดยาเสพติด

กระบวนการวิจัยได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดเป็นอย่างมาก ตั้งแต่การจัดกระบวนการ กระตุ้นให้เห็นคุณค่าของตัวเอง การวางแผนชีวิต การอบรมอาชีพเสริม การสนับสนุนเงินทุนเพื่อช่วยเหลือด้านชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จนนำไปสู่การจัดตั้งกลุ่ม “ความหวังใหม่บ้านรักไทย” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดการช่วยเหลือเป็นกำลังใจ ให้กัน ภายในกลุ่ม ไม่ให้หวนกลับไปใช้สารเสพติด เพื่อให้กลุ่มได้ฝึกการบริหารจัดการกองทุนด้วยตนเอง เพื่อให้กลุ่มได้ร่วมกันวางแผนงานบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนในโอกาสที่เป็นวันสำคัญของชาติซึ่งกระบวนการวิจัยได้ช่วยเปลี่ยนแปลงชีวิตของคนกลุ่มนี้เป็นอย่างมาก จากในอดีตที่คนกลุ่มนี้เคยสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อชุมชน ได้กลับกลายมาเป็นคนที่ชุมชนได้ให้การยอมรับอีกครั้งกับบทบาทกิจกรรมการช่วยเหลือตนเองภายในกลุ่มและการมีโอกาสร่วมสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชน ผ่านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ในการร่วมถางหญ้า ทำความสะอาดถนน เป็นต้น

๗.๑.๗ ชาวบ้านในชุมชน

กระบวนการวิจัยได้มีส่วนช่วยให้ชุมชน เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการสำรวจเก็บข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของตนเองตลอดจนการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา แนวทางแก้ไขและการกำหนดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบที่ชุมชนต้องการ นอกจากนี้ ชุมชนยังได้รับการพัฒนาศักยภาพโดยการเข้าร่วมรับการอบรมความรู้เรื่องอาชีพตามที่ชุมชนเสนอขอตลอดจน ได้รับการพัฒนาศักยภาพในแนวคิดเพื่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ดินน้ำ ป่า และการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะช่วยส่งผลให้ชุมชนได้เกิดความตระหนักรู้ต่อการเฝ้าระวัง กระบวนการใช้ประโยชน์จาก ธรรมชาติของชุมชนให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลตามธรรมชาติ

พันธมิตรทางการวิจัยที่ดำเนินการโดยหน่วยงานด้านการทหารได้ก่อให้เกิดการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ผ่านกระบวนการวิจัยโดยได้ จัดกิจกรรมการพัฒนา ภูมิสถาปัตยกรรม

ท่องเที่ยวของชุมชนเช่น การจัดแก้อั้วมาหินอ่อน และการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ รวมถึงการจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวของชุมชนในบริเวณอ่างสามหมอก เพื่อสะท้อนให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึง ความพร้อมในการบริการการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลจากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวของชุมชนในการตัดสินใจนำเงินทุนของครอบครัวออกมาลงทุนทำธุรกิจเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวของชุมชน ที่อาจประเมินได้จากการขยายตัวของกิจการการท่องเที่ยวภาคประชาชน ตั้งแต่กลางปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้นมาพบว่า มีการลงทุนขยายกิจการ ภัตตาคารอาหารจีน ของภัตตาคาร จีหลี เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งหลัง ด้วยเงินลงทุนมากกว่าแปดแสนบาท การขยายกิจการโรงผลิตไวน์ เกสเฮ้าและกิจการขายของชำของนาย หลี่จู้หย่ง ด้วยเงินลงทุนไม่ต่ำกว่า แปดแสนบาท รวมถึงการขยายกิจการร้านชิมชาเงินฟง ร้านเจี๊จิ่ง มีกิจการร้านขายของประเภทการแพนท์ สัญลักษณ์รูปธงเท้าจีนลงบนเสื้อยืด เพื่อขายเป็นสินค้าที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีการสร้างกิจการร้านค้าที่สร้างขึ้นในรูปแบบบ้านดินแบบจีนเพื่อดึงดูดความสนใจลูกค้าเพิ่มขึ้นตามมาอีกหลายแห่ง ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวที่เริ่มขึ้นตั้งแต่เดือน ต้นพฤศจิกายนปี๒๕๔๘ เป็นต้นมา แนนอนการแข่งขันในเชิงธุรกิจ ได้เริ่มเกิดขึ้นแล้วที่บ้านรักไทย

เพื่อเป็นการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของชุมชน ทางทีมงานวิจัยได้ร่วมจัดทำป้าย UN SEEN UNAN FOOD และป้ายชวนชิมอาหารจีนยูนานกองพล๙๓ก๊กมินตั้งเพื่อให้นักท่องเที่ยว ที่ไม่เคยรับทราบข้อมูลทางประวัติศาสตร์ชุมชนได้เกิดการสะดุดตา กับความเป็นมาของข้อความ"ก๊กมินตั้ง" เพื่อชุมชนจะได้มีโอกาสนำเสนอประวัติศาสตร์ชุมชนที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ทางทีมงานได้จัดทำ รูปภาพสี อาหารจีนขนาด ๓๐ x ๓๐ ฟุต ครอบคลุมรายการอาหาร พร้อมข้อมูลประกอบ เล่าเรื่องความเป็นมาของอาหารแต่ละชนิดให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบเพื่อสะดวกต่อการตัดสินใจเลือกชิม มีการจัดทำแผนที่ และรูปภาพสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจของชุมชน พร้อมบรรดรายชื่อบริษัทผู้ประกอบการท่องเที่ยวติดไว้ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูล ในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น รวมถึงได้รับทราบข้อมูลในเรื่องการติดต่อที่พัก การติดต่อบริการนำเที่ยว และการขอรับความคุ้มครองในเรื่องความปลอดภัย ในระหว่างการท่องเที่ยว

โดยทางทีมงานได้จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เหล่านี้นำไปติดไว้ที่ร้านอาหารจีนยูนานของร้าน "อาหารอาเนียง" เนื่องจากเป็นสถานที่ที่เป็นจุดศูนย์รวมทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านรักไทยที่รถบริการนำเที่ยว ทุกคันจะต้องนำนักท่องเที่ยวมาจอดรถที่นี่

ในส่วนของ ข้อมูลที่ชาวบ้านในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมและ ร่วมกันวิเคราะห์จนสามารถทำให้ชุมชนได้รับรู้ถึงศักยภาพของชุมชนอย่างถ่องแท้ คณะกรรมการหมู่บ้านนำไปใช้ในการจัดทำรูปเล่มเพื่อ นำเสนอคณะกรรมการการประกวดหมู่บ้านอาสาพัฒนาตนเองและป้องกันชายแดน ในระดับเขต กองทัพภาคที่ ๓ ที่มีส่วนช่วยให้คณะกรรมการได้รับทราบข้อมูลจุดเด่น จุดด้อยของหมู่บ้านอย่างครบถ้วน จนส่งผลให้หมู่บ้านรักไทยได้รับรางวัลรองชนะเลิศการประกวดที่มีเงินรางวัลถึงสองแสนห้าหมื่นบาทเพื่อนำมาพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

๓.๑.๘ โรงเรียนบ้านรักไทย

นักเรียนในโรงเรียนบ้านรักไทยได้เกิดการต่อยอดชมรมมัคคุเทศก์น้อย และกลุ่มไกด์ชุมชนที่เป็นกลุ่มแกนนำในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่ผ่านการพัฒนาศักยภาพในการทดลองจัดรูปแบบการท่องเที่ยวและการอบรมในเรื่อง การต้อนรับและให้บริการนักท่องเที่ยว การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว การสื่อความหมาย กับธรรมชาติและการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวจากเวทีพัฒนาศักยภาพตามกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง ก่อนที่จะนำไปสู่การนำเอาข้อมูลด้านประวัติศาสตร์องค์ความรู้ของชุมชนนำไปกำหนดเป็นหลักสูตรที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กนักเรียนที่เป็นลูกหลานบ้านรักไทย จะได้มีโอกาสได้เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท้องถิ่น รวมถึงการได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อนจะนำไปสู่การสืบทอดอนุรักษ์ไว้เป็นสมบัติของชุมชนต่อไป

นอกจากนี้กระบวนการการวิจัยยังส่งผลก่อให้เกิดการสร้างศูนย์วัฒนธรรมจินยูนานบ้านรักไทย ในโรงเรียนเพื่อเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและสามารถใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้ผู้ที่สนใจได้เข้ามาเที่ยวชมศึกษาหาความรู้ และอาจจะก่อให้เกิดรายได้เพื่อการสนับสนุนเป็นค่าอาหารกลางวันให้เด็กนักเรียนต่อไป

๓.๑.๕ ผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมประสานงานร่วม ระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตั้งแต่แรกเริ่มดำเนินการวิจัย ทีมงานวิจัยได้มีการประสานงาน และนำเสนอข้อมูลรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินการวิจัยเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ นายอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้บังคับการกองพันทหารราบที่ ๑๗๑ บ้านกุงไม้สัก องค์การบริหารงานส่วนตำบลหมอกจำแป่ รวมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการประสานข้อมูลด้านการพัฒนาชุมชนกับหน่วยงานราชการและยังได้เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีโอกาสได้ร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน พอสรุปได้ดังนี้

๑) กองพันทหารราบ พัน ร. ๑๗๑ บ้านกุงไม้สัก อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่เป็นผู้ริเริ่มเสนอแนวคิดเพื่อการวิจัยครั้งนี้ได้ ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในเรื่องงานพาหนะในการพัฒนาโครงการ ให้การอำนวยความสะดวกในเรื่องยานพาหนะและอาหารรวมทั้งเป็นแกนนำในการจัดเวทีวิจัยในช่วงที่มีการพัฒนาโครงการในช่วงที่ ๑ อย่างดียิ่งตลอดจนการสนับสนุนด้านที่พักของทีมวิจัยในระหว่างการศึกษาคูงาน ซึ่งก่อให้เกิดการ ประสานงานร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานทหารได้เป็นอย่างดีซึ่ง ในช่วงการดำเนินการวิจัยช่วงที่ ๑

๒) ศูนย์บำบัดรักษาเยาเสฟติด จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ ประสานกิจกรรมเวที ในกระบวนการวิจัยและสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโครงการเนื่องจากมีวัตถุประสงค์ ประสงค์ของการ วิจัยเพื่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเยาเสฟติดเหมือนกัน

๓) โรงเรียนบ้านรักไทย ตำบลหมอกจำแป่ ได้ให้การ สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในเรื่อง สถานที่ตั้งศูนย์วัฒนธรรมและการสนับสนุนให้นักเรียนใน โรงเรียน ได้เข้ามาร่วมเวที และยังเป็นศูนย์กลางการดำเนินการชมรมมัคคุเทศก์ตัวน้อย ที่มีการดำเนินกิจกรรม การแสดงของนักเรียนเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว กิจกรรมการนำเที่ยวในชุมชนตลอดจนการสนับสนุนให้อาจารย์ในโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยพัฒนาโครงการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ร่วมกับชุมชนและทีมวิจัยในทุกโครงการอย่างเต็มที่

๔) สถานีอนามัยบ้านรักไทย ได้ให้ความสะดวกในเรื่องสถานที่ที่ใช้ในการจัดทำเวที และเป็น ศูนย์กลางการนัดหมายประชุมชาวบ้าน ในระหว่างที่ดำเนินการวิจัย

๕) ศูนย์เกษตรที่สูงบ้านห้วยมะเขือส้ม ได้ให้การสนับสนุน ในเรื่องวิชาการด้านการเกษตรและสถานที่ ฝึกปฏิบัติ ศึกษาดูงานและให้การสนับสนุนในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพทางการเกษตรแก่ชาวบ้าน

๖) สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ให้การสนับสนุน วิทยากรด้านการเลี้ยงปลาน้ำจืด ในกระชังและบ่อเลี้ยงกลางทุ่ง พร้อมทั้งให้การสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการให้ชุมชนที่สนใจไปขอรับการปรึกษาได้

๗) สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการและการสาธิตในเรื่อง การทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและตรวจสอบคุณภาพดิน

๘) ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาเพื่อการพัฒนาเครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ อ. ขุนยวม ได้ให้การ สนับสนุนวิทยากรในการสาธิตการผลิต สบู่ แชมพู น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาล้างจาน และสอดอกแฉกแนวคิด อุดมการณ์เพื่อการประหยัด ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๙) ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬา และนันทนาการ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ให้การสนับสนุนวิทยากรเพื่อ ฝึกอบรมการเล่นฟุตบอลขั้นพื้นฐาน การเดินแอโรบิก รวมทั้งการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อสุขภาพใน ชุมชน

๑๐) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ให้การสนับสนุนเจ้าหน้าที่และงบประมาณใน การติดตามดูแลกลุ่มผู้ติดยาเสพติดในชุมชนและการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดตั้ง กลุ่มความหวัง ใหม่บ้านรักไทยเพื่อป้องกันการกลับไปเสพยาและสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น

๑๑) องค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป่ ได้ให้การติดตามดูแลและให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว รวมทั้งงบประมาณในการดูแลรักษาความสะอาด ในชุมชน

๑๒) วิทยาลัยชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ให้การสนับสนุนอาจารย์จากหัวหน้าภาควิชาการ จัด การท่องเที่ยว และทีมนักศึกษา ได้เข้ามา ทำการอบรมเพื่อร่วมพัฒนาโครงการ เสริมสร้างศักยภาพ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ต่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งการได้มีโอกาสได้สร้างความคุ้นเคยรู้จักผ่านกระบวนการวิจัยจะมีส่วนช่วยให้ชุมชนได้รู้ช่องทางของการไปขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณและวิชาการได้สะดวกขึ้น โดยเฉพาะ ศูนย์เกษตรพื้น

ที่หมู่บ้านห้วยมะเขือส้ม ซึ่งอยู่ใกล้กับชุมชน เป็นหน่วยงานที่ชาวบ้านรักไทยได้เข้าไปประสานโครงการเพาะเห็ดหอม และการสนับสนุนด้านวิชาการเรื่องการปลูกพืชและดอกไม้เมืองหนาวเป็นประจำ

๗.๒ อุปสรรค ปัญหาในการขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยและพัฒนาโครงการ

ในการดำเนินโครงการวิจัยในชุมชนบ้านรักไทย ในช่วงที่ ๑ - ๓ ทางทีมงานวิจัยพบว่ายังมีอุปสรรคและข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้กระบวนการวิจัยไม่สามารถขับเคลื่อนไปได้ดีเท่าที่ควรจะเป็นเนื่องจาก

- . หัวหน้าโครงการวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย เป็นข้าราชการที่มีข้อจำกัดในภารกิจของทางราชการ ทำให้ไม่มีเวลา เพื่อเข้าไปติดตามกระตุ้น กิจกรรมตามกระบวนการวิจัยได้ไม่ดีเท่าที่ควร
- . การขาดประสบการณ์ ในกระบวนการวิจัยของหัวหน้าโครงการวิจัย ประกอบกับ ความห่างเหินเนื่องจากความห่างไกลของระยะทาง ที่ทำให้พี่เลี้ยงและที่ปรึกษาโครงการไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามแผนการดำเนินงาน ทำให้หัวหน้าโครงการ ขาดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจเป็นผลให้การขับเคลื่อนกิจกรรมล่าช้า
- . จากความคาดหวัง จากหน่วยงาน ทางทหาร พัน ร. ๑๗๓ ในฐานะเจ้าภาพที่ต้องการให้เกิดการวิจัยในชุมชน เพื่อสร้างเสริมศักยภาพชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด ที่ตกลงจะให้การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโครงการ การเป็นพี่เลี้ยง อำนวยความสะดวก ด้านกระบวนการวิจัยให้สอดคล้องกับแผนการ ใช้บพัฒนาทางการทหารที่จะนำมาดำเนินกิจกรรมในชุมชน ขาดการประสานงานกับทีมงานวิจัยตั้งแต่ ช่วงที่ ๒ ของโครงการ เนื่องจากมีการสับเปลี่ยนหน้าที่หน่วยงานทางทหารที่ไม่มีการส่งต่อข้อมูลอย่างเป็นระบบ จึงเป็นผลให้การดำเนินกิจกรรมที่วางแผนร่วมกันไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ตามความต้องการของชุมชนเช่น โครงการกองทุนกลุ่มอาชีพ
- . ข้อจำกัดด้านระเบียบการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของทางราชการ ทำให้หน่วยงานราชการพันธมิตรคือศูนย์บำบัดรักษาเสพติดแม่ฮ่องสอน ไม่สามารถอนุมัติงบประมาณตามโครงการจัดตั้งกองทุนกลุ่มอาชีพที่ชาวบ้านมีความต้องการ ใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพเสริมตามที่ได้รับทราบความรู้จากศูนย์บำบัด
- . ความล้มเหลว ของกองทุนหมู่บ้านที่อยู่ระหว่างการติดตาม สอบสวนหาผู้รับผิดชอบเพื่อนำเงินกลับมาจัดตั้งกองทุนเหมือนเดิม ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการติดตามของพัฒนากรชุมชน จึงทำให้ชุมชนขาดแคลนแหล่งงบประมาณเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพได้
- . เนื่องจากทีมงานวิจัยและกลุ่มเป้าหมายเป็นชาวบ้านมีการกิจมากในช่วงฤดูฝนและช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือถึงแม้จะเป็นช่วงนอกฤดูเก็บเกี่ยวก็ตาม ทุกครอบครัวจำเป็นต้องออกไปทำงานแบบหาเช้ากินค่ำเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัวเป็นประจำทุกวัน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมเวทีเพื่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนเป็นอย่างยิ่ง

ข้อจำกัดในเรื่อง ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ข้อจำกัดในด้านการไม่รู้หนังสือของชุมชน ความหลากหลายของชนเผ่าที่อยู่รวมกัน ในชุมชนบ้านรักไทย เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการที่นักวิจัยจะสื่อสารให้ชุมชนได้เข้าใจในกระบวนการวิจัยได้อย่างลึกซึ้ง จนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่ดีต่อโครงการวิจัยได้ทั้งหมด

๗.๓ แนวทางการแก้ไขปัญหา

๑. อาศัยการติดต่อ ขอรับการปรึกษาจาก ผู้ประสานงานวิจัยในขั้นตอนการดำเนินงาน ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการวิจัยจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน

๒. ด้านการขาดแคลนงบประมาณ ได้แสวงหาแนวร่วมจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน ศูนย์เกษตรที่สูง ห้วยมะเขือส้ม และวิทยาลัยชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้เข้ามาให้การสนับสนุน ด้านวิทยากรเพื่อการประหยัดงบประมาณ แทนการนำชาวบ้านออกไปศึกษานอกพื้นที่

๓. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ โครงการวิจัยและสื่อให้ชุมชนได้รับทราบความเคลื่อนไหว ทุกกระบวนการของโครงการวิจัย ทีมงานวิจัยได้จัดตั้งคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวบ้านรักไทย ที่มาจากตัวแทนแต่ละกลุ่มป๊อก ประมาณ กลุ่มละ ๑๐ คนเพื่อเป็นสื่อกลางในการประสานความเข้าใจในกระบวนการวิจัย ไปสู่สมาชิกในกลุ่มป๊อกของตนได้เข้าใจในทิศทางที่ตรงกัน โดยจัดให้มีการประชุมหารือกันเป็นประจำทุกเดือน

๔. อาศัยการใช้อำนาจของผู้ดำเนินการประชุมนัดหมาย ให้ทุกครอบครัวเข้าร่วมการประชุมในภาคกลางคืน เพื่อการนัดหมาย คินข้อมูล หรือต้องการการตัดสินใจจากชุมชน แทนการนัดพบในช่วงกลางวัน

๗.๔ บทเรียนจากงานวิจัย

ผลจากการดำเนินงานตามโครงการ สองปีที่ผ่านมา พบว่า แนวคิดต่อความพยายามที่จะให้ชุมชนได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย เพื่อบังเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคตได้นั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายนัก ที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ในช่วงเวลา ๑-๒ ปี และเป็นไปได้ยากที่จะสำเร็จได้จากการทำงานของนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยเพียงลำพัง

ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินโครงการ นักวิจัยได้ทุ่มเทพลังกาย พลังใจ ใช้ความอดทนอย่างถึงที่สุดกับการเฝ้ามองการขับเคลื่อนในทุกขั้นตอนที่จะต้อง ชักจูงให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดในทุกขั้นตอน แต่เราก็ได้รับบทเรียนว่า ถึงแม้ชุมชนจะเป็นผู้กำหนดกิจกรรมตั้งแต่แรกเริ่มกระบวนการ จนนำเข้าสู่ขั้นตอนการปฏิบัติการตามที่ชุมชนเสนอขอ เรากลับพบว่าเมื่อถึงเวลาที่ต้องเข้ารับการพัฒนาศักยภาพกลับมีผู้สนใจและพร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการเพียง ๕๐ %เท่านั้น

สุดท้ายที่ทีมงานวิจัยต้องอาศัย อำนาจของผู้นำชุมชนคัดเลือกคนมาเข้าร่วมโครงการให้ครบตามเป้าหมายด้วยการบังคับให้หัวหน้ากลุ่มป้องกันจัดหาคนในกลุ่มป้องกันของตนเองเข้ามาเพิ่มในอัตราถั่วเฉลี่ยที่เท่ากัน จึงได้คนเข้าร่วมการอบรมตามเป้าหมาย ด้วยความรู้สึกที่ขัดแย้งในใจของนักวิจัยที่พยายามที่จะหลีกเลี่ยงเหตุการณ์อย่างนี้มาโดยตลอด

การขาดความเชื่อมั่นทางความคิด ข้อมูลเพื่อประกอบการ ตัดสินใจของกลุ่มคนบางกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มคนที่ไม่ผ่านกระบวนการทางการศึกษาทำให้เขาขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้มาสนับสนุนความเชื่อมั่นในการตัดสินใจใช้สิทธิเสนอความคิดเห็น ของตนเอง ความที่เป็นผู้อพยพเข้ามาอยู่ที่หลังในชุมชนทำให้ขาดความกล้าต่อการแสดงออก ถึงแม้ทีมงานวิจัยจะได้พยายามเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออกทางความคิดเห็นอย่างเต็มที่แล้วก็ตาม

ทีมงานวิจัยได้ร่วมทบทวนปัญหานี้หลายครั้ง สุดท้ายเราคิดว่า เราคงต้องใช้เวลาสักระยะหนึ่งกับการให้ข้อมูลแก่ชุมชน เพื่อหาวิธีทำให้เขาเกิดความเชื่อมั่น ต่อการตัดสินใจที่จะแสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานของข้อมูลจริง เพื่อลดปัญหาการเกิดผลลวงของมติที่ประชุมจากเวทีประชาคม

เราพบว่าสิ่งที่ดำเนินการ ตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้นั้น จำเป็นต้อง อาศัยพันธมิตรร่วม ทุกภาคส่วนจากหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ ร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมแก้ปัญหา ร่วมวิเคราะห์สถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงในชุมชนแล้วศึกษาหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกันตามเงื่อนไขของชุมชนที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น และความไม่ต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม การขาดความใกล้ชิดชุมชนย่อมจะขาดข้อมูลเชิงลึกที่จะช่วยนำมาซึ่งความเข้าใจชุมชนอย่างลึกซึ้ง ที่ส่งผลให้นักวิจัย แปรเจตนาารมณ์ของชุมชนผิดไปจากความเป็นจริง ที่เป็นผลทำให้ชุมชนปฏิเสธที่จะเข้าร่วมโครงการ หรือยอมเข้าร่วมโครงการด้วยความเกรงใจ ที่มีผลลัพธ์สู่ความไม่ยั่งยืน และสิ้นเปลืองงบประมาณของทางราชการในที่สุด

จากบทเรียนดังกล่าวกล่าวข้างต้น นักวิจัยร่วมท่านหนึ่งได้ให้ข้อสังเกตว่า “ ทั้งๆที่เราเป็นคนที่เกิด และอยู่ในชุมชนแห่งนี้มานาน เรายังไม่สามารถ ศึกษาและเข้าใจความต้องการของคนในชุมชนได้ทั้งหมด จึงไม่แปลกเลยที่หน่วยงานราชการบางหน่วย ที่เข้ามาชักชวนชาวบ้านร่วมโครงการ ด้วยวิธีการนัดประชุมเพียงไม่กี่ชั่วโมงแล้ว ตั้งกรรมการจากชุมชนให้ครบตามเงื่อนไขของโครงการ ก่อนจะเทงบประมาณลงมาโดยไม่ศึกษาความต้องการของคนส่วนใหญ่ ที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม ว่าเขาคิดอย่างไร เขามองเห็นแต่ปัญหาไม่เห็นศักยภาพชุมชน มองเห็นแต่ตัวเลขไม่มองความเป็นมนุษย์ เห็นผลลัพธ์มากกว่ากระบวนการเรียนรู้วิถีชุมชน เพียงเพื่อให้งานนั้นได้ดำเนินการทันต่อความต้องการของผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่เคยลงมาสัมผัสกับปัญหาในพื้นที่เลย

สุดท้ายโครงการก็ล้มเหลว ไม่ยั่งยืน ติดตามมาด้วยความคิดที่เป็นอคติต่อชุมชน ประทับตราให้ชุมชนว่า ชุมชนแห่งนี้อ่อนแอ ไม่ให้ความร่วมมือต่อความหวังดีของทางราชการ”

ทีมงานวิจัยได้เกิดข้อสรุปร่วมกันว่า การที่หน่วยงาน หรือองค์กรใดก็ตามที่ต้องการช่วยเหลือพัฒนาชุมชนบ้านรักไทยให้เข้มแข็งอย่างจริงจัง คงต้องยอมรับ และเข้าใจในข้อจำกัดของชุมชนทั้งในเรื่องวิถีชีวิตที่หลากหลายชนเผ่า ของคนในชุมชน ข้อจำกัดด้านภาษา และกระบวนการศึกษาที่จะต้อง ใช้เวลาเพื่อการนำเสนอข้อมูลและทำความเข้าใจทั้งในที่ประชุมและการ ได้มีโอกาส ไปแลกเปลี่ยนพูดคุยตาม

ลำพังที่บ้านของเขา เพื่อตรวจสอบความต้องการที่แท้จริงต่อการเข้าร่วมโครงการ แบบบนกรอบอีกครั้ง ถูกต้อง ความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์โครงการจะสำเร็จลงได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ การได้มีเวลาอยู่ร่วมกับชุมชนเพื่อแสดงออกถึงความจริงใจต่อความต้องการการร่วมแก้ปัญหาให้ชุมชน และพร้อมที่จะร่วมรับชะตากรรมอยู่ข้างชุมชนเมื่อโครงการไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง อดทน และให้อภัยต่อคำพูดต่อเสียด จากคนในชุมชนบางคนที่อาจเกิดจากอารมณ์โกรธ เพียงชั่ววูบของเขา หรืออาจเกิดจากความไม่รู้ของเขา ที่จะทำให้ผู้ดำเนินโครงการท้อแท้ได้ ผู้ดำเนินโครงการ ต้องหนักแน่น และเฝ้าระวังความคิดที่เป็นอคติต่อชุมชน ต้องรู้จักการให้อภัย ไม่โกรธ และมีเมตตาต่อผู้ที่สับสนประมาทในกระบวนการที่กำลังดำเนินอยู่ เพราะผู้ดำเนินโครงการเข้าชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชน ไม่ใช่การมาทะเลาะ หรือมาเพื่อดูถูกเหยียดหยามชุมชน

Steven polgar นักระบาดวิทยาสังคม (social epidemiologist) ได้ศึกษาทบทวนแผนงานโครงการด้านการสาธารณสุขในชุมชนเกือบทั่วโลก แล้วพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน จนได้ข้อสรุปว่าแผนงานโครงการด้านสุขภาพในประเทศต่างๆทั่วโลกนั้น ประสบความสำเร็จเพราะมีจุดอ่อนจากความคิดที่ผิดพลาดที่คล้ายคลึงกัน ๔ ประการ ซึ่งเขาเรียกว่า “The Four Fallacies”

(fallacies= wrong ideas) คือ

. **มิจฉาทิฐิที่ว่าด้วยภาชนะว่างเปล่า** (The Fallacy of Empty Vessel)

เป็นการมองชุมชน “เปรียบเสมือนชุมชนเป็นภาชนะที่ว่างเปล่าที่ไม่มีอะไรอยู่ข้างในเลย” ชุมชนต้องเป็นฝ่ายยอมรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ ซึ่งนักพัฒนาจากภายนอกจะเป็นผู้เข้าไปกำหนดให้ทุกอย่าง โดยไม่ได้ดูว่าชุมชนมีศักยภาพหรือทุนทางสังคม อะไรอยู่บ้าง

. **มิจฉาทิฐิที่มองปัญหาชุมชนแบบแยกส่วน**

คือการมองชุมชนแบบขาดการเชื่อมโยง เน้นการแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องแยกกันเป็นส่วนๆ โดยไม่มองปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลเชื่อมโยงถึงกัน เช่น เน้นการเร่งปรับปรุงกระบวนการศึกษาให้นักเรียนเพียงด้านเดียวโดยไม่มองถึง สุขภาพด้านภาวะโภชนาการร่วมด้วยแล้วจะให้นักเรียนเอากำลังที่ไหนไปเรียนรู้กระบวนการใหม่ๆที่พยายามจะสร้างให้นักเรียน

. **มิจฉาทิฐิที่มองชุมชนเสมือนว่ามีองค์กรเดียว**

เมื่อเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กรชุมชนแล้ว มักจะนึกถึงองค์กรผู้นำที่เป็นทางการอย่างเดียว เช่นองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้นำทางธรรมชาติอื่นๆ ในการทำงานจึงเกี่ยวข้องอยู่เฉพาะกับองค์กรทางการเหล่านี้ โดยไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาคประชาชนอย่างเข้มแข็งมิจฉาทิฐิที่มองชุมชนทุกชุมชนเหมือนกันหมด มีรากฐานมาจากความคิดที่ว่า “หากแผนงานโครงการหนึ่งทำสำเร็จในพื้นที่หนึ่ง ก็สามารถขยายผลไปทำในที่อื่นๆทั่วประเทศ” ซึ่งเป็นความคิดที่ผิดเพราะในแต่ละพื้นที่มีวิถีชีวิตข้อจำกัดที่ไม่เหมือนกันเช่นการจัดกิจกรรม จัดตั้งกองทุนฯ ที่ประสบความสำเร็จในภาคอีสานแล้วถูก

ขยายเป็นนโยบายที่ดำเนินการทั่วประเทศซึ่งทำให้ไม่ได้ผลในภาคใดเนื่องจากสภาพทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการเมืองที่แตกต่างออกไปอย่างสิ้นเชิง

เครื่องมือทางการวิจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแผนที่ โครงสร้างองค์กรชุมชน ปฏิทินชุมชน ประวัติศาสตร์ หรือแบบสอบถามต่างๆที่ถูกนำมาใช้ศึกษาข้อมูล ล้วนไม่ใช่เครื่องมือที่สมบูรณ์แบบและตายตัว เราจึงไม่ควรยึดถือเครื่องมือเหล่านี้มากเกินไป เพราะหัวใจสำคัญคือ การเรียนรู้และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับชุมชน เข้าใจมิติทางสังคม เข้าใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนการเข้าใจถึงเหล่านี้จะเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างกระบวนการพัฒนาด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ เครื่องมือที่กล่าวมาจึงเป็นเพียงตัวช่วยให้กระบวนการเรียนรู้มีความสมบูรณ์และได้ผลเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น และการใช้เครื่องมือทุกชนิดก็ล้วนแต่ต้องอาศัย “การรู้เท่าทัน” ในเครื่องมือที่เรานำมาใช้ด้วย และนอกจากการรู้เท่าทันในเครื่องมือแล้ว เรายังต้องมีการปรับกระบวนการคิดและวิธีการทำงาน ในเรื่องของ **การคิดใหม่** ที่เป็นการสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ไม่ยึดติดกับกรอบวิธีคิดหรือความรู้แบบเดิมๆ ในการสร้างความคิดใหม่ หรือที่กล่าวกันว่า “จินตนาการสำคัญกว่าความรู้” เพราะจินตนาการเป็นพลังของการก้าวข้ามกรอบความคิดแบบเดิมที่ตายตัว และจินตนาการที่มีรากฐานจากความจริงและความถูกต้องนั้น เป็นสิ่งที่มีพลังเพียงพอที่จะขับเคลื่อนให้ระบบเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ การนำเอาความคิดใหม่มาออกแบบระบบ การสร้างเครื่องมือใหม่เพื่อให้ระบบสามารถทำงานได้ตามแนวคิดใหม่ การฝึกทักษะใหม่ที่จะทำให้ทุกส่วนของระบบงานมีทักษะที่จะใช้เครื่องมือเพื่อปฏิบัติการกิจให้บรรลุผลได้

๗.๕ ความคาดหวังต่อการพัฒนาโครงการในโอกาสต่อไป

๗.๕.๑ การสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริม

ในสภาพความเป็นจริง กลุ่มชุมชน ส่วนใหญ่ ที่มีฐานะยากจน ยังไม่มีโอกาส แบ่งผลประโยชน์ทางการตลาดของการจัดบริการการท่องเที่ยวในชุมชน ได้มากนักการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เข้าถึงแหล่งทุน โดยการจัดหางบประมาณเพื่อ**จัดตั้งกองทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพเสริม** ในวิธีการแบ่งเงินกองทุนออกเป็น ๕ กองทุนแล้วจัดแบ่งให้ชุมชนในแต่ละคุ้ม คุ้มละ ๑ กองทุนเพื่อให้แต่ละกองทุนไปแต่งตั้งคัดเลือกกรรมการบริหารกองทุน ให้ทุกคนในคุ้มสามารถเข้าถึงกองทุนได้โดยไม่ต้องถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของ การไม่มีบัตรประชาชน เหมือนกองทุนหมู่บ้าน แล้วให้แต่ละกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องการบริหารกองทุนให้มีการขยายตัวแข่งขันกัน ประคับประครองกองทุนของตัวเองให้มีการขยายตัวให้มากที่สุด ด้วยวิธีการนี้ นอกจากจะช่วยให้ ครอบครัวที่ยากจนได้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนได้ง่ายแล้ว การบริหารกองทุนยังเปรียบเสมือนห้องเรียนที่จะช่วยสร้าง คนที่มีภาวะผู้นำ มีความกล้า มีความเสียสละ เข้ามาร่วมพัฒนาหมู่บ้านเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนได้อีกทางหนึ่งได้อีกทางหนึ่ง

๗.๕.๒ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ในปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ของชุมชน ยังไม่ได้รับการดูแลและพัฒนาให้ สะดวกต่อการเดินทาง และคุ้มค่าต่อการซื้อบริการเดินทางเข้าไปเที่ยวชม เนื่องจาก สภาพของคูใต้ดิน หลุมบังเกอร์ ที่มีเศษดิน เศษไม้ตกลงไป จนดูตื้นเขินและไม่น่าสนใจ สภาพ สถานที่ตั้งค่ายฝึกทหารกองพล ๙๓ ที่มีต้นไม้ขึ้นปกคลุมจนดูไม่ออกว่าเคยเป็นฐานฝึกทหารมาก่อน จำเป็นต้องได้รับการมีส่วนร่วมจากชุมชน เพื่อร่วมใจกันพัฒนาให้น่าสนใจมากกว่านี้

๗.๕.๓ การพัฒนาศูนย์วัฒนธรรม

ในอนาคต ควรมีสถานที่ตั้งของศูนย์วัฒนธรรม ขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในสถานที่ ที่เป็นศูนย์กลางของ สาธารณชน มีการบริหารจัดการโดยชุมชน ที่มีการประกอบกิจกรรม ทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง และ มีความสวยงามตกแต่งด้วยศิลปะตามแบบวัฒนธรรมจีน เพื่อก่อให้เกิดความน่าสนใจต่อนักท่องเที่ยวได้เข้ามาเที่ยวชม

๗.๕.๔ การเฝ้าติดตามสนับสนุนดูแล การขยายตัวทางการท่องเที่ยว

การเฝ้าระวังติดตามดูแล การขยายตัวทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเป็นหน้าที่และบทบาทที่สำคัญของคณะกรรมการการท่องเที่ยว ทีมงานวิจัยจะต้องร่วมคิด ร่วมแก้ไขและควบคุมทิศทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านรักไทย ให้มีการขยายตัวอยู่บนทิศทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและเพื่อการสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น เพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ ความเป็นอยู่ของวิถีชุมชนที่รักความสงบ มีจุดขายในเรื่องของธรรมชาติที่บริสุทธิ์ และความสวยงามของวัฒนธรรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑ รายละเอียดการวิเคราะห์ผลการสำรวจความคิดเห็นของชุมชน
ในการจัดการท่องเที่ยวบ้านรักไทย

ภาคผนวก ๒ แบบสอบถาม สถานภาพและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว
ในหมู่บ้านรักไทย

ภาคผนวก ๓ แบบสัมภาษณ์เรื่อง การย้ายถิ่นฐานของบรรพบุรุษ
บ้านรักไทย

ข้อมูลประวัติที่มงานวิจัย

บรรณานุกรม

บันทึกท้ายเล่มจาก Node แม่ฮ่องสอน

ภาคผนวก ๑

รายละเอียดการวิเคราะห์ผลการสำรวจความคิดเห็นของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวบ้านรักไทย

ก่อนจะมีการสรุปและวิเคราะห์ผล จะนำเสนอผลจากการสำรวจความคิดเห็นต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวบ้านรักไทยและข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการท่องเที่ยว โดยคณะผู้วิจัยบ้านรักไทยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถาม เพื่อขอความคิดเห็นของชาวบ้านรักไทยทุกท่าน และได้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้ตอบ และความคิดเห็นของผู้ตอบ ดังตารางต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของเพศซึ่งจำแนกเป็นชายและหญิง และเป็นหมู่ ๆ

เพศ	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หมู่ที่ 1	21	61.76	13	38.24	34	20.48
หมู่ที่ 2	24	72.73	9	27.27	33	19.88
หมู่ที่ 3	19	52.78	17	47.22	36	21.69
หมู่ที่ 4	23	67.65	11	32.35	34	20.48
หมู่ที่ 5	22	75.86	7	24.14	29	17.47
รวม	109	65.66	57	34.34	166	

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ชายมีจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 65.66 ของผู้ตอบทั้งหมด และเป็นผู้หญิงจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 34.34 สรุปได้ว่าผู้ตอบส่วนมากเป็นผู้ชาย

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนสถานภาพของผู้ตอบ

สถานภาพ	โสด	สมรส
จำนวน	46	120
ร้อยละ	27.71	72.29

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบมีสถานภาพสมรส มีจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 72.29 ของผู้ตอบทั้งหมด และโสด มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 27.71 สรุปได้ว่าผู้ตอบส่วนมากเป็นผู้ที่สมรสแล้ว

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	12-30	31-49	50 ปีขึ้นไป
จำนวน	53	62	51
ร้อยละ	31.93	37.35	30.72

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในช่วงอายุ 31 – 49 เป็นจำนวนมากที่สุด คือ 62 คน คิดเป็นร้อยละ 37.35 ของผู้ตอบทั้งหมด ช่วงอายุ 12 – 30 มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 31.93 และ ช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป มีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 30.72 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละอาชีพของผู้ตอบ

อาชีพ	เกษตรกร	ค้าขาย	รับจ้าง	ข้าราชการ	อื่น ๆ
จำนวน	45	13	62	0	46
ร้อยละ	27.11	7.83	37.35	0.00	27.71

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้ตอบส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้าง มีจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 37.35 ของผู้ตอบทั้งหมด และรองลงมาเป็นผู้ตอบที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ซึ่งระบุมาในแบบสอบถาม เป็นผู้ประกอบอาชีพเป็นนักเรียนและนักศึกษา มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 27.71 และประกอบอาชีพเกษตรกร มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 27.11 ประกอบอาชีพค้าขาย มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 7.83 ตามลำดับ สรุปได้ว่าผู้ตอบส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้าง

ตารางที่ 5 การศึกษา

ระดับ	ป.1 – ป. 6	ม. 3	ม. 6	ปวช.	ปวส.	ปริญญาตรี	อื่น ๆ
จำนวน	35	21	2	2	1	0	105
ร้อยละ	21.08	12.65	1.20	1.20	0.60	0.00	63.25

จากตารางที่ 5 พบว่าผู้ตอบจบระดับการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งระบุ ไม่ได้เรียน มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 63.25 รองลงมาก็คือระดับ ป. 1 – ป. 6 มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 21.08 ระดับ ม. 3 มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 12.65 ระดับ ม. 6 และปวช. มีจำนวนเท่ากันคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 และระดับ ปวส. มีจำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 0.60 สรุปโดยส่วนมากผู้ตอบไม่มีการศึกษา

ตอนที่ 2 เพื่อจัดรูปแบบการท่องเที่ยวของหมู่บ้านรักไทย ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านสู่พี่น้องบ้านรักไทยทุกครอบครัวอย่างเป็นธรรม ท่านเห็นว่าควรจะทำโครงการเหล่านี้หรือไม่

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับการจัดทำโครงการอบรมความรู้ไกด์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	73	50	26	1	1	15
ร้อยละ	43.98	30.12	15.66	0.60	0.60	9.04

จากตารางที่ 6 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าจะให้จัดทำโครงการอบรมความรู้ไกด์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในระดับมากที่สุด มีจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 43.98 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 30.12 ระดับปานกลางมีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 15.66 ระดับน้อยและไม่ควรทำมีจำนวนเท่ากันคือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 9.04 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้จัดทำโครงการอบรมความรู้ไกด์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับโครงการการศึกษาดูงาน การจัดการท่องเที่ยวและกลุ่มเกษตรกรเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	90	42	16	2	0	16
ร้อยละ	54.22	25.30	9.64	1.20	0.00	9.64

จากตารางที่ 7 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าจะให้จัดทำโครงการการศึกษาดูงาน การจัดการท่องเที่ยวและกลุ่มเกษตรกรเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 54.22 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 25.30 ระดับปานกลางมีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.64 ระดับน้อยมีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 ไม่ควรทำ มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.64 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้จัดทำโครงการการศึกษาดูงาน การจัดการท่องเที่ยวและกลุ่มเกษตรกรเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับโครงการพัฒนา
ความรู้เรื่องการปลูกชา การขยายพันธุ์ชา การบริหารจัดการตลาดเรื่องชา

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	98	65	9	1	0	3
ร้อยละ	59.04	39.16	5.42	0.60	0.00	1.81

จากตารางที่ 8 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าเป็นให้จัดทำโครงการพัฒนาความรู้เรื่องการปลูกชา การขยายพันธุ์ชา การบริหารจัดการตลาดเรื่องชา ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 59.04 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 39.16 ระดับปานกลางมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.42 ระดับน้อยมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ไม่ควรรทำ มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.81 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้จัดทำโครงการพัฒนาความรู้เรื่องการปลูกชา การขยายพันธุ์ชา การบริหารจัดการตลาดเรื่องชา อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับโครงการปลูก
เห็ดหอมโดยใช้ไม้ก่อกอ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	51	48	26	25	0	15
ร้อยละ	30.72	28.92	15.66	15.06	0.00	9.04

จากตารางที่ 9 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าเป็นให้จัดทำโครงการปลูกเห็ดหอมโดยใช้ไม้ก่อกอใน ระดับมากที่สุด มีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 30.72 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 28.92 ระดับปานกลางมีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 15.66 ระดับน้อยมีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.06 ไม่ควรรทำมีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับและมีผู้ไม่ตอบจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 9.04 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้จัดทำโครงการปลูกเห็ดหอมโดยใช้ไม้ก่อกอเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับโครงการเลี้ยงไก่ดำเพื่อ
สนับสนุนการท่องเที่ยว

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	50	56	37	5	1	14
ร้อยละ	30.12	33.73	22.29	3.01	0.60	8.44

จากตารางที่ 10 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าให้จัดทำโครงการเลี้ยงไก่ดำเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในระดับมาก มีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 33.73 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมากที่สุด มีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 30.12 ระดับปานกลางมีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 22.29 ระดับน้อยมีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.01 ไม่ควรทำมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 8.44 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้จัดทำโครงการเลี้ยงไก่ดำเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับโครงการ Home Stay (จัดบ้านแยกออกจากบ้านเราให้นักท่องเที่ยวพัก)

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	20	49	51	42	4	16
ร้อยละ	12.05	29.52	30.72	25.30	2.41	9.64

จากตารางที่ 11 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นให้จัดทำโครงการ Home Stay (จัดบ้านแยกออกจากบ้านเราให้นักท่องเที่ยวพัก) ในระดับปานกลาง มีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 30.72 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 29.52 ระดับน้อย มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 25.30 ระดับมากที่สุด มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.05 ไม่ควรทำ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.41 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.64 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้จัดทำโครงการ Home Stay (จัดบ้านแยกออกจากบ้านเราให้นักท่องเที่ยวพัก) อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับโครงการปลูกพืชผักผลไม้เมืองหนาวของหมู่บ้านเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	70	56	17	1	2	5
ร้อยละ	42.17	33.73	10.24	0.60	1.20	3.01

จากตารางที่ 12 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นให้จัดทำโครงการปลูกพืชผักผลไม้เมืองหนาวของหมู่บ้านเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 42.17 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 33.73 ระดับปานกลางมีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 10.24 ไม่ควรทำ มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 ระดับน้อยมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.01 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้จัดทำโครงการปลูกพืชผักผลไม้เมืองหนาวของหมู่บ้านเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับโครงการเลี้ยงปลา เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	42	51	39	9	3	16
ร้อยละ	25.30	30.72	23.49	5.42	1.81	9.64

จากตารางที่ 13 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นให้จัดทำโครงการเลี้ยงปลาเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในระดับมาก มีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 30.72 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมากที่สุด มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 25.30 ระดับปานกลางมีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 23.49 ระดับน้อย มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.42 และไม่ควรทำมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.81 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.64 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้จัดทำโครงการเลี้ยงปลาเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับโครงการนวดแผนจีน นวดเท้า นวดตัว ประคบร้อน

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	19	25	49	46	11	18
ร้อยละ	11.45	15.06	29.52	27.71	6.63	10.84

จากตารางที่ 14 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นให้จัดทำโครงการนวดแผนจีน นวดตัว ประคบร้อนในระดับปานกลาง มีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 29.52 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับน้อย มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 27.71 ระดับมาก มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.06 ระดับมากที่สุดมีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 11.45 ไม่ควรทำมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.63 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.84 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้จัดทำโครงการนวดแผนจีน นวดเท้า ประคบร้อน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับโครงการเลี้ยงหมู เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	33	34	46	22	9	18
ร้อยละ	19.88	20.48	27.71	13.25	5.42	10.84

จากตารางที่ 15 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นให้จัดทำโครงการเลี้ยงหมูเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 27.71 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมา

คือระดับมาก มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 20.48 ระดับมากที่สุดมีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 19.88 ระดับน้อย มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 ไม่ควรทำมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.42 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.84 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้จัดทำโครงการเลี้ยงหมูเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำโครงการแบบกลุ่มหรือแยกทำในแต่ละครอบครัว

คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
ควรทำแยกแต่ละครอบครัว ครอบครัวละ 1 – 2 โครงการ	35	21.08
ควรทำเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 ครอบครัว	32	19.28
ควรทำเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 ครอบครัว	35	21.08
ควรทำเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 10 ครอบครัว	55	33.13
ไม่ตอบ	9	5.42

จากตารางที่ 16 พบว่าผู้ตอบต้องการให้จัดทำโครงการแบบแยกแต่ละครอบครัว ครอบครัวละ 1 – 2 โครงการ มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 21.08 ควรทำเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 ครอบครัว มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 19.28 ควรทำเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 ครอบครัว มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 21.08 ควรทำเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 10 ครอบครัว มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 33.13 และมีผู้ไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.42 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้จัดเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 10 ครอบครัว

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรเงินทุน

คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
ชาวบ้านลงทุนเอง	11	6.63
ขอสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐ แบบกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ	16	9.64
ให้รัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านกู้ยืมไปจัดทำโครงการในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ผ่อนส่งระยะยาว	135	81.33
ไม่ตอบ	4	2.41

จากตารางที่ 17 พบว่าผู้ตอบต้องการจัดสรรเงินทุน โดยชาวบ้านลงทุนเอง มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.63 ขอสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐ แบบกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.64 ให้รัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านกู้ยืมไปจัดทำโครงการในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

เบี้ยต่ำ ผ่อนส่งระยะยาว มีจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 81.33 และผู้ไม่ตอบมีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.41 สรุปโดยทั่วไปแสดงว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการจัดสรรเงินทุนโดยให้รัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านกู้ยืมไปจัดทำโครงการในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ผ่อนส่งระยะยาว

ตอนที่ 3 การพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านรักไทยให้เกิดประโยชน์สร้างงาน สร้างรายได้ และเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยว ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการที่จะพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้

ตารางที่ 18 บริการม้าพ่อเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน (แบบเก็บค่าบริการ)

คำตอบ	ควรพัฒนาปรับปรุงมากที่สุด	ควรพัฒนาปรับปรุงมาก	ควรพัฒนาปรับปรุงปานกลาง	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อย	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อยที่สุด	ไม่ตอบ
จำนวน	83	38	26	1	0	18
ร้อยละ	50.00	22.89	15.66	0.60	0.00	10.84

จากตารางที่ 18 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาปรับปรุงการบริการม้าพ่อเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน (แบบเก็บค่าบริการ) ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 22.89 ระดับปานกลางมีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 15.66 ระดับน้อยมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ระดับน้อยที่สุด มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.84 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงการบริการม้าพ่อเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน (แบบเก็บค่าบริการ) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 19 น้ำตก (หย่างเหว่ย)

คำตอบ	ควรพัฒนาปรับปรุงมากที่สุด	ควรพัฒนาปรับปรุงมาก	ควรพัฒนาปรับปรุงปานกลาง	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อย	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อยที่สุด	ไม่ตอบ
จำนวน	54	45	33	9	1	24
ร้อยละ	32.53	26.51	19.88	5.42	0.60	14.46

จากตารางที่ 19 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาปรับปรุงน้ำตก (หย่างเหว่ย) ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 32.53 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 26.51 ระดับปานกลางมีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 19.88

ระดับน้อยมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.42 ระดับน้อยที่สุด มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 14.46 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงน้ำตก (หย่างเหว่ย) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 20 รอบ ๆ อ่าง(ปรับปรุงให้สวยงามเน้นอนุรักษ์ธรรมชาติ)

คำตอบ	ควรพัฒนาปรับปรุงมากที่สุด	ควรพัฒนาปรับปรุงมาก	ควรพัฒนาปรับปรุงปานกลาง	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อย	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อยที่สุด	ไม่ตอบ
จำนวน	78	42	13	11	2	20
ร้อยละ	46.99	25.30	7.83	6.63	1.20	12.05

จากตารางที่ 20 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าควรพัฒนาปรับปรุงรอบ ๆ อ่าง (ปรับปรุงให้สวยงามเน้นอนุรักษ์ธรรมชาติ) ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 46.99 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 25.30 ระดับปานกลางมีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 7.83 ระดับน้อยมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.63 ระดับน้อยที่สุด มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.05 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงรอบ ๆ อ่าง (ปรับปรุงให้สวยงามเน้นอนุรักษ์ธรรมชาติ) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 21 ชุมประตู่ทางเข้าหมู่บ้าน

คำตอบ	ควรพัฒนาปรับปรุงมากที่สุด	ควรพัฒนาปรับปรุงมาก	ควรพัฒนาปรับปรุงปานกลาง	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อย	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อยที่สุด	ไม่ตอบ
จำนวน	74	34	24	12	1	21
ร้อยละ	44.58	20.48	14.46	7.23	0.60	12.65

จากตารางที่ 21 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าควรพัฒนาปรับปรุงชุมประตู่ทางเข้าหมู่บ้าน ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 44.58 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 20.48 ระดับปานกลางมีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 14.46 ระดับน้อยมีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.23 ระดับน้อยที่สุด มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 21คน คิดเป็นร้อยละ 12.65 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงชุมประตู่ทางเข้าหมู่บ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 22 จุดชมวิวลานพระธาตุวัดรักรัไทย

คำตอบ	ควรพัฒนาปรับปรุงมากที่สุด	ควรพัฒนาปรับปรุงมาก	ควรพัฒนาปรับปรุงปานกลาง	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อย	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อยที่สุด	ไม่ตอบ
จำนวน	86	31	19	5	1	24
ร้อยละ	51.81	18.67	11.45	3.01	0.60	14.46

จากตารางที่ 22 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาปรับปรุงจุดชมวิวลานพระธาตุวัดรักรัไทย ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 51.81 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 18.67 ระดับปานกลางมีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 11.45 ระดับน้อยมีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.01 ระดับน้อยที่สุด มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 14.46 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงจุดชมวิวลานพระธาตุวัดรักรัไทย อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 23 บริเวณรอบอ่างสามหมอก

คำตอบ	ควรพัฒนาปรับปรุงมากที่สุด	ควรพัฒนาปรับปรุงมาก	ควรพัฒนาปรับปรุงปานกลาง	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อย	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อยที่สุด	ไม่ตอบ
จำนวน	82	47	10	3	0	24
ร้อยละ	49.40	28.31	6.02	1.81	0.00	14.46

จากตารางที่ 23 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาปรับปรุงบริเวณรอบอ่างสามหมอก ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 49.40 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 28.31 ระดับปานกลางมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.02 ระดับน้อยมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.81 ระดับน้อยที่สุด มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 14.46 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงบริเวณรอบอ่างสามหมอก อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 24 ฐานทหาร บึงเกอร์ กองพล 93 (บริเวณใกล้ช่องทางไปบ้านแม่อหลวง)

คำตอบ	ควรพัฒนาปรับปรุงมากที่สุด	ควรพัฒนาปรับปรุงมาก	ควรพัฒนาปรับปรุงปานกลาง	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อย	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อยที่สุด	ไม่ตอบ
จำนวน	72	48	19	5	1	21
ร้อยละ	43.37	28.92	11.45	3.01	0.60	12.65

จากตารางที่ 24 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาปรับปรุงฐานทหาร บังเกอร์ กองพล 93 (บริเวณใกล้ช่องทางไปบ้านแม่ออหลวง) ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 43.37 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 28.92 ระดับปานกลางมีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 11.45 ระดับน้อยมีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.01 ระดับน้อยที่สุด มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 12.65 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงฐานทหาร บังเกอร์ กองพล 93 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 25 ทางเข้าชมคุกใต้ดิน

คำตอบ	ควรพัฒนาปรับปรุงมากที่สุด	ควรพัฒนาปรับปรุงมาก	ควรพัฒนาปรับปรุงปานกลาง	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อย	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อยที่สุด	ไม่ตอบ
จำนวน	67	39	29	5	0	26
ร้อยละ	40.36	23.49	17.47	3.01	0.00	15.66

จากตารางที่ 25 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาปรับปรุงทางเข้าชมคุกใต้ดิน ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 40.36 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 23.49 ระดับปานกลางมีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 17.47 ระดับน้อยมีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.01 ระดับน้อยที่สุด มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 15.66 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงทางเข้าชมคุกใต้ดิน อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 26 ปรับปรุงศาลาไทยกลางหมู่บ้าน (หน้าบ้านอาเนียง) ให้สวยงามแบบวัฒนธรรมเงินและมีขนาดใหญ่เพื่อขายสินค้าของพี่น้องบ้านรักไทยให้นักท่องเที่ยว

คำตอบ	ควรพัฒนาปรับปรุงมากที่สุด	ควรพัฒนาปรับปรุงมาก	ควรพัฒนาปรับปรุงปานกลาง	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อย	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อยที่สุด	ไม่ตอบ
จำนวน	120	27	12	1	0	6
ร้อยละ	72.29	16.27	7.23	0.60	0.00	3.61

จากตารางที่ 26 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาปรับปรุงศาลาไทยกลางหมู่บ้าน (หน้าบ้านอาเนียง) ให้สวยงามแบบวัฒนธรรมเงินและมีขนาดใหญ่เพื่อขายสินค้าของพี่น้องบ้านรักไทยให้นักท่องเที่ยว ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 72.29 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 16.27 ระดับปานกลางมีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.23 ระดับน้อยมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ระดับน้อยที่สุด มีจำนวน 0

คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.61 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงศาลาไทยกลางหมู่บ้าน (หน้าบ้านอเนียง) ให้สวยงามแบบวัฒนธรรมจีนและมีขนาดใหญ่เพื่อขายสินค้าของพี่น้องบ้านรักไทยให้นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 27 ท่านเห็นด้วยอย่างไรที่จะพัฒนาปรับปรุงศูนย์เกษตร (หน้าบ้านเจ้าฟ้า) ให้เป็นศูนย์วัฒนธรรมชาวจีนยูนานบ้านรักไทย เพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์เสนอเรื่องราวของทหารกองพล 93 เป็นศูนย์ข้อมูลทางการท่องเที่ยวบ้านรักไทย จัดให้มีการขายของที่ระลึก และเป็นจุดบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมหมู่บ้านรักไทย (การแสดงวัฒนธรรม ที่ปัก อาหาร)

คำตอบ	ควรพัฒนาปรับปรุงมากที่สุด	ควรพัฒนาปรับปรุงมาก	ควรพัฒนาปรับปรุงปานกลาง	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อย	ควรพัฒนาปรับปรุงน้อยที่สุด	ไม่ตอบ
จำนวน	120	19	18	0	2	7
ร้อยละ	72.29	11.45	10.84	0.00	1.20	4.22

จากตารางที่ 27 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าควรพัฒนาปรับปรุงศูนย์เกษตร (หน้าบ้านเจ้าฟ้า) ให้เป็นศูนย์วัฒนธรรมชาวจีนยูนานบ้านรักไทย เพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์เสนอเรื่องราวของทหารกองพล 93 เป็นศูนย์ข้อมูลทางการท่องเที่ยวบ้านรักไทย จัดให้มีการขายของที่ระลึก และเป็นจุดบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมหมู่บ้านรักไทย (การแสดงวัฒนธรรม ที่ปัก อาหาร) ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 72.29 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 11.45 ระดับปานกลางมีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.84 ระดับน้อยที่สุด มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 ระดับน้อยมีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.22 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงศูนย์เกษตร (หน้าบ้านเจ้าฟ้า) ให้เป็นศูนย์วัฒนธรรมชาวจีนยูนานบ้านรักไทย เพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์เสนอเรื่องราวของทหารกองพล 93 เป็นศูนย์ข้อมูลทางการท่องเที่ยวบ้านรักไทย จัดให้มีการขายของที่ระลึก และเป็นจุดบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมหมู่บ้านรักไทย (การแสดงวัฒนธรรม ที่ปัก อาหาร) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาต่อไปนี้เป็นจุดอ่อนของหมู่บ้านที่ควรได้รับการปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้หมู่บ้านเป็นสถานที่ท่องเที่ยวมากขึ้น ท่านเห็นด้วยมากน้อยเพียงไร

ตารางที่ 28 ปัญหามูลสัตว์ เช่น ชี๊ม่า ชี๊ว ชี๊ควาย เป็นต้น ที่เรี่ยราดไม่เป็นที่เป็นทาง

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	120	27	6	2	0	11
ร้อยละ	72.29	16.27	3.61	1.20	0.00	6.63

จากตารางที่ 28 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นควรพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับปัญหามูลสัตว์ เช่น ชี๊ม่า ชี๊ว ชี๊ควาย เป็นต้น ที่เรี่ยราดไม่เป็นที่เป็นทาง ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 72.29 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 16.27 ระดับปานกลางมีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.61 ระดับน้อยมีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 ไม่ควรทำมีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.63 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงปัญหามูลสัตว์ เช่น ชี๊ม่า ชี๊ว ชี๊ควาย เป็นต้น ที่เรี่ยราดไม่เป็นที่เป็นทาง อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 29 ปัญหาความสกปรกของหมู่บ้านที่เกิดจากการทิ้งขยะไม่เป็นที่

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	82	36	26	0	0	22
ร้อยละ	49.40	21.67	15.66	0.00	0.00	13.25

จากตารางที่ 29 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นควรพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับปัญหาความสกปรกของหมู่บ้านที่เกิดจากการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 49.40 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 21.67 ระดับปานกลางมีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 15.66 ระดับน้อยมีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ไม่ควรทำมีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงปัญหาความสกปรกของหมู่บ้านที่เกิดจากการทิ้งขยะไม่เป็นที่ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 30 ปัญหาลานจอดรถที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	53	55	33	2	1	22
ร้อยละ	31.93	33.13	19.88	1.20	0.60	13.25

จากตารางที่ 30 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นควรพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับปัญหาลานจอดรถที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ในระดับมาก มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 33.13 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมากที่สุด มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 31.93 ระดับปานกลางมีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 19.88 ระดับน้อยมีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 ไม่ควรทำมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงปัญหาลานจอดรถที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 31 ปัญหาการเก็บสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย ม้า เป็ด ไก่ ไม่เป็นที่

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	61	53	26	7	1	18
ร้อยละ	36.75	31.93	15.66	4.22	0.60	10.48

จากตารางที่ 31 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นควรพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับปัญหาการเก็บสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย ม้า เป็ด ไก่ ไม่เป็นที่ ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 36.75 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 31.93 ระดับปานกลางมีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 15.66 ระดับน้อยมีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.22 ไม่ควรทำมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.48 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงปัญหาการเก็บสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย ม้า เป็ด ไก่ ไม่เป็นที่ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 32 ปัญหาการวางของชายไม่เป็นระเบียบ

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	43	44	41	12	4	22
ร้อยละ	25.90	26.51	24.70	7.23	2.41	13.25

จากตารางที่ 32 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นควรพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับปัญหาการวางของชายไม่เป็นระเบียบ ในระดับมาก มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 26.51 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมากที่สุด มีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 25.90 ระดับปานกลางมีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 24.70 ระดับน้อยมีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.23 ไม่ควรทำมีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.41 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงปัญหาการวางของชายไม่เป็นระเบียบ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 33 ปัญหาทางระบายน้ำเสียของชุมชน

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	50	55	21	16	2	22
ร้อยละ	30.12	33.13	12.65	9.64	1.20	13.25

จากตารางที่ 33 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นควรพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับปัญหาทางระบายน้ำเสียของชุมชน ในระดับมาก มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 30.12 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมากที่สุด มีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 30.12 ระดับปานกลางมีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 12.65 ระดับน้อยมีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.64 ไม่ควรทำมีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงปัญหาทางระบายน้ำเสียของชุมชนอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 34 ปัญหาทางระบายน้ำเสียในบ้าน

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	40	49	29	20	5	23
ร้อยละ	24.10	29.52	17.47	12.05	3.01	13.86

จากตารางที่ 34 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นควรพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับปัญหาทางระบายน้ำเสียในบ้านในระดับมาก มีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 29.52 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมากที่สุด มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 24.10 ระดับปานกลางมีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 17.47 ระดับน้อยมีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.05 ไม่ควรทำมีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.01 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 13.86 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงปัญหาทางระบายน้ำเสียในบ้านอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 35 ปัญหาถนนภายในหมู่บ้านที่ทรุดโทรม

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	98	35	8	2	0	23
ร้อยละ	59.04	21.08	4.82	1.20	0.00	13.86

จากตารางที่ 35 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นควรพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับปัญหาถนนภายในหมู่บ้านที่ทรุดโทรม ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 59.04 ของผู้ตอบทั้งหมด

รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 21.08 ระดับปานกลางมีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.82 ระดับน้อยมีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 ไม่ควรทำมีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 13.86 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงปัญหาถนนภายในหมู่บ้านที่ทรุดโทรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 36 ปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมสองข้างถนน

คำตอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ควรทำ	ไม่ตอบ
จำนวน	91	37	14	0	1	23
ร้อยละ	54.82	22.29	8.43	0.00	0.60	13.86

จากตารางที่ 36 พบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นควรพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมสองข้างถนน ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 54.82 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 22.29 ระดับปานกลางมีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 8.43 ไม่ควรทำ มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ระดับน้อยมีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 13.86 สรุปโดยทั่วไปแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนมากต้องการให้พัฒนาปรับปรุงปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมสองข้างถนนอยู่ในระดับมากที่สุด

ภาคผนวก ๒ แบบสอบถาม

สถานภาพและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านรักไทย (สำหรับนักท่องเที่ยว)

คำนำ

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ชุมชนบ้านรักไทย (แม่ฮ่องสอน) ต.หมอกจำแป่ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการพัฒนาหมู่บ้านรักไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

คณะผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านช่วยตอบแบบสอบถามนี้และขอได้โปรดตอบทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในหมู่บ้านรักไทยในอนาคต

แบบสอบถามฉบับนี้มี 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านรักไทย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ลงใน ตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. เพศ ชาย หญิง

2. อายุระหว่าง

15 – 25 ปี 26 – 35 ปี

36 – 45 ปี 46 ปีขึ้นไป

3. สัญชาติ

ไทย จีน

อังกฤษ สหรัฐอเมริกา

ญี่ปุ่น อื่น ๆ ระบุ

4. ท่านเคยมาเที่ยวหมู่บ้านรักไทยกี่ครั้ง

ครั้งแรก

ครั้งที่สอง

มากกว่า 3 ครั้ง

ตอนที่ 2 ข้อมูลการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านรักไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงคำตอบเดียวหรือเติมข้อความในช่องว่างที่เว้นไว้

ข้อความ	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ท่านรู้สึกพึงพอใจและคุ้มค่ากับการเดินทางมากน้อยเพียงใดเมื่อมาถึง และได้เที่ยวชมในหมู่บ้านรักไทย			
2. ท่านทราบหรือไม่ว่านอกจากหมู่บ้านรักไทยจะมีชื่อเสียงในเรื่อง ชา และอาหารจีนยูนานแล้ว หมู่บ้านรักไทยยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์ และสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกมากมาย			
3. ท่านเห็นด้วยมากน้อยเพียงใดหากหมู่บ้านรักไทยจะจัดให้มีศูนย์ วัฒนธรรมจีนยูนานที่มีข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของกองพล 93(ก๊กมินตั๋ง) รวมทั้งวัฒนธรรมภูมิปัญญา และวิถีชีวิตแบบจีนให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษา และเที่ยวชม			
4. ท่านเห็นด้วยเกี่ยวกับการเก็บค่าบริการเที่ยวชมศูนย์วัฒนธรรมจีนยูนานบ้านรักไทยที่จะจัดขึ้นเพื่อนำเงินเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านและเพื่อ อาหารกลางวันของเด็กในโรงเรียนบ้านรักไทยมากน้อยเพียงใด			
5. ท่านเห็นด้วยมากน้อยเพียงใดหากชุมชนจะจัดการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ทางธรรมชาติเพื่อพานักท่องเที่ยวชมน้ำตก ลูกใต้ดิน บั้งเกอร์ ฐานทหารกองพล 93 จุดชมวิวลานพระธาตุ อ่างเก็บน้ำ(3)แนวชายแดน ไทย – พม่า โดยมีไกด์ชุมชนนำนักท่องเที่ยวเดินทางโดยขี่ม้าพ่อเที่ยวชม			
6.ท่านเห็นด้วยมากน้อยเพียงใดหากชุมชนจะจัดทำเกสต์เฮ้าส์บ้านดิน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น			
7.ท่านเห็นด้วยมากน้อยเพียงใดหากชุมชนจะจัดบริเวณสำหรับกางเต็นท์ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกเรื่องห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ แต่ขอเก็บค่าบริการ สถานที่เพื่อนำเงินมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเป็นค่าอาหาร กลางวันสำหรับเด็กในโรงเรียน			
8. ท่านเห็นด้วยกับการขอเก็บค่าบริการกางเต็นท์โดยนักท่องเที่ยวนำ เต็นท์มาเองอย่างไร 8.1 20 บาท ต่อ 1 เต็นท์ 8.2 30 บาท ต่อ 1 เต็นท์ 8.3 50 บาท ต่อ 1 เต็นท์ 8.4 10 บาท ต่อนักท่องเที่ยว 1 คน			

9. ท่านเห็นด้วยมากน้อยเพียงใดหากชุมชนจะออกกฎหมายห้ามไม่ให้นักท่องเที่ยวส่งเสียงดังรบกวนชาวบ้านและนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นหลังเวลา 24.00 น.			
10. ท่านเห็นด้วยมากน้อยเพียงใดที่บริษัททัวร์หรือไกด์จากนอกพื้นที่น่าจะหันมาช่วยเหลือชุมชนบ้านรักไทยในฐานะเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ด้วยการสนับสนุนทางการเงินให้กับชุมชนบ้างเพื่อการดูแลบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน			
11. ท่านเห็นด้วยมากน้อยเพียงใดหากชุมชนจะมีการจัดแสดงพิเศษ เช่น ต่ากว้อ การรำของชนเผ่าในหมู่บ้าน โดยมีการเก็บค่าชม			

ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนและตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

- 1.....
- 2.....
- 3.....

สรุปแบบสอบถามนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านรักไทย

จากการแจกแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน ได้ผลสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของเพศซึ่งจำแนกเป็นชายและหญิง

เพศ	ชาย	หญิง	ไม่ตอบ
จำนวน	61	36	3
ร้อยละ	61.0	36.0	3.0

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ชายมีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 61.0 ของผู้ตอบทั้งหมด เป็นผู้หญิงจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 และมีผู้ไม่ตอบ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 สรุปโดยทั่วไปจะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่วงอายุ

อายุ (ปี)	15-25	26-35	36-45	46 ปีขึ้นไป	ไม่ตอบ
จำนวน	21	34	26	19	0
ร้อยละ	21.0	34.0	26.0	19.0	0.0

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในช่วงอายุ 26-35 ปี เป็นจำนวนมากที่สุด คือ 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาคือ ช่วงอายุ 36-45 มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 ช่วงอายุ 15-25 มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 ตามลำดับ และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.0 สรุปโดยทั่วไปจะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุตั้งแต่ 26-35ปี

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งจำแนกเป็นชนเผ่า

เชื้อชาติ	ไทย	จีน	อังกฤษ	อเมริกา	เบลเยียม	อิตาลี	ไม่ตอบ
จำนวน	94	1	2	1	1	1	0
ร้อยละ	94.0	1.0	2.0	1.0	1.0	1.0	0.0

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเชื้อชาติไทย ซึ่งมีจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 94.0 รองลงมาเป็นเชื้อชาติอังกฤษ มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 เชื้อชาติจีน มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 เชื้อชาติอเมริกา มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 เชื้อชาติญี่ปุ่น มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 เชื้อชาติเบลเยียม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 เชื้อชาติอิตาลี มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และมีผู้ไม่ตอบ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.0 สรุปโดยทั่วไปจะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเชื้อชาติไทย

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยวที่บ้านรักไทย

จำนวนครั้ง	ครั้งแรก	ครั้งที่สอง	มากกว่า 3 ครั้ง	ไม่ตอบ
จำนวน	73	6	21	0
ร้อยละ	73.0	6.0	21.0	0.0

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้ตอบส่วนมากเคยมาเที่ยวครั้งแรก มีจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 73.0 ของผู้ตอบทั้งหมด รองลงมาเคยมาเที่ยวมากกว่า 3 ครั้ง มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 และเคยมาเที่ยวครั้งที่สอง มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.0 สรุปโดยทั่วไปจะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมาเที่ยวรักไทยเป็นครั้งแรก

ตอนที่ 2 ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านรักไทย

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและค้ำค่ากับการเดินทางมาน้อยเพียงใดเมื่อมาถึงและได้เที่ยวชมในหมู่บ้านรักไทย

คำตอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ตอบ
จำนวน	61	36	1	3
ร้อยละ	61.0	36.0	1.0	3.0

จากตารางที่ 5 พบว่าผู้ตอบส่วนมากมีพึงพอใจและค้ำค่ากับการเดินทางเมื่อมาถึงและได้เที่ยวชมในหมู่บ้านรักไทยในระดับมาก มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 61.0 รองลงมาคือระดับปานกลาง มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 ระดับน้อย มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 สรุปโดยทั่วไปจะเห็นว่าผู้ตอบมากมีความพึงพอใจและค้ำค่ากับการเดินทางเมื่อมาถึงและได้เที่ยวชมในหมู่บ้านรักไทยในระดับมาก

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นด้วยมากน้อยเพียงใดหากหมู่บ้านรักไทยจะจัดให้มีศูนย์วัฒนธรรมจินยูนานที่มีข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของกองพล 93 (ก๊กมินตั๋ง) รวมทั้งวัฒนธรรมภูมิปัญญา และวิถีชีวิตแบบจีนให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและเที่ยวชม

คำตอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ตอบ
จำนวน	80	18	2	0
ร้อยละ	80.0	18.0	2.0	0.0

จากตารางที่ 6 พบว่าผู้ตอบส่วนมากเห็นด้วยหากหมู่บ้านรักไทยจะจัดให้มีศูนย์วัฒนธรรมจินยูนานที่มีข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของกองพล 93 (ก๊กมินตั๋ง) รวมทั้งวัฒนธรรมภูมิปัญญา และวิถีชีวิตแบบจีนให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและเที่ยวชมในระดับมาก มีจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 รองลงมาคือระดับปานกลาง มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 และระดับน้อย มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.0 สรุปโดยทั่วไปจะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นด้วยหากหมู่บ้านรักไทยจะจัดให้มีศูนย์วัฒนธรรมจินยูนานที่มีข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของกองพล 93 (ก๊กมินตั๋ง) รวมทั้งวัฒนธรรมภูมิปัญญา และวิถีชีวิตแบบจีนให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและเที่ยวชมในระดับมาก

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเก็บค่าบริการเที่ยวชมศูนย์วัฒนธรรมจินยูนานบ้านรักไทยที่จะจัดขึ้นเพื่อนำเงินเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านและเพื่ออาหารกลางวันของเด็กในโรงเรียนบ้านรักไทย

คำตอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ตอบ
จำนวน	51	46	2	1
ร้อยละ	51.0	46.0	2.0	1.0

จากตารางที่ 7 พบว่าผู้ตอบส่วนมากเห็นด้วยหากมีการเก็บค่าบริการเที่ยวชมศูนย์วัฒนธรรมจินยูนานบ้านรักไทยที่จะจัดขึ้นเพื่อนำเงินเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านและเพื่ออาหารกลางวันของเด็กในโรงเรียนบ้านรักไทยในระดับมาก มีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมาคือระดับปานกลาง มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 และระดับน้อย มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 สรุปโดยทั่วไปจะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นด้วยการเก็บค่าบริการเที่ยวชมศูนย์วัฒนธรรมจินยูนานบ้านรักไทยที่จะจัดขึ้นเพื่อนำเงินเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านและเพื่ออาหารกลางวันของเด็กในโรงเรียนบ้านรักไทยในระดับมาก

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหากชุมชนจะจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางธรรมชาติเพื่อพานักท่องเที่ยวชมน้ำตก คุณไต้ดิน บังเกอร์ฐานทหารกองพล 93 จุดชมวิวลานพระธาตุ อ่างเก็บน้ำ 3 แนวชายแดนไทย-พม่า โดยมีไกด์ชุมชนนำนักท่องเที่ยวเดินทางโดยขี่ม้าพ่อเที่ยวชม

คำตอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ตอบ
จำนวน	79	20	1	0
ร้อยละ	79.0	20.0	1.0	0.0

จากตารางที่ 8 พบว่าผู้ตอบส่วนมากเห็นด้วยหากชุมชนจะจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางธรรมชาติเพื่อพานักท่องเที่ยวชมน้ำตก คุณไต้ดิน บังเกอร์ฐานทหารกองพล 93 จุดชมวิวลานพระธาตุ อ่างเก็บน้ำ 3 แนวชายแดนไทย-พม่า โดยมีไกด์ชุมชนนำนักท่องเที่ยวเดินทางโดยขี่ม้าพ่อเที่ยวชมในระดับมาก มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 79.0 รองลงมาคือระดับปานกลาง มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และระดับน้อย มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.0 สรุปโดยทั่วไปจะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นด้วยหากชุมชนจะจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางธรรมชาติเพื่อพานักท่องเที่ยวชมน้ำตก คุณไต้ดิน บังเกอร์ฐานทหารกองพล 93 จุดชมวิวลานพระธาตุ อ่างเก็บน้ำ 3 แนวชายแดนไทย-พม่า โดยมีไกด์ชุมชนนำนักท่องเที่ยวเดินทางโดยขี่ม้าพ่อเที่ยวชมในระดับมาก

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหากชุมชนจะจัดทำเกสเฮ้าท์บ้านดินเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

คำตอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ตอบ
จำนวน	65	28	6	1
ร้อยละ	65.0	28.0	6.0	1.0

จากตารางที่ 9 พบว่าผู้ตอบส่วนมากเห็นด้วยหากชุมชนจะจัดทำเกสเฮ้าท์บ้านดินเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในระดับมาก มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 รองลงมาคือระดับปานกลาง มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และระดับน้อย มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 สรุปโดยทั่วไปจะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากจะเห็นด้วยหากชุมชนจะจัดทำเกสเฮ้าท์บ้านดินเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในระดับมาก

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความเห็นหากชุมชนจะจัดบริเวณสำหรับทางเดินเท้าและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเรื่องห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ แต่ขอเก็บค่าบำรุงสถานที่เพื่อนำเงินมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเป็นค่าอาหารกลางวันสำหรับเด็กในโรงเรียน

คำตอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ตอบ
จำนวน	66	26	7	1
ร้อยละ	66.0	26.0	7.0	1.0

จากตารางที่ 10 พบว่าผู้ตอบส่วนมากเห็นด้วยหากชุมชนจะจัดบริเวณสำหรับทางเดินเท้าและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเรื่องห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ แต่ขอเก็บค่าบำรุงสถานที่เพื่อนำเงินมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเป็นค่าอาหารกลางวันสำหรับเด็กในโรงเรียนในระดับมาก มีจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 66.0 รองลงมาคือระดับปานกลาง มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 และระดับน้อย มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 สรุปโดยทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากจะเห็นด้วยหากชุมชนจะจัดบริเวณสำหรับทางเดินเท้าและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเรื่องห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ แต่ขอเก็บค่าบำรุงสถานที่เพื่อนำเงินมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเป็นค่าอาหารกลางวันสำหรับเด็กในโรงเรียนในระดับมาก

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินเท้าโดยนักท่องเที่ยวนำเดินเท้ามาเอง(20 บาทต่อ 1 เดินเท้า)

คำตอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ตอบ
จำนวน	29	30	4	37
ร้อยละ	29.0	30.0	4.0	37.0

จากตารางที่ 11 จะพบว่าผู้ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินเท้าโดยนักท่องเที่ยวนำเดินเท้ามาเอง(20 บาทต่อ 1 เดินเท้า) ไม่ตอบมีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมาคือระดับปานกลาง มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ระดับมาก มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 และระดับน้อย มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 สรุปโดยทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินเท้าโดยนักท่องเที่ยวนำเดินเท้ามาเอง(20 บาทต่อ 1 เดินเท้า)

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินเท้าโดยนักท่องเที่ยวนำเดินเท้ามาเอง(30 บาทต่อ 1 เดินเท้า)

คำตอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ตอบ
จำนวน	24	17	5	54
ร้อยละ	24.0	17.0	5.0	54.0

จากตารางที่ 12 จะพบว่าผู้ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินที่โดยนักท่องเที่ยว นำเดินที่ตัวเอง(30 บาทต่อ 1 เดินที่) ไม่ตอบมีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ54.0 รองลงมาคือระดับ มาก มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 ระดับปานกลาง มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 และระดับน้อย มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ5.0 สรุปโดยทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินที่โดยนักท่องเที่ยว(30 บาทต่อ 1 เดินที่)

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินที่ โดยนักท่องเที่ยวนำเดินที่ตัวเอง(50 บาทต่อ 1 เดินที่)

คำตอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ตอบ
จำนวน	25	13	10	52
ร้อยละ	25.0	13.0	10.0	52.0

จากตารางที่ 13 จะพบว่าผู้ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินที่โดยนักท่องเที่ยว นำเดินที่ตัวเอง(50 บาทต่อ 1 เดินที่) ไม่ตอบมีจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 รองลงมาคือ ระดับมาก มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ระดับปานกลาง มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 และระดับน้อย มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 สรุปโดยทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินที่โดยนักท่องเที่ยว(50 บาทต่อ 1 เดินที่)

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินที่ โดยนักท่องเที่ยวนำเดินที่ตัวเอง(10 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน)

คำตอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ตอบ
จำนวน	27	18	4	51
ร้อยละ	27.0	18.0	4.0	51.0

จากตารางที่ 14 จะพบว่าผู้ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินที่โดยนักท่องเที่ยว นำเดินที่ตัวเอง(10 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน) ไม่ตอบมีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมาคือระดับมาก มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 ระดับปานกลาง มีจำนวน 18 คน คิดเป็น ร้อยละ 18.0 และระดับน้อย มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 สรุปโดยทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามไม่ เห็นด้วยเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินที่โดยนักท่องเที่ยว(10 บาทต่อ นักท่องเที่ยว 1 คน)

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความเห็นหากชุมชนจะออกกฎห้ามไม่ให้นักท่องเที่ยวส่งเสียงดังรบกวนชาวบ้านและนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นหลังจากเวลา 24.00 น.

คำตอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ตอบ
จำนวน	79	19	2	0
ร้อยละ	79.0	19.0	2.0	0.0

จากตารางที่ 15 จะพบว่าผู้ตอบเห็นด้วยหากชุมชนจะออกกฎห้ามไม่ให้นักท่องเที่ยวส่งเสียงดังรบกวนชาวบ้านและนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นหลังจากเวลา 24.00 น. ในระดับมาก มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 79.0 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 และระดับน้อย มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 และมีผู้ไม่ตอบ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.0 สรุปโดยทั่วไปจะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความคิดเห็นจะออกกฎห้ามไม่ให้นักท่องเที่ยวส่งเสียงดังรบกวนชาวบ้านและนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นหลังจากเวลา 24.00 น. ในระดับมาก

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความเห็นที่บริษัททัวร์หรือไกด์จากนอกพื้นที่น่าจะหันมาช่วยเหลือชุมชนบ้านรักไทยในฐานะเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้วยการสนับสนุนทางการเงินให้กับชุมชนบ้างเพื่อการดูแล บำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน

คำตอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ตอบ
จำนวน	58	36	3	3
ร้อยละ	58.0	36.0	3.0	3.0

จากตารางที่ 16 จะพบว่าผู้ตอบเห็นด้วยที่บริษัททัวร์หรือไกด์จากนอกพื้นที่น่าจะหันมาช่วยเหลือชุมชนบ้านรักไทยในฐานะเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้วยการสนับสนุนทางการเงินให้กับชุมชนบ้างเพื่อการดูแล บำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันในระดับมาก มีจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 และระดับน้อย มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 สรุปโดยทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นด้วยที่บริษัททัวร์หรือไกด์จากนอกพื้นที่น่าจะหันมาช่วยเหลือชุมชนบ้านรักไทยในฐานะเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้วยการสนับสนุนทางการเงินให้กับชุมชนบ้างเพื่อการดูแล บำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน ในระดับมาก

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความเห็นหากชุมชนจะมีจัดแสดงพิเศษ เช่น ต่ากว่อ การรำของชนเผ่าในหมู่บ้าน โดยมีการเก็บค่าชม

คำตอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ตอบ
จำนวน	59	33	6	2
ร้อยละ	59.0	33.0	6.0	2.0

จากตารางที่ 17 จะพบว่าผู้ตอบมีความเห็นหากชุมชนจะมีจัดแสดงพิเศษ เช่น ต่ากว่อ การรำของชนเผ่าในหมู่บ้าน โดยมีการเก็บค่าชม ในระดับมาก มีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 และระดับน้อย มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 สรุปโดยทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความคิดเห็นหากชุมชนจะมีจัดแสดงพิเศษ เช่น ต่ากว่อ การรำของชนเผ่าในหมู่บ้าน โดยมีการเก็บค่าชม ในระดับมาก

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับคำถามท่านทราบก่อนหรือไม่ว่านอกจากหมู่บ้านรักไทยจะมีชื่อเสียงในเรื่องชา และอาหารจีนยูนนานแล้ว หมู่บ้านรักไทยยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกมากมาย

คำตอบ	ทราบ	ไม่ทราบ	ไม่ตอบ
จำนวน	35	64	1
ร้อยละ	35.0	64.0	1.0

จากตารางที่ 18 จะพบว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นไม่ทราบเป็นจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 64.0 และทราบมีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 และมีผู้ไม่ตอบจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 สรุปโดยทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามไม่ทราบว่านอกจากหมู่บ้านรักไทยจะมีชื่อเสียงในเรื่องชา และอาหารจีนยูนนานแล้ว หมู่บ้านรักไทยยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกมากมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนและตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

1. มีการแสดงรำกำฟู
2. ต้องรักษาวัฒนธรรมเดิมให้มากที่สุด
3. พยายามรักษาหมู่บ้านให้เป็นแบบเดิม
4. เก็บค่าบริการ 30 บาทต่อ 1 เต้นท์ต่อ 2 คน
50 บาทต่อ 1 เต้นท์ ต่อ 4 คน
10 บาทมากกว่า 5 คนต่อ 1 เต้นท์
5. จัดสถานที่จัดเก็บใบชาทุกชนิด และตีมฟรี พิพิธภัณฑ์ควรทำแบบเล็กๆ
6. อยากให้ชาวบ้านยังคงรักษาขนบธรรมเนียมไว้ตลอด เป็นวิถีของชุมชนไม่ใช่แค่ให้นักท่องเที่ยวชม
7. ควรมีเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำเพื่อรักษาความปลอดภัย
8. ให้มีที่พักที่ดีกว่านี้
9. ห้ามดื่มของมึนเมา เช่น สุรา และห้ามส่งเสียงดังหลัง 22 .00 น.
10. ขอให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยไม่ทำลายธรรมชาติ
11. ปลุกชาใส่กระถางไว้หน้าบ้านเพื่อให้นักท่องเที่ยวดูและสาธิตวิธีการเก็บใบชา
12. ทำสวนดอกไม้เมืองหนาวและดอกบัวตองเพื่อไว้ใช้ถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก
13. จัดระเบียบการวางของขายใหม่ให้เป็นระเบียบ
14. อยากให้พัฒนาระบบนิเวศวิทยาและธรรมชาติ มีการเก็บใบชาให้นักท่องเที่ยวชม
15. จัดให้มีสถานที่สำหรับอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
16. การจัดกิจกรรมพิเศษสำหรับนักท่องเที่ยว
17. จัดบ้านพักแบบ Home Stay
18. ให้ร้านค้าติดราคาสินค้า
19. ความมีมิตรไมตรี
20. ทำป้ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ทำถนนคอนกรีตรอบอ่างน้ำ
21. ให้มีการจัดการแสดงเฉพาะช่วงเทศกาล
22. อยากให้ชาวบ้านแต่งชุดจีน
23. จัดบอร์ดประวัติความเป็นมาของชุมชนให้นักท่องเที่ยวชม
24. สร้างจุดท่องเที่ยวอื่น ๆ เพิ่ม

สรุปผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม

จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามคณะผู้วิจัยได้สรุปผลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1.1 ผู้ตอบส่วนมากเป็นเพศชาย ร้อยละ 61.0
- 1.2 ผู้ตอบส่วนมากมีช่วงอายุตั้งแต่ 26-35 ร้อยละ 34.0
- 1.3 ผู้ตอบส่วนมากเป็นเชื้อชาติไทย ร้อยละ 94.0
- 1.4 ผู้ตอบส่วนมากมาเที่ยวบ้านรักไทยเป็นครั้งแรก ร้อยละ 73.0

2. ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านรักไทย

- 2.1 มีความพึงพอใจและคุ้มค่ากับการเดินทางเมื่อมาถึงและได้เที่ยวชมในหมู่บ้านรักไทยในระดับมาก ร้อยละ 61.0
- 2.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นด้วยหากหมู่บ้านรักไทยจะจัดให้มีศูนย์วัฒนธรรมจินยูนานที่มีข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของกองพล 93 (ก๊กมินตั๋ง) รวมทั้งวัฒนธรรมภูมิปัญญาและวิถีชีวิตแบบจีนให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและเที่ยวชมในระดับมาก ร้อยละ 80.0
- 2.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นด้วยกับการเก็บค่าบริการเที่ยวชมศูนย์วัฒนธรรมจินยูนานบ้านรักไทยที่จะจัดขึ้นเพื่อนำเงินเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านและเพื่ออาหารกลางวันของเด็กในโรงเรียนบ้านรักไทยในระดับมาก ร้อยละ 51.0
- 2.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นด้วยหากชุมชนจะจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางธรรมชาติเพื่อพานักท่องเที่ยวชมน้ำตก ลูกใต้ดิน บึงเกอร์ฐานทหารกองพล 93 จุดชมวิวลานพระธาตุ อ่างเก็บน้ำ 3 แนวชายแดนไทย-พม่า โดยมีไกด์ชุมชนนำนักท่องเที่ยวเดินทางโดยขี่ม้าพ้อเที่ยวชมในระดับมาก ร้อยละ 79.0
- 2.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากจะเห็นด้วยหากชุมชนจะจัดบริเวณสำหรับกางเต็นท์และมีสิ่งอำนวยความสะดวกเรื่องห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ แต่ขอเก็บค่าบริการสถานที่เพื่อนำเงินมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเป็นค่าอาหารกลางวันสำหรับเด็กในโรงเรียนในระดับมาก ร้อยละ 65.0
- 2.6 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากจะเห็นด้วยหากชุมชนจะจัดทำเกสเฮ้าท์บ้านดินเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในระดับมาก ร้อยละ 66.0

- 2.7 ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินที่โดยนักท่องเที่ยว นำเดินที่ตัวเอง(20 บาทต่อ 1 เดินที่) ร้อยละ 37.0
- 2.8 ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินที่โดยนักท่องเที่ยว นำเดินที่ตัวเอง(30 บาทต่อ 1 เดินที่) ร้อยละ 54.0
- 2.9 ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินที่โดยนักท่องเที่ยว นำเดินที่ตัวเอง(50 บาทต่อ 1 เดินที่) ร้อยละ 52.0
- 2.10 ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการขอเก็บค่าบริการทางเดินที่โดย นักท่องเที่ยว นำเดินที่ตัวเอง(10 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน) ร้อยละ 51.0
- 2.11 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความคิดเห็นจะออกกฎหมายไม่ให้นักท่องเที่ยวส่งเสียง ดังรบกวนชาวบ้านและนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นหลังจากเวลา 24.00 น.ในระดับมาก ร้อยละ 79.0
- 2.12 ไปผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นด้วยที่บริษัททัวร์หรือไกด์จากนอกพื้นที่น่าจะหัน มาช่วยเหลือชุมชนบ้านรักไทยในฐานะเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้วยการสนับสนุนทาง การเงินให้กับชุมชนบ้างเพื่อการดูแล บำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน ในระดับมาก ร้อยละ 58.0
- 2.13 ไปผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความคิดเห็นหากชุมชนจะมีจัดแสดงพิเศษ เช่น ต่กว่าอ การรำของชนเผ่าในหมู่บ้าน โดยมีการเก็บค่าชม ในระดับมาก ร้อยละ 59.0
- 2.14 ไปผู้ตอบแบบสอบถามไม่ทราบว่านอกจากหมู่บ้านรักไทยจะมีชื่อเสียงในเรื่องชา และ อาหารจีนยูนนานแล้ว หมู่บ้านรักไทยยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกมากมาย ร้อยละ 64.0

ภาคผนวก ๓

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การย้ายถิ่นฐานของบรรพบุรุษบ้านรักไทย

ชื่อ นาย อี้เสียง แซ่หยวน อายุ 71 ปี บ้านเลขที่ 35 หมู่ 6

บ้านเดิมอยู่ที่ประเทศจีน จังหวัดยูนนาน เป็นทหารก๊กมินตั๋ง ที่คนไทยรู้จักในนามกองพล 93 ออกจากเมืองจีนประมาณปี พ.ศ.2501 เหตุผลที่ต้องออกจากเมืองจีนเพราะมีคนกลุ่มหนึ่ง ชื่อ กังฉิ่ง ตั้ง ทำตัวเป็นโจรมีทรัพย์สินเงินทองไม่พว่มาหรือจะน้อยจะโดนยึดไปหมดท่านบอกคำหนึ่งว่า “ ทำไม่ไหวกินไม่อิ่ม ” และทนไม่ไหวกับการกระทำเช่นนั้นบวกกับการเป็นทหารในตอนนั้นได้รับเงินเดือนประมาณ 50-60 บาท/เดือน เลยทำให้ต้องตัดสินใจออกจากเมืองจีนก่อนที่จะมาตั้งหลักที่บ้านรักไทย เคยอยู่พม่าจากนั้นไปอยู่ดอยตุง และอำเภอฝางโดยได้เดินทางตามแนวชายแดนใช้ม้าเป็นพาหนะเข้ามาอยู่รักไทยประมาณ พ.ศ. 2517 ตอนนั้นมีทหารไทยใหญ่และทหารปาโว อาศัยอยู่ก่อนเมื่อเดินทางมาถึงก็ได้ขับไล่ทหาร 2 พวกออกไป สภาพของบ้านรักไทยตอนนั้นล้วนแต่เป็นทุ่งหญ้าคา และมีสัตว์ป่าเช่นเสือ เก้ง กวาง ให้เห็นตอนเวลาดังนั้นการล่าสัตว์ก็ไม่ต้องเข้าไปในป่าลึก การอยู่สร้างบ้านเองโดยใช้หญ้าคาและไม่ไฟการกินช่วงแรกมีการไปซื้อที่ห้วยขานที่ละมากๆโดยใช้ม้าเป็นพาหนะพอตั้งหลักได้ก็เริ่มปลูกผักเอง และหาสัตว์มาเลี้ยงเช่น หมู ไก่

มูลนิธิได้วันเข้ามาช่วยเหลือประมาณ พ.ศ. 2530 ได้รับการสนับสนุนพันธุ์ข้าวน้ำดื่ม 2 แห่ง คือ 1. ข้างทางขึ้นวัด 2. หลังบ้านพัลลภ และให้งบสร้างบ้านสำหรับคนที่มีบ้านในสภาพไม่แข็งแรง ประสบการณ์การรบของกองพล 93 เคยรบกับพม่า กังฉิ่งตั้ง ชนกลุ่มน้อย และเคยช่วยทหารไทยรบกับทหารลาวเพื่อแย่งชิงผาตั้งและเขาค้อ

นาย กวงเหวิน แซ่หลิว อายุ 80 ปี บ้านเลขที่ 15

บิดาชื่อ ผ่งจื่อจง

มารดาชื่อ ผ่งตั้งเจา

บ้านเดิมอยู่ที่ เจิ้งกาน รัฐคุนหมิง มณฑล ยูนนาน ออกมาตอนอายุ 26 ประมาณ พ.ศ. เป็นทหารของ K.M.T. มากับนายพล หลิว เหวิน ฮวง มาอยู่พม่าก่อน และเข้ามาประเทศไทยทางดอยหลวง เคยรบกับเหล่ากั๋งหรือคอมมิวนิสต์ที่จีน ตอนอยู่พม่าเคยรบกับพม่าหลายครั้ง เช่น บ้างเหยา ชายแดน ดอยอ่างขาง ตอนอยู่ประเทศไทยเคยรบกับขุนสาคูครั้งหนึ่ง ตอนอยู่ เมืองสาต ประเทศพม่า เครื่องบินของอเมริกาที่คอยมาส่งอาวุธให้กับทหาร K.M.T. ประสบปัญหาหมอกหนา ต้องร่อนจอดกลางป่าทำให้ต้องใช้ช้างเข้าลาก 2 เชือก แต่ไม่สำเร็จ เลยต้องใช้ทหารของ K.M.T. ประมาณ 100 กว่าคน เข้าลากรวมถึง กวงเหวิน ด้วย เข้ามาอยู่บ้านรักไทย ประมาณปี พ.ศ.2520 เป็นกลุ่มคนกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่ก่อนประมาณ 32 คน โดย หลู่ เหวิน จิ่ง ปัจจุบันทหารที่มารุ่นแรก ได้เสียชีวิต จน

เหลือท่าน กวงเหวิน เพียงคนเดียวเท่านั้น สาเหตุที่ต้องย้ายมาไทยเพราะถูกทางพม่าขับไล่ลงมา ตอนอยู่รักไทยช่วงแรกอยู่กับทหาร กินกับทหาร โดยได้เงินเดือนประมาณ 25 บาท ช่วงหลังมีการปลุก ข้าวโพด ถั่ว ซา ท้อ สาลี ลูกไหน โดยได้รับพันธุ์ฯ จากกองพล 93 K.M.T.

นาย โกวผิง แซ่หยาง อายุ 53 ปี บ้านเลขที่ 107

ผู้ประกอบการประเพณีต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน

บ้านเดิมอยู่ บ้านเจิ้งคาง คุณหมิง ยูนนาน ออกมาประมาณปี พ.ศ.2507 ย้ายตามพ่อแม่ เพราะเกิดการปฏิวัติที่จีนมาอยู่ในประเทศพม่าก่อนจากนั้นก็ลงมาประเทศไทยตามทหาร K.M.T. โดยเข้ามาทางชายแดนบ้านเปียงหลวง แล้วไปอยู่บ้านถ้ำ 1 ปี ก่อนจะย้ายมาอยู่หมู่บ้านรักไทย ตามคำสั่งของนายพล สมัยแรกเริ่มมาอยู่บ้านรักไทย อาศัยอยู่ในป่า นอนตามดิน เวลาเผายามตามฐานาไม่วางฝนตกฟ้าร้องก็ห้ามื้อ ทหารทุกคนหามนำครอบครัวมาอยู่ด้วยในฐานะ คนที่เป็นโสดก็หามีเมียในตอนนั้น เคยรบในพม่ากับทหารของพม่ามาก่อน ตอนอยู่บ้านรักไทยก็เคยรบกับทหารของขุนสาบนฐานทหารของ K.M.T.

อาหาร เสื้อผ้าของบทหารนั้นทาง K.M.T. จะแจกให้ปีละ 1 ชุด เงินเดือน 20 บาท ข้าวสาร แจกฟรี อาหารหากินเอง ผัก – ปลา มีมากในสมัยนั้นมีสัตว์ป่าชุกชุมการทำกรเกษตรมีการปลูกข้าว ข้าวโพด ถั่ว อีกทั้งยังมีการลักลอบปลูกฝิ่น มุลินธิได้ความสามารถในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ นั้น เรียนรู้ได้ในตอนเด็กสมัยอยู่พม่า

ชื่อ นายชิง แซ่เซียว อายุ 62 ปี บ้านเลขที่ 72 ม.6 ต.หมอกจำแป่ อ.เมือง

บ้านเดิมของท่านชื่อ จางซุย (จ.เวียดนาม อ.จิ้งคำ ต.ชวงเกิดหลัง หมู่บ้านจางซุย) ท่านออกจากเมืองเมื่อ พ.ศ.1858 เพราะถูกจับมาเป็นทหาร เหตุที่ต้องออกจากเมืองเพราะมีทหาร 2 พวกรบกัน คือ ก๊กมินตั๋ง กับก๊กชางตั๋ง รบกันท่านเลยถูกจับมาเป็นทหารของค่าย ก๊กมินตั๋ง ท่านเริ่มต้นเดินทางจากเมืองจิ้น(จางซุย) ถึงเมืองพม่าแล้วเข้าสู่เมืองไทยโดยเข้าสู่ช่องทาง อ.ฝาง ท่านเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านรักไทย ประมาณ 26 ปี แลและมีกลุ่มไทยใหญ่บางส่วนร่วมเดินทางมาด้วย และมาจากเมืองพม่า สภาพหมู่บ้านรเป็นป่ารกมีโจรปล้นกันเพราะเดิมคือหมู่บ้านของม้งอยู่แต่โจรเยอะมาก สัตว์ป่าดุร้ายก็เยอะ เลยเรียกทหารมาอยู่ (พวกท่านทุกคน)

ความเป็นอยู่ของท่าน นายพล ลี จะแจกข้าวสารให้ 1 ปีต่อ 1 คน (สมาชิกในบ้าน) นอกจากนั้นก็รับจ้างทั่วไป การอยู่ก็อยู่กระท่อมเก่า ๆ ของม้ง เข้ามาเมื่อประมาณปี พ.ศ. มาช่วยทำถนน และสร้างบ้านให้ มีเกิดขึ้นที่เมืองพม่า รบกับทหารพม่า และมารบกันที่ผาตั้ง เป็นทหารของ กองพล 93 ต้องรบนาขณะที่มีศึกหลังจากสงบศึกก็ต้องทำมาหากินเอง รบตั้งแต่อยู่เมืองจิ้น – พม่า – เมืองไทย

ชื่อ นายเจิ้งกวง แซ่ลี่ อายุ 56 ปี จ.51/1

1) บ้านเดิมที่เมืองจิ้น ชื่อหมู่บ้าน โหม่งโฝง

- 2) ออกมาจากเมืองจันเมือ พ.ศ. 2480 ย้ายถิ่นตามบิดา (บิดาเป็นทหาร)
- 3) ย้ายถิ่นฐานตามนายพล เพราะมีการรบเกิดขึ้น
- 4) เริ่มต้นเดินทางจากหมู่บ้าน โหม่งโพง ซึ่งยังเป็นประเทศจีนอยู่จากนั้นก็ย้ายเข้าประเทศพม่า แล้วค่อยย้ายเข้ามาประเทศไทยเข้ามาทางด้านเชียงใหม่ อ ผ่าง
- 5) เข้ามาอยู่บ้านรักไทย พ.ศ. 2521
- 6) สภาพของหมู่บ้านยังเป็นป่ายังไม่มีการตัดถนน
- 7) การกินอยู่ก็มีทหารมาแจกให้ แล้วปลูกข้าว-ข้าวโพด ผักเป็นอาหาร
- 8) มูลนิธิได้หวั่นเข้ามาปี พ.ศ.
- 9) มีประสบการณ์รบ เคยไปรบที่ ทางด้านตอมอ และทางเชียงของ
- 10) ท่านนายพล 93 เป็นหัวหน้าทหาร

นาย เจ็ทหัว แซ่เจ็ง 56 บ้านเลขที่ 79

- 1) บ้านเดิมอยู่ อ. ชางหลิ่ง จ. คุณหมิง มณฑลยูนนาน
- 2) ออกจากประเทศจีนตอนประมาณ 4-5 ขวบ เลยไม่ทราบว่าจะอย่างไร
- 3) สาเหตุที่ออกมาเพราะเกิดสงครามระหว่าง คอมมิวนิสต์ + k.m.t โดยเจ็ทหัวเป็นลูกของทหาร k.m.t. หลังภัยสงครามจึงจำเป็นต้องอพยพลงมาทางพม่าก่อน
- 4) เริ่มเดินทางจากชางหลิ่ง มาอยู่ตามภูเขาก่อนที่จะเข้ามาอยู่บนดอยอย่างชางและย้ายตามคำสั่งของ k.m.t. มาอยู่ในบ้านรักไทย
- 5) เข้ามาอยู่ในบ้านรักไทยประมาณปี 2511 (พ.ศ.)
- 6) สภาพเป็นป่าใหญ่ มีสัตว์ป่าอุดมสมบูรณ์ ชน เก้ง กวาง เสือ ฯ
- 7) อยู่บนฐานทหารของ k.m.t. อยู่บนยอดเขาหลังบ้านกินอยู่กับทหาร
- 8) มูลนิธิได้หวั่นเข้ามาช่วยเหลือประมาณปี 2530
- 9) เคยรบกับขุนสามยอดดอยหลังหมู่บ้านบนฐานของ k.m.t. โดยขุนสามเป็นฝ่ายมารุกราน
- 10) พ่อของเจ็ทหัวเป็นทหารของ k.m.t. ผู้เป็นลูกจึงได้เข้าร่วมกับพรรค k.m.t. ตั้งแต่เด็ก
- 11) กองพล 93 เป็นหนึ่งในกองพล k.m.t. หลังภัยแพ้งสงครามให้กับก๊กฉางตั้ง (คอมมิวนิสต์) ก็อพยพหนีสงครามออกมา
- 12) เสบียงอาหารหาซื้อที่หมอกจำแป่ ด้วยใช้ม้าเป็นพาหนะในการขนส่งข้าวซื้อที่ละมาก ๆ บนประมาณของ k.m.t. เคยได้รับบำเหน็จจากการเป็นทหารของ k.m.t. โดยได้จากรัฐบาลได้หวั่น 280,000บาท ทหารที่มีประวัติอยู่ในบัญชีทหารของ k.m.t. จะได้รับทุกคน มูลนิธิมีการช่วยเหลือจากได้หวั่น ประมาณ 15-20 ปีที่แล้ว

ความรู้เรื่องสมุนไพรการรักษาเส้นเอ็น กระดูกหักนั้นเรียนมาจากประเทศจีน ในทุก ๆ ปี มูลนิธิจะนำผ้าห่มมาแจก ปัจจุบันเป็นบุคคลที่มีความอาวุโสมากที่สุดที่หมู่บ้าน

ชื่อ นาย โสหลู่ แซ่ถ้ง อายุ 66 ปี บ้านเลขที่ 2 ตำแหน่ง

ชื่อหมู่บ้านที่ท่านอยู่ หยิงชวี่ง ท่านออกมาจากหยิงชวี่งประมาณปี พ.ศ. 2492 เหตุผลเพราะทำสงครามออกมาจึงทำให้ออกจากถิ่นที่อยู่เพราะเกิดสงครามระหว่างจีนกับเล่ากึ่ง จึงเริ่มเดินทางจากหยิงชวี่งจน กระทั่งมาถึงหมิงเต็งละเข้าสู่ประเทศไทยภายหลังและมาอาศัยในพื้นที่หมู่บ้านประมาณปี พ.ศ.2520 แล้วส่วนคนกลุ่มอื่นมาเมื่อไหร่และไม่รู้ว่ามาจากไหนส่วนสภาพหมู่บ้านเป็นป่าเขาไม่มีคนอาศัยอยู่และเสียชีวิตการเป็นอยู่ค่อนข้างลำบากและไม่มีที่ทำกินต่อมามีมูลนิธิได้หันเข้ามาประมาณปี พ.ศ. 2527 ได้สร้างอ่างเก็บน้ำและให้ปลุกชาสร้างถนนหนทางแก่หมู่บ้านและมีประสบการณ์ด้านการรบที่หยิงชวี่งและหลายที่ๆจนกระทั่งมาช่วยไทยรบจึงได้ตั้งกองพล 93 ส่วนการรบกองพล 93 เกิดขึ้นที่ประเทศไทยจนการรบเสร็จสิ้นและอาศัยอยู่ในบ้านรักไทยจนถึงปัจจุบัน

ข้อมูลประวัติการศึกษาและประวัติการทำงานของทีมวิจัย

ประวัตินักวิจัย

นายสมศักดิ์ คงแดง

ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารสาธารณสุข ๖

อายุ ๓๘ ปี

สถานที่ติดต่อ

สถานื่อนามัยบ้านรักไทย ตำบลหมอกจำแป่

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โทรศัพท์ ๐-๕๓๖๑-๔๔๘๒๓

ประวัติการศึกษา

✳️ อนุปริญญา หลักสูตร พนักงานอนามัย วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรภาคเหนือ จังหวัดพิษณุโลก ปี ๒๕๓๑

✳️ ปริญญาตรีสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปี ๒๕๓๗

ประวัติการทำงาน ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข ๖

ประวัติผู้ช่วยนักวิจัย (คนที่ ๑)

นางสาวปิยณัฐ ครีกำ

ตำแหน่ง อาจารย์ ๑ ระดับ ๔

อายุ ๒๗ ปี

สถานที่ติดต่อ

โรงเรียนบ้านรักไทย บ้านรักไทย

ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๕๘๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๓-๖๑๙๗๒๘ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๑-๐๒๕๔๙๑๔

ประวัติการศึกษา

✳️ ครุศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏเลย วิชาเอกคณิตศาสตร์ โทการวัดผลทางการศึกษา

ประวัติการทำงานและการทำงานภาคสนาม

✳️ อาจารย์ ๑ ระดับ ๔ โรงเรียนบ้านรักไทย ปี ๒๕๔๕ - ปัจจุบัน

ประวัติผู้ช่วยนักวิจัย (คนที่ ๒)

นายคู่จิ่ง แซ่เจิน

อายุ ๒๑ ปี

สถานที่ติดต่อ

บ้านเลขที่ จ ๗๙ หมู่ ๖ บ้านรักไทย(แม่่อ)

ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประวัติการศึกษา

- * ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านรักไทย
- * มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนหมอกจำแป่
- * มัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- * ปัจจุบันกำลังศึกษาวิทยาลัยชุมชน (โปรแกรมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว)

ประวัติการทำงาน

- * อดีตเคยทำงานเป็นมัคคุเทศก์ ที่จังหวัดภูเก็ต ปัจจุบันเป็นเกษตรกรแปรรูปชา
- * ความสามารถพิเศษ พูดภาษาอังกฤษ, ภาษาจีนกลาง, ภาษาท้องถิ่นไทยใหญ่

บรรณานุกรม

ยศ สันตสมบัติ “ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากร”
โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบาย การจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย
(โครงการ BRT)

สิริ เปรมจิตต์ อดีตเลขานุการรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ จากหนังสือ บทบาทการเมืองจีน
10 ตุลาคม 2555. เอกสารราชการ

กรมยุทธการทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด นโยบายเกี่ยวกับทหารจีนคณะชาติ ที่ กท 0305/1335
ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2501

คำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุด พวที่ 463/2513 ลง 21 พฤศจิกายน 2513 การนำ ทจช. และครอบครัว
เข้าสู่พื้นที่หมู่บ้านผู้อพยพ

กองบัญชาการทหารสูงสุด ส่วนหน้า กองทหารจีนคณะชาติและครอบครัว ซึ่งตกค้างอยู่ตามชายแดนภาค
เหนือของประเทศไทย และการดำเนินการของทางราชการ ปีพ.ศ. 2515

พ.อ. ประธาน อุดมลินคำ สรุปรายงานข่าวชนกลุ่มน้อย บ้านถ้ำจ้อบ ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก
ปี พ.ศ. 2517

กองอำนวยการพัฒนาสังคมและอาชีพผู้อพยพอดีต ทจช. (บก. 04) รายงานสภาพชนกลุ่มน้อยในประเทศ
ไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2504-2517

กรมข่าวทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด หน่วยทหารจีนคณะชาติในประเทศไทย (โรเนียว) ปี พ.ศ. 2518

ร.ต.ท. ประทวน สังข์ศิริพงศ์ หัวหน้าชุดพัฒนาสังคมและอาชีพผู้อพยพ(บก.04)บ้านถ้ำจ้อบ รายงานสภาพ
เหตุการณ์ชนกลุ่มน้อย 19 มิถุนายน 2518

กองอำนวยการพัฒนาสังคมและอาชีพผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติ (บก. 04) เอกสารบรรยายสรุป
ปี พ.ศ. 2518-2525

มติ ครม. เมื่อ 12 มิถุนายน 2527 ปัญหาเกี่ยวกับอดีตทหารจีนคณะชาติและเงินฮ่ออพยพ สำนักงานสภา
ความมั่นคงแห่งชาติ

หน่วยเฉพาะกิจ 327 กองทัพภาคที่ 3 ผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติ โรงพิมพ์ดารารัตน์ เชียงใหม่
ปี พ.ศ. 2530

หน่วยเฉพาะกิจ 327 (ฉก. 327) เอกสารประกอบคำบรรยายสรุป ปี พ.ศ. 2533 เอกสารวิจัย

น.ต. ประสงค์ สุ่นศิริ ทหารจีนคณะชาติที่ตกค้างทางภาคเหนือของไทยกับความมั่นคงของชาติ
วิทยานิพนธ์เสนอต่อ วิทยาลัยการทัพบก ปี พ.ศ. 2512

พ.อ. สุวรรณ รอดโพธิ์ทอง ทหารจีนคณะชาติในประเทศไทย วิทยานิพนธ์เสนอต่อ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
รุ่นที่ 14 ปีพ.ศ. 2514-2515

พล.ต. สี่มา ปานิกบุตร ชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือของประเทศไทย วิทยานิพนธ์ เสนอต่อวิทยาลัยป้องกัน
ราชอาณาจักร รุ่นที่ 16 ปีพ.ศ 2516-2517

สุรเสฏฐ รามสมภพ ผู้อพยพจีนคณะชาติในภาคเหนือของประเทศไทย วิทยานิพนธ์ เสนอต่อวิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 18 ปี พ.ศ. 2518-2519

พล. ต.ต. เภา สารสิน ปัญหาการควบคุมยาเสพติดในประเทศไทย วิทยานิพนธ์เสนอต่อวิทยาลัยป้องกัน
ราชอาณาจักร รุ่นที่ 21 ปี พ.ศ. 2521-2522

พล.ต.ต. เภา สารสิน รายงานการสัมมนาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชายแดนไทย – พม่า ระหว่าง 11-14
พฤษภาคม 2525 ณ จังหวัดเชียงใหม่

อ.กฤษรา เจริญวงศ์ การศึกษากลุ่มคนจีนอพยพ (กองพล 93) ในเขตชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย
การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สถาบันวิจัยและพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัย
พายัพ เชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2533 หนังสือภาษาไทย และสัมภาษณ์ (ถ้อยแถลง)

หนังสือพิมพ์คนเมือง รายสัปดาห์ ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ฉบับเดือน ตุลาคม 2496 , มีนาคม 2497,
และเมษายน , พฤษภาคม 2498

พ.ต.ต.ประชา พูนวิวัฒน์ ก็ผมไม่มีทางเลือกนี้ครับ สำนักพิมพ์เกษมบัณฑิต กรุงเทพฯ 2513

สทรัสชัย โสรัด ภูขุนสำ สำนักพิมพ์โพรเพสชั่นแนล สุขุมวิท กรุงเทพฯ 2516

นายพลหล่อ เหวิน ผาน อดีตผู้บัญชาการทหารจีนคณะชาติ กองทัพ 3 บ้านถ้ำจ๊อบ ผู้นำเอกสารประวัติกอง
93 เสนอ รมว. กท.เมื่อมิถุนายน 2518

เสรี ณ สงขลา แกะรอยคอมฯ วิจารณ์ เหมเจ้าตุง เซ็นทรัล เอ็กซ์เชิร์ส ศึกษาการพิมพ์ กรุงเทพฯ 2519

หนังสือพิมพ์ มติชน สุดสัปดาห์ ปีที่ 5 ฉบับ วันที่ 5 มีนาคม 2525

นายเจริญ ปรีดีพจน์ (พ.อ.เงิน โหมว ชิว) อดีตเสนาธิการกองพล 14 กองทัพ 3 ทหารจีนคณะชาติ ผู้ให้
ถ้อยแถลงและข้อมูล เมื่อ 12 เมษายน 2541

นายสุรชัย ทวีอภิรดีวิชา (พ.ท. กู้เสวียง จิ่ง) อดีตรองเสนาธิการกองพล 14 กองทัพ 3 ทหารจีนคณะชาติ
กักมินตั้ง ผู้ให้ถ้อยแถลงและข้อมูล เมื่อ 25 มีนาคม 2541

รองศาสตราจารย์ วุฒิชัย มุลศิลป์ ตลุยเงินทองถิ่นมังกร สำนักพิมพ์ต้นอ้อ กรุงเทพฯ. พ.ศ. ๒๕๓๑

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ ทวีป วรดิถกประวัติศาสตร์จีน พิมพ์ครั้งที่ ๔ สำนักพิมพ์
สุภาพใจ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ คณิน บุญสุวรรณ จีนสามยุค กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์สุภาพ
ใจ ๒๕๔๗

จาง ไอริน หลังเลือดที่นานกิง .The Rape Of Nanking. พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพฯ มติชน , ๒๕๔๖.

ภูวดล ทรงประเสริฐ จีนโพ้นทะเลสมัยใหม่ ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานสนับสนุนการวิจัยจาก
สกว. เลิฟ แอนด์ ลิฟ การพิมพ์พิมพ์ครั้งแรก 2547.

นาย ถังห่วย เงิน , มหาวิทยาลัยต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ภาษาจีนกลาง สำนักพิมพ์ เกาชุง ได้หวัน
พฤษภาคม 1964

ภาษาต่างประเทศ

Alfred W.McCoy, **The politics of Heroin in Southeast Asia** AD. 1989

Betil Lintner, **Burma in Revolt Opium and Insurgency Since 1948** AD.1994

Kenneth Ray Young , **Nationalist Chinese Troop in Burma Obstacle in Burma is Foreign Rerations**
1949 -1961

บันทึกท้ายเล่มจาก Node แม่ฮ่องสอน

โครงการวิจัยนี้เป็นหนึ่งในสี่โครงการที่ดำเนินงานภายใต้ชุดโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปัญหายาเสพติด โดยใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าไปเป็นเครื่องมือให้ชุมชนได้ค้นหาและพัฒนา ศักยภาพตนเองในการจัดการท่องเที่ยว อาศัยความร่วมมือในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องใน พื้นที่อันได้แก่ หมออนามัย ครู ทหาร และชาวบ้าน รวมทั้งแรงสนับสนุนจากหน่วยงานองค์กร ภายนอกชุมชน เช่น ศูนย์บำบัดรักษาเสพติดฯ โครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ศูนย์ เกษตรที่สูงห้วยมะเขือส้ม) เป็นต้น

ทีมวิจัยหลัก ทั้งนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย นับว่ามีบทบาทสำคัญในการการดำเนินงานภายใต้ เจ็อนไขปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ด้วยวัฒนธรรมของ ชุมชนเองก็ดี หรือท่าทีของชุมชนต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ชุมชน ได้รับผลกระทบจากการจัดการท่องเที่ยวในช่วงที่ผ่านมา รวมถึงผลกระทบจากปัญหาเสพติด และ ผลต่อเนื่องจากการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาและความพยายามอย่างยิ่งของทีม วิจัยหลักในการดึงการมีส่วนร่วมจากชุมชน

ถึงแม้รูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนจะยังไม่ปรากฏเด่นชัด แต่ผลจากการ ดำเนินงานได้สะท้อนให้เห็นศักยภาพและข้อจำกัดในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่ชัดเจนขึ้น ผลจากการดำเนินงานที่เป็นจุดเด่นของโครงการ คือ การศึกษาข้อมูลองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ชุมชนในเชิงลึก ที่ถูกนำมาขยายผลต่อทั้งในรูปแบบของการนำเข้าสู่เนื้อหาในหลักสูตรท้องถิ่นของ โรงเรียนบ้านรักไทย การนำเสนอในรูปแบบของศูนย์แสดงข้อมูลวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชุมชน ชาวจีนยูนนานบ้านรักไทย ทั้งเพื่อการสืบทอดความรู้สู่เยาวชน และเพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลด้านการ ท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งเป็นการนำเสนอรูปแบบทางเลือกใหม่ในการท่องเที่ยวของบ้านรักไทยที่ นอกเหนือจากเรื่อง ชา และอาหารยูนนาน เป็นทางเลือกที่จะนำไปสู่การกระจายรายได้ให้กับคนใน ชุมชนมากขึ้น เป็นจุดเริ่มต้นที่สะท้อนให้คนในชุมชนบ้านรักไทยได้เห็นว่าทุกคนต่างก็มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง แต่การที่จะให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงใน การจัดการท่องเที่ยวอาจต้องใช้ระยะเวลาที่มากกว่าปีครึ่งตามกรอบโครงการวิจัย และจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องมีการหนุนเสริมอย่างต่อเนื่องโดยพี่เลี้ยงในพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชน

ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน